

חיה באמונה

מדריך אמונה למעשה לאם ולבת בתפקידן ויעודן המיוחד להן
הרב ישראל יעקב לוגאסי שליט"א

פרק א' - דעו והאמינו בכחכן! • פרק ב' - הדרכה מעשית והתמודדות בשידוכין לאשה • פרק ג'
- התמודדות בזוגיות ובשלום בית - לאשה • פרק ד' - התמודדות הפרנסה - לאשה • פרק ה' -
שבת - חלקה המיוחד של האשה בשבת • פרק ו' - הנהגות למניעת קירוב דעת וידידות

פרק א' - דעו והאמינו בכחכן!

- א. נשים יקרות! האמינו בכחכן!
- ב. עוד אבינו חי... אל נהא כיתומים ואביהם חי
- ג. ישראל הם "בנים" לה'
- ד. אין שמחה כידיעה זו שאנו בנים לה'
- ה. נשים יקרות! דעו את מעלותיכן
- ו. בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו
- ז. כוחן של הנשים חזק ומכריע, וכגודל כחן - גודל נסיונן
- ח. דעו את מכובדותכן - בידיעה זו תלויה יציבותכן
- ט. סיפור נפלא להמחשה
- י. מדור הנשמה בגוף כמדור האדם בארוות סוסים
- יא. לעולם לא תגיעי לספוקך במלוי רצונך לערכי עולם הזה אלא
רק בערכי עולם הבא
- יב. משלו המאלף של הסבא מקלם זצוק"ל
- יג. המחשתו הנפלאה והמפרסמת של הרב דסלר - עולם הזה ביחס
לעולם הבא
- יד. עונג אמיתי לעומת ענג מדומה
- טו. ככל שחיים בערכים גבוהים - הערכים הקטנים מתגמדים
ונעלמים - משל ...
- טז. משל נוסף לרעיון הנזכר במשל הקודם
- יז. ידיעת המכובדות נחוצה למצות הבטחון בה'
- יח. סיפור נפלא להמחשה היאך להביט על הנהגת ה' כשהיא

תמוהה

יט. הנהגת ה"אשליה" – היאך לראותה בעין של אמונה
כ. ה' נתן וה' לקח – ה' נתן כדי שיהא לו מה ליקח - סיפור
כא. סיפור נוסף המלמדנו היאך מסתכל המאמין בעין של אמונה
על הנהגת ה' ...

כב. אם את חברנו יש לדון לכף זכות על אחת כמה וכמה את הבורא
כג. ידיעת המכובדות והיקרות מאפשרת להיות בשמחה תמיד
כד. ידיעת יקרותנו ומכבדותנו היא בלבד שתנסך בנו "תקוה
לטובה"

כה. ידיעת המכבדות והיקרות נחוצה לנו מאד להתענג בתפלה לה'
כו. חביבות ה' ושעשועיו הוא מכל יהודי פרטי באשר הוא ולא רק
מהכלל

כז. כמה סבל חש בנפשו זה הסובל מ"נחיתות" כלפי בני אדם, פי
כמה סובלת ...

כח. פתרון נפלא לסובלות מחוסר ביטחון עצמי

כט. מה שהכי חשוב לדעת!

ל. יקרות האדם תתגלה לעתיד בברור גמור

לא. כדאי להתעכב בחיים עוד חצי שנה...

לב. חרטה מאוחרת שכבר לא הועילה

פרק ב' - הדרכה מעשית והתמודדות בשידוכין

לאשה

הקדמה

א. קושי בהתאמת שידוך ופתרונו בדרך אמונה

ב. תופעת צער "האשליה" בזיווג

ג. כיצד להתיחס לרווקות ממושכת בעין של אמונה

ד. עד כמה להשתדל בעניני שדוכין

ה. כיצד להתפלל על שידוך?

ו. כיצד יהיה נוסח התפלה למתפלל על זיווג

ז. כיצד להתפלל על זיווג ובאופן שלא להתאכזב מהעיכוב?

ח. נוסח תפלה לשידוך מהשל"ה הקדוש

ט. עצות טובות למצא זיווג מתאים

"השפל עצמך וינשאך המקום"

י. זכתה לבן עבור החלטה להתעכב

יא. לאשה המחפשת את בן זוגה
יב. סיכום ועוד כמה פרטים למחפשים את זיווגם בקיצור נמרץ
יג. דעת תורה האם אפשר להקדים להשיא את הצעיר לפני אחיו

המבוגר

יד. האם להימנע מלהנשא לבני נדה
טו. בדיקת שמות הזוג להתאמה
טז. הנהגת יום החפה
יז. להקפיד על תשלום השדכן
יח. הנהגת ארוס עם ארוסתו ומשודך עם משודכתו
יט. לקצר ככל האפשר את הזמן בין הארוסין לחתונה
כ. כמה פגישות יש להפגש עד ההחלטה
כא. אין לזלזל בשום מצוה בשביל השתדלות לשאת אשה
כב. כשהצעה נראית וההורים מתנגדים
כג. עשה לך רב
כד. אין לגשת לשתי הצעות לסרוגין
כה. אין להפגש אלא לאחר ברורים
כו. בררנות מיותרת
כז. לא לפרסם את מהלך הפגישות וההתקדמות עד לאחר התנאים
כח. להמתין בסבלנות להחלטת הצד השני

פרק ג' - התמודדות בזוגיות ובשלוש בית - לאשה

א. אסור להתחרט ולחוש אשמה באכזבת הזיווג
ב. שתי שאלות ושתי תשובות לאשה המאוכזבת מזיווגה
ג. אשה שנפל בחלקה בעל הלקוי במדותיו, פוגע, קמצן ועוד
ד. נסח תפלה לאשה שנפל בחלקה בעל לקוי במדותיו
ה. אין תכלית ומטרה יותר מזו לקבל את בעלך כמות שהוא מתוך

אמונה

ו. סגלת "אין עוד מלבדו" עם בעל מאכזב
ז. גלוי האריז"ל במעלת המבוזה והנעלב
ח. עוד עצה לאשה שנפלה בבעל הלקוי במדותיו
ט. את היהלום המבקש שמסביבו אבנים וסלעים...
י. האשה לא נועדה להחזיר את בעלה בתשובה
יא. האשה נועדה לעזר ולא לתוכחה
יב. אין לאשה להתערב באופני עבודת ה' של בעלה

יג. מה יש להשיב לאשה "התוקפת" את בעלה בטענה שהוא ישפיע על ילדיה ...

- יד. לאשה חשדנית ו"קנאית"
- טו. חכמות נשים בנתה ביתה ואיוולת בידיה תהרסנו (משלי יד, א)
- טז. סכנה לשלוח בעל לכולל או לעבודה מתוך מריבה
- יז. האבסורד!!!
- יח. כדאי לתרום רבות למען שלום הבית לשם דוגמה אישית
- יט. אין זו "חסידות" אלא "חסרות" [לשון השלה"ק]
- כ. התורה - יסוד ה"שלום בית"
- כא. עזר כנגדו
- כב. יועץ משפחתי - צמוד!
- כג. לא אני נצחתי ולא את נצחת - הוא נצח!
- כד. הוא שהרס לנו את שלום הבית!
- כה. ודבק באשתו - גם על חשבון עזיבת אביו ואמו
- כו. לא לערב משפחה
- כז. לאשה שנפל בגורלה בעל קמצן
- כח. לאדם שנפלה בחלקו אשה רעה או להפך
- כט. אל יהיו גירושין קלים בעיניך
- ל. אירוח זוגות - חרבן הבית
- לא. התמודדות לאשה עם בעל בשעת גרושין או כשהתמוטט בפרנסתו ובבריאותו

פרק ד' - התמודדות הפרנסה - לאשה

- א. הדואג לפרנסתו דומה לדואג היאך יעביר את כספו מכיס ימני לכיס שמאלי
- ב. התמודדות נכונה לאשה בענייני פרנסה
- ג. סיכום התנאים הנצרכים לאפשר לאשה לצאת לעבוד
- ד. דרך אמונה לפרנסה לבנות רווקות
- ה. אשה החפצה שבעלה יביא פרנסה ברווח - מה תעשה?

פרק ה' - שבת - חלקה המיוחד של האשה בשבת

מה מצבך בשמירת שבת קדש?

פרק ו' - הנהגות למניעת קירוב דעת וידידות

להלן כמה ידיעות נחוצות לאשה במקום עבודה
חובת השמירה על מרחק בעת העבודה
אסיפות בעניני העבודה
הדרך לעבודה וממנה
הלבוש בעבודה

פרק א' - דעו והאמינו בכחכן!

א. נשים יקרות! האמינו בכחכן!

בפרק זה נעסק ביחס לאשה בתועלת שתבוא לה באם תדע תבין ותכיר ערכה ומעלתה במהותה ובתפקידה כאם ובת בישראל!

כתב הצדיק הגאון רבי צדוק מלובלין בספרו צדקת הצדיק (קנד) :

כשם שחייב האדם להאמין בה' כך חייב האדם להאמין בעצמו - רוצה לומר שיש לה' יתברך עסק עמו, ושאינו פועל בטל, שבו לילה ה' ובו לילה אבד, חס ושלום, רק צריך להאמין כי נפשו ממקור החיים יתברך שמו, וה' יתברך מתענג ומשתעשע בו כשעושה רצונו.

נבאר דבריו הקדושים כי בהם מנח יסוד גדול ביהדות, יסוד שהכל תלוי בו.

במקביל לדבריו נצטט את דברי המשגיח הגאון הצדיק רבי ירוחם ממיר זצ"ל: אסון לאדם שאינו יודע חסרונותיו, אולם אסון כפול לאדם כשאינו יודע מעלותיו.

אסון לאדם כשאינו מודע לכחות הטמונים בו, לכשורים הנעלים הטמונים בו, ודמיוו העצמי - שאינו מסגל להרבה פעלות כשהאמת היא שיש בו כשורים וכחות לאותן פעלות רק שאינו מודע להם.

ספור המחשה לידע את ערכנו

למה דומה הדבר?

בספר "אשרינו" מובא ספור הממחיש את דברינו.

באחת מדרשותיו המאלפות הביא הג"ר חיים קרייזווירט זצ"ל את דברי התנא רבי עקיבא במשנה (מסכת אבות פ"ג): חביבין ישראל שנקראו בנים למקום. חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר "בנים אתם לה' אלקיכם".

המשנה כופלת בלשונה לכאורה את אותה אמרה: חביבין ישראל... חבה יתרה נודעת להם...

מאז ומתמיד התקשיתי, אמר הרב, מה פשר הפילות בדברי התנא, שבנוסף ל"חביבין ישראל", הוא אומר גם "חבה יתרה נודעת להם"? מהי משמעות ה"נודעת להם" הנושאת בכנפיה "חבה יתרה"? עד שבא לידי מעשה, אשר בעקבותיו נתחורו לי דברי המשנה.

ומעשה שהיה, כד היה. בימים שקדמו למלחמת העולם השנייה, באשר ריח אבק - שרפה כבר נשא באויר, נגש אלי יהודי וצורר מסמכים בידו. יש לי בקשה, אמר האיש: הימים הם ימי ערב - מלחמה, אף אחד אינו יודע מה ילד יום, וכלנו חיים בצל השאלה מי יחיה ומי ימות. אי - לזאת, ברצוני להפקיד ביד כבוד הרב מסמכים אלה המעידים על פקדון שיש לי באחד הבנקים בשוויץ. כדי שאם אמות חלילה במלחמה והרב שליט"א ישאר בחיים, יוכל להעבירם לידי אחד מצאצאי. בקשתי שטוחה לפניו, שיואיל הרב בטובו לאתר מישהו מצאצאי ולהעביר לידי את המסמכים, כדי שיוכל להנות מהפקס.

בחסדי שמים המשיך הרב לספר, שרדתי את המלחמה, ובמשך שנים רבות תרתי אחרי יורשי האיש, אף ללא הצלחה. והנה בעבר כעשרים וחמש שנים, בנסעי ברפפת התחתית באחת ממדינות ארצות הברית, התישב לידי אדם שהפנת פניו ענתה בו שהוא עני ומדכא ביסורים. במהלך הנסיעה הוא תנה בפני את צרותיו,

וספר בין השאר שהגיע לארצות הברית כפליט ללא משפחה ובלי מקצוע. כיום הוא משמש כ"כלי קדוש" בעגרה קטנה ומתפרנס בקשי.

משסים את דבריו שאלתיו לשמו, וכאשר נקב בשמו חזרתי ושאלתי האם פלוני [אשר הפקיד בידי את המסמכים] הוא קרוב משפחה שלו. זה אבי! השיב האיש. מיד ספרתי לו על הירושה הגדולה שהוריש לו אביו ומסרתי לו את המסמכים. אבל אין לי כסף לנסע לשוויץ, אמר הבן המפתע. אל דאגה, אמרתי לו, אני אלוה לך את הסכום הדרוש. האיש מהר לנסע לשוויץ ושם התברר שהפקדון הכיל סך של שלשת רבעי מיליון דולר! זה היה לפני כשלושים שנה, ובאותו פרק זמן היה נחשב לסכום אגדי!

ובכן נתבונן, הבן הזה, כל הזמן שלא ידע מירושתו המגיעה לו מאביו, היאך נקרא לו, עשיר או עני?

התשובה.

בהחלט קרוי היה עשיר, רק שלא ידע שהוא עשיר.

וכמה מספן היה זה שלא ידע שהוא עשיר, הלא בשל כך חי את חיינו בעני ובמחסור.

"חביביו ישראל" זוהי עשירות שאין כדגממה ואין קץ לה. אבל כל זמן שחסרים אנו את ה"נודעת להם", הרינו דלים ורשעים! על כן אומר התנא "חבה יתרה נודעת להם". דהינו פאשר אנו מתנדעין לידיעה החשובה בדבר היותנו צלם אלקים, בנים למקום ומקבלי כלי חמדה, אנו נעשים מקפים בחבה יתרה גדולה ומרנינה לאין שעור! מה רב הוא, אפוא, העושר והאשר אשר אפשר להשיג על ידי גלוי ה"נודעת להם". עד כאן דברי הרב.

ב. עוד אבינו חי... אל נהא כיתומים ואביהם חי

אולם הספור עדין אינו דומה לכל לנושאנו, נושאנו הרבה יותר פאוב מאותו בן שמת לו אביו ורק השאיר לו ירושה.

נושאנו הוא, שהאבא חי, מצוי אצל הבן, והנו נגיש ביותר עם בנו, ואותו האב עשיר וחקם כלול מכל המעלות בפחות והיכולות, אלא שהבן לא מודע לכך שאביו מצוי אצלו, וחי את חיינו כיתום בחיי אביו. היש מספן יותר ממנו?! היש חולה בנפשו יותר ממנו?!

נתאר לעצמנו, בת של מלך, בתו יחידתו, אהובה עליו ביותר, שבאפשרותה להכניס לאביה בכל עת, ואביה שמח מאד בראותו אותה, ואף מבקש ממנה שתתראה אליו כמה שיותר, ובת זו הולכת ומקבצת נדבות ברחובות להחיות את נפשה, וכשאומרים לה, הרי אביך מלך, חפץ לראותך, חפץ להעניק לך, למה את מסתובבת ברחובות כקבצנית?

משיבה הבת.

תזכירו לי שהוא אבי... תזכירו לי שאני יקרה לו... תזכירו לי שאני לא נטל עליו... תזכירו לי שאפשרי לי להכניס אליו מתי שארצה...

לדעתי, אומרת אותה הבת המסכנה, נראה לי שאיני אלא אזרחית עלובה במדינתו, קשה לי להאמין שאני כל כך חשובה לו, קשה לי להאמין שיש לו ענין בי כלל, אינני מאמינה שהרשות נתונה לי להכניס אצלו מתי שארצה, משפטים אלו נראים לי הזויים רחוקים מהמציאות...

נושאנו לא עוסק במסכנות של עני שלא ידע שאביו המת השאיר לו ירושה. נושאנו עוסק במסכנות נוראה פי כמה, שהבת לא מודעת ליחוסה, אביה חי, נגיש, והבת אינה מודעת למציאות יחוסה.

ג. ישראל הם "בנים" לה'

הפסוק אומר (דברים יד, א): בנים אתם לה' אלקיכם.

והבורא נקרא אבינו, וכמו שנקאמר (דברים לב, ו): "הלוא הוא אביך קנך הוא עשך ויכננך". וגם המציאות מוכיחה שהוא אבינו, הלא מהות היחס של אב עם בנו הוא בכך שהאב הוליד לבנו, והלא הקדוש ברוך הוא נחשב יותר "ממולידנו", שכן נותן הוא חלקו בנו יותר מאב ואם ביולוגיים, וכמו שאמרו חז"ל (נדה לא, ע"א): ג' שתפין באדם, הקדוש ברוך הוא אביו ואמו, אביו, מזרע הלבן, שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומח שבראשו ולבן שבעין. אמו, מזרעת אדם, שממנו עור ובשר ודם ושערות ושחר שבעין. והקדוש ברוך הוא נותן בו רוח ונשמה, קלסתר פנים, וראית העין, ושמיעת האזן, ודבור פה, והלוח זדים ורגלים, דעה ובינה והשכל.

ובכן בת יקרה, בודאי מסכימה את לקרא לאביך ואמך הביולוגים בשם אבא ואמא, זה פשוט לך ללא ספק, ובכן למה לא יותר פשוט בעיניך שהבורא כמו כן נקרא אביך, והלא קל וחומר, אם האב והאם שנותנים לך רק את החמר גלם הגס והגשמי - חמר דומם שאין בו חיות, נקראים אבא ואמא, הקדוש ברוך הוא

שנותו לך את החלק העקרי שבגופך, שזוהי צורה, נשמה, כחות המשוש הרוחניים - לא יקרא לך בשם אבא!?

אכן הבורא הוא גם מלכנו, כמבאר בפסוקים רבים בתורה, וכמו ה' מלך, ה' מלך, ה' מלך, ועוד הרבה, אולם אין כאן סתירה, שכן בת של מלך, המלך נחשב לגביה גם מלך וגם אב, שכן גם בת של מלך חיבת בכבוד אביה כמלך, אולם אסור לה לשפח שהנה בת מלך ולא כאזרחית פשוטה במדינתו של המלך.

ד. אין שמחה כידיעה זו שאנו בניס לה'

נשים יקרות! ברצוני לבאר לכן את מעלתכן, כבודכן, כחכן, ועצמתכן הן ביחס לעצמכן בפרטיות והן ביחס לכלל ישראל, ולכן אנא שימו הדברים על לבכן, ובשימת לב כראוי לדברים שיאמרו, ישמח לבכן ויגל כבודכן, וכמו שניאמר בפסוק (תהילים טו) שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני כל אמוט לכן שמח לבי ויגל כבודי אף בשרי ישכן לביטח. אומר דוד המלך, להיות שחש אני את ה' לנגדי תמיד - נגיש, מצוי, אוהב, זה גורם לי לשמחת הלב, שכן בידיעה זו אני שמח שמחה עצומה שיש לי אב כזה! וכן כבודי - כבן מלך - "ויגל" - מתגלה, ולא מסתיר ונעלם. הן ישמח לבכן, אתן, בנות מלכים כאשר תכירו בכך שהנכן בנות מלכים ישמח לבכן, ויגל כבודכן, יתגלה כבודכן בעיניכן, ולא יהא כבודכן מנח בקרן זוית כאבן דומם שאין מי שיטלו. וכמו "כתר מלכות", מתי כתר מלכות מגיע לתכליתו כאשר ישנה מלכה הנושאת אותו על ראשה, ובאם לאו, הרי שהוא מנח בגלות מבלי שישמש את מטרתו.

זכותכן נשים יקרות לטל "כתר מלכות" ולהשימו על ראשכן פיאות לבנות מלכים, ובגלל, אולם בתנאי אחד! שתאמינו ותחושו בתחושה אמיתית שמגיע לכן לטל כתר זה ולהניחו על ראשכן.

ה. נשים יקרות! דעו את מעלותיכן

עד עתה דברנו מצד חוסכן כ"בנות מלכים" ועוד נוסף לדבר אליכן מצד מעלותיכן, בעצם שחנן אתכן הבורא, ומעלות אלו טמונות בכן, וחשוב שתדעו אותן כדי שתשתמשו במעלותיכן שנחנתן בהן יותר מהגברים, וכמו שנמנה אותן להלן, ונצלו אותן לקרבת ה', לחוש אותן כאביכן, לפנות אליו תמיד, לדפק בדלתותיו בכל עת שתרצו, חישו חפזיות אתו בנגישות, בהתמדת הקריאה אליו, בתחושת ענג הן מצדכן, והן מצדו - שענג לו בקרבתכן, תחישו מכבדות בעצמכן, יקרות, חשיבות, מלכותיות, אצילות, יגבה לבכן הן בזכות זו של יחס וקרבה הנודעת לכן שנקראתן בנות מלכים כלשון רבי מאיר בעל הנס במשנה: "כל

ישראל בני מלכים", והן מצד המעלות והתכונות קבע וטמן ה' בכן פבנות מלכים
ביחס לבני מלכים.

והנה לכן להלן כמה ממעלותיך שחשוב שתדענה אותן כדי שתשתבחנה בעיניך, ותחישו יקרות ומכבדות, כח ועצמה בתפקידיך בעולמך הן לגביך בפרטות והן לגבי כלל ישראל, בתפקידיך פנשים דוקא, פבנותיו של הקדוש ברוך הוא שיחד לך תפקיד מיוחד ובהתאם לכך חנו אתך במעלות ותכונות יותר מבניו - בני מלכים.

1. נאמנות וישרות

נחנתו בנאמנות יתרה, ובישרות יתרה, האשה בטבעה ישרה, לא פתוחה לערמומיות ולשקר, ישרה בדבוריה, במשא ומתן שלה, חרדה משקר, מאונאה ורמאות, נגשת לעבודתה באחריות ברצינות ובנאמנות.

נאמנה להוריה, לבעלה, לבניה, לא תפנה ערף למיטיב לה, תפיר בטובתו של המיטיב לה להשיב לו מנה אפים.

2. ענוה ומאור פנים

האשה יותר רחוקה מ"סנוביות" קל לה להאיר פנים, קל לה לחבק ולנשק את חברותיה, את בניה ובנותיה, קל לה להתחבר ולפתח שיחה עם חברותיה ושכנותיה, קל לה יותר לחוש חפשויות עם הסובבים אותה ולא להתחמם פנים מתחושת פבוד עצמי, קל לה יותר להתפייס, להוריד פבוד גם בפני זה שהיה הוא אשר פגע בה, קל לה יותר לרדף שלום ולעצר מחלוקות.

נאמנה היא לדאג לשלום ביתה, ולכן קל לה יותר להיות היא תמיד "הלא צודקת" עם בעלה גם כאשר היא הצודקת, קל לה להיות ותרגית, מוחלת על פבודתה, קל לה יותר לקבל בזיונות, בקרת, ולמשך כך שנים רבות מתוך נאמנותה לשמר על שלום הבית, למען הצלת בניה ובנותיה מנזקים גופניים ונפשיים.

היא זו שתלך למקומות שהבעל לא מסגל מצד פבודו העצמי לילך לשם, ועל כן בשליחותו תלך ותעשה רצונו בהפקרת פבודתה.

אני הכותב, לבי נקרע, שכן פאים אלי זוגות רבים, וברב ככל המקרים הנשים כמה המענות, המבזות, המשפלות, ועם כל זה נשאות בנאמנותן שנים על שנים למען שיתקיים הבית, כדי שלא יזקו הבנים והבנות בנפשם, לא יזקו בזווגם, ועל כך מוסרות עצמן וכבודן וכלשון הפסוק (ישעיה ב, ו) "גוי נתתי למכים ולחיי למרטים פני לא הסתרתי מפלמות ורק".

3. יציבות ועקביות

כח יציבותך ועקביותך הוא לא ישער ולא יתאר, ואבאר.

אנו אמנם בגזרה נוראה של בן קם באביו, ובת קמה באמה, ישנם אכן מצבים כאלה הינם לרב הן בנים חצופים והן בנות חצופות, אמנם זה מצד הגזרה שנגזרה עלינו. אולם זה הפך הטבע, שכן מצד הטבע, הבנות יותר יציבות, שמרניות, צינתניות, הבנים מסרכים דרכיהם סרבנים ומרדנים הרבה יותר מהבנות.

איך אמר פעם מאן דהוא בדרך מליצה, יש לי ששה בנים ושש בנות, הששה בנים "הוציאו לי את העינים... והשש בנות החזירו לי אותן"...

היש לתאר את גדל יציבותך ועקביותך המתבטאת בנהול הבית, כל יום לשבר את הראש מה לבשל... כל יום לדאג לאכל לבני הבית, אותה מלאכה... אותה פעלה... בשול ושוב בשול... טגון ושוב טגון, אפיה ושוב אפיה. וכך חוזר על עצמו ללא חפז והפוגה.

לדאג לנקיון הבית, לכביסה, לסדר ונקיון, שלכל אחד מבני הבית יהיה את הנצרך לו, חדר מסדר, בגדים מכבסים, מטות מסדרות, אותו גון של עבודה, שנים על שנים, שלכאורה זו עבודה משעממת, חוזרת על עצמה ללא "תוכן" מענין, שונה, ומגון, זהו הרי כח עצום של עקביות ויציבות, ונכלל בזה כמובן גם נאמנות שבארנוהו לעיל.

ובכלל זה נחנתן בכח להיות "יושבת בית", ולפעמים תקופה ארבה ללא יציאה לרחוב, וכגון אחרי לדה, טפול בתינוקות, מסגלות אתן להיות נעצרות בביתך "במעצר בית" תקופות, בנאמנות בעקביות, ביציבות, מבלי לראות אור השמש. לעמת הפעל שהוא חייב להיות "נצאן" לעבודה, לבית כנסת, שיחת חברים, מבלי חשבון לבני הבית, שכן יש לו "שומרת חנם" בביתו.

בכחך לותר על יציאות, טיולים, שמחות, ורק לשמר בעקביות על תפקידך בבית בשרות הפעל והילדים, לותר לפעל שיצא הוא וירוח לו, לותר לילדים שיצאו המה וירוח להם, ובטובך האחראי והאכפתי להשאיר במקומך עצורות בבית ולהנות בזה שהם נהנים. לשמח בזה שהם שמחים.

ועוד נספח תוצאה מעקביותך ויציבותך לדאג קדם לבני הבית ואחר כך לעצמך, אם האכל לא מספיק לכל בני הבית, האשה זו שתותר על ארוחתה למען בעלה וילדיה, אכל שיצא בחלקו מבשל ובחלקו נקדח ושרוי, האשה תסתפק בשרוי ובתפל, ולבעלה וילדיה תחלק "שלל" - את האכל הטוב והטעים.

4. רגישות ורחמנות

בטבעך הנך רגישות, חשות את פגיעתך קשה ועד כדי שקשה לפיסך לרב עדינותך, דמעותיך מצויות בנקל, לבך נשבר מהר, וכשם שממהרות אתן להפגע, כן ממהרות אתן לחזר לסדר היום מרב רחמנותך, ואף שהפצע שותת דם בלבך, והפגיעה עדין קשה בנפשך, כופות אתן את טבעך שלא להשבית את הבית מתפקודו, וממשיכות אתן בדמע לתפקד את תפקידך באמונה מרחמנותך על בעליך וילדיך.

בשמעך אסונות, לבך נשפך, עיניך שופעות דמעות, מבקשות אתן רחמים לישועתן של הנפגעים, יש לך רגישות ורחמנות על תלונה של כאב וצער של אחד מילדיך, לשמע לו, להאזין לו, לחוש בצרתו, להיות מטורדת עד שתפתר בעצתו, ואפלו כשהיא של מה בכך, ובכך נותנות אתן תחושת נחומים ובטחון לבני ביתך, שכן יש מי שישמע את כאבם וינחם, וכנאמר בפסוק (ישעיה סו, ג) "כאיש אשר אמו תנחמו".

5. אמונה ותמימות

אמונתך בה' ותמימותך עמו, היא מהמפרסמות, ספקות, קשיות, כמעט ולא קימות אצלך, האמונה בה' תקועה בלבותיך בשרשים עמקים עמוק בתודעת הלב.

וכבר העיד הגאון יעב"ץ, שעניני ראו, שבספרד שהתנו את הגרוש והמנות על היהודים באם לא ימירו דתם, הנשים המה שמסרו נפשם למות מיד ללא הסוס.

וכבר גלו לנו חז"ל שהנשים לא חטאו בעגל, ומעצמם נטלו בעליהן את הזקה לעגל, כמו בא דברי האריז"ל וברבנו "בחיי" פרשת ויקהל ועוד, וכנראה שגם לא פגמו אמונתן בחטא "המרגלים" והראיה מבנות צלפחד.

הנשים לא בגדו באלקים גם במצב הנסיון הקשה בו עמדו ישראל בשעה שראו שלא ירד משה מן ההר ונדמה להם דמות מטתו נשאת באויר כלומר מת משה, ובשל כך עשו עגל מתוך דאגה מה יהא עמם במדבר, מי יאכילם וידאג לכל צרכיהם, לעמתם הנשים נשארו נאמנות לה' וכן כשנפלו ישראל מאמונתם בחטא המרגלים, הנשים לא השתתפו אתם, ולא נכללו בגזרה למות במדבר וכמו שנכתבו בנות צלפחד לארץ ישראל, וכך מובא ברש"י (במדבר כו, סד) על הפסוק: "ובא לה לא היה איש..." אבל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים, האנשים אומרים: "נתנה ראש ונשובה מצרימה" והנשים אומרות: "נתנה לנו אהנה", ע"כ רש"י, הרי שבנסיון האמונה והבטחון בה' הגדול שנפלו בו הגברים ולא האמינו

ביכלת פניסותם לארץ מפני האמות החזקות שהיו שם. לעממתם הנשים לא נפלו
באמונתם ולכן לא מתו וזכו להפנס לארץ ישראל.

גלו לנו חז"ל גבי אברהם אבינו שאמר לו ה' (בראשית כא, יב) : כל אשר תאמר אליך
שרה שמע בקולה, אומר שם רש"י: למדנו שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות.
כאשר האשה מנצלת את כחות האמונה והתמימות שבה, מגיעה היא לדרגות
גבוהות בעבודת ה', וכידוע שהנביאות עקרה בדבקות בה' ובנאמנות ובתמימות
אתו, ולזה זכתה שרה יותר מאברהם, ולא עוד שהיה טפל לה, אצל האשה
האמונה והתמימות המה תקועים בלבה ללא עוררין, ללא חקירות ופילוסופיה,
בפשיטות ובישירות ללא סטיות כלל.

וראי את אמונתה של שרה כשבא המלאך ובשר לאברהם ששרה אשתו תלד,
נתבונן, כמה מוזרה היתה בשורה זו, שתלד בן לתשעים שנה, ועוד הרי חדל
להיות לשרה ארח פנשים, ועוד אברהם בן מאה שנה, ושרה בשמעה בשורה
מוזרה זו צחקה בקרבה, רק בלבה לא בפיה ובנדאי לא חלילה צחוק פרוע, ותבע
הקדוש ברוח הוא אותה על כך: "למה זה צחקה שרה", מכאן נבין גדל אמונתה
בה', אם נתבעה בצחוק פנימי לרגע על בשורה מוזרה שכזו, שקל אחת בנדאי
היתה צוחקת מבשורה כזו, מכאן נבין גדל מעלתה של שרה.

רואים אנו בכנסים, בהרצאות, מי אלו שממלאות אולמות, הלא המה הנשים,
מי המה שמתרגשות עד כדי דמעות, הלא המה הנשים. ומי ישער ויתאר את גדל
האמונה שפכן המתבטאת בדקדוק, ובאחריות וביראת ה' במצוות השייכות
לאשה בטורה - המוכיח הגדול על אמונה בידיעה שעיני ה' משוטטות ואין נסתת
מנגד עיניו.

התלהבותן ממצוות השייכות עוד לכן כמצות הדלקת הניר, ומצות הפרשת חלה,
הנה הלא לשם דבר.

6. ביטחון וצניעות

האשה בטבעה ביטחנית וצנועה, (מה שלצערנו רואים אנו מצופות ופרוצות זהו הפך טבעו. אלו הפכו טבעו
לרע, או מסבת החברה הרעה בה הן נמצאות, או מסבה שפך הנכח מהחורים ללבש בפריצות ומעולם לא טעמו את
תחושת הצניעות והביטחנות, והעבדא שגם אלו הרחוקות, כאשר באות המה להרצאות, למקומות של קדשה, מיד מכסות
עצמן ובושות להיות כמות שיהו).

בת שחנכה בבית עם ערכים - ערכי היהדות והצניעות כראוי, תתבייש לדבר בפני
גברים, תתבייש להפנס לשיחתן של אחרים, תתבייש לגלות מבשרה המכסה, זהו
אפי ותכונה שפך נבראת בו האשה, וכמו שאמרו חז"ל שלכן נבראת האשה מן
הצלע, מקום מכסה, כדי שתהא צנועה בטבעה.

עזות, חֲצִפָּה, בְּגֵדֵי פְּרִיצוֹת אֵלוֹ הֵן הַפֶּךְ טְבֵעָה שֶׁל הָאִשָּׁה.

7. קֵלָה לְהִתְפַּתּוֹת וְחִזְקָה לְפַתּוֹת

חַז"ל אֹמְרִים: "דַּעְתָּן שֶׁל נָשִׁים קֵלָה", קֵל לָאִשָּׁה לְהִתְפַּתּוֹת, וּבְהַחֲלִט תְּכוּנָה זוֹ יְכוּלָה לְהִיּוֹת מְנַצֶּלֶת לְכוּוֹן חַיּוּבֵי פְּאֶשֶׁר הַפְּתִיּוֹן הוּא לְדַבְרִים שֶׁבִקְדָּשָׁה, וּכְגוֹן לְהִרְתֵּם לְפַעֲלוֹת צְדָקָה, חֶסֶד, תְּפִלוֹת, תְּהִלִּים, וּבְכֻלָּל אֵף לְשׁוֹת דְּרֹךְ, קֵל יוֹתֵר לְשַׁכְנַע אִשָּׁה לְתִשׁוּבָה וּלְאַרְח חַיִּים שֶׁל שְׁמִירַת מְצוֹת.

וּכְמוֹ כֵן נוֹחָה לְפַתּוֹת, כֹּחַ הַהִשְׁפָּעָה שֶׁל הָאִשָּׁה הוּא חֲזָק מְאֹד, כְּשֶׁאִשָּׁה חִזְקָה וּמְשַׁכְנַעַת בְּהִשְׁקָפָתָהּ, לֹא תִשְׁקֹט וְלֹא תִנּוּחַ עַד שֶׁתִּהְפֹּךְ אֶת בֵּיתָהּ לְכוּוֹן רְצוֹנָה הַהִשְׁקָפָתִי, תִּפְתָּה וּתִשְׁכַּנֵּעַ אֶת בְּעֵלָהּ וּלְדִיָּהּ לִילָף בְּדַרְכָּהּ, וּתְכוּנָה זוֹ פְּאֶשֶׁר תִּנְצֵלָה לְכוּוֹן הַחַיּוּבֵי אֵין מַעֲלָה גְדוֹלָה מִזֹּו.

8. קְנָאוֹת

הָאִשָּׁה בְּטְבֵעָה קְנָאוֹת לְדַבֵּר ה', לֹא יְכוּלָה לְסַבֵּל עוֹוֹת, עֲקוּם, סְטִיָּה אֶצֶל בְּעֵלָהּ וּלְדִיָּהּ בְּעִבּוּדַת ה'.

וְאִמְנֵם עֲלֶיהָ לְהִיּוֹת מְדַרְכֵת בְּאֵיזָה אֶפֶן לְנַהֵג בְּקְנָאוּתָהּ, כִּי אִם לֹא תִהְיֶה מְדַרְכֵת לְנַהֵג בְּכוּוֹן הַנְּכוּן וְהַמוֹעִיל, יְכוּלָה הִיא לַעֲשׂוֹת טְעוּיֹת הַרְסָנוּיֹת עִם כָּל כְּוִנְתָּהּ הַטּוֹבָה, אִוְלָם אֵין זֶה נוֹשָׂאנוּ עִתָּה וּנְדַבֵּר עֲלֶיהָ לְהִלְכוֹ.

קִשָּׁה לָאִשָּׁה לְהַבְלִיג בְּרִאוּתָהּ אֶת בְּנָהּ וּבִתָּהּ חוֹרְגִים מִהַדְרֹךְ בָּהּ חֲנֻכּוֹ, וּיְכוּלָה אֵף לְהִתְאַכְזֵר עֲלֵיהֶם בְּאִם לֹא יִישְׁרוּ דְרָכָם.

וּכְמוֹ שֶׁרִאִינוּ גַבֵּי שָׂרָה שֶׁצִּוְתָהּ לְאַבְרָהָם לְגַרֵשׁ אֶת יִשְׁמַעֲאֵל, וּכְמוֹ שֶׁמְצִינוּ גַבֵּי רַבְּקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כה, כח) "וַיִּצְחַק אֶת עֵשָׂו... וְרַבְּקָה אֶהְבֵת אֶת יַעֲקֹב", בְּנֻדָּאֵי שְׁגִם יַצְחַק אֶהְבֵת אֶת יַעֲקֹב הַצְדִּיק, זֶהוּ פְּשׁוּט וְלֹא הַצְרָכָה הַתּוֹרָה לְכַתְּבוֹ, אֶלָּא מְגַלָּה לָנוּ הַתּוֹרָה שֶׁיַצְחַק אֶהְבֵת גַּם אֶת עֵשָׂו, יְכַל יַצְחַק לְהַבְלִיג וּלְאַהֵב לַעֲשׂוֹ עַל מְנַת לְקַרְבוֹ, אִוְלָם רַבְּקָה אֶהְבָה רַק אֶת יַעֲקֹב וְלֹא יְכָלָה לְהַבְלִיג בְּנַפְשָׁהּ עַל הַתְּנַהּגוֹת עֵשָׂו הַרְשָׁע, וְהַרְגָּשׁוֹת הַטְּבֵעִיּוֹת שֶׁל אִם לָבוֹן נְטָלוּ מִמֶּנָּה כְּלָפֵי עֵשָׂו בְּנָהּ בְּקְנָאוּתָהּ עַל דְּרָכָיו הַמְקַלְקָלִים.

וְרוֹאִים זֹאת שֶׁבְּרַב הַמְקָרִים שֶׁל הַבְּעִיּוֹת "נְשִׁירָה", מְבַנִּים וּבְנוֹת שֶׁנִּשְׁרוּ הָאִמָּא הִיא זוֹ שְׁנוּהֶגֶת בְּנֵד קִשָּׁה, חֶסֶרַת אֶפּוּק, וְדוֹרְשֵת תּוֹצְאוֹת מִיְדִיוֹת לְלֹא פְּשׁוּרוֹת. כְּשֶׁתִּנְתֵּב הָאִשָּׁה תְּכוּנָה זוֹ לְכוּוֹן הַחַיּוּבֵי וּבְאֶפֶן הַנְּכוּן עַל פִּי דַעַת תּוֹרָה, הִרִי שְׂזוֹ מַעֲלָה נְפִלְאָה, לְקַנְאוֹת לָהּ, לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שְׁמִירַת הַתּוֹרָה וְהַקְדָּשָׁה בְּבֵיתָהּ, וּכְבָר בְּאַרְהָ לָנוּ הַתּוֹרָה מַעֲלַת פְּנִיחָס שֶׁקָנָא לָהּ וְהַצִּיל בְּכָךְ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל מִהַמְּגַפָּה.

9. חומה, שמחה, ברכה, תורה

אָמרו חז"ל (יבמות סב, ע"ב) : השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה, בלא שמחה, בלא ברכה, בלא תורה.

נשים יקרות, הביטו וראו יקרותכן ומעלותיכן שגלו אותן בכן חכמי ישראל הקדמונים - חכמי התלמוד. חכמי התלמוד שהמה חכמי הנפש ובעלי רוח הקדש אמתיים ראו בכן כח ומעלה להיות לאיש לחומה (לשמירה), לשמחה, לברכה, ולתורה, ולא עוד אלא שמכריזים המה שמבלעדיכן לא יהא לאיש לא תורה לא שמחה, לא ברכה ולא חומה.

ושימו לבכן על מעלות נפלאות אלו שבכחכן לתת שנבארו אחת לאחת.

10. שמחה - מכח האשה הנמשך לבעלה

"שמחה" הלא היא מדה יסודית בחיי האדם, הן לחיי החומר שלו, ובנדאי לחיי הרוחניות שלו, מבלי שמחה האדם נטול כח, ערנות, מעש, חשק, שאיפה, ללא שמחה הכל משבת אצל האדם.

אולם כשבביתו אשה טובה ומשפלת, כל הכחות הטמונים בו ננסכים בו בעו, ומוציא הוא מהכח אל הפעל את שאיפותיו וכשוריו.

האשה המשפלת משמחת את בעלה שמחת הלב בין כשהוא עמה בבית בין כשהוא בחוץ, ראשו ומעיניו בעזרתו בחיים, ממנה שואב הוא שמחה, רצון בחיים, ספוק בחיים, וכל עבודת ה' שלו בשמחה.

מי כמו האשה יודעת לנחם מצער לעודד מיגון. וכנאמר גבי יצחק שנשא לרבקה (בראשית כד, יז) : "ויבאה יצחק האלה שרה אמו... וינחם יצחק אחרי אמו"

11. ברכה - מכח האשה הנמשך לבעלה

ידוע שעקר קיומנו כעם יהודי לא תלוי בפמות, אלא באיכות. איכות אפלו מעוטה אולם מברכת, שנה היא לאין שעור מפמות גדולה שאין בה ברכה.

הברכה היא משג רוחני נעלם, לא נספר, לא מובן בשכל אנושי, הברכה היא יד ה' מעל הטבע השופך ברכתו בכיסו של היהודי, "כד הקמח לא כלתה", מבלי להבין היאך.

גלו לנו חז"ל שהברכה שורה אצל זה שיש לו אשה טובה, עמה רואה ברכה והצלחה למעלה מגדר הטבע, ואם מכבדה פראוי באמת, זוכה אף לעשר, וכמו שאמרו חז"ל: "אוקירו לנשיכו פי היכי דתתעתרו" - כבדו לנשותיכם כדי שתתעשרו. האשה המשפלת משלימה לבעלה במדת - מה את כל החסרונות, מגמדת אותם, מקטינה את נפח הדמיונות והדאגות, כשהבעל רואה בביתו אשה משפלת בשלונה, וברגע, בבטחון ובמאור פנים, אין כמוהו לגרש ממנו את כל אויבי השמחה והדאגה.

12. חומה - כח האשה הנמשך לבעלה

כשאשתו של אדם היא לנגדו חש הוא בה כחומה בצורה להגן עליו, חש הוא מחסה ומבצר בתוך ביתו - "ביתו הוא מבצרי". רואה בה עצמה וכח - ללא תחליף - של שומרת, מגנה, כח המוכן לקבל עליו אחריות שלא תפגע בו הרעה. ואף מבטיחה עתיד טוב.

וכמו שספרו לנו חז"ל על אשתו של און בן פלת שהצילתו מבליעת האדמה עם קרח ועדתו, עמדה כחומה בפתח ביתה לבלתי יכנסו אנשי קרח לסחוף את בעלה למחלקתם והצילתו. זהו טבעה של האשה להיות נאמנה לקחת עליה את הקשה ביותר על מנת להציל את בעלה.

לגבי יצחק אבינו כשנשא את רבקה אמנו, נאמר (בראשית כד, טז): "ויבאה יצחק האלה שרה אמו, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה, ויאהבה, וינחם יצחק אחרי אמו".

יש יותר טוב מאבא ואמא, יש תחליף לאבא ואמא, במי חש היילד בטוח שמור, חזק, שימח אם לא באביו ובאמו המעודדים המרחמים, הדואגים, המתפללים, יש יותר מאבא ואמא העומדים בפני כל על מנת למסר נפשם על בנם, ועם כל זה אומרת לנו התורה (בראשית ב, כד) "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו וידבק באשתו".

נתבונן, פסוק זה הוא גזרה? עניש? בודאי לא, אלא הוא הצעה טובה לטובת האדם, וכך אומרת לו התורה:

עד עכשו היית חש שמור, בטוח, חזק, שימח, עם אביו ואמו, עד עתה חשת את אותם כחיוניים לנפשך, וחשת שבלעדיהם אתה מפקר, נטוש, יתום, ויבך דע לך, מיום שנשאת את אשתך, תחוש בה את חיוניות חייך, תראה בה את כחך, שמחתך, בטחונך, המחסה והעז והמבצר שלך. ואף שאביו ואמו עדין בחיים - יעזב איש את אביו ואת אמו וידבק באשתו, באשתך תראה הכל הכל, היא תשלים לך את החסר, ואף יתוסף לך על גדה יותר מהורך, מעתה רק אתה תצליח בחיידך ובכל מעשה ידך ברוחני ובגשמי.

ובכן תתבונן האשה, איזה פחות ראו בה חז"ל ובמילא תבין איזה תפקידים מכבדים ונעלים מטלים עליה להתאים עצמה לכחותיה להוציאם לפעל ולנצלם כראוי, מתוך תחושה של יקריות ומכבדות.

13. מצילתנו מן החטא

ומה יש לנו לומר ביותר על כך שמצילות הנשים את בעליהן מן החטא, היש חומה בצורה לאדם יותר מכך ובפרט בגמינו.

וברצוני לספר לכם ספור שישקוף את המצילות אותנו מן החטא בגמינו.

בא אלי זוג מבאר שבע, זוג חלוני שעומדים להתחתן, התפלאתי מדוע באו לי זוג חלונים, עם כל זה שאלתי את הבחור מה רצונכם, השיב לי: קבענו חתונה לעוד חודש והבחורה רוצה לבטל, באתי שֶהָרַב יִשְׁכַּנְעָה שְׁתִּסְכִּים לַחֲתָנָה, שְׁאֵלֹתַי אוֹתָהּ: מדוע ברצונך לבטל? השיבה לי, הבחור גולש באינטרנט ואני בשל כך לא מוכנה להתחתן איתו... שאלתי אותה, את הרי לא דתתיה, נראה שאת חלונית, החלונים לא אכפת להם מלאות אינטרנט, השיבה לי: אינני מבינה את הרב, או שהוא מתחתן וקשור אתי, או שהוא קשור לתמונות שבאינטרנט...

אשה מצילה את בעלה מן החטא, אפלו לזה שקשור לחטא, על אחת כמה וכמה לבעל פשר שחפץ בקדשה ובטהרה, בודאי שללא ספק אשתו משמרתו. וכמו שאמרו חז"ל: "אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו".

14. מגדלת בנים לתלמוד תורה

איזו זכות נפלה בחלקך אשה יקרה לגדל בנים ובנות לתלמוד תורה, לסבל את צער ההריון והלדה, צער הגדול שפרוץ בהמון פרטים, נדודי שנה, כביסות, החלפות להאכיל, לרוץ לרופאים ולחשונים ועוד הרבה, והכל עבור הנכס היקר ביותר אצל בורא העולם שאלו תינוקות של בית רבן שהעולם עומד על הבל פיהם.

ואחר כך לחנכם, להשגיח עליהם, להגיש להם "תורת אמו", ליסרם בתוכחות, לעמד עליהם בהנהגת הדרך ארץ, לסבל את מריבותיהם ולהעמידם על השלום והאחווה, וכידוע מלאכת החינוך מלאכה גדולה וקשה היא.

15. תורה - שלי ושלכם - שְׁלָהּ הִיא

"השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה", חז"ל ראו באשה אמצעי לשוב הדעת של הבעל ללמד תורה. אשה המשפלת העושה צרכי הבית באמונה, וכן נוהגת באשה הכשרה בנשים העושה רצון בעלה, בכך בעלה נוסד עלו וגבורה, ונחה עליו רוח דעת והשכל, להבין בתורה ולחדש בה, ורק במצב כזה תורתו תורה נשמרת בלב, ראשו מישב להפוך בה ולפלפל בה ולהבין דבר מתוך דבר.

העידוד והכח שהאשה נותנת לבעלה בלמוד התורה הוא כח אדיר, רוחני, לא טבעי ושכלי כלל, ונוכל להבין זאת מרבי עקיבא ועוד הרבה גדולי ישראל שהעידו בפני תלמידיהם: שלי ושלכם שפה הוא, זו הרי עדות נפלאה המעידה על כחה של האשה בעידוד, בסבלנות, בהמתנה שממתנה לבעלה ומנדדת שנה מעיניה עד בואו מבית המדרש, מכינה עבורו אכל, מלבוש, מציעה מטות, ומסדרת כל עניני הבית והחוץ כדי שבעלה יהא שמור, פנוי, מישב ללמד תורה, אשריה ואשרי חלקה של אשה כזו.

וכאמור יש באשה כח המשלים לבעל לתת לו כח בנפשו להתעלות ברוחניות, והעבדא, שהנה בודאי היה לרבי עקיבא ולכיוצא בו גבאים, שמשים, ומוסרי נפש לעשות רצונו של הרב, עם כל זה יחס את הצלחתו בתורה לאשתו דוקא, וכן כאמור הרבה מגדולי ישראל ואף שהיה להם הרבה עוזרים ומסיעים בכל התחומים שהיו מסיעים בפעל, ואדרבא נשותיהם היו שוהות בבתיהם, ורק מאפשרות לבעליהן ללמד תורה, ולא מסיעות בפעל, עם כל זה לא תלו את הצלחתם בתורה בהם אלא בנשותיהם, הכח שהאשה נותנת בבעלה שעוסק בתורה, זה כח רוחני הנקשר בנפש הבעל מכחה של האשה, וזאת כאשר האשה יודעת בערך התורה, ומסיעת לבעלה בכל כחה לעסק בתורה.

וצריך לדעת שבכלל ה"תורה" שנאמר שהוא מכח האשה, הוא כל העליה בעבודת ה', שכן הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, כך שבתורה כלול כל המעלות והמדות הטובות שזוכה להן הבעל בזכות אשתו - שלי ושלכן שפה הוא.

עד כאן מנינו "שבחה שלא בפניה" של כל אשה, שכן כל אשה בטבעה טמונים בה כל אותן התכונות והאפי, הכחות והמעלות שמנינו, ורק אם תחליט לנצלם הרי שתגיע בכך לדרגות גבוהות, תהא זוכה ומזכה, מעמידה דורות לתפארת, ועל הכל תהא חשה ספוק ושמחה לאין קץ - "אם הבנים שמחה הלוייה"

1. בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו

נשים יקרות, האם בחנם החמיאו חז"ל לנשים וקבעו והכריזו שבזכותם נגאלו אבותינו ממצרים, הלא בשל כך שהשתמשו בכחות והמעלות שנגונו בהם לטובה, ולהצלת עם ישראל.

שָׁמְרוּ אֶת בְּעֲלֵיהֶן מִן הַחֵטָא, וְהִעֲבָדָא שְׁשֻׁמְרוּ בְּמִצְוֹתַי עַל יְחוּסָם וְלֹא הִתְבּוֹלְלוּ, פְּרוּ וְרַבּוּ בְּמִצְוֹתַי מִתּוֹךְ עֵידוּדָם שֶׁל הַנָּשִׁים, וְעוֹד שְׁנַתְּנוּ בָּהֶם כַּח וְעֵידוּד בְּמִצְוֹתַי הַקָּשָׁה לְבַל יִתְאַשּׁוּ וְיִחְזִיקוּ מֵעַמֵּד.

בְּזָכוֹת אוֹתָן נָשִׁים צְדָקָנִיּוֹת שֶׁכָּאֵמֹר לְעִיל לֹא הִשְׁתַּתְּפוּ בְּמִחְדָּלִים שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל, אִם זֶה בְּחֵטָא הִעֲגַל שְׁלֹא חָטְאוּ הַנָּשִׁים כְּכַמוּבָא בְּחִז"ל, וְאִם זֶה בְּחֵטָא הַמְרָגְלִים שְׁלֹא נָפְלוּ בְּאֵמוּנָתָם בַּה', שֶׁכֵּן כָּאֵמֹר אֲמוּנָתָם הִתְמַיְמָה וְהִפְשׁוּטָה שֶׁל הַנָּשִׁים תְּקוּעָה וּמִשְׁרָשֶׁת בְּלִבּוֹתֵיהֶן כְּאִלְךָ שֶׁעֲנַפְנוּ מוֹעֲטִים וְשִׁרְשָׁיו מְרַבִּים שְׁשׁוּם כַּחוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לֹא מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ.

וְתִקְוֹתָן שֶׁל חִז"ל שֶׁכָּמוֹ כֵּן הִגְאָלָה הַעֲתִידָה תִּהְיֶה כְּמוֹ כֵּן בְּזָכוֹתָן, לְכֵן נָשִׁים יְקָרוֹת, הַתְּאֲמָצוּ, חִזְקוּ וְהִזְדַּרְזוּ לְנַצֵּל אֶת כְּשׁוֹרֵיכֶן, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טָמֵן בְּכֵן אֶת הָאֲפֻשְׁרִיּוֹת לְהַצִּיל אֶת עַצְמְכֶן וְאֶת כָּלל יִשְׂרָאֵל.

ז. כוחן של הנשים חזק ומכריע, וכגודל כחן - גודל נסיונן

לְאַחַר שֶׁמִּנְיָנוּ כְּחֶכֶן וְשִׁבְחֶכֶן, נִבְאָר בְּעֲזָרַת ה' הַדְּרָכוֹת וְעֲצוֹת טוֹבוֹת שֶׁבָּאִם תִּנְהַגּוּ בָּהֶן, הִרִי שֶׁבְּכָד תּוֹצִיאוּ כְּחֶכֶן לְפַעַל, וְהִעֲקָר הֲלֹא זֶה הַמַּעֲשֶׂה, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חִז"ל: לֹא הַמְדַרְשׁ הוּא הַעֲקָר אֲלָא הַמַּעֲשֶׂה, וְקִדְּם נְבִיא כַּמָּה תּוֹבְנוֹת בְּאֵמוּנָה וּבִטְחוֹן, תִּפְלָה וְהִצְדָּקַת דִּינֵי ה' שֶׁאֵלּוּ הַמָּה פְּרֻטִים הַנִּכְלָלִים בְּאֵמוּנָה הַכְּלִלִית. עַל מְנַת לְחִזְקֶכֶן בְּפֻרְט זֶה שֶׁל הָאֵמוּנָה הַמְּשֻׁרְשֶׁת בְּכֵן, וְכַמָּה נֶאֱדָבַר לְדַבֵּר אֲלֵיכֶן אֲמוּנָה, אַחַר שֶׁנִּחַנְתֶּן בְּכִלִּים גְּדוֹלִים הָרְאוּיִים לְקַבֵּל אֲמוּנָה, וְכַמָּה נֶחְמַד וְנִעִים לְדַבֵּר אֲלֵיכֶן דְּוָקָא בְּנוֹשָׂא אֲמוּנָה וּבִטְחוֹן יוֹתֵר מִכָּל נוֹשָׂא אַחַר אַחַר שֶׁיֵּשׁ לְכֵן כְּלֵי קַבּוּל נִפְלְאִים לְקַבֵּל, עֲלֵיכֶן לְדַעַת שֶׁעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל נִשְׂוֹאוֹת אֲלֵיכֶן לִישׁוּעָה, לְתַת אֶת כְּחֶכֶן בְּבַעֲלֵיכֶן בְּיַלְדֵיכֶן, בְּהוֹרִיכֶם, בְּחַבּוּרַתְכֶם, כַּח שֶׁל אֲמוּנָה וְצַנִּיעוּת, בְּיִשְׁנוֹת וְיִשְׁרוֹת וְעוֹד.

הִנֵּה לְצַעֲרָנוּ הַשָּׁטָן מִשְׁתַּמֵּשׁ הַיּוֹם בְּעֲקָר בְּנָשִׁים הַשְּׁבוּיּוֹת בְּגִדּוֹ לְהַרְסֵן וְלִנְתַּץ לְשִׁבְרֵן וְלְהַאֲבִיד, וְהַסְבָּה לְכָד, מִכֵּיִן שֶׁיּוֹדֵעַ הוּא שֶׁאֵין כְּמוֹתָן לְלַחֵם נִגְדּוֹ כְּאֲשֶׁר מִשְׁתַּמֵּשׁוֹת הֵן בְּכַחַן וּבְמַעֲלָתָן וְאֵין כְּמוֹתָן לְתַקֵּן וְלְבַנּוֹת, וְלָכֵן מִתְאַמֵּץ הַשָּׁטָן לְמַנַּע זֹאת מֵהֶן, וְאֲדַרְבָּא פּוֹעֵל הוּא בְּכָל כַּחוֹ לְהַפְּדָה, לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְהַרְסֵן, וְלְהַחְרִיב, שֶׁכֵּן יֵשׁ בָּהֶן כְּמוֹ כֵּן כַּחוֹת לְהַרְעֵן לְהַכְשִׁיל וְלְהַרְסֵן וְכִמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (סְקַחֲלַת ז', יד) - "זֶה לְעַמֵּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים".

לְכֵן נָשִׁים יְקָרוֹת נִסְנָה עַל נַפְשְׁכֶן מִפְּנֵי חֶרֶב, מִפְּנֵי אֲבִדוֹן, הַבְּדִלְנָה בְּמַהֲרָה מֵעַל אֲהֲלֵי הַנָּשִׁים הַשְּׁבוּיּוֹת הַמְּחַרְיבוֹת וְהַהוֹרְסוֹת בְּיַד יוֹדְעֵין וּבְלֹא יוֹדְעֵין. וּבְזֶה הַנְּכֵן נוֹטְלוֹת שְׂכָר כְּלָן, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חִז"ל: "זָכָה - נוֹטֵל חֶלְקוֹ וְחֶלְקָה חִבְרוּ בְּגוֹ עֲדוּן", חֲלִילָה לֹא שֶׁזֶה כְּוִנְתָּנוּ לְהַבְּנוֹת עַל חֶרֶבְנוּ, אוּלַם לְשֵׁם עֵידוּד, זֹהִי הַהִנְהָגָה שֶׁל בּוֹרָא עוֹלָם לְהַרְבּוֹת אֶת שְׁכָרְךָ שֶׁל אֵלּוּ הַעוֹמְדוֹת בְּפִרְץ בְּזִמְן שֶׁאַחֲרוֹת הוֹרְסוֹת

ומנתצות וכמו שנקמר בפסוק : (יחזקאל מד, טו) והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעות בני ישראל מעלי המה יקרבו אלי לשרתני.

כאשר ישנן תועות רבות, מתעות רבות ואז זורחות וזוהרות להן צדקניות במסירות נפש נגד הזרם החברתי, המשפחתי, הקהלתי, הרי שאלו שגרו לאין קץ.

וכדגמת בני לוי, שקמו איש נגד אחיו, נגד אביו, וכשאלו חטאו בעגל, לעמתם בני לוי נשארו נאמנים לה', עזרו בשל כף לשרת בבית המקדש.

לכן כל בת תתבונן במה שכתבנו במעלותיכן, ותשתדל לישים את מעלותיה ולהוציאן מן הכח אל הפעל, שכן בהתבוננות שתתבוננו במעלותיכן תגיעו לפסגות נשגבות וכמו שנקבאר להלן.

ח. דעו את מכובדותכן - בידיעה זו תלויה יציבותכן

הידיעה במעלותיכן וביקר כבודכן חשובה לכמה יסודות ביהדות וכמו שנקבארם להלן. בקטע זה נעסק בחשיבות הידיעה במקבדות כדי שלא להשפל למעשי שפלות.

עבודתו של היצר לטשטש לנו את זהותנו ויחוסנו האמתי, לא להאמין, לא להעריך פראוי את יחוסנו ואת ערכנו ובכך מרויח הוא שגנרשה לעצמנו להדמות לגויים במעשיהם השפלים.

ט. סיפור נפלא להמחשה

ונמחיש זאת בספור שארע לפני כ - 150 שנה.

בזמן ההוא הפער בין הכפרי לעירוני היה פער גדול, שכן לא היו כלי תקשורת, ולכן הדר בעיר היה יותר מודע לחדשות מאשר הכפרי המרחק, ומלבד זאת צורת החיים שבו הכפריים לעירוניים היתה שונה לחלוטין, העירוניים היו יותר "אלגנטיים" לעמת הכפריים שהיו מגשמים וגסים.

כפרי אחד, שהיה לו בכפר משק פורה, החליט לקח כמה ימי נפש ולנסע לעיר להנות מהחדשנות שהתחדשה שם.

נסע לעיר וצורו בנדו, שואל הוא לאחד מאנשי העיר, מה חדש בעירכם שאפשר להנות בו כתיר הבא להנות משעשועי העיר,

השיב לו העירוני :

למזלך לא מזמן התחדשה בעירנו "הרפבת"...

שואל הפפרי מה זה רפבת? האם תוכל לתאר לי אותה?

השיב העירוני :

רפבת, מרפבת מפמה "חדרים" המחברים זה לזה, לכל חדר 4 גלגלים, ובחדר הראשון יושב נהג, ובאמצעות מנוע קיטור מסיע את כל החדרים במהירות, וכשהנדף יושב ברפבת אתה נהנה, רואה אתה פאלו שהעצים וההרים זזים... משהו פלאי שלא ראית מימך, פדאי לך להנות, והנה שם לפניך מקום מכירת הפרטיסים.

פונה הפפרי למוכר הפרטיסים, ולשאלתו להיכן רצונך להגיע? משיב הפפרי, תיר הנני ואין לי יעד מסים רק לנסע מהתחנה הראשונה ועד האחרונה להנות מנסיעת הרפבת.

משיב לו המוכר, אם תיר אתה ברצוני לידע אותך בדבר נוסף, לאחרונה יחדנו קרון מיחד לתירים ולאנשי עסקים, קרון מיחד, פרסאות עור, יש שם כבוד, אפשרות למנוחה ועוד, מה שנקרא "קרון ראשון".

שאל הפפרי ומה התשלום?

השיב לו מוכר הפרטיסים: בקרון הראשון המחיר 200 ש"ח, ואלו בירת הקרונות שהמה ספסלי עץ פשוטים להמון העם - המחיר 100 ש"ח.

מיד שלף הפפרי 200 ש"ח אחר היותו תיר החפץ להנות בנפשו. ישב לו הפפרי בקרון הראשון על פרסת עור נוחה עם שקיות הנילון שלו ובתוכן נרקות, פרות, ביצים קשות, וכיוצא בדרך הפפריים.

החלו עולים לקרון עורכי דין, מנהלי בנקים, מנהלי עסקים, וכל אחד כשראה את הפפרי חפש לו מקום אחר שכן לא חפצו לישב בקרבתו שכן לא סבלו את הפרימיטיביות והברבריות של הפפריים.

לבסוף עלה עורך דין אחד, ובגלית בררה אחר שכל המקומות היו תפוסים התנשב לו ליד הפפרי.

הפפרי בתמימותו ובהרגל חייו, החל משוחח עם העורך דין בשפתו העממית, ובמהלך דבורו היה שולף משקיתו מלפפון "לא קטן" והחל נוגס בו בקול רעש גדול ובפה פתוח, ולאחר מכן שולף עגבניה גדולה ובנגסו בה משפריץ לימינו ולשמאלו...

העורך דין נפשו קצה, ולא ידע את נפשו בנסיעה זו והחליט לעשות מעשה...

פנה העורך דין לאותו כפרי, אמר לו, יודע אתה שהנך יושב בקרון שמחירו כפול מהקרונות שבפנים, השיב לו הכפרי, אכן יודע אני, ושלמתי על כרטיס ל"קרון הראשון".

הראה לי את כרטיסך בבקשה - בקש העורך דין ביצעו שכפרי זה לא יודע קרוא וכתוב.

הציץ בכרטיס בהצגת בהלה ופנה לכפרי בדאגה כביכול, שמע, כרטיס זה מזניף... שכן מוכרים פה גם גנבים שבידם כרטיסים מזיפים, דע, עוד מעט יעלה "מבקר", וכשיראה כרטיס זה בידיך תוכל לחקירה מהיכן הכרטיס ואף תאשם במעשה מרמה...

הכפרי התמים נבהל, ושאל את "איש מצילו" ובכן מה אתה מציע לי לעשות? השיב לו העורך דין, שמע בקולי ותנצל.

טל את כל חפציך, עבר לקרון האחרון, ותתחבא שם מתחת הספסל, כסה עצמך בשמיכה וכיוצא עד שיירדו כלם מהרכבת...

מיד רץ הכפרי התמים ובבהלה ארו את כל חפציו, עבר לקרון האחרון, נדחף תחת הספסל, כסה עצמו, וכך ישב לו שם.

בינתיים עלה "מבקר", נגש מקרון לקרון, ובהגיעו לקרון האחרון ראה "משוהו זז" ... הבין שמדבר בגנב שעלה ללא תשלום והתחבא שם, מיד בעט בו, וקרא: צא גנב!...

יצא הכפרי מבייש ומבהל, מיד תפסו המבקר ושם אזקים לידיו ולקחו לחקירה. כשראה הכפרי שפלתה אליו הרעה החל בוכה ומספר את כל המעשה, בינתיים כבר ירדו כל הנוסעים, וכפרי זה לא זכה להנות אפלו פאנשי ההמון, אלא ישב טמון ומכסה תחת הספסל משך כל זמן הנסיעה.

והחל מספר הוא למבקר, אני כתיר, קניתי כרטיס ב - 200 ש"ח ל"קרון הראשון", וישב לדי אדם חשוב ואמר לי שכרטיסי מזניף, ועלול אני להסתבך, ולכן יעץ לי להפגס פנימה ולהתחבאת...

מיד אמר לו המבקר, באמת קניתי כרטיס ב - 200 ש"ח, ובכן אם פנים דבריד הראהו לי, ברעדה שלף הכפרי את כרטיסו למבקר, מסתכל המבקר בכרטיס ורואה לפניו כרטיס מזניף המתאים לקרון הראשון, מיד הבין המבקר מה קרה פאו, ושהחרו לאותו מסכן לנפשו.

עד כאן הספור.

נשים יקרות, לאותו כפרי מסכן דומות לא מעט מנשות עמנו, יש לנו הרי כבנות מלכים את הפרטיס לקרון הראשון הקרוב ביותר לבורא עולם, וכמו שמכריז משה רבנו באזנינו (דברים ד, ט) "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו".

כלומר, דעו עם ישראל, אתם הקרובים ביותר לה', אתם בקרון הראשון הכי קרובים לה'.

אולם היצר הרע מנסה לטשטש לנו את זהותנו ויחוסנו האמתי, ומשקר אותנו לחשב, במה אנו חשובים ומיחסים, הלא אין בינינו ולאמות כלום, ובכך מפתח אותנו להדמות להם, בלבוש, בשפה, בהנהגת החיים, במוטות החיים, ומה נקבל מזה? שגיד "תחת הספסלים", למקומות הירודים והשפלים ביותר, ולא נהנה בסופו של דבר אפלו בגויים, שכן לגויים נתן עולם הזה ויש סכוי שיהנו בו, יהודי לא נתן לו עולם הזה כתכלית, ואם לא ישתמש בעולם הזה לצורך עולם הבא, לא יהא לו לא עולם הזה ולא עולם הבא, גם בעולם הזה יסבל מרורות, העולם יבגד בו, צפיותיו יתאכזבו, את תקוותיו ישאם הרוח, ולעולם נפשו תחוש מצוקה ומחסור, אחר שהעולם הזה אינו תכליתו, ולצורך עולם הבא שלו אינו עושה.

י. מדור הנשמה בגוף כמדור האדם בארוות סוסים

עלינו להבין נשים יקרות, ה"אורגניזם" של קבוע הנשמה הוא לא הגוף שהיא נמצאת בו למספר שנים, מקומה ה"אורגניזם" של הנשמה היא המקום שממנו חצבה, ושאליו היא עתידה לחזור לאחר חיי האדם כאן עלי אדמות, הגוף בלה ונרקב בקבר, והנשמה חוזרת למקום שממנו חצבה, לשם צפייתה לחזור, ושם היא מקום מנוחתה.

אלא שלמספר שנים הושמה הנשמה בגוף האדם - זו הנפש השכלית הטהורה, ושתפו לה לצידה באותו גוף האדם נפש בהמית, הנפש השכלית נוטה להתקרב לה, ולדברים רוחניים בלבד, הנפש הבהמית נוטה לחמר, ולהנאות המתרים והאסורים, ונפש זו מושכת את האדם לכאן ונפש זו מושכת לכאן.

ולכן חנו הקדוש ברוך הוא האדם דעת ושכל לבחר ברצונו למי הוא חפץ לשמע, וצריך האדם בשכלו ובבחירתו לבחר בטוב הנצחי והאמתי לעמת הטוב הזמני והנפסד, שכן האדם בשכלו יכול לחדד את אמונתו מהתורה, מפלאי הבריאה, מספורי הנסים שארעו לעם ישראל, מספורי צדיקים גדלתם וקדשם.

הנשמה בגוף, דומה היא לאדם שהושם בארנה של סוסים, וכי זה מקומו הנכון והמתאים!! הלא גם אם תנקה לו את הארנה, תשים שם בשם לריח טוב, אכל משבח וטעים, וכי בזה תהנה לו הארנה כמדור מתאים? בודאי לא.

כן הוא הגוף ביחס לנשמה, הגוף הוא לא מקומה האמתית והנצחי של הנשמה. וגם אם תביא לגוף זה את כל ההנאות של העולם, כסף, בגוד, מכונות, דירות, טיולים, בלויים וכיוצא הכי מהנים שיש, הנשמה תקוץ בהם, שכן אין זה מדורה, לא העולם הזה ולא הגוף הזה.

ותמיד תחוש במצוקה חסרה ונרדפת, שכן לא תבוא הנשמה על ספוקה אך ורק באם יביא לה האדם את תאוותה האמתית שהיא קרבת ה', עריגה לה', כסופין לה', הרחקה מכל החמריות המיתרת שאינם לנשמה אלא כדמיון מאכל סוסים לאדם, וכמה שתצפה אותם בלפי, בהנאה, בענג, הרי שזה ישאר מאכל סוס ולא יערב לה, ולא תבוא על ספוקה בזה.

יא. לעולם לא תגיעי לספוקך במלוי רצונך לערכי עולם הזה אלא רק בערכי עולם הבא

בת ישראל היקרה, דעי לך, לא בגדים יפים, נרגיעו את רוחך הקדושה שבקרבך, ולא תכשיטים נאים שיקשטו את מצפונך הטהור, ולא טיולים ובלויים יספקו את מחסורך הנפשי, ואדרבא, כמה שתנסה להשקיט את רוחך מצפונך וספוקך בפרכים הללו, תרגישי מחסור ביותר, וכמו שאמרו חז"ל: "יש לו מנה רוצה מאתים..." והוא משג כללי לכל עניני החמר שדורש גוף האדם מתוך נפש הבהמית שבקרבו, שפמה שינסה להעניק לגופו ולנפשו הבהמית יותר חמר, יחוש עוד יותר "צורך", ועל כך אמרו חז"ל: "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו"

ולכן, בת ישראל, כמה שתפירי יותר באצילות נפשך, ויקרותה, יקל מעליך להשליך אחרי גוף את חמודות העולם המדמות וכמה שתפירי יותר ביקרותך ובמכבדותך תראי היאך להלביש את עצמך במחלצות של כבוד אמתי, המובילים לענג אמתי של קרבת ה'. עד כדי לחוש אותו כאב, ולהתענג עליו בענג אמתי שאין לו אף גרע בכל חמודות עולם הזה וכמשלו הנפלא של הסבא מקלם זצוק"ל.

יב. משלו המאלף של הסבא מקלם זצוק"ל

וכך היה נושא הסבא משלו, ואומר:

אמא אחת התחבאה עם תינוקה כּבן חדשים במערה מפני הגזרה, ולשם היתה מביאה לו אכל וכל הצריך לו. תינוק זה גדל בחשך מחלט עד הגיעו לגיל 5 שנים, ברור שהחשך לא הפריע לו שכן לא ראה אור מימיו, ולא יודע מהו אחר חוץ מהיותו במערה חשוכה, במערה זו גדל, למד שפת אמו, ידע לדבר, את אמו לא ראה מימיו, רק היה חש אותה בחבוקה ונשוקיה.

בהגיעו לגיל חמש, אומרת לו אמו, יש לי הפתעה להביא לך, ומחר אביאנה אליך.

למחר הביאה לו אמו "פנס" קטן, הדליקה האם את הפנס, והילד ראה אור במערה, לאשרו של הילד לא היה קץ וגבול, הנה פתאום רואה הוא את פניה של אמו, רואה הוא את ידיו, רגליו, רואה את האכל אשר אוכל, היש לתאר את שמחתו של ילד זה, נוטל הוא את הפנס "מטיל" עמו במערה, רואה אבנים, רואה לטאות, שרצים קטנים פנמלים, חרקים, ללא ספק תחושתו לא פחות מתחושת זה המטיל בטיול המהנה ביותר במקומות היפים ביותר בעולם, שכן יצא זה מחשך הגמור למראות הללו.

לאחר ימים מספר שאין הילד מפסיק להתענג בהם, מבשרת לו אמו: בני, הגזרה התבטלה, מחר יוצאים אנו מהמערה, ותראה עולם חדש שלא ראית מימיה.

תמה הבן על אמו, ואומר: אמא, יש עולם יותר יפה ממערה זו, הלא כאן מתענג אני בכל רגע ואין קץ לאשרי, צחקה האם: ואמרה לו בני, מחר תבין ותראה.

למחרת באמצע היום יוצאים האם ובנה מהמערה... ומה רואה הבן, שמש, שמים, בתים, עצים, פרחים, פרות, שוקים מלאים כל טוב, חניות משפעות במגון פרטים שאין להם סוף, בעלי חיים למיניהם, בני אדם לרב למיניהם, בחלקם הולכי רגל בחלקם נוסעים במכוניות ברכבות, עומד הילד משתאה תוהה ובוהה, ובעודנו משתהה הכניס ידו לכיסו ופגע בפנס שבכיסו, הוציאו ואמר: פנס, פנס, עד היום חשבתני שאתה כל עולמי, ולא קים משג של ענג יותר מלהתענג עליך, עתה רואה אני שאינך אלא כטפה מן הים מענגי העולם שמתגלים לנגד עיני.

הנמשל:

לאדם נדמה מה כּבן יכול להיות הנאות בעולם הבא יותר מהנאות עולם הזה, כסף לרב, מכוניות פאר, מלבושי פאר, נעלי פאר. טיולים ובלויים ויתר ענגי עולם הזה, אולם זהו הנאות של המערה החשוכה של העולם הזה, אלו הם הנאות של הפנס הקטן שמאיר כאן בחשך של העולם הזה, לאחר שמסים האדם את חזיו, ורואה הוא עולם חדש - עולם הבא, ורואה שם את תענוגי הנשמה המתאימים לה, זועק ואומר: אוי, עולם הזה, חשבתני שבד נמצאים כל התענוגות, עכשו רואה אני שאין זה אלא כאין וכאפס לעמת התענוגים האמתיים של עולם הבא.

ואלו הם דברי המשנה באבות (ד, י):

יָפָה שְׁעָה שֶׁל קִרְת רֹיח בְּעוֹלָם הַבָּא מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה.

יג. המחשתו הנפלאה והמפרסמת של הרב דסלר - עולם הזה ביחס לעולם הבא

וּמִבְּאֵר הַרְבֵּי דְדִסְלָר זְצוּק"ל בְּסִפְרוֹ מִכְּתָב מְאֻלָּהוּ (ח"א עמ' 4 - 5) בְּהִסְבֵּר נִפְלָא וּמִפְלָא בְּיוֹתֵר :

אָמְרוּ ז"ל (קידושין ל"ט) שְׂכָר מִצְוָה בְּהַאי עֲלָמָא לִיכָא, וְלִכְאוּרָה הַפְּרוּשׁ הוּא שְׂאִין מְשַׁלְמִים לְאָדָם אֶת שְׂכָר הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה, בְּהַאי עֲלָמָא, כִּי שְׂכָרוֹ אֵתוּ לְעוֹלָם הַבָּא.

אָמְנָם הָעֵנִין עֲמֻק מְאֹד וְרְאוּי לְבַאֲרוֹ אֵל נִכוּן.

אָמְרוּ ז"ל (אבות פ"ד י"ז), "יָפָה שְׁעָה אַחַת שֶׁל קִרְת רֹיח בְּעוֹלָם הַבָּא מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה". גַּם דָּבָר זֶה צָרִיךְ בְּאוֹר וְהִתְבּוֹנְנוּת, חִפְצֵי לְגִלוּת בְּזָה, מֵה שְׂזָכִיתִי לְשִׁמְעַ מֵהוּ"כ אַדְמו"ר מוהרצ"א בְּרוֹיֵדָא ז"צ"ל. הוּא פִּרְשׁ כִּי עֵנִין כָּל חַיֵּי עוֹלָם הַזֶּה הוּא, אִם נִקְבֵּץ אֵל תּוֹדָה רְגַע אַחַת אֶת כָּל שְׁעוֹת וְגַם רְגַעִים שֶׁל אֲשֶׁר וְנִחַת שְׂיֵשׁ לְאָדָם בְּמִשְׁדָּה כָּל יְמֵי חַיָּו, וְנִצְרָף לָזֶה אֶת כָּל הָאֲשֶׁר וְהִנַּחַת שְׂיֵשׁ לְכָל חֲבֵרָיו וּמִיִּדְעֵיו בְּכָל יְמֵי חַיֵּיהֶם וְגַם אֶת זֶה נִכְנִיס אֵל אוֹתוֹ הַרְגַע וְנִתֵּן הַכָּל לְאָדָם אֶחָד, הָאִם אֶפְשָׁר לְשַׁעַר אֶת מִדְרַגַּת הָאֲשֶׁר אֲשֶׁר יִרְגִישׁ הָאָדָם הַהוּא בְּרַגַע הַהוּא? אַכּוּן זֹאת וְעוֹד אַחֲרָת, כִּי נִצְרָף אֵל תּוֹדָה הַרְגַע הַהוּא וְנִתֵּן לְאָדָם הַזֶּה אֶת כָּל הָאֲשֶׁר וְהִנַּחַת שְׂיֵשׁ לְאִנְשֵׁי כָּל הָעִיר בְּמִשְׁדָּה כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וְעוֹד יוֹתֵר מִזֶּה כִּי נִצְרָף עוֹד אֶת כָּל הָאֲשֶׁר שֶׁל כָּל דָּרֵי עִירוֹת שֶׁבְּכָל הַמְּדִינָה וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, הִינּוּ כָּל הַטּוֹב שֶׁבְּעוֹלָם בְּמִשְׁדָּה דוֹר שְׁלָם, וְהַכָּל נִצְרָף אֵל תּוֹדָה הַרְגַע הַהוּא וְנִתֵּן לְאָדָם אֶחָד, מִכָּל מְקוֹם עֵדִין אֵין זֶה "כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה" אֲבָל כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא, אִם נִצְרָף אֶת כָּל הָאֲשֶׁר, שֶׁבְּכָל הַדּוֹרוֹת מִרְאֲשִׁית הַבְּרִיאָה עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, וְהַכָּל מִמֶּשׁ, כָּל טוֹב הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלִי שׁוּם יוֹצֵא מִן הַכָּלָל, הַכָּל יִנְתֵּן לְאָדָם אֶחָד וּבְרַגַע אֶחָד מִמֶּשׁ, אִם כּוּן הֵלֵא אֵין לָךְ אֲשֶׁר יִתֵּר עַל זֶה כָּלָל, וְאֵף עַל פִּי כוּן, קִרְת רֹיח בְּעוֹלָם הַבָּא גְדוֹל הַיָּמִינוּ.

וּבְאוֹר מִדְרַגַּת קִרְת רֹיח, פִּרְשׁ אַדְמו"ר מוֹרֵי חַמֵּי זְצוּק"ל שֶׁהוּא כְּצִיּוֹר סְעֵדָת שְׂמִחָה גְדוֹלָה בְּבֵית מְלָכִים אֲשֶׁר יַעֲבֵר עָנִי וְיָרִיחַ אֶת רִיחַ הַסְּעֵדָה מִדֵּי עֲבָרוֹ בְּרַחוּב מַחוּץ לְבֵית, וְיִהְיֶה מִן הָרִיחַ הַטּוֹב, זֶהוּ בְּבַחֲנֵינַת קִרְת רֹיח. וְכוּן גַּם בְּעוֹלָם הַבָּא אִם אָדָם אֵינְנוּ זוֹכֶה לְעוֹלָם הַבָּא גּוֹפָא, אֲלָא שְׂמִרְשִׁים לוֹ לְעֵבֵר מִבְּחוּץ וְלִהְנוֹת רַק מִרִיחַ הַטּוֹב שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא הַמוּכָן לְצַדִּיקִים זֶהוּ פְּרוּשׁ מִי שְׂיֵשׁ לוֹ קִרְת רֹיח

בעולם הבא (הינו רק קרת רוח של עולם הבא ולא עולם הבא עצמו) - הוא השכר היותר קטן אשר אפשר להמצא, ועל פרחנו הוא עבור המצוה היותר קטנה אשר אין קטנה הימנה (שחרי כל מצוה יש לה מתן שכר בעולם הבא) - ועל זה אמרו כי כל חיי עולם הזה וכל תענוגיו ואשריו כלולים יחד מראשית הבריאה ועד סוף סופה עוד לא נגיעו אל קרת רוח כזה בעולם הבא.

הרי שיתבאר לנו היטב כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הוא משום שאין לד שום מצוה מן המצוות אפלו הקטנה ביותר אשר לא יהיה שכרה יותר מכל מה שאפשר שימצא שכר וטוב בכל העולם הזה פלו. ויהיה פתגום המלים ממש: דליכא בעולם הזה - אין בכל העולם פלו מה שיהיה אפשר להיות - שכר מצוה - ואפלו למצוה היותר קטנה.

יד. עונג אמיתי לעומת ענג מדומה

ובעצם, בת ישראל היקרה, המשל שהביא הסבא מקלם הוא רק להמחיש את הפער שבין ענגי עולם הזה לענגי עולם הבא, אולם לא נגע הוא בנקדה נוספת, שלא רק שישנו פער בין ענגי עולם הזה לענגי העולם הבא, אלא ענגי עולם הזה אינם ענגים כלל, אינם אשר כלל, הבוחר לו את ענגי עולם הזה נופל בקנאה תאוה וחמדת המוציאים את האדם מן העולם, ואין זה אשר אמתי כלל, ענגי עולם הזה אינם בנדר ענגים חלקיים לנשמה. אלא אינם ענגיה כלל, אדרבא פחוחים וכצנים בעיניהם, בהם תמאס ותגעל.

טו. ככל שחיים בערכים גבוהים - הערכים הקטנים מתגמדים ונעלמים - משל נפלא להמחשה

הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם (ישעיה נא, ב) אם ובת יקרות שבעמנו, כמה שתנקרו עצמכם, ותפירו בכבודכם אצל הבורא, ויהיה מוחשי אצלכם קרבתכם לבורא, וכמה שיותר תדעו את חפצו בקרבתכם, ואת שעשועיו בתפלתכם. ואת התפארותו בגבורתכם ובנצחון יצרכם, כן יתגמדו לפניכם כל חמודות עולם הזה המדמות.

ובמשל נפלא היה ממשיל זאת הגאון הצדיק רבי יהודה לייב חסמון צ"ל בספרו "אור יהל".

משל לאדם שיש לו מכונית פאר בשוי מיליון ש"ח, יום אחד נוסע הוא במהירות, צופר לכל המכוניות שמצדיו כדי שיפנו לו מקום, שכן ממהר הוא לעגן מסים, מגיע "אחר כבוד" לחניתו המפארת, מחנה שם את רכבו המפאר, אך ורץ לביתו,

מגיע למגרה שבארזנו. שולפה, מריק את תכולתה על השלחן, ומה לפננו?
מכוניות קטנות - צעצועי ילדים בני 2 - 3 הנמכרות בשקלים בודדים, יושב הוא
לו, ומשתעשע בהם, משחק בהם על שלחנו בזה אחר זה בהנאה מרבה. לזמן מה
עד ששבעה נפשו מלהתענג עליהם...!

שואלים לאדם זה, הסבר לנו פשר הנהגתך. הרי יש לך בחוץ מכונית בשוי מיליון
ש"ח, מה לך מצעצועי הילדים הללו. משיב: מה לכם כי תתמהו עלי, מתענג אני
גם על מכונית המפארת וגם על מכוניות אלו - צעצועי הילדים...

מה היינו אומרים על אדם זה? בודאי שאחזו שגעון ושובש המצריך טפול
פסיכולוגי...

לא יתכן שיחיה האדם בערכים גבוהים כעשיר בפנינו ובניהלומיו, ובמקביל יחיה
גם באותה מדה בערכים של משחקי הילדים.

אכן הילדים שאין להם הבנה בערכים גבוהים, אזי הצעצועים המה הערכים
שתופסים להם את ראשם, אולם שישמשו יחד אצל האדם ערכים גדולים
וקטנים במדה שונה, זה לא יתכן.

ובכן בת ישראל היקרה, אם תפנימי לעצמך את הערכים הרוחניים הגבוהים,
ותראי בהם כעקר, במילא תגמדו לפניך הערכים הגשמיים והחמרניים,
ותשתמשי בהם אך ורק לצורך קיומך, ולצורך האפשרות של לישם למעשה את
הפירות בערכים הרוחניים.

במצב זה שהפירות תהא אמתית בערכים הרוחניים, לא תכעסי ולא תקפיד
בהעדרם של ערכי החמר, לא תחוש חסרה, נפסדת, מקפמת, חסרת בטחון כלפי
חברותיך שיש להם כל טוב עולם הזה, ואולי אף תרחמי עליהם על כך שטעו
ושקעו בהבלי החמר.

טז. משל נוסף לרעיון הנזכר במשל הקודם

משל נוסף למה הדבר דומה

אדם המפרינס יחידי את בני ביתו, את אשתו מסדר כמלכה בבית, לא דורש ממנה
לעבד בחוץ, דואג לכל צרכיה וצרכי בני הבית, ורק בקשה אחת בפיו, שיהא הבית
מסדר פחות או יותר, ושתדאג לו אשתו לאחר שובו לעבודתו לארוחה אחת ביום
משקעת חמה וטובה שתשביע את רעבונו, אחר שעובד הוא קשה במשך כל היום,
וכמעט לא בא אכל לפיו במשך יום עבודתו.

ברור שזו בקשה מינימלית, צודקת ומחויבת.

יום אחד לאחר יום מפרץ חזר זה מעבודתו הקשה, מעודד בתקנה הנה ומחכה לו ארוחה טובה מרגיעה, משביעה ומרעננת.

נכנס זה לביתו, אכן רואה הוא על הגז סיר אכל, ומיד חש מרגוע, הנה, לזה צפיתי, עתה אבוא על ספוקי ומרגועי.

פותח את הסיר, ולנגד עיניו נראה פרוצופו ותו לא - סיר נקי ומבריק...!

פונה הוא לאשתו - בתקנה שמא האכל במקום אחר, ושואל: אשתי, מה הכנת היום לארוחתני?!

משיבה לו אשתו: היום לא התחשק לי לבשל, יש בארון כמה עוגות...

היש לתאר את קצפו וזעמו של זה, נניח שאדם זה גוי, הלא מיד הנה מכה את אשתו, מקלל, זועם וקוצף ללא הפסק וביחס לגוי בהחלט הדבר צודק.

לא נגמר הספור.

למחרת הולך גוי זה לבדק את מצב פרטיס ההגרלה שרכש לפני כמה ימים, ומתברר לו שזכה בעשרה מיליון ש"ח...

התאפק אותו גוי מלספר זאת לשום אדם, והמתין לסיום עבודתו לספר זאת לאשתו על אשרם הגדול לו זכו ביום אחד.

מגיע הוא לביתו, והנה לא מוצא את אשתו בביתו, קורא לה בשמה, עונה היא לו מאחד החדרים שסגרה עצמה בתוכו, ואומרת לו, בעלי, פוחדת אני פן תפני ותקללני שכן גם היום לא הכנתי ארוחה...

מיד מתפרץ האיש בצחוק גדול... ומתמהונה של אשתו על צחוקו שאינו פוסק נכנסה לבהלה פן ארע לבעלה משהו מפעסו וזעמו, יצאה אליו לראות את אשר קרהו, ואז בנעם ובחן אומר לה בעלה: בואי ושבי, יש לנו הפתעה גדולה היום, מוציא את פרטיס ההגרלה ואומר לה, בכרטיס זה אנו מהיום מיליונרים...

והנה פלא, שכח זה מארוחתו, מרעבוננו, ללא פעס, ללא קללות והכאות, אדרבא מצב רוחו היה טוב ושמח גם בכמה עוגיות.

מה שאכל אתמול עם קללות וצעקות - אכל היום בנחת ובשמחה ובטוב לבב.

ובכן נתבונן, מה ארע לאותו גוי, אתמול תקף, הכה, קלל, והיום התגמדה אצלו כל אותה בעיה ולא חש בה כלל?

התשובה פשוטה,

אתמול לא היה לו לאותו גוי שום ערכים גבוהים מעבר למאכלו, וכשזה חסר לו, חסר לו כל עולמו, היום כשחי הוא בערכים של מיליונר, ועדין ההתלהבות וההתפעלות מפעמת בקרבו, התגמדו אצלו כל הערכים הפחיתים.

אם ובת יקרות!

אם תיקרו עצמכן ותחישו את הערכים הגבוהים שנתנתן בהם, ותנצלו לקרבת ה', לדבקות בו, לתפלה אליו, להשלמת עצמכן בתפקידכן בביתכן עם בעליכן וילדיכן, תחישו ספוק נפשי עצום, עד שיתגמדו בעיניכן כל חמודות העולם ותענוגותיו, ובמה שתשתמשו מן העולם יהא זה לצרף שלמותכן, ואז תחישו בתענוגי עולם הזה הנצרכים לכן לצרף שלמותכן את כל התענוגים שבעולם, שכן תשמחו בחלקכן אחר שמספיק הוא לכם לשלמותכן, ויקים בכן: "איזהו עשיר השמח בחלקו", שמחתכן תהא גם מערכי עולם הזה שבידכן, תהנו מהאכילה, מהלבוש, מהטיול ומכל אשר תשתמשו בו לצרף הערכים העקריים, שכן תבינו שדי במועט להסתפק בו על מנת לספק את הגוף ולהביאו על ספוקו במעט זה, ותחישו שביעה במועט ובחלקכן שנתן לכן ה' כאלו ובידכן כל ההנאות שבעולם, כי לא תחישו שחסר לכן משהו, וכמו שנאמר (תהילים לד, יא) "ודרשי ה' לא יחסרו כל טוב". לא נאמר שלדורשי ה' יש כל טוב אלא לא יחסרו כל טוב, כלומר גם אם בפעל אין להם את כל הטוב הגשמי שבעולם, תחישתם שלא חסר להם דבר.

הפך אנשי החמר, שגם כאשר יש להם את כל גשמיות העולם, חשים שחסר להם עוד תאוה, עוד כבוד, ואין לתוחלתם הנכזבת סוף עמה יחיו, עמה ימותו וחצי תאותם לא ישיגו.

ובזה תחסכנה מעצמכן פעם, הקפדה, קנאה, תחרות, כבוד, כי לא ישוו בעיניכן ערכי עולם הזה לכעס ולהקפיד עליהם.

יז. ידיעת המכובדות נחוצה למצות הבטחון בה'

ידיעת היקרות והמכבדות נחוצה למצות הבטחון בה', מצוה יסודית, מצוה תכליתית שכל המצוות תכליתן הבטחון בה' כמבאר ברמב"ן, ובהגר"א ועוד, ובכן בטחון בה' מהו?

שידע האדם שהקדוש ברוך הוא מסדר לו את כל עניניו, פרנסתו קצובה לו, זוגו גזור עליו, וכמובא בגמרא (סוטה, ב, א) מכריזין מן השמים בית פלוני לפלוני שדה פלונית לפלוני, זוג פלוני לפלוני, כלומר הבורא מסדר לאדם את ביתו, שדהו כלומר פרנסתו, זוגו, כאב הדואג לבנו יקירו להזמין לו כל צרכיו.

וּכְמַבְאֵר בְּרַמְבַּ"ן סוּף פְּרֻשֵׁת "בֵּא" שֶׁאֵין לְאָדָם חֵלֶק בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַד שֶׁיִּדְעַע וְיֵאֱמִין שֶׁכָּל פְּרֻטֵי עֲנִיָּנוּ וּמִקְרֵיו הֵמָּה נְסִים, אֵין בָּהֶם טֵבַע וּמִקְרָה הָעוֹלָם כָּלֵל בֵּין בְּרַבִּים בֵּין בְּיַחֲד.

הִנֵּה מָה אָנוּ מְבָרְכִים אֶת ה' בְּכָל יוֹם בְּבִרְכוֹת הַשַּׁחַר אִם לֹא עַל הַשְּׂגָחַתוֹ הַפְּרֻטִית אֲתֵנוּ, הִנֵּה מְבָרְכִים אָנוּ בְּרֶפֶת "אֲשֶׁר לְצַר", וּמָה כְּתוּב בָּהּ, "גְּלוֹי וְיִדְוַע לִפְנֵי כֹסֵא כְבוֹדָךְ שֶׁאִם יִסְתַּם אֶחָד מֵהֶם אוֹ אִם יִפְתַּח אֶחָד מֵהֶם אֵי אֲפֹשֶׁר לְהִתְקַיֵּם אֲפֹלוּ שְׁעָה אַחַת".

רְאִיתִי בְּשֵׁם הַגֵּר"א שֶׁכּוֹתֵב לָמָּה בְּבִרְכָה זוֹ דוֹקָא מְזַכְּרִים אָנוּ אֶת כֹּסֵא הַכְּבוֹד, "גְּלוֹי וְיִדְוַע לִפְנֵי כֹסֵא כְבוֹדָךְ", לוֹמֵר לָךְ שֶׁאִף הַנְּסֻתוֹת שֶׁבְּמַעֵי הָאָדָם, וְכוּן כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁבְּאָדָם, כָּל גֵּיד, כָּל עוֹרֶק נִסְתָּר שֶׁבְּאָדָם, אוֹ שֶׁרְאוּי לְהִיּוֹת סְתוּם, מְשֻׁגָּח, וְגְלוֹי לִפְנֵי כֹסֵא הַכְּבוֹד - לִפְנֵינוּ יִתְבָּרַךְ מָה מַצְבּוֹ שֶׁל כָּל פְּרֻט בְּתוֹכֵיוֹת גּוֹף הָאָדָם, כְּלוֹמֵר שֶׁלֹּא רַק רוּאָה הַבוֹרָא אֶת הַחִיצוֹנִיּוֹת הַנִּרְאִית לְעֵין, אֲלֵא גְלוֹי וְיִדְוַע לִפְנֵינוּ אִף מַצַּב הָאֵיבָרִים הַפְּנִימִיִּים שֶׁל הָאָדָם שֶׁלֹּא יִסְתַּם הַפְּתוּחַ וְלֹא יִפְתַּח הַסְּתוּם.

וְאַחַר כֵּן מְבָרְכִים אָנוּ לַה' עַל הַנְּשֻׁמָּה שֶׁבְּגוּפֵנוּ שֶׁנִּשְׁמַרְתָּ הִיא בְּתוֹכֵנוּ, וְרַק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמְרָה בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע בְּתוֹכֵנוּ, וְאֵין אֱלוֹ בִּרְכוֹת כְּלָלוֹת עַל כְּלָלוֹת הָעוֹלָם, אֲלֵא בַּפְּרֻטוֹת צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ גַם עַל עֲצָמוֹ, הִרִי שֶׁיִּשְׁנֶנָּה כְּאִן הַשְּׂגָחָה בַּפְּרֻטוֹת כָּל אָדָם בְּאִפְסוֹ פְּרֻטִי, וְעוֹד מְבָרְכִים אָנוּ עַל כָּל פְּרֻטֵי תַּפְקוּד גּוּפֵנוּ, עַל שֶׁכְּלֵנוּ שֶׁמִּתְפַּקֵּד כְּרְאוּי לֹלֵא שְׁבוּשׁ, וּמוֹדִים אָנוּ אִף עַל כֵּן שֶׁיֵּשׁ בְּלִבֵּנוּ דַּעַת לְהַבְדִּיל אֵימְתֵי יוֹם וְאֵימְתֵי לַיְלָה, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁנִּכְלַל בְּזֶה שְׁמוֹדִים אָנוּ לַה' עַל יִתְרַע עֲנִיָּנוּ הַשֶּׁכֶל שֶׁמְבַדֵּיל בְּכָל מַהֲלָךְ חַיֵּינוּ בֵּין הַטוֹב לְהַרְע, בֵּין הַנִּצְרָךְ לֹלֵא נִצְרָךְ וְכִיּוֹצֵא. וְאַחַר כֵּן מוֹדִים אָנוּ לַה' עַל פְּקִיחַת עֵינֵינוּ, עַל הַתָּרַת אֵיבָרֵינוּ מִמַּאֲסָר שְׁנֵתָם, עַל זְקִיפַת קוּמְתָנוּ, עַל לְבוּשׁ בְּגָדֵינוּ, עַל הַנְּעֻלַת נְעֻלֵינוּ, עַל הַתְּחַדְּשׁוֹת כַּחֲנוּ וְעוֹד עַל פְּרֻטֵי פְּרֻטִים שֶׁבְּגוּפֵנוּ וּבְנַפְשֵׁנוּ.

וְיִדְעָה זוֹ מַחֲסִיבַת אוֹתָנוּ לְבַטֵּחַ בְּה', כְּלוֹמֵר לְהַסִּיר דְּאָגָה וְיִגּוֹן, מִתַּח וְעֲצָב מִלְּבוֹתֵינוּ בְּהִיוֹתֵנוּ יוֹדְעִים שֶׁהַבוֹרָא מְסַדֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲנִיָּנוּ הַכְּלָלִים וְהַפְּרֻטִים, וְכִמוֹ שֶׁדָּאג לְצָרְכֵי אַבוֹתֵינוּ בַּמַּדְבָּר, עַד שֶׁמְלוֹתֵיהֶם וְנַעֲלִיהֶם - וְכִנְאָמֵר: שֶׁמְלַתָּךְ לֹא בְּלִתָּה מַעֲלִיךְ וְרַגְלָךְ לֹא בְּצַקָּה... וְנַעֲלָךְ לֹא בְּלִתָּה מַעֲלִיךְ... הַמוֹצֵיא לָךְ מִיָּם מַצּוֹר הַחֲלָמִישׁ... וְעוֹד פְּסוּקִים נִפְלְאִים שֶׁל הַשְּׂגָחָה שֶׁנֶּהֱגַ עִמָּנוּ בַּמַּדְבָּר.

וְצָרִיךְ לְזַכֵּר וְלַדְּעַת שֶׁהַהֲנֵהָגָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּנוּ בַּמַּדְבָּר מ' שָׁנָה בְּהַשְּׂגָחָה נִפְלְאָה עַל כָּל פְּרֻטֵי צָרְכֵינוּ הַיְתָה הַנְּהֵגָה בְּנִסּ מִפְּרָסָם, שֶׁמְטָרְתוֹ לְלַמְדָנוּ עַל הַנְּסִים הַנְּסֻתָרִים וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב הַרְמַבַּ"ן: "וּמִטָּרַת הַנְּסִים הַמְּפָרְסָמִים כְּדִי שֶׁמֵּהֶם יוֹדֶה הָאָדָם בְּנְסִים הַנְּסֻתָרִים". נְסִים נִסְתָּרִים הַכּוֹנֵה לְנִסְיָךְ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, אֲלֵא שֶׁמְלַבְּשִׁים הֵמָּה בְּדָרְךָ הַטֵּבַע. וְכֵן אַכּוֹן אוֹמְרִים אָנוּ וּמְשַׁבְּחִים לַה': "עַל נְסִיךְ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת.

ובכן נתבונן, היאך יחויש האדם שהקדוש ברוך הוא עושה עמו נסים בכל עת, ויבטח בה' מכל לבו להסיר דאגה ויגון, מתח ועצבנות, אם לא שיחויש שהנו יקר וחביב אצל בורא עולם, אם לא שהוא אהוב ונחמד אצל בורא עולם, אם לא שיש להקדוש ברוך הוא ענג להרעיף עליו רק טוב.

הלא בלא תחוישה זו שהנך יקרה אצל בורא עולם, תעלה לך מחשבה: באמת, על אחת כמוני הקדוש ברוך הוא ענג בכלל לדאג לי על כל פירטי חיי...!! וכיוצא, ובכך תתרחקי מה', וההפסד הגדול הוא שלך, שכן יש לך אב מלך, אוהב, חרד לגורלך הטוב, ואת אינך מודעת לכך, היש הפסד גדול מזה?! הלא בכך תפסיד את מדת הבטחון היקרה ביותר.

כמה זקוקה אשה למדת הבטחון, במציאת השדוך שלה, במציאת העבודה, בשלום ביתה וחנוך ולדיה, הלא כל בנן ביתך זקוק לבטחון בה' וכמו שנבאר להלן שמבלי מדת הבטחון אפשר להתמוטט ולהתרסק מרב האכזבות בחיים, הדאגות, המתחים, ועוד.

ואת מדת הבטחון, דהינו לחויש שלנה, רגועה, לחויש שהנך נשאת בידי של בורא עולם כ'גמול עלי אמו', והוא בלבד בידי הרחמניות והלטפניות מסדר ובחר לך את הטוב ביותר עבורך - מדה זו לא תוכלי לרכשה בלבד עמק, אך ורק באשר תחוישי שהנך אהובה אצל בורא עולם, יקרה לו וחביבה לו.

ידיעת המכבדות והיקרות נחוצה למדת צדיק ה'

עוד יש לנו מצוה יקרה למאד, והיא לראות את ה' צדיק אתנו בכל אשר נעשה וינהיג אותנו, ותמיד להסתכל על בורא עולם בעין טובה המצדיקה דינו.

ואימתי תצליחי לזכות למדה יקרה זו אם לא רק באשר תחוישי יקרה וחביבה אצלו ואבאר דברי, בתוספת כמה ספורים נפלאים.

כאשר תחוישי אהובה יקרה וחביבה אצל בורא עולם, אזי גם באשר ינהיג אותך הבורא בהנהגה מאכזבת, קשה, תמוהה המעוררת זעם וזעף, אזי אם תחוישי יקרה ואהובה אצלו, תאמרי בלבבך: היתכן שהבורא נעשה לי רע?! היתכן שהבורא יתעלל בי חלילה?! היתכן שלבתו אהובתו נעשה הבורא - אביה דבר שישבית ממנה את השמחה והתקנה, וכי יתכן שזו תכליתו בייסוריו שמביא עליה?!
עליה?!

בנדאי יש לו פונה טובה, לחדד לה את התלות בו, לחזק אצלה את התפלה, ואת ההכרה באפסיות העולם, ובאפסיות האדם.

אולם אם תחוש בְּעֶצְמוֹ רְחוּקָה, עֲנֵה פְּסוּלָה, שְׁפִלוּת שְׁלִילִית, חֶסֶר בְּטָחוֹן
וְדַמוּי נְמוּד כְּלָפִי הַשֵּׁם, מִיָּד תַּעֲלֶה בְּלִבְךָ מַחְשָׁבָה : זֶהוּ, הַבוֹרָא מְתַעַלֵּל בִּי... שׁוֹנֵא
אוֹתִי... רַק מֵרַע לִי...

יח. סיפור נפלא להמחשה היאך להביט על הנהגת ה' כשהיא תמוהה

וְהִנֵּה לָךְ כַּמָּה סְפוּרִים הַמְצוּיִים בְּחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם שְׁלָנוּ שְׁאֶפְשֶׁר לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם
בְּבִי אֶפְנִים, לְדוֹן לְכַף זְכוּת אֶת דִּינֵי ה' וְלִרְאוֹתוֹ כְּצַדִּיק, אוֹ לְהַפְדֵּי, וְהַדְבָר תְּלוּי
כְּאִמּוֹר בְּתַחוּשֵׁת הָאָדָם כְּלָפִי בּוֹרְאוֹ.

הַסְּפוּר דְּלַהֲלֹן סְפְרוּ הַגְּאוֹן רַבִּי אַבְרָהָם יְצַחְק לְפָקוּבִיץ' שְׁלִיט"א בְּנוֹ שֶׁל הַגְּאוֹן
הַגְּדוֹל רַבִּי מִיכָל יְהוּדָה לְפָקוּבִיץ', מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה הוּא נוֹכַח בּוֹ :

הַשְּׁבוּעַ שְׁמַעְתִּי סְפוּר מִיַּחַד, מֵרַב שְׁמַתַּעֲסֵק בְּקִרְוֵי יְהוּדִים לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים.
אַחַד הָאֲנָשִׁים, שְׁזָכָה לְחַזֵּר בְּתַשׁוּבָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ רַב, חָשׁ כִּי הוּא מַעֲפִיל רוּחַנִית.
לְבוֹ הַתְּרוּגָן עַל כִּי זָכָה לְהַנִּיחַ אַחֲרָיו אֶת חַיֵּי הַהֶבֶל שֶׁבָּהֶם הָיָה שְׂרוּי עַד כֹּה,
וְלַהֲפִנוֹת לָהֶם גַּב. בַּד בְּבַד, כְּכֹל שְׁנִקֹּף הַזְּמַן, כְּכֹל שֶׁקָּבְלוּ חַיֵּי הַרוּחַ תַּפְּנִית חַיּוּבִית
יוֹתֵר, הַחֵל לְהַרְגִישׁ מַעֲיָן מִשֵּׁב רוּחַ שְׁלִילִי בְּכֹל הַנוֹגֵעַ ל'חִמְרִי'... הוּא הַחֵל לְפַתֵּעַ
לְצַבֵּר הַפְּסָדִים רַבִּים, עַל יְמִין וְעַל שְׂמֵאל. נְזָקִים כְּסָפִיִּים נֶעְרְמוּ בְּדַרְכּוֹ, אִם
בְּעַבּוּדָתוֹ, אִם בְּנַהוּל בֵּיתוֹ. כָּאֵן קֶצְצוּ בְּשִׁכְרוֹ, וּפָה הַתְּקַלְקַל מִשֵּׁהוּ בְּבֵיתוֹ,
וְהַחֲלָפְתוֹ הָיְתָה כְּרוּכָה בְּמִמּוֹן רַב. בְּקֶצְצוֹ, אוֹתוֹ בְּעַל תְּשׁוּבָה הַרְגִישׁ שֶׁהַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְאוֹתָת לוֹ מִשֵּׁהוּ... הוּא הַפְּנִים כִּי הַתְּבוּסוֹת הַכְּלִילִיּוֹת הָאִמּוֹרוֹת אֵינָן
בְּכַדִּי, אֲבָל קֶשֶׁה הָיָה לוֹ לְפַעֲנַח אֶת פְּשָׁרוֹ.

מִיַּדְעָנוּ סֵר לְמַעוֹנוֹ שֶׁל הַרְבֵּי שֶׁקָּרְבוּ לְתוֹרָה, וְתִנְה בְּפָנָיו אֶת מוֹעֲקָתוֹ.

"אוֹלֵי יוֹכֵל הַרְבֵּי לֹאמַר לִי בְּשֵׁל מָה הַסַּעַר הַזֶּה, וּמָה עָלִי לְתַקֵּן וּלְשַׁפְּרֵי?" שָׂאֵל,
כְּשֶׁאֲרָשֵׁת כָּאֵב עַל פָּנָיו.

"אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ מָה לֹאמַר לָךְ", הַשִּׁיב הַרְבֵּי, תוֹדֵי שֶׁהוּא מַבִּיעַ אֶת הַזְּדַהוּתוֹ הַכְּנָה עִם
יְסוּרָיו שֶׁל הַיְהוּדִי, "אֲבָל בֵּא עִמִּי לְבֵיתוֹ שֶׁל מֶרֶן הַגְּרַמִּי לְפָקוּבִיץ' זצ"ל, אוֹלֵי
יוֹכֵל רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה לְפָזֵר אֶת הָעֶרְפֵּל מֵעַל הַתְּקָרִיּוֹת הַמוֹזָרוֹת הַלְלוּ".

נֶעֱנָה הַיְהוּדִי, וּשְׁנִיָּהֶם יָצְאוּ לְעֵבֶר הַבַּיִת הַקָּטָן שֶׁבְּרְחוּב וּיְלִקוּמִירָר, שָׁבוּ הַתְּגוֹרָר
רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה.

הגרמני יָשַׁב בְּרֹאשׁ הַשְּׁלַחַן וְעִין בְּסֵפֶר הַפְּתוּחַ שֶׁבְּפָנָיו. לְאַחַר שֶׁפָּנָה אֵלֵיהֶם בְּחִבּוּבִית וּבְמֵאוּר הַפָּנִים שָׁאֲפִינוּ אֶת יְשׁוּתוֹ, שֶׁטָּחוּ הַבָּאִים בְּצֶל קוֹרְתוֹ אֶת הַדִּלְמָה שֶׁבָּהֶם הֵם מִתְחַבְּטִים. נֶכֶר הָיָה כִּי הַדָּבָר נִגַּע בְּנִימֵי נַפְשׁוֹ שֶׁל רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה.

”בְּמָה עָסֻקָתְךָ בְּעֵבֶר?” חָקַר הַגֵּרְמָנִי אֶת הַיְּהוּדִי.

”הַיִּיתִי נֶהַג מוֹנִית”, הֵשִׁיב.

”נו, וְנִהְיֶתְךָ לְבַצֵּעַ הַסְּעוֹת גַּם בְּשִׁבְתוֹתַי?” הִמְשִׁיךְ הַגֵּרְמָנִי לְבָרָר.

”אָכֵן כֵּן, לְצַעֲרִי. לֹא הָיִיתִי שׁוֹמֵר מְצוֹת בְּשַׁעְתוֹ, וְעָשִׂיתִי אֶת הַשִּׁבְתָּה קָרְדִים כְּלִפְלִי לְחַפְרָה בָּהּ”, הִגִּיב הַיְּהוּדִי, כּוֹבֵשׁ מִבְּטוֹ בְּקָרְקַע.

”הִנֵּה הַתְּשׁוּבָה לְשִׂאֵלְתְּךָ! רְצֵה הָאֱלֹקִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ, וּבִקֵּשׁ לְכַפֵּר עַל הָעוֹוֹן הַזֶּה. הַשִּׁבְתָּה תּוֹבַעַת עֲלֵבוֹנָה. לָכֵן כָּעֵת, כְּשֶׁזָּכִיתָ לְהִתְקַרֵּב לְאַבִּינוּ שְׁבַשְׂמִים, מְדַקְדָּקִים עִמָּךְ בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעֲלָה, וּמִפְחִיתִים מִמָּךְ בְּחִשְׁבוֹן פְּרִטְנֵי אֶת כָּל הַרְוּחִים שֶׁהִנִּיבָה לָךְ הַעֲבוּדָה בְּשִׁבְתָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִהְיֶה לָךְ הַנְּאָה מִחִלּוּלָהּ. בְּרַגַע שֶׁתִּפְרַע אֶת הַחוּב, יִתְהַפֵּךְ עָלֶיךָ הַגִּלְגָּל לְטוֹבָה”, סָכַם הַגֵּרְמָנִי אֶת תְּשׁוּבָתוֹ הַנִּצָּחַת.

מִכָּאֵן - מְסִיק הַגֵּרְמָנִי - אָנוּ יְכוֹלִים לְלַמֵּד לָקַח וּמוֹסָר. לְפַעֲמִים אָדָם סוֹפֵג נֶזֶק כְּסָפִי שֶׁ”נוֹחַת” עָלָיו פְּתָאוֹם. הוּא לֹא קוֹלֵט לָמָּה זֶה מִגִּיעַ לוֹ, מֵה פֶּשֶׁר הַקְּשִׁיִּים הַכְּלִפְלִיִּים שֶׁנוֹבְעִים פְּתָאוֹם בְּעָרוֹץ הַפְּרָנְסָה. אוּלַם הַמְּטָרָה הַיָּא: הַתְּבוֹנָנוּת. עָלָיו לְהִתְבוֹנֵן וּלְפַשֵּׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו. עָלָיו לְעַרְךָ חִשְׁבוֹן נַפְשׁ, לְחַשֵּׁב שֶׁמָּא הִגִּיעַ לְיָדוֹ רוּחַ אוֹ מָמוֹן כְּלִשְׁהוֹ בְּאֶפֶן בְּלִתֵּי כֶּשֶׁר אוֹ רְאוּי. מִכֵּיּוֹן שֶׁמְשַׂמִּים רוֹצִים בְּטוֹבָתוֹ וְחַפְצִים לְזַקְקוֹ מִכָּל שֶׁמָּץ אוֹ פְּתָם עוֹוֹן, מְזַמְנִים לוֹ הַפְּסֵד פִּינְנָסִי כְּלִשְׁהוֹ, לְפִי עֲרָךְ אוֹתוֹ סְכוּם שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו בְּדַרְכִּים עַקְלָלוֹת, וּבְכָךְ יְסוּר עוֹוֹנוֹ וְחִטָּאתוֹ תִּכְפֹּר.

סְפוּר זֶה נוֹתֵן לָנוּ הַסְּתַכְּלוֹת בְּהִיָּרָה - כִּי צַד נִתֵּן לְרֵאוֹת אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּצַדִּיק בְּדִינוֹ גַּם כְּאִשֶּׁר הַהִנְהָגָה שְׁלוֹ תִּמְוִהָה וְהַשְּׁכַל מְחַיֵּב אֶת הַלְּהַפֵּךְ.

י.ט. הַנְּהַגַת הַ”אֲשִׁלְיָה” – הַיֵּאֵךְ לְרֵאוֹתָה בַּעִין שֶׁל אֲמוּנָה

פְּעַמִּים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרָאָה לְאָדָם שֶׁהֵנָּה וּבְרָכָה גְּדוֹלָה יְשׁוּעָה וְהַצְּלָחָה עוֹמְדָת לְבוֹא אֵלָיו, וּבְרַגַע שֶׁעוֹמֵד הוּא לְקַבְּלָהּ... מִתְּפֹאֵץ הַכֹּל! וְכָל תִּקְוֹתוֹ, צַפִּיתוֹ, שְׂמִחָתוֹ לֹא הִיְתָה אֶלָּא אֲשִׁלְיָה אַחַת גְּדוֹלָה.

וְכָאֵן שׁוֹאֵל הָאָדָם רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם בְּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר לֹא הִגִּיעָה לְיָדֵי אוֹתָהּ בְּרָכָה וְהַצְּלָחָה, אוֹתָהּ יְשׁוּעָה שֶׁכָּל כֶּךָ צַפִּיתִי לָהּ, לָמָּה הִרְאִיתָ לִי שֶׁהֵנָּה עוֹמֵד אָנִי לְקַבְּלָהּ, וְחִייתִי בְּאֲשִׁלְיָה, בְּשִׂמְחָה, בְּתִקְוָה גְּדוֹלָה, אַחַר שֶׁבְּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר לֹא הָיָה

אמור להגיע לי אותה ישועה, וכמו שאמרה השונמית לאלישע באשר מת בנה שזכתה לו מברכת אלישע (מלכים ב' ד, כח) "ותאמר השאלתי בן מאת ה', הלא אמרתי לא תשלה אתי", כלומר אם סופו של בן זה למות למה תשלה אותי שכאלו והנה יש לי בן. הנהגה זו קשה יותר מסתם עכוב, שכן בהנהגה זו כביכול מראה לך הקדוש ברוך הוא שהוא אהבך, מושיע אותך, והנך חי באשלה ובתקנה, ולבסוף כביכול הקדוש ברוך הוא נוטש, עוזב ומפקיר.

הנהגה זו רואים אנו שהנה מצויה מאד שנוהג בה ה' עם בני אדם, וכמו למשל, אדם שמצפה למצא זוגו, והנה מוצא הוא שדוד מתאים, התאמה נפלאה משני הצדדים, התאמה בפנימיות ובהשקפה, התאמה בחיצוניות עם מציאת חן, והכל מתקדם יפה, ופעמים מתקדם הזמן ל"וורט" ופעמים מתקדם אף לארוסין, ופעמים מתקדם הוא עד להזמנות לחתונה, ואז... מתפוצץ הכל, לא חתנה, לא שמחה. כל הצפיות והתקוות נגוזו כמו חלום, עגמת נפש נרצה ועד כדי משבר ודכאון.

וכמו למשל, אדם חפץ לקנות דירה, מוצא דירה נאה, מתאימה לו לכל צרכיו, גם המחיר מתאים, קובעים זמן לחוזה, ופעמים אף אחר החוזה והכל מתפוצץ...

בני זוג חשוכי בנים זה שנים, המצפים בתוחלת ממשכה לזרע של קנמא, והנה ב"ה, הריון... הכל תקין, חדש ראשון שני... רביעי חמישי... ופעמים אף שמיני ותשיעי, הכל מצפים לנס ולישועה, לשמחה הגדולה שאין לשערה בכל הון שבעולם, הנה ונפקדים המה, ועתה יזכו לחבק בן, משאת נפשם, ולבסוף, הכל מתפוצץ... וכן הוא בבריאות של האדם, האדם כביכול חש את ישועת ה' בקרוב, הרופאים מבשרים אותו שהנה נס... ורפואתו צפויה וקרובה, יש פתרון למחלה... איזו שמחה חש אדם זה, הנה הרויח את חייו, עומד הוא להפטר מהמחלה שהיה כל כך מטורד ממנה, ישנם סימנים ואותות לישועה, השמחה, האשלה, מפיחים תקנה טובה, ולבסוף הכל מתפוצץ... המחלה צצה שוב, וביתר סכון...

בקטע הבא נביא הצעת מענה שבהחלט תניח דעתנו בהנהגה זו.

ב. ה' נתן וה' לקח – ה' נתן כדי שיהא לו מה ליקח - סיפור

להבין הנהגה זו אספר סיפור נפלא שספרו הרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, סיפור שספר לו בנו של בעל המעשה עצמו.

וכך מספר הבר, אבי הנו אב להרבה ילדים, חתן את חלקם, ועדין עומדים לפניו עוד מבניו לחתנם, וכבר בשלב זה הנה במצב של חובות, גמחיים מחתנות קודמות, ומה יהא בחתנות הבאות – לא היתה לו לכך שום עצה.

לשם השתדלות, הנה נוהג אבי לקנות פרטיס הגרלה "לוטו" מדי פעם. יום חמישי אחד, מתבשר האבא בבשורה המרנינה ביותר לבעיתו... זכית בהגרלה... בכמה מיליוני שקלים... תארו לעצמכם איזו שמחה היתה באותו יום חמישי, ששי, שבת... איזו שבת שמחה, הודיה לה, שירה, זמרה, שבת של התרוממות הנפש ועריגה לאלקים המושיע, המיטיב, הרחמן...

ביום ראשון מתברר שקרתה טעות... לא האבא הנה הזוכה אלא מישהו אחר...

מה הנה חש אדם מן השגרה? חשך, אכזבה, ואולי אף פדורי הרגעה, והנה רואה אני את אבי שהנה בשלות נפש, רגע והשקט, וכאלו לא ארע דבר, לפלא הנה הדבר בעיני, ושאלתי: אבא, היאך הנך בולע אכזבה מרה שכזו בשלוח וברגע וכאלו לא הנה כלום?

וכך השיב לי אבי כיהודי מאמין.

שמע בני, ידוע מחז"ל, שאחד מהחסדים הגדולים של הבורא הוא שכאשר נגזר על האדם חלי או מות, ממיר לו הקדוש ברוך הוא ענש זה באבוד ממונו, וכמוכא בחז"ל: אין הקדוש ברוך הוא פוגע בנפשות תחלה, ועוד אמרו: לעני הקדוש ברוך הוא נוטל את תרנגולתו ולעשיר את שורו, ועוד מהספור הזדוע עם אליהו הנביא ורבי יהושע בן לוי שראה שפך נהג אליהו הנביא לטל בהמתו של מארחו כדי לבטל גזרה קשה שנגזרה על אשתו.

ובכן, בני, מה עושה הקדוש ברוך הוא כאשר נגזר על האדם מיתה, ואין לו ממון לכפר נפש? אדם זה עני, בעל חוב, ואין בידו ממון שיטלו הקדוש ברוך הוא כדי לכפר על נפשו, ובכן מה עושה הקדוש ברוך הוא במצב כזה?

משלה אותו באשליה, והנה הממון בידו, ישמח זה האיש שמחה גדולה שהנה והוא בעל ממון שנופטר בכך מכל בעיותיו, ולבסוף מתברר שהכל הנה אשליה.

ובכן מה הרויח בכך אדם זה? שבאכזבה זו שנתברר לו שכל תקותו וצפיתו היתה אשליה, כאלו והיה לו ממון ונלקח ממנו, ובכך נפטר מענש מות.

וזהו שפאמר (איוב א, כא): "ה' נתן וה' לקח והי שם ה' מברך". ה' נתן כדי שיהא לו מה לקח, כמובא במדרש משל למלך שהיה לו אהוב, קנאו בו השרים והעלילו עליו עלילה שמעל באוצר המלך ועליו לפרע סכום גדול, הצטער המלך, ולבסוף מה עשה, צנה למשורתו לך, וקח חבילה זו ותן אותה בפתחו של אהובי, למחר קם אהוב המלך ומצא החבילה ופתחה, ומצא בה סכום כסף כפי שחיבוהו לשלם בעלילה, שמח שמחה גדולה.

כן נוהג ה' כאשר המקטרגים תובעים דין על האדם, ונצרך הוא לכפר נפש, ואין לו, מזמין לו הקדוש ברוך הוא ממון, ונוטלו ממנו, ובזה נהיה לו כפר נפש.

וכן הוא בכל אכזבה שמתאכזב האדם מאשליה שקדמה לה, הוא לכפרה גדולה עבורו, שכן בכך נחשב לו כאלו וכבר היה לו ביד מה שצפה, ונטל ממנו, ובה פפרתו גדולה ביושרי נפש הללו, ובה שמתנסר על "דמיון" תקנתו שהתבדה, כאלו ולא היה זה דמיון אלא כאלו ונענש בפעל ממש, והבו.

הנה ספור מאלף זה ולקחו מלמדים אותנו היאך מסתכל האדם על הנהגת ה' גם כאשר היא מוזרה בעיניו, ונראית לנו כהתעללות, וזאת כאמור, יוכל האדם להסתכל בעין נכונה המצדקת את ה' רק אם יחוש שהנו יקר וחביב אצל בוראו, אהוב עליו עד שהבורא חושב מחשבות בעצות עמקות להצילו ולבחור לו את הדרך הטובה יותר.

כא. סיפור נוסף המלמדנו היאך מסתכל המאמין בעין של אמונה על הנהגת ה' ומאשר בה גם כאשר לכאורה נראה שרק הפסד ונזק יצא לו ממנה

מספר "כצאת השמש בגבורתו":

עוסק בצרכי צבור באמונה היה ר'... לצרף פרנסתו החזיק לו בית דפוס בעיר. לימים בא יהודי אחד ופתח לו בית דפוס נוסף ליד פתח מפעלו. התעמק ר'... בספרים הקדושים הדנים בענין של השגת גבול, והגיע לידי מסקנא, היות וכל מזונותיו קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, ומה שנפסק בשמים במה שישתכר במשך השנה זהו יקבל, וממנו אין כח ביד איש לגרע. ואלו עבודתו היא רק למלאת חובת השתדלות פרנסתו, כמו שצנה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון: "בזעת אפיך תאכל לחם", כי אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו כמלא נימה.

לא התקצף ר'... ולא נסה להכניס בופוחים עם שכנו החדש, לאמר: בכל שטח העיר לא מצאת מקום אחר לפתח בית דפוס, כי אם ממש ליד פתח בית דפוס שלי? לא עשה כן. דנו לכף זכות, כי מן השמים סבבו שרק על ידו ימצא מקום להקמת דפוס. וביום הראשון לפתיחת הדפוס, נכנס לשכנו החדש ובסבר פנים יפות הושיט לו בלבביות: "שלום עליכם!" וכה היו דבריו הראויים להחרט באותיות זהב מזהירות:

הנה אתה הרי חדש כאן בעיר, ובנדאי מענין אתה לדעת פרטים אודות ענף הדפוס, הנני נכון ומזמן בחפץ לב לעזורך בכל מה שאפשר, אלא היות ואין זו שיחה על רגל אחת, כאן בבית המלאכה באמצע היום, ולכן אולי תואיל להכניס לביתי במוצאי שבת קדש, ונשוחח בפרטרוט בישוב הדעת לתועלתך. ועתה דע

לך ידיד, כי אם זקוק אתה לאיזה כלי, או אותיות, או מכשיר לעבודה, הרי בית דפוסית פתוח לפניך, תוכל להפגש אצלי ואתן לך בהשאלה בחפץ לב!

במוצאי שבת קדש לאחר הבדלה, נגש ר'... לארון והוציא ספר "אמונה ובטחון" מאת מורו ורבו בעל ה"חזון איש", פתח בפרק שלישי ה' בעניינים אלו והתעמק בדבריו הקדושים. כה ישב והעמיק עד שהופיע אורחו שכנו החדש לעבודה. קבלו בסבר פנים יפות, והרצה לפנינו על כל העניינים הקשורים בענייני הדפסה, דברים שיוכל השכן להפיק מהם תועלת חמריית כי הרי הוא מנסה בכך שנים רבות, ואין חכם כבעל הנסיון. שוב הזכירו להפגש אצלו בכל עת שיצטרך כלי ואותיות בהשאלה. ולבסוף הציג לו כי למען תועלת שניהם, כדאי הדבר שיקבעו מחיר אחיד, כך שהשטן לא ימצא מקום להחדיר קנאה ותחרות ביניהם. הוא נפרד ממנו בלבביות ובברכת הצלחה בכל אשר יפנה.

בני ביתו שנודע להם הדבר, עמדו משתאים למשמע אזהרה. האחד בא להצר גבולך, ואתה מעלה עצות טובות והגונות, ומטכס תחבולות אידך לעזרו בכך! פנה ואמר להם: הרי כל עבודתי הגשמית עלי אדמות רק כדי למלא חובת השתדלות פרנסתי, אם כן שמח אני ששכני החדש יצליח לפרק מעלי מעט מעל העבודה, ואדרבה אני אשלח אצלו קונים, כי עלי להכיר לו טובה, שהרי הוא עושה לי טובה גדולה, שממעט ממני עבודה גשמית - כל זאת מבלי שהוא יגרע וימעט את פרנסתי הקצובה לי מהבורא ותברך בראש השנה כי "הוא זה"... כך מדבר יהודי שהאמונה הטובה בקעה מעמק לבו. כך נראה יהודי "בעל הבית" שטיפח בצלל דהימנותא דה"חזון איש"... (קובץ "מסורת" ט', שני"ו).

בספור זה למדנו דרך אמונה לאדם היא צדיק דין שמים ויראה רק טוב במעשה ה' גם כאשר עומד ממולו נזק והפסד, וזאת אך ורק אם יכיר האדם בחביבותו ויקרותו אצל ה', אז יאמר בלבו, היתכן שהבורא יזמין לי הפסד, הלא רק רוח גבא לי מכך, ובנדאי זו פונת ה' כדי שאעבד פחות, שכן אותו מתחרה יכול רק לקחת לי חלק מעבודתי ומטרחתי ומטרדתי, אולם בשום אופן לא יכול לקחת לי את

כב. אם את חברנו יש לדון לכף זכות על אחת כמה וכמה את הבורא

התבוננות נוספת עד כמה יש לנו לראות את הקדוש ברוך הוא כצדיק עמנו בכל אשר ינהג אותנו שכן, אם את בני האדם נצטיינו לשפטים בצדק, וכמבאר בספר המצוות (קע"ו): מצות עשה מן התורה לדון את כל אדם מישראל לכף זכות, ולא יפרש מעשיו אלא לטוב, שנתאמר (ויקרא יט, טו): "בצדק תשפט עמיתך".

וְכַתֵּב רַבֵּנוּ יוֹנָה : כִּי תִרְאֶה אֶדָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה אוֹ יִדְבֵר דָּבָר, וַיֵּשׁ לִשְׁפֹט דָּבָרוֹ אוֹ מַעֲשֵׂהוּ לְצַד חוֹבָה וּלְצַד זְכוּת, אִם הָאִישׁ הַהוּא יֵרָא אֲלֵקִים, נִתְחַיְבֵת לְדוֹן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת עַל דָּרָךְ אַמֶּת, גַּם כִּי יִהְיֶה הַדָּבָר קָרוֹב וְנוֹטָה יוֹתֵר אֶצֶל הַדַּעַת לְכַף חוֹבָה.

וְעַד כִּדֵּי כֶּךָ צָרִיךְ לְדוֹן לְכַף זְכוּת, מְסַפֵּר בְּגִמְרָא (תַעֲנִית כֹּא ע"ב) :

אָבָא אוֹמְנָא שְׁהִיָּה נוֹהֵג לְדוֹן כָּל מַעֲשֵׂה לְכַף זְכוּת, לְמֵרוֹת שְׁהִיָּה נִרְאָה כְּמַעֲשֵׂה רַע. פַּעַם שָׁלַח אַבְיֵי שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים לְנִסּוֹתוֹ וּלְבַדֵּק בְּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים. בָּאוּ לְבֵיתוֹ, אָכְלוּ וְשָׁתוּ, וְנָתַן לָהֶם מְקוֹם לָלוֹן, וְקָפַל תַּחְתֵּיהֶם תַּכְשִׁיטֵי צֶמֶר לִישׁוֹן עֲלֵיהֶם. בְּבִקְרָ לְקַחוּ הָאוֹרְחִים אֶת הַבְּגָדִים שֶׁיִּשְׁנּוּ עֲלֵיהֶם. קִפְלוּ אוֹתוֹ וְהִבִּיאוּ אוֹתוֹ לְשׁוּק לְמִכְרָם, וּפְגָשׁוּ אֶת אָבָא אוֹמְנָא. אָמְרוּ לוֹ : מִבְּקָשִׁים אָנוּ מְכַבּוּדוֹ שְׂיֵאמַר לָנוּ כַּמָּה הֵן שְׁוִים וְתֵן לָנוּ מַעוֹת תְּמוֹרֶת, וּבְכַךְ רָצוּ לְבַדֵּקוֹ אִם יִחְשְׁדֵם כְּגִזְלָנִים, אוֹ שְׂיֵאמַר שְׁשׁוּיִם הֵם פְּחוֹת מֵעֲרֶכֶם הָאֵמֶתִי. אָמַר לָהֶם : כֶּךָ וְכֶךָ הֵם שְׁוִים. שְׁאֵלוּהוּ : וְאוּלַי שְׁוִים הֵם יוֹתֵר? עָנָה לָהֶם : אֲנִי קִנִּיתִי אוֹתָם בְּסָכוּם זֶה שְׂאֵמַרְתִּי לָכֶם. לְאַחַר שֶׁנוֹכַחוּ לְרֵאוֹת שְׂאֵדָם נֶאֱמָן הוּא, אָמְרוּ לוֹ : בַּמָּה חֲשַׁדְתָּנוּ בַּעַת שֶׁלְקַחְנוּ מִמֶּךָ אֶת הַבְּגָדִים? אָמַר לָהֶם : חֲשַׁבְתִּי שֶׁנִּזְדַּמְנָה לָכֶם מִצְוֹת פְּדִיוֹן שְׁבוּיִים וְצָרִיכִים אַתֶּם לְמַעוֹת וְהִתְבַּיֶּשְׁתֶּם לְבִקֵּשׁ מִמֶּנִּי מַעוֹת, וְלָכֵן לְקַחְתֶּם אֶת הַבְּגָדִים. אָמְרוּ לוֹ : מִטְרַתְנוּ הִיָּתֶה לְנִסּוֹת אוֹתְךָ וְעַמְדָתְךָ בְּנִסְיוֹן, וְכַעַת קַח בְּחִזְרָה אֶת הַבְּגָדִים. אָמַר לָהֶם : אֵינִי רוֹצֶה לְקַבֵּלְם בְּחִזְרָה, כִּי מֵאוֹתוֹ רָגַע שְׁלִקְחֶתֶם, אֲמַרְתִּי שְׁיִהְיוּ לְצִדְקָה. וְעַבּוֹר מַעֲשִׂים אֵלוֹ נָתַנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם שְׁלוֹם בְּכָל יוֹם, שְׁהִיָּתֶה בָּאָה אֵלָיו בֵּת קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם בְּכָל יוֹם וְאוֹמְרָת לוֹ "שְׁלוֹם עֲלֶיךָ". (תַעֲנִית כ"א)

וְעַל כֵּן אָמְרוּ בְּפֶרֶק קַמָּא דְאַבּוֹת (מִשְׁנָה ו'): "וַיְהִי דָן אֶת כָּל הָאֲדָם לְכַף זְכוּת". וְזֶהוּ סִבַּת מְנִיעַת הַקְּטָטָה בֵּין הַחֲבָרִים וְרַבּוּי הַשְּׁלוֹם, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁדָּנִין אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם לְכַף זְכוּת, כְּדִגְרָסִינָן בְּמִסְכַּת שֵׁבֶת פֶּרֶק מִפְּנִין (דף קכ"ז) וְכו' . (מְנוֹרַת הַמְּאוֹר)

וּבְכֵן נִתְבּוֹנָן, אִם בְּנֵי אֲדָם שְׂיֵשׁ לָהֶם יֶצֶר הָרַע, נְגִיעוֹת, יֵשׁ לָנוּ חוֹבָה לְדוֹנֵם לְכַף זְכוּת, אֶת הַבוֹרָא יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ לְעַד, שֶׁהוּא קְדוֹשׁ וּמְשַׁרְתֵּנוּ קְדוֹשִׁים, וְאֵינּוּ גּוֹף וְאֵינּוּ דְמוּת הַגּוֹף וְאֵין בּוֹ שׁוּם נְטִיּוֹת נְפִשׁוֹת, עַל אַחַת כַּמָּה שֶׁמְטַל עֲלֵינוּ לְרֵאוֹתוֹ כְּצַדִּיק עַמְּנוּ, אוּלַם כְּאֵמוֹר זֶהוּ רַק כְּאֲשֶׁר נִיָּקַר אֶת עֲצָמֵנוּ וְנַחֲוֵשׁ מְכַבְּדוֹת וְנִקְרוֹת אֶצְלוֹ אֲזִי יִקַּל עֲלֵינוּ לְהֵאֱמִין שֶׁהִנְחָתוֹ עַמְּנוּ לְטוֹבַתְנוּ.

כג. ידיעת המכובדות והיקרות מאפשרת להיות בשמחה תמיד

הַתְּבוֹנְנֵי בֵּת וְאִם בְּיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה נְחוּץ לָנוּ מֵדַת הַשְּׂמִחָה, הַרִי חֲחִיִּים מְלֵאִים טְרָדוֹת, דְּאֵגוֹת, אֲכָזְבוֹת, שְׁמוּעוֹת מִפְּחִידוֹת, חֲרָדוֹת, חֲחִיִּים מְלֵאִים בְּמַצְבֵי לַחַץ, עֲצָבִים, כְּעָסִים וּמְתַחִים, חֲחִיִּים מְלֵאִים בְּנִסְיוֹנוֹת קִנְאָה, תַּחְרוּת, תַּאֲוָה וְכַבּוּד,

החיים מלאים בִּיסורים, עני רוקות ממשֶׁכֶת, בעיות בשלום בית, בחנוך ילדים, בבִּרְיאות בקצור "עולם של תלאות", ובִּכְן כִּמָּה נחוץ וְיָקָר "המֶצֶד" הַנִּקְרָא "שִׁמְחָה" בְּיָמֵינוּ.

ובִּכְן בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַיְקָרוֹת, הַיָּדָא אֶפְשָׁרִי לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה בְּמִצְבֵּים שֶׁהֵנָּם אוֹיְבֵי הַשִּׁמְחָה. וְהֵלֵא רֵאשִׁית יֵשׁ לָנוּ מִצְוָה לְעַבֵּד אֶת ה' בְּשִׁמְחָה, וְשִׁנִּית בְּלֹא הַשִּׁמְחָה הֵלֵא נִתְמוּטָט וְנִקְרַס בְּעוֹלָמֵנוּ זֶה הַמֵּלֵא בְּפִרְעָנִיּוֹת הֵן הַעוֹבְרִים עָלֵינוּ, הֵן מִמָּה שֶׁאֵנוּ רוֹאִים אוֹ שׁוֹמְעִים.

הֵלֵא רַק דָּרָךְ אַחַת תְּבִיא אוֹתָנוּ לְשִׁמְחָה כְּשֶׁנִּדְעַ שֶׁאֵנוּ בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁל הַבוֹרָא, "וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים", סִגְלָה - אוֹצָר חֲבִיב (רש"י), וְכָל הַהִנְהָגָה שֶׁלוֹ אֶתְנוּ כְּאֵב שֶׁהוּא גַם מְלָךְ הַדּוֹאֵג לְכָל צָרְכֵינוּ, וְאֵין כְּמוֹהוּ אֲכַפְתִּי שֶׁחָרַד עַל גּוֹרְלָנוּ הַטּוֹב עוֹלָמוֹת. בְּב'

כד. ידיעת יקרותנו ומכבדותנו היא בלבד שתנסך בנו "תקוה לטובה"

כְּמוֹ כֵּן נְחוּצָה הַיְדִיעָה זוֹ לְצַרְךָ "תִּקְוָה טוֹבָה", כְּלוּמַר גַּם בְּמִצְבֵּים הַקְּשִׁים לְקוֹת לְטוֹב, וְלְהֶאֱמִין בִּישׁוּעַת ה' שֶׁהִיא כְּהֶרֶף עֵין, וּבְיַד ה' לְשִׁנוֹת הַטְּבָעִים וְלְהַפִּיךְ הַכֹּל לְטוֹבָה.

אֵימְתִי יְקוּהָ הָאָדָם לְטוֹב, רַק כְּאֶשֶׁר יְחוּשׁ שֶׁהֵנוּ יָקָר וְחֲבִיב לַה', אִזּוֹ יִתְחַזֵּק לְהֶאֱמִין בִּישׁוּעַת ה' שֶׁיִּתְכֶן וְיִתְהַא תְּכַף, אוֹלָם אִם יְחוּשׁ שֶׁהֵנוּ פְּשוּט, שֶׁפֶל, מְרַחֵק, הַיָּאָד יְקוּהָ לְטוֹב! !

דְּגָמָא קִטְנָה!

הַרְבֵּי מִצְאָנוּ - קְלוּיָנְבוּרְג - אֲבָד בְּשׁוּאָה אֲשֶׁה וְאֶחָד עֶשֶׂר יְלָדִים, וְהַיָּאָד מְתָאָר הוּא אֶת הַשׁוּאָה:

אֵין לָךְ יְהוּדִי בְּשׁוּאָה שֶׁאֵין לוֹ "שֶׁק שֶׁל סְפוּרֵי נְסִים" שֶׁרָאוּ עֵינָיו בְּשׁוּאָה...!

יְהוּדִי מֶאֱמִין שֶׁכְּמוֹתוֹ, וְכְמוֹהוּ עוֹד צְדִיקִים וְקְדוֹשִׁים שֶׁמְסָרוּ נַפְשָׁם וְנִפְשׁ יְקִירֵיהֶם בְּרִקוּד וּבְשִׁמְחָה - רָאוּ אֶת הַשׁוּאָה הַנּוֹרָאָה כְּנִתּוּם הַנִּצְרָךְ לְשִׁמּוֹר עַל הַקִּיָּם, הַכִּירוּ אֶת צְדָקַת ה' גַּם בְּנִתּוּם כּוֹאֵב שֶׁכְּזֶה, הַבִּינוּ שֶׁלִּיקְרִים וְחֲבִיבִים שֶׁכְּמוֹתָם לֹא יַעֲשֶׂה ה' מַעֲשֶׂה לְשֵׁם כְּלָה וְאֲבָדוֹן, אֶלָּא מַעֲשֶׂה בּוֹנֵה שֶׁיַּצֵּא מִמֶּנּוּ תִּקּוּן וְהַצְלָה. הַבִּינוּ שֶׁלֹּא יִתְכֶן שֶׁיִּמְסָרוּ מִיְלִיוֹנֵי בְּנֵי אֶהוּבֵי שֶׁל ה' בְּיַד אָדָם מִתְעַב שֶׁהַחֲלִיט לְאֲבָדָם, בְּוֹדָאֵי הַקַּב"ה הוּא זֶה שֶׁעוֹשֶׂה זֹאת. וְלִכֵּן לֹא הִתְעַלְמוּ

מהנסיים שבמהלך השואה, פקחו עיניהם לראות את נסיו גם בגיא צלמוות, והכירו את ה"אתה עמדי" גם שם, וזה שנתן להם כח להמשיך, לחיות ולקום מחדש.

והנה הרבי מצאנו שהבאנו לדגמא, עלה לארץ ישראל, נשא אשה, הקים את ביתו מחדש עם בנים וחתנים גאונים וקדושים, הקים חסידות מפלגה של אלפי חסידים, הוא עצמו חבר כאן שו"ת בהלכה, בנה קריה - "קרית צאנו", בנה בית חולים - "לניאדו", ועוד פעלות לאין סוף, וחש שמחה בכל ימיו, וכאמור עוד כמוהו רבים.

ובכן כמה נחוצה ידיעה זו לנו נשות ישראל העוברות כל כך הרבה מצבים לא קלים במשך הקמת בתינו כדי שנהיה תמיד בשמחה ובתקווה.

כה. ידיעת המכבדות והיקרות נחוצה לנו מאד להתענג בתפלה לה'

מהמפזות היקרות שנתן לנו ה', והיא גם אחד מעמודי העולם שהעולם עומד עליהם זו "התפלה" שמעמידה את האדם על רגליו.

כמה פגע אצל האדם עמוד התפלה אם לא יחוש יקר וחביב אצל הבורא, ונבאר.

בנות ישראל היקרות, לבכן הלא רגיש לתפלה, לבכן פתוח לתפלה, כמה חשוב לכן לדעת שיקרות אתן אצל הבורא, שכן מבלי ידיעה זו תחושו רחוק, ואולי אף נטל על ה', במחשבה מטעית: מי אני שה' ישמע קולי... מי אני שהבורא יתפנה מכל עסקיו לשמע רק אחת כמוני... מי אמר שרצונו בכלל לשמע אותי שמה רצונו שאשתק...
...

ובפרט לחזר על אותה תפלה ובקשה כמה פעמים ביום, האם איני "נודניקית"?!
"טרדנית"?!

מספר על הרב בעל ה"תנא" - רבי שניאור זלמן מלאדי - שהיה מאריך בתפלה ומושיך כל מלה בנשימה ארכה, שאלוהו למה מאריך הוא כל כך? והשיב: כשיש לי הזדמנות לשוחח עם אהוב ונכבד כמו מלך ויודע אני שכמו שיש לי ענג לשבת אתו כמו כן יש לו ענג לשבת אתי, ובפרט כאשר הוא זמן אותי לארמונו כי חפץ הוא לשוחח עמי, היתכן שאקצר את שיחתי אתו?! בודאי שאאריך בה כדי למשוך את ישיבתנו...? חש אני ענג לדבר עם בוראי, ומאמין ובטוח אני שכמו כן יש לו ענג לשמע אותי, והאידך אקצר בזמן שיש באפשרותי להאריך ולמשך השיחה?!

שימו לבכך לתשובתו של בעל התנ"א, שהאמין שכמו שיש לו ענג לשוחח עם הבורא כן יש ענג לבורא לשמע אותו.

האמנה שיש לבורא ענג לשמע אתך, והעבדא שצננו לעמוד לפניו בתפלה גי פעמים ביום, ולברכו 100 ברכות בכל יום, הוי אומר שענג הוא לו שנסוחח אתו ובכך אימתי נחוש שיש גם לבורא ענג שנסוחח עמו, רק באשר תחושתינו תהא שאנו יקרים וחביבים לו, ורק בתנאי זה נתחזק בעמוד התפלה העומדת ברומו של עולם.

כו. חביבות ה' ושעשועיו הוא מכל יהודי פרטי באשר הוא ולא רק מהכלל

בת ישראל, דעי ששעשועי ה', ושמחתו הוא מפנית כל יהודי פרטי הפונה אליו, ובאשר הוא, ושלם תטעי לחשב שרק כלל ישראל בכללי חשויים לפני ה', או רק הצדיקים בפרטות, אלא כל יהודי בפרטות, ואוכם זאת בהוכחה מוחשית.

הנה יש לכל יהודי חובה להתפלל שחרית מנחה וערבית, ואמנם לנשים אין חובה להתפלל ג' פעמים, אולם לפחות פעם אחת חייבת היא, ובכל אופן יש לה מצוה באם עומדת היא לפני ה' יום יום ג' פעמים ומתפללת.

יהודי שלא התפלל שחרית או מנחה או ערבית, יש לו עוון, ויענש על כך, שכן זו הלכה בשלחן ערוך, ונתחייבנו בזה כבר מאנשי כנסת הגדולה שהיו מאה ועשרים חכמים גדולים, וביניהם אף נביאים חגי זכריה ומלאכי, שמעון הצדיק היה משגרי כנסת הגדולה, וחייבנו בכל יום להתפלל, ולא רק בצבור, אלא כל יחיד ויחיד חייב לעמוד ולהתפלל, חייב לא רשות אלא חובה! וכן ההלכה היא, אם לא השיג צבור חייב להתפלל ביחיד, ולא יאמר כיון שלא התפללתי בצבור ובמנון אני פטור.

ובכך תתבונני הרי בתורת יחיד חייב אדם לעמוד לפני ה', ה' מחיבו, ואם לא יענש, האם אין זה אומר שהקדוש ברוך הוא חפץ לשמע כל יחיד בפרטות.

ואותו יחיד שחייב להתפלל בכל יום זה לא רק אם הוא צדיק, אלא אפלו אם הוא עובר עברות כמו כן הלא חייב הוא לעמוד בתפלה שכן אין הלכה שמי שעבר עברות אזי באותו יום אסור לו להתפלל, אלא אם לא יתפלל באותו יום שעבר עברות יוסיף חטא על פשע, אם כן בהכרח שהקדוש ברוך הוא חפץ לשמע גם עובר עברה, ורק כמובן שיעשה תשובה קדם תפלתו, וביע חרטה על מעשהו ויתפלל כדי שלא יהיו עבובים שתתקבל תפלתו. אולם להתפלל חייב, ולא אומרים לו: צא מאוס, הקדוש ברוך הוא אינו חפץ בתפלתך...

ולפחות אף תפלת יחיד בודאי חשוב לפני ה' באם הוא איש פשוט ירא שמים ואף שאינו צדיק כלל. הנה לך לראות שהקדוש ברוך הוא חפץ אף בתפלת יחיד באשר הוא ולא רק בתפלת רבים, או בתפלת צדיק דוקא.

ומובא ב'ירושלמי': אמר רבי אייבו: כשהנך עומד להתפלל, יהי לבך שמח עליך, שאתה מתפלל לא - ל שאין פיוצא בו. כמה צריכות אתן לחוש שמחה בלבך בשעת התפלה, שכן בשעה זו כבכול מתפנה ה' לשמע כל אחת מן בפרטות, ולהתייחס לבקשתה, ולכן נצלו את כחך בתפלה לישועה לך ולכלל ישראל. ועוד ראיה נוספת ומוחצת שהקדוש ברוך הוא יש לו עסק, התייחסות, שעשוע ונחת מכל יחיד ויחיד מישראל באשר הוא. שהנה עצם המצוות המטלות עלינו, שבת, אהבת ישראל, לא לגזל, לא לדבר לשון הרע, לא לחמד, לא לקנאת, מצוות צניעות וכיוצא, אלו הרי מצוות פרטיות שהאדם יהא נדון עליהם בפרטות בינו לבין ה', עם ישראל לא נדון בכללות בלבד אלא גם בפרטות כל יחיד ויחיד וכל יהודי נזהר מעוון, משתדל לקיים מצוה כי יודע שבכך תהא זכותו בפרטות, ולכן אל תאזיני ליצר הרע שמטיל לך ספק בקרבך לה' באפן פרטי והאמיני שבשעת תפלתך מתיחדת את עם קונך, ואזניו קשובות לך בשמחה רבה לשמע כל מלה היוצאת מלבך באמת.

ועוד הנה כל יהודי חייב להודות לה' על טובותיו בפרטות שנעשה עמו, ולא רק על טובות ה' עם כלל ישראל וכן להצדיק דין ה' בגזרותיו על כל אשר נעשה עמו בפרטות, ולומר שזהו מאת ה', ולהאמין שעושה ה' עמו בפרטות דבר זה לטובה, הרי פשוט שעסקו של הקדוש ברוך הוא הוא עם כל יהודי בפרטות.

כז. כמה סבל חש בנפשו זה הסובל מ"נחיתות" כלפי בני אדם, פי כמה סובלת הנשמה כשעוצרה האדם ברגשי נחיתות כלפי בוראה

עוד התבוננו נשים יקרות, כמה סבל סובל האדם באשר חש הוא רגשי נחיתות, באים אלי לא מעטים הסובלים מסבל זה, ורואה אני את סבלם האלים, ובפרט שיש כאלה שתופעה זו אצלם באפן חמור, ועד כדי שמפחדים לדבר בפני בני אדם, ואפלו בפני חבר, מעדיפים תמיד לשתק פן יאמרו דבר שלא חכם.

פחדים לעלות להיות שליחי צבור, פחדים לעלות לתורה, וישנם כאלה שאף מפחדים לגשת לנשואין.

התבוננה נשים יקרות, כמה סבל הוא לנשמת האדם כשהאדם טועה בשכלו לחוש נחיתות כלפי בוראו, ובכך עוצר את נשמתו מלשוחח עם בוראה, לבטח בו,

להצדיק דינו, לשמח באביו מלכו, כמה צער יש בזה לנשמה שהאדם בטעותו
ובחשיבתו הקלוקלת, משפיל עצמו, שוכח יחוסו, כבודו ומעמדו, וחי בנחיתות
כלפי בוראו, ובכך נמנע הוא מלדרוך כף רגלו בבית אלקיו, וגם אם בא הוא לבית
ה' - לבית אביו ששמים - בא הוא ללא רגש, חסר בטחון ונגש רק בפיו ובשפתיו,
אולם לבו רחוק רחוק.

כת. פתרון נפלא לסובלות מחוסר ביטחון עצמי

ודעי, שפתרון ותרופה נפלאה ישנה בהתבוננות זו לאלה הסובלות מחסר בטחון
עצמי, להתבונן, אם בעיני הקדוש ברוך הוא אני נחמדה וחביבה, מה אכפת לי
מה יאמרו עלי אחרים?

משל למה הדבר דומה?

לאדם חשוב, שבכל מקום שהולך הוא אצל אנשים חשובים, מכבדים אותו, כל
הרבנים, רבני ערים, רבני שכונות, תלמידי חכמים, אישי צביר, כל שכבת העם
הנבחרת מכבדים ומשבחים אותו למאד. ורק שאינו מרצה אצל הריקים
והפוחזים שבעיר, אצל אלו ואצל יתר הבירים ועמי הארץ הנו מבזה ומשפל.
נתבונן, האם אדם זה חש רגשי נחיתות מסבה זו שאינו "מסמפט" את הבורים,
בנדאי לא שכן מה אומר אדם זה בדעתו, וכי אכפת לו מאותם בורים וטפשים,
העקר שאצל החכמים אני משבח חביב ונחמד.

ובכן תתבונן כל אשה יקרה, מה אכפת לי מה אומרים ומה חושבים עלי כל בני
האדם, וכי במה נחשבו המה ביחס לבורא שאצלו אני חביבה, אהובה ורצויה.
יש לי את הזכות לדבר אתו בכל עת, ובלשון נוכח: ברוך אתה... ומשתעשע הוא
בשיחתי אתו, ובכן מה לי ולחשבון חשבון לבני אדם.

אכן תמיד אני אומר משפט: אסור לזלזל בבני אדם, אמנם מתר לצפצף על בני
אדם! לזלזל בבני אדם זהו עוון חמור, אולם מתר ולפעמים אף גם מצוה לצפצף
על בני אדם, כשהנך עושה דבר חיובי, עליך לא לעשות חשבון לבני אדם וכמו
שאמרו חז"ל: "ולא יבוש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת ה'".

כט. מה שהכי חשוב לדעת!

הארכנו בנחיצות ידיעת האדם את יקריותו, מכבדותו, יחוסו האמתי כלפי
הבורא, מה שחשוב לדעת, שאין הידיעות הנחוצות הללו בנקריותנו ובמכבדותנו
תלויות בשום דבר, כלומר גם אם האדם נתון לבקרת גדולה מצד מעשיו כלפי

בוראו, ויש הרבה מה לבקרו במדות רעות, בתאוות, וביתר המחדלים שיש לבקרו, עליו לדעת שאין זה על חשבון יחוסו ויקרותו אצל בוראו, שכן בהחלט אכן הקדוש ברוך הוא אינו "מוותר" אולם אין זה סותר לכך שהאדם יקר וחביב אצל ה'.

והראיה המוחצת לכך, שהינה וכי יש קרובים לה' יותר מהצדיקים, ודוקא עמהם "הקדוש ברוך הוא מדקדק כחוט השערה" כמו שאמרו חז"ל, הרי שאין קשר בין העניש והבקרת לקרבת ה', ואדרבא הקרוב יותר בו מתקדש ה' ביותר, וכמו שמצינו בבני אהרן שמתו בקרבתם למקדש, ונאמר בהם (ויקרא י, א) "בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד".

לכן נשים יקרות, עלינו לזכר חביבותנו כלפי ה' בכל מצב בו אנו נמצאות, וגם כשאנו במצב של ריידה רוחנית, חגיגות אנו לדעת, שאהבת ה' לא סרה מאתנו, וכאמרנו בתפלה: "אהבת עולם אהבתנו", מהו "אהבת עולם", כלומר לעולם, בכל מצב. ואיזו היא אהבה שהיא לעולם שאינה בטלה לעולמים, זו הרי אהבה שאינה תלויה בדבר כמבאר במשנה באבות (ה, טו), אם פן מאחר ואהבתו של הבורא כלפינו היא לעולמים בכל מצב, בהכרח שזו אהבה שאינה תלויה בשום דבר, ובין כשאנו עושים רצונו של מקום ובין כשאין עושים רצונו של מקום קרויים אנו "בנים" וכדברי רבי מאיר במשנה.

ל. יקרות האדם תתגלה לעתיד בברור גמור

ידוע הוא שכל מה שאנו עובדים עליו קשה היום זהו כדי שנוזכה להכשיר עצמנו לקראת התקון השלם שיתגלה לעתיד.

ולדגמא, אנו עובדים קשה היום על האמונה, לדעת שכל הנעשה בעולמנו הוא בהשגחה פרטית, בצדק ובישר, והכל למטרה אחת - להיטיב ולתקן את הבריות ולהביאן ליעודן ולשלמותן, והכל מאהבת ה' אלינו מחמלתו הרבה שחומל עלינו.

על פירטי אמונה אלו עמלים אנו קשה מאד בגלותנו, ואולם זהו הכנה לקראת הגלוי הגדול שיתגלה אמת זו לאמתה ובברור בבוא זמן התקון, וכמו שאמר (ישעיה יא, ט) : "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ועוד נאמר (ירמיהו לא, ג) "ולא ילמדו עוד איש את רעהו... כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם".

כמו כן עלינו לעמל על ידיעת יקרותנו ומכבדותנו אצל בורא העולם עתה בגלות, וזה יהיה פהכנה לקראת הגלוי הגדול שיתגלה לעתיד ענין זה של יקרותנו ומכבדותנו אצל ה'.

וְכַנְאָמַר (ישעיה מ"ט, כ"ג) : "היו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתיך, אפים ארץ
ישתחוו לך". ועוד נאמר (שם, שם, כ"ב) "כֹּה אָמַר ה' אֱלֹקִים הִנֵּה אֲשָׂא אֶל גּוֹיִם יָדַי
וְאֶל עַמִּים אָרִים נְסִי וְהִבִּיאוּ בְנִיךָ בְּחֶצְוֶן וּבְנִתְיָךְ עַל כְּתֵף תִּנְשָׂאנָה".

לעתיד תתגלה חביבותנו אצל ה' בגלוי גדול, עד שמלכים ושרותיהם ישרתונו
ובתחושת כבוד גדול יהיו אומנים ומיניקות לתינוקות שלנו.

ועל כך עבודתנו בגלות עתה טרם הגלוי להפיר בידיעה זו ככל האפשר עתה,
ובשכר זאת נכשיר עצמנו לגלוי הגדול בפרט זה לעתיד.

ולסיום נושא המכבדות והאור שלנו כיהודים, נביא ב' ספורים הממחישים זאת
למאד.

לא. כדאי להתעכב בחיים עוד חצי שנה...

ספור נורא המובא בספר "רפואה בהלכה".

וכך כותב המחבר בדבר תשובתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בענין
ששאלוהו, שכך היה המעשה :

פגשתי רופא דתי, שעלה ארצה מארצות הברית, שאלתי אותו על הרקע שהביאו
לדת. והוא ספר לי דברים פהונתו, מה חולל בו את המהפך בחיים. הגיע אלי
חולה שכל המערכות הגופניות שלו קרסו. חולה אנוש שנותרו לו רק מספר ימים
לחיות.

בדיון בין רופאים בכירים הבעה הערכה, שבנתוח מסבך ומרעב נתן להותירו עוד
כמחצית השנה בחיים. הנתוח יקר מאד, וגם מנת היסורים הממתנה לו גדולה.
הצגנו את הבעיה לפני המשפחה והמתנו להכרעתם.

בקש החולה עצמו, שהיה מתלמידיו של מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, להפנות את
השאלה למורו ורבו. שמעתי את בקשתו, והחלטתי בעצמי לנסע אל הגר"מ
לשמע ממקור ראשון את דעתו. הגעתי אל רבי משה, מספר אותו רופא, הצגתי
לו את הבעיה, ועיניו נוטפות דמעות. קרוב לעשרים דקות ישב ובכה. שנים לא
שמע מתלמידו הזה, וברגע שנודע לו מצבו הרפואי בכה ללא הפוגה.

מה לעשות? בקש רבי משה שהות של יום לחשב ולהחליט. למחרת אמר : לנתח!
אנחנו נתפלל לרפואתו ונבקש בשבילו שנים ארכות. והוסיף להסביר, חצי שנה
הוא יזכה לענות אמן על כמה ברכות, מלאך יוצר מכל אמן שלו, כל מלאך יצטרף
לפמליה של מעלה שתלמד עליו זכות.

והנה ממה התפעל אותו רופא, ראשית מהכבד ראש של הגאון רבי משה פיינשטיין על חיי האדם, כמה חשובים המה החיים, ושלכך בכה עשרים דקות כדי שלא יפשל בפסיקתו לקצר או להאריך חיייו של חולה ואפלו במצב הנזכר.

ועוד מה שהתפעל רופא זה, איזה התניחות היתה לרב על ערך "אמן" ואז אמר בלבו, אם היה נראה לנכון לרב להאריך ימי חולה זה בעוד חצי שנה של סבל נורא רק בשביל כמה "אמנים" - אני שהנני בריא ושלם ויכול כל יום לענות מאות אמנים היאך אין לי ערך להם כלל?! ומזה ישמע חכם ויוסף לקח ליקר ולהעריך את החיים ולנצלם כראוי.

לב. חרטה מאוחרת שכבר לא הועילה

דר לו אדם פאן בארץ, מצבו היה קשה מנשא, חובותיו הביאו עליו נושים המתדפקים על פתחו, הוצאה לפעל, עקולים, וכיוצא, ובו בזמן היתה תקופת כמה מנשואי בניו שהיה נהנה לממון רב, וכך העביר תקופה ארוכה מתוך קשי ולחץ בלתי ישער, מצב זה השפיע על בריאותו, ובתם תקופת נשואי בניו, נשאר בודד בביתו חולה ומרתק למטה, מצבו הלך והחמיר עד שנותרו לו מספר שבועות לחייו כפי ששערו לו הרופאים.

בימים הללו שהנו שוכב חולה על מטתו, דופק בדלת ביתו פקיד בנק מכבד שנידמן לארץ מאוסטרליה לרגל סדור עסקי הבנק בו הוא מפקד, שואל הוא לשמו של החולה, ולאחר שמזדהה כפי מבקשו, פונה הוא אליו ואומר לו, אני כמובן לא באתי לכאן בשבילך, באתי לכאן לרגל עסקה דחופה בארץ, ובעודי פאן קבלתי טלפון ממנהל הבנק שלי, שמאחר ואני כבר קרוב למקום מגוריך, עלי להכנס אליך בענני עזבון ירושה שהותיר קרובך הגלמוד הדר באוסטרליה, מאחר והנד היורש של אותו גלמוד, ובאתי לבשר לך שאין לך צורך לנסע לאוסטרליה בשביל לקחת את העזבון של קרובך שמת, אלא חתם לי פאן על מספר מסמכים, ונעביר עזבון זה אליך פאן לחשבון הבנק שלך...

ובדרך אגב שאלהו הפקיד לזה המרתק למטתו, מדוע לא באת ואפלו לא ענית כלום בדבר העזבון של קרובך זה, שכן הלא שלחנו אליך מספר מכתבים בדבר העזבון שמגיע לך כיוורש יחיד ולא הגבת כלום.

השיב אותו חולה ואמר התשובה שלא הגבתי כלום בדבר עזבון של גלמוד זה שהנני היורש היחיד שלו הוא מפני שמפעם לפעם היה לי שיחות טלפון אתו, ותמיד היה מתאונן על מצבו שהוא בכי רע, ומצבו הכספי דחוק, ואף הנו גר בדירה שכוונה וכיוצא, ולכן אמרתי, מה לי ולנסע למקום כל כך רחוק - אוסטרליה - בשביל לטל עזבון של גלמוד זה שאינו מגיע אלא לסכום שלא שוה אפלו הנסיעה לאוסטרליה בשביל לקחתו.

חניף אותו פקיד הבנק, והשיב לו, דע לך שקרובך הגלמוד, הנה "עשיר נסתר", והותיר עזבונו של פחמשה מיליון דולר... ובכן איך אומרים פתגם בעולם: "אף פעם לא מאחר..." חתם לי על המסמכים הללו, ונעביר לחשבונך את מלא הסכום...

אותו חולה המרתק למטתו מיד פרח בבכי מר ומתוך יאוש צוח ואמר: אוי לי על רע מזלי וגורלי, עכשו אני זקוק לחמשה מיליון דולר...?! מה אעשה עתה בסכום זה כשנותר לי מספר שבועות לחיות, הכי צריך אני קבר מזהב, אוי לי על רע מזלי, הלא זה קרוב משפחתי הגלמוד בשעה שמת הנה זה בתקופה ממש בה הייתי לחוץ בכסף, וקפצו עלי נושים, הוצאה לפעל, עקולים ועוד דחקים קשים, אלו הייתי יודע זאת אז הלא הייתי חושף בכך את כל צרותי ולא הייתי מגיע למצב זה של חלי ומה לי עתה בעזבונו זה כשכבר אין לי מה לעשות בכסף זה...

הנמשל.

לאדם בעולם הנה ישנו עשר רב, של למוד תורה, תפלה, קדיש וקדושה, חסד, תקון המדות וכיוצא, כן בעולם הנה אין האדם מכיר בערך ויקרות ערכי המצוות אולם לאחר פטירתו מן העולם שם יודע ל"מחירון" של כל מצוה ומצוה, ויראה עד כמה מחירה רב, וכי כל הון של העולם הנה לא ישוה לשכר של מצוה קטנה, ופה בעולם הנה בשביל כמה שקלים, עזב המצוות, התפלה, ושעור תורה, ואז יצוח ויאמר: אוי לי, אוי לי שלא ידעתי איזה עזבונו הותרתי בעולם הנה, עזבונו של תורה ומצוות, עזבונו זה חשבתי שאינו שוה אלא כמה פרוטות ועתה רואה אני כמה שוה עזבונו זה וכמה ערכו... ואז ינהם באחריתו וישתוקק לשוב לעולם לחטף תורה ומצוות, אולם אז כבר יהיה מאחר...

וכמו שהנה אומר הגאון מוילנא, על המדרש ד' תשוקות הן, תשוקת הארץ לגשמים... תשוקת אשה לבעלה, תשוקת היצר להחטיא לאדם... תשוקת ארץ ישראל לעם ישראל... והוסיף הגאון שישנה עוד תשוקה נוספת, והיא תשוקת הנשמה לחזר לעולם בראותה יפי וערך המצוות שהותרתם כן בעולם, מבלי להתניחס אליהם, וכשמגיעה לעולם האמת ומפירה בערכם, תשוקתה עזה לשוב ולקחתם.

וכידוע הספור שהגאון טרם פטירתו אחרו בציציות בגדו, ובכה ואמר עולם עולם, כמה יקר אתה, כן בעולם אפשר בכמה פרוטות לקנות ציצית, ולזפות על ידס לראות פני שכניה, וכמובא בחז"ל: כל הנהיר במצנות ציצית זכה ורואה פני שכניה. ואלו לעולם הבא כשאין לאדם זכות זו, גם אם יתן את כל הון ביתו באהבה זו לזפות לראות פני שכניה - בוז גבוזו לו... היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, רק היום אפשר לעשותם, ורק למחר יהא נתן לקבל שכרם.

וּנְרָאָה לְכֹד דְגִמָּא אַחַת, אֵיתָא בְּגִמְרָא סְנֵהֲדָרִין (צו, ע"א) נְבוּכַדְנֶצַּר קִדְּם שְׁמַלְךָ הִיָּה
הַסּוֹפֵר שֶׁל מֶלֶךְ בָּבֶל – מְרִדְךָ בְּלֹאֲדוֹ, יוֹם אֶחָד נִצְרָךְ מְרִדְךָ בְּלֹאֲדוֹ לְשִׁלַּח מִכְתָּב
לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, וְלֹא הִיָּה שֶׁם נְבוּכַדְנֶצַּר הַסּוֹפֵר לְכַתֵּב הַמְּכַתֵּב, וּכְתַבּוּ סוֹפֵר
אַחַר שֶׁהִיָּה שֶׁם, כְּשֵׁסִים מִכְתָּבוֹ מְסָרוּ לְשָׁלִיחַ, הִגִּיעַ נְבוּכַדְנֶצַּר, וְשָׂאֵל: הֲאִם כְּתַבּוּ
הַמְּכַתֵּב, וְהִשִּׁיבוּ לוֹ הוּ. שָׂאֵל וְהִיאָךְ נִסְחָתָם פְּתִיחָתוֹ שֶׁל הַמְּכַתֵּב, הִשִּׁיבוּ לוֹ:
נִסְחָנוּהוּ כִּךְ: שְׁלוֹם לְמֶלֶךְ חִזְקִיָּהוּ, שְׁלוֹם לִירוּשָׁלַיִם, שְׁלוֹם לְאַלְקֵי יִשְׂרָאֵל... מִיָּד
רַךְ נְבוּכַדְנֶצַּר לְהִשִּׁיב הַמְּכַתֵּב, לְתַקְנוּ מִטְעוֹתוֹ בְּאַמְרוֹ, הִתְכַּן נִסְחָה שְׁכֹזוֹ, הֲלֹא
קִדְּם יֵשׁ לְהַקְדִּים שְׁלוֹם לְאַלְקֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כִּךְ שְׁלוֹם לְמֶלֶךְ חִזְקִיָּהוּ, הִתְכַּן
לְהַקְדִּים אֶת שְׁלוֹם חִזְקִיָּהוּ לְשְׁלוֹם אֲלֵקֵי יִשְׂרָאֵל... רַךְ ג' פְּסִיעוֹת לְהִשִּׁיב הַמְּכַתֵּב,
וּמָה זָכָה עֲבוּר זֶה שֶׁכָּבֵד לְה' מְלוּכָה עַל הָעוֹלָם, לוֹ, לְבָנוּ וּלְנִכְדָּו, ג' דְּוָרוֹת...

נִתְבַּוְּנוּ, גוֹי זֶה, קִבֵּל בְּשִׁכְרוֹ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם בְּגִבּוּרָה וְעוֹ, וְעַד שֶׁפְּתָחוּ מִמֶּנּוּ כָּל
הָעוֹלָם, וְרַק בְּשִׁבִיל פְּסִיעָה שְׁרָךְ לְכָבוֹד ה', וְכִמּוּבֵן שֶׁהִיָּה זֶה שִׁכְרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה
כָּאֵן עַל מְנַת לְהַאֲבִידוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, וְכִנְיָמָר: וּמִשְׁלֵם לְשׁוֹנְאָיו אֶל פְּנֵיו לְהַאֲבִידוֹ,
שְׁכֹן אֱלוֹ הִיָּה רְאוּי, הִיָּה מְקַבֵּל שִׁכְרוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא, הִרִי שְׁכֹן בְּמִקְרָה הַגְּרוּעַ קִבֵּל
שִׁכְרוֹ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם, כִּמָּה אִם כֹּן שִׁכְרוֹ שֶׁל יְהוּדֵי הָרַךְ לְכָבוֹד בּוֹרְאוֹ הַשֶּׁפֶם
וְהַעֲרַב בְּכָל כִּךְ הַרְבֵּה פְּסִיעוֹת לְכָבוֹד ה' לְבִתֵּי כְּנִסְיוֹת וּלְבִתֵּי מִדְרָשׁוֹת.

עַל אַחַת כִּמָּה וְכִמָּה כְּאִשֶּׁר אִשָּׁה כּוֹבֶשֶׁת אֶת רְצוֹנָהּ וְכוֹפָה אוֹתוֹ בְּדְבָרִים הַנוֹגְעִים
לְנַפְשָׁהּ, וְכִגּוֹן לְבוֹשׁ, הַתְּבַלְטוֹת, רְבוּי שִׁיחָה, שְׁחֹק, שְׂאֵלוֹ דְבָרִים שֶׁנִּפְשָׁה שֶׁל
הָאִשָּׁה מִחֲמַדְתָּו בְּטַבְעָהּ, וּבְאִם תִּנְהַג בְּהֵם רַק לְצַרְךָ וּבְצִנְיָעוֹת כִּמָּה יְהֵא שִׁכְרָה
וּלְנִצַּח

פּרָק ב' - הַדְּרָכָה מַעֲשִׂית וְהַתְּמוּדוֹת

בְּשִׁידוּכִין לְאִשָּׁה

הַקְּדָמָה

אֵיזוֹהִי חֲכָמָה? הַרוֹאָה אֶת הַנוֹלָד

חכמה היא לצפות למרחוק ולראות מהו ואימתי מגיע האשר האמתי, ואף שאיננו עתה, ונצרך להמתין לו זמן רב, נצרך לכך אפיק וסבלנות - החכם פובש את רצונו וממתין, לעמתו הטפש שאינו חפץ בחכמה, חוטף ואוכל טרם עת ומתקף תאנתו וחסר סבלנותו אוכל פרי קדם עתו, ובעודו בסר חוטפו ומגרס בו את שניו, ושלמה המלך אמר: "נוצר תאנה לאכל פריה", ואם תלמד להיות מתון נוצר ושומר עד שתגדל התאנה אז תאכל בהנאה את פריה.

וזוהי הסבה העקרית שהרבה מבנות עמנו להיות שחפצות לקטף את אשרן האמתי בטרם עת - שהוא זמן הנשואין בדרך הפשרה והנאותה, יורדות למעשים שפלים, מפקירות עצמן, מזלזלות בכבודן, ובעבור כבוד, אהבה, לחם ושמלה, מתפתות לליצנים, לנצלנים, לבוגדים, ולפעמים אף בשביל כמה מעות הנצרכות להן לספק לעצמן את צרכיהן או בשביל לעורר את תשומת לבן של אחרים מתחושת נחיתות או משבר שעברו יתפתו לכל ריק ופוחז.

ולכאלו החיים נתהוו זולים, חסרי ערך, ובפרט ערפן פאשה גרד לתחתית, ובשביל להעלותו נתסכלו בסכלותן לרדת למעשים שפלים על מנת להבליט עצמן ולהשיב לעצמן ערך מדמה לפחות, ונבאר.

ידוע שבת ישראל אצל חז"ל הנה מכבדת מאד, ואף נצטוינו לכבדה ביותר שאת, וכמבאר ברמב"ם הלכות אישות (פט"ו הלכה ט):

וכן צויו חכמים שיהיה האדם מכבד את אשתו יותר מגופו, ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתרה, ויהיה דבורו עמה בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז.

שימו לבך לדברי הרמב"ם: אוהבה כגופו ומכבדה יותר מגופו, אם נצטוינו בזה הרי זה סימן שאלו צרכים מינימלים של האשה, אהבה וכבוד, נשמת הנשים אצולה עדינה ומכבדת, רגישה לפגיעה, וקשה לה מאד כשאינה חביבה, אהובה, ורצויה, וכן יותר קשה בעיניה כשאינה מכבדת.

והנה מאחר ובטבע זה ברא הבורא את האשה, לכן נצטו בעליהן לתת להן את זה. ונתבונן מדוע ברא הבורא את האשה בטבע שכזה שתתאנה לכך שיאהבה ויכבדה?

התשובה פשוטה, שכן זה לצרך בגן הבית הבריא והחזק שבונים אותו איש ואשה שזכו. לכן האשה נבראת בתכונות כאלו שתהא מתאנה לכך, ובעלה יספק לה את רצונותיה אלו, ואז היא תהא הקלי המקבל ובעלה יהא המשפיע והנותן, ואז חיהם יהיו חיים שלווים שקטים מלאים אהבה וכבוד.

וזהו הגדר הנכון שבין איש לאשתו שהאשה תהא בגדר "מקבל" והאיש בגדר "משפיע", ואז חיהם חיים מתקנים וטובים. וכמו שנבאר להלן בענין "שלום"

בית" ומעתה נבין את סבת האסון והנפילה התלולה בה צוללות בנות יקרות לתהום רבה, לטביעה ולמות שאי אפשר להחליץ ממנה, ונבאר.

כשנשים אין בהם את כח האפוק וההמתנה לקבל את האהבה והכבוד בדרך נשואין כשרים בעתם ובזמנם, כשנשים לא יודעות לכבד את עצמן כראוי, לא יודעות לעשות פעולות שיביאו להן אהבה וכבוד בדרך הרצויה על פי התורה, עושות זאת בדרך החפזת בטרם עת ובדרך הקלוקלת והבזויה, שכן האשה בטבעה זועקת מאצילות נפשה, ועדינותה לאהבה אמתית, לכבוד אמתית, וכשלא מבינה או לא מדרך לקבל את זה בדרך התורה עושה הכל להשיג את זה בדרך הבזויה, ולכן נשים מגיעות לפריצות, לשפל המדרגה במעשים טפשיים ומכערים, בחשבון שבבגדים אלו יכבדו אותי, בפריצות שפזזו אהיה אהובה, בלפי חיצוני ובהתקשטות מפרזת אהיה מכבדת, ועל כך משקיעות ומשליכות את כסף, כבודן, ומפקירות עצמן כבנות מואב ורק לקבל מעט "מים מלוחים" להרוות צמאונן. וכמו שכן המשילו הראשונים את החוטף אשורו בטרם עת. ולמה דומה זה לשוטה "מים מלוחים"? שכן זה הצמא השוטה מים מלוחים, בתחלה, בשניות הראשונות נדמה לו שמרוה צמאונו, אולם לאחר מכן חש צמא יותר. לו חכמו ישפילו אותן נשים, שבדרך התורה יקבלו אהבה אמתית, כבוד אמתית, מיד יחדלון ממעשיהם וממעלליהן שפועלות בדיוק ההפך מהמטרה, והפך מועקת נפשו הטהורה: נדמה להם שמרוות עצמן, ומספקות עצמן בחסר להן, אולם זה "עובד" לאותם "רגעים" של הנאה, אולם לאחר מכן חשים שוב בבזיון ובשפלותן, וכך חוזר חלילה.

ותופעה זו איננה רק אצל החלוניות, אלא גם לצערנו, אצל אלו שחנכו בדרך התורה והמצוות, אלא שלא השפילו די הצורך להבין את יקרותן וכבודן, חביבותן וחבתן דוקא בדרך זו של צניעות ובושה המאפיינות את האשה, לא השפילו להבין שדוקא מדות יקרות אלו "שובות" את לב האדם לאהבן ולהעריכו, וטעו לחשב את חשיבת הטועות שלא חנכו בדרך התורה שדוקא הפריצות, החשיפה, העזות, החיצוניות בהם משיגים את האהבה והכבוד.

והסבה לכך היא פשוטה.

עקר כבוד האשה, חבתה וחביבותה הרי צריך שיהיה כלפי בעלה לצורך הקמת בית חזק ומבסס, וזה כמובן לאחר שתבא בשנים כבת 20 שנה ותנשא לבעל חכם ונבון, איש מדות טובות, איש של נתינה, אהבה וכבוד.

על האשה להתאפק עד זמן זה, ולהבין שעד אז עליה "להתאמן" במעשי צניעות ובושה, לשמר ולחזק את תכונותיה המושכות הללו, לעמד בנסיונות בזמן "ריוותה" על מנת להתחשל להיות נאמנת ושמרנית לשמר על מעלותיה ולא לחללן עבור כל הון שבעולם, עבור שכאשר תנשא תהא חזקה, נאמנת, בנויה

להקים בית נאמן וקדוש. זו כשתנשא, לאחר שעמדה בכל מיני פתויים ולא נתפתתה, זו היא שבנקל תקים בית נאמן, חזק ומבסס.

אולם רבות בנות אין להן ארץ רוח, סבלנות לעבר "אמונים" קשים המחשלים את הנפש ליצבה, לבססה, לצרף אשרה האמתי והנצחי, ואלו, אחר שקצרה נפשו, דורשות "בטרם עת" את תכונות צרכיהן אהבה וכבוד, ובזה אסונם ומפלתם, שכן בטרם עת - בטרם נשואיהן כבר דורשות את האהבה והכבוד, טרם היותן מחשלות, מימנות לשמר על האהבה והכבוד בנאמנות, ובאות בקלות ראש, ובליצנות לפני כל ריק ופוחז לאמר: הבה לי כבוד ואהבה... הנצליחו! הנעלה בידו! הנשיגו אלו את הצרכים שהטביע בהן הבורא שיתאוו להן בדרך הנצובה והמאשרת!!

הלא זו המטרה שבחורה צריכה להיות שמורה בצניעות ובבושה במשך שנות רוקותיה, כדי שתשמר על חנה וכבודה בעיני בעלה, בכך שבשנות רוקותיה מתחזקת היא שלא להתפתות לריקים ופוחזים, לליצנות ולקלות ראש, בכך מתלמדת היא להשתמש עם תכונותיה אלו של כלי קבלה לאהבה ולכבוד לקבלם באצילות, בכבוד, ברצינות ובאמת, אולם אם כבר ברוקותיה תפקיר את תכונותיה אלו להיות כלי קבלה לאהבה ולכבוד בדרך של קלות ראש, ללא נאמנות, בליצנות ובשחוק, היא תשתמש בכלים אלו לאחר נשואיה אחר שקבר שברה את כליה אלו, ואין בהם כדי קבול אהבה וכבוד בדרך רצינית, אמיתית, שהיא הפך הדרך השחוק והקלות ראש.

ועל הבת להבין, מאד קשה זהה לך לשנות את הנהגתך לאחר נשואיך מכפי שהרגלת בימי רוקותך. אם כבר הרגלת לקבל את כבודך ואהבתך בדרך חציפות ועזות ולא בצניעות ובבושה, שכן ברקות מקבלת בחורה את האהבה והכבוד בדרך חציפות ועזות, לא תוכלי לשנות "עורף" לאחר נשואיך לקבל זאת בדרך בושה וצניעות אחר שהרגלת להפך, וכבר הרסת את בנן חידך, אם לא שתעשי מאמץ מפרך עם עבודה עצמית קשה, שכן אין גאוש בעולם כלל.

חכמינו ז"ל מי כמוהם הבקיאים בנפש האדם היודעים לרדת לעמק נבכי הנפש, והמה ראו שהאיש נמשך מאד להתקשר ולהתחבר לבושה והצניעות של האשה, שכן אלו תכונותיה הטבעיות, וכשיש בה את הלהפך מזה יתכן ויחפץ "להתאוות לה", אולם לא לאהבה אותה ולכבדה אהבה וכבוד אמתי. ירדו חכמינו לעמק תכונות הנפש של האשה והבעל, וקבעו לנו שזו מציאות טבעם להיות היא מקבלת ובעלה משפיע, ודוקא בדרך זו של שהיא תתאנה לצרכיה בבושה ובצניעות ובאפן שפזה דוקא כאשר בעלה ישפיע לה את שפעו תהא השלמות של הבית, דבר נאה ומתקבל, ענבי הגפן בענבי הגפן, ובאם לאו, לא רק שלא יבנה הבית אלא אף יהרס.

והעבדא, היתכן בעולם שזוג לא נשוי יחיו באהבה ואהבה, בבית בנוי ונציב כזוג נשוי, זה לא יתכן לעולם, זוג שלא בונה ביתו בדרך שצונו חז"ל אין בו שום ברכה, וגם אם כלפי חוץ נראה שיש בו אהבה ושלוש, זהו בנגן זמני שיש יכול להתפרק בכל רגע בשביל סבה של מה בכך.

לכן בנות יקרות, האמינו לדברי חכמינו ז"ל שאין כמותם החכמים בחכמת הנפש, יודעי דעת עליון, היודעים לעמק את פונת ומטרת יצירת האדם, והיא: יבוא האדם על מקומו בשלום עם העזר שלו שזו האשה, מי כמוהם חכם ומפיר ויודע מה התנאים הנצרכים לבנין המשלם של האיש והאשה, הלא רוח ה' דבר בם, ונחה עליהם רוח הקדש לדעת את דעת קונם.

ולכן אם הזהירו חז"ל את הנשים על הצניעות, הבושה וההסתפקות, וכמו כן הזהירו לבחורים ללמוד תורה בקדשה ובטהרה, הזהירים מלהתקרב למקומות שיש בהם ראייה אסורה, ואסרו עליהם להסתכל בנשים, וכמה שיותר לברח מלחשב ומלדבר בענייני אישות, נבין שבכך ראו את התנאי להשלום האמתי ולהבנין החזק שיבנה בבוא העת, שכן מבלי זה יחרב הבית, אם תבוא האשה מבלי התנאים של בושה והצניעות, והבחור יבוא מבלי התנאים של למוד תורה בקדשה וטהרה, זהו חרבן הבית!

זוהי ההנהגה של "קדם שדוכין", ומעתה נבוא לפרק "שדוכין" היאך לגשת לשדוך בדרך האמונה, ובדרך "דעת תורה".

א. קושי בהתאמת שידוך ופתרונו בדרך אמונה

עד שמוצאת האשה את זיוגה המתאים לה - לפחות לדעתה ולשביעות רצונה - מסתובבת היא סביב מספר הצעות, וישנן כאלה שמספר ההצעות שהסתובבו בהם מגיעים לעשרות, ומחסר התאמה מטלטלת מהצעה להצעה, מפגישה לעוד פגישה, וכמוכן שהעגמת נפש היא מרבה, פעמים שתירצה היא בהצעה ואפשר שתירצה בה למאד, והצד השני דוחה, פעמים שהיא זו שתדחה את ההצעה, וגם אפן זה לא נוח ולא נעים לדחות בחור.

ובכן איך לגשת למצב שכזה בדרך אמונה?

עליך לדעת, שההשגחה של הבורא על ברואיו היא מדקדקת בתכלית הדקדוק, כל בחור שמצע לך זה בהשגחה של הבורא, כל פגישה שהנך נפגשת עם בחור זהו רצון ה', והשגחת ה' היא עם פמה בחורים ועם איזה בחורים תפגשי וכמה פגישות, ומי ידחה את מי וכיצא.

בעין הפשר שלנו קשה לנו להבין מה תועלת יוצאת מכל "המסעות" הללו, אולם מחיבים אנו להאמין שיש לבורא הסתכלות אחרת משלנו, וכל הנהגותיו אתנו הנה לתועלת, ונבאר כמה מהתועלות שיש ברבוי ההצעות והפגישות, וכמו כן שלא בזה נגיע לעמק מחשבותיו ותבונה, שכן מחשבותיו עמוק ורחק ממחשבותינו, וכנאמר (ישעיה נח, ח - ט) : כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי... כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם. אולם יקל מעלינו גם כאשר לפי עניות דעתנו נבין קצת את דרכי שמים.

תועלת ראשונה לחזק את הבטחון והתפלה

ובכן תועלת ראשונה, לחנך את האדם שלא יסמך על זפיו, חכמתו, וגבה קומתו, מיסודות האמונה שהקדוש ברוך הוא אינו "מעניש" אלא "מחנך", והוא מקרא מלא (דברים ח, ה) : וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מנסךך, כלומר מחיבים אנו לדעת שהקדוש ברוך הוא לא מנסר בתורת "נקמה" חלילה, אלא יסוריו לאדם הנה במטרה לחנכו ולהביאו לדרך הישרה.

ויסוד זה הוא פשוט, אם אבא בשר ודם, שיש בו בטבע מן האכזריות, אוהב את בנו אהבה עזה, וגם כאשר מנסרו אין פונתו שיתענה ויסבל בנו, אלא מטרתו שיתחנך, על אחת כמה וכמה הבורא שכל פלו הטבה ורחמנות, וכל פלו טהור בכוננותו ללא שמץ של רצון עצמי חלילה אלא אך ורק להיטיב לבנותיו. שכן הנו משלם בכל השלמיות ואין במעשינו לגרע או להוסיף בו חלילה, אם כן בודאי שכל פעולותיו הנה אך ורק לחנך את האדם ולהביאו ליעודו ולתקונו המשלם.

ובכן ישנן פאלה בנות החושבות, לי לעולם לא יהיה בעיות בשדוד... הרי יש לי לפי, גבה קומה, חכמה, חן, ובודאי אלו יעמדו לי שלא יהיו עפובים במציאת זווגי.

הקדוש ברוך הוא שהוא מחנך גדול, וחפץ בטובת האדם, מראה לאותה בת, סמכת על זפנה, חכמתה, הנה הסיר ה' חנה מהמצעים לה, ודוקא אלו שרצית בהם, דוחים אותה מבלי שתהא לה סבה מספקת לסרובם, ויתכן שהסבה היא שנטל חנה ממך, או מסבה אחרת שנתנו ה' בראשם שהפריעה להם ובשבילה דחו אותה.

והמסר של הבורא אליך, בתי היקרה, תפסיקי לסמוך על כחות הטבעיים שבה ותלי בטחונך בי, שכן אני הוא השליט על הזווגים, אני היחיד הקובע אשה לאיש, וכל הסמוכים שהיה לה על התכונות והכשורים המועילים שבה - לא הועילו לה.

תועלת שנייה, להכניע את הגאווה

תועלת שנייה, להכניע את הגאונה שבאדם, מי שה' חפץ בו מחנכו לענוה, שכן תועלת ה' כל גבה לב, בת שמחוננת בליפי ובכשורים מיוחדים, בדרך כלל חיה לה את כל שנות רוקיתה בתחושה של חשיבות עצמית, ויתכן אף בהתנשאות ובגאונה, וכך חיה לה את שנותיה בין חברותיה בבית הספר, בתיכון, בסמינר, ובכך הקדוש ברוך הוא שחפץ ב"בת יעקב" מחנכה לענוה, ובמהלך זה של "מסעות" ההצעות, הפגישות, הדחיות והעגמת נפש נשבר לבה בקרבה של זו שחיה בהתנשאות, ואז זכתה זו הבת במדה היקרה של "לב נשבר", ויקים בה מעתה (תהילים נא, יט) "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה". ומעתה כבר לא תבוא להצעות ולפגישות מתוך תחושה של גאונה ובטחון עצמי, אלא מתוך תפלה, ומתוך בטחון בה', מעתה לא תגש לפגישה מבלי שתקדים צדקה, תפלה, תחנה לה' שיתן אותה לחן ולחסד, מעתה תבין שכל הכחות הטבעיים שנחונה בהם אין בידם לעזר מאומה, ונתונה היא ביד רצון ה' כחמר ביד היוצר.

ומה יש לו להקדוש ברוך הוא בעולמו נחת מביריותיו אם לא בזה שיכירו שהוא בראם, והוא המשגיח עליהם (כדברי הרמב"ן סוף פרשת "בא").

תועלת שלישית, לחזק את ההודאה לה'

תועלת שלישית תתבונן זו הבת שנחונה בליפי ובכשורים טבעיים שאמורים להצליחה במציאת זיוג מתאים במהרה, לו אכן היתה מוצאת את זיוגה תכף בהצעה ראשונה או שנייה, הלא היתה תולה זאת בזכירה ובכשוריה הטבעיים, והיתה רחוקה מלהודות לה' על חסדו שהמציא לה את זיוגה הנכון, ובזה היתה חוטאת חטא גדול לאלקי ישראל, שכן קבלה ממנו מתנה גדולה, מתנה לכל החיים מתנה מכרעת את גורל חיה לטוב כל ימיה מבלי להודות חלילה.

אולם עתה שעברה "מסעות" רבות עד מציאתה את זיוגה תודה לה' בכל מאדה.

ותועלת זו היא גם לבת שאין בה לפי וכשורים טבעיים, שכן גם זו אם היתה מוצאת זיוגה במהרה היתה תולה זאת במזלה או במקרי העולם, ולא היתה מודה לה' כראוי על שהושיעה במהרה על אף שאין בה לא לפי ולא כשורים, וחסאה בזה גדול מהראשונה, שכן לה נעשה נס גדול יותר שעל אף שאין לה סבות טבעיות למציאת זיוג כרצונה, מצאתה במהרה, ועליה להודות ביותר, אולם בכך שנטלתה במסעות ההצעות והפגישות נפשה תהא כמהה וצמאה לה' תמיד להודות לו ולשבחו על נסיו ונפלאותיו אלה.

ותלמדי מאליעזר עבד אברהם, שעל אף שהיה בידו כל הכשורים הטבעיים והסבות שתסכים עליהם זיוגו של יצחק, שכן הרי מציע הוא את יצחק בן אברהם, שהיה צדיק, חשוב, עשיר מאד, ועם כל זה לא נגש אליעזר למציאת זיוגו של יצחק אלא בתפלה, ולכן כאשר מצא הזיוג ראי שם בפסוקים כמה הודה

לה' על מציאת הזווג, כמה השתתחויות השתתחו לה' על כך. והסבה כיון שנגש בתפלה ולא בדרך טבעיים, כאשר ראה את ישועתו הודה לה' בכל נפשו ומאודו, שכן הדין שרק יד ה' היתה פה, וכמו שמלכתחלה לא סמך על הסבות הטבעיות, כן בסוף כשנושע הודה לה' כראוי.

תועלת רביעית, מבחן האמונה

התועלת הרביעית, ידוע שעולמנו נועד למבחן האמונה. עד כמה האדם נותן אמון בה', ולא חושדו להקדוש ברוך הוא שחלילה מענהו ללא תכלית ומטרה להיטיב לו דוקא.

ב"מסעות" אלו של ההצעות והפגישות המרבות, עוברת את מבחן מפרך על מדת אמונתו בה' ובטחונתו בו, ובכך אם תעברי מבחן זה לשלום הרי שהרוח רוח גדול יותר מזווגך עצמו שחפצת בו.

וכן כותב ה"חובת הלבבות" בספרו בשער "הבטחון", שהאדם הבוטח בה' מרויח וזוכה בזה שמתחזק במדת בטחונו בה', הרבה יותר מהמבקש שמבקש הוא מהבורא ושבשבילו בוטח הוא בה', ולכן אם בסופו של דבר יקבל גם את מבקשו שהרויח ב' דברים, גם שהתחזק בבטחונו, וגם במלוי משאלות לבו, ואם לא יקבל מבקשו, הרי ששכר בטחונו בידו, שהוא רוח הרבה יותר מעצם מבקשו שבקש מבוראו.

ולכן כל בת שרואה קשיים במציאת זווגה, עליה לדעת שבכך שמתמימה היא עצמה עם ה', ולא מקשה קשיות, לא זועמת ולא זועפת, מקבלת באהבה את אכזבויתה ורצויה אצל הבורא הולך וגדל למאד מאד, וזו הרי תכליתה בעולמה.

ובהנהגה זו של בטחון בה', התחזקות בשמחה, אמון בה', מקרבת את לעצמו את ישועתו הרבה יותר מאשר בדרך תפלה תחנה בכיה ובקשה, שכן מדת הבטחון עולה על הכל, וסגלתה למשך על האדם "חסד" - "חסד יסובבנו" - יותר מכל פעלה אחרת.

תועלת חמישית יסורים מכפרים

תועלת החמישית היא לראות סבל זה - כיסורים שמכפרים, וסבת היסורים המה מהמקטרגים שמקטרגים על האדם מסבת עוונותיו, וטענתם שטרם הגיע זמן ישועתו של זה מסבת עוון כזה או כזה, יתכן ויהא זה גון שבין אדם למקום שחטאה זו וכמו בחלול שבת, חסר צניעות וכיוצא, או מעוון שבין אדם לחברו, וכגון שפגעה בכבודו של מישהי או מישהו, אם זה בזמן העבר הרחוק, אם זה במהלך הפגישות שהיו לה בתחלה, ולכן ישנם קטרוגים על מציאת זווגה.

והנה העצה לעשות חשבון נפש ולראות לתקן המעוות בחרטה ובודוי, וכן בפיוס, לפיכך את אלו שיתכן שפגעתי בהם ויועיל מאד לבטל הקטרוגים, וכידוע שענין הפגיעה בזולת מונעת ישועות.

אלא שחשוב לדעת שאין המדבר בפגיעה שגרתית המצויה אצל רב בני אדם והרבה כלל לא נפגעים ממנה, אלא בפגיעה שעשתה רשם בלבד של הנפגע, וחש מיסר ממנה באופן שפגיעה זו מטרידתו.

ובאופן שנהגת באופן הפוגע בו בזמן שיכלת לסגר באופן שלא פוגע.

וכותב אני זאת לפי שפעמים נכנסים ללחץ ומתח (או מה שנקרא "גרווי") לחטט ולחפש פגיעות קטנות שגרתיות, ויתכן שכלל אין בהם חשש פגיעה, ופעמים שהנן רבות, ולא מצוי להתפייס עליהן, ובשל כך חוששים שאין להם תקנה.

על כן אני מבאר שמדבר בפגיעה: א. שאת אשמה בה, שכן היתה אפשרות לסגר גם בלי פגיעה.

ב. פגיעה משמעותית המשאירה רשם על הנפגע.

ג. פגיעה שאפשר להתפייס באיזו דרך ואם לא נתן להתפייס - די בתשובה לה'.

טוב לעשות "לפנים משורת הדין" ולהתפייס בכל מקרה, אולם רק אם אפשרי הדבר בנקל, ולכן אין לחשש, להתעצב, ולהתאמץ יותר מדי ולבזבז זמן על כך.

ב. תופעת צער "האשליה" בזיווג

תופעה נוספת רואים אנו בהנהגת ה', והיא "האשליה", כלומר, פעמים שהשדוד המצע נראה מתאים, הפגישות מתקדמות, ולפעמים אף נערך "וורט", ולפעמים אף יתר מכך, נערך אף "ארוסין", ולצערנו לפעמים אף לאחר קביעת החתונה וחלקת ההזמנות... ואז מתפוצץ הכל... וכאן השאלה היא: להתניחס לכך בראיה של אמונה, שכן הלב מתכוץ מקשי ומתמיהה למה עשה לי ה' ככה, למה נתן לי לחיות באשליה שהנה וכבר גמרתי מתלאת מציאת הזיווג, והנה אני כבר אחרי הכל, ואז באה האכזבה, הלא היה עדיף שלא היה מתחיל שדוד זה, שכן מאחר ולא יצא שדוד זה לפעל הרי שמעקרא לא היה זה הזיווג, ולמה אם כן עשה ה' ככה שיתחיל הדבר באופן היפה והמשמח, ולאחר שחשתי מאשרת באה האכזבה.

וראי לעיל בפרק א' אות יט - כ הבהרה בצרוף ספור נפלא ומסר לסבת הנהגת ה' בהנהגת ה' "אשליה".

וקצורו של דבר הוא, יש להקדוש ברוך הוא ב' הנהגות בנתינתו מתנות לבני אדם, הנהגה אחת היא לתת מתנה גמורה לאדם, וכאשר הקדוש ברוך הוא יודע שמגיע לו לאדם זה שפע מסוים מעניק לו את אותו שפע שיהיה לו לברכה ולהצלחה.

ופעמים שמלכתחלה נותן הקדוש ברוך הוא מתנה לאדם לא כדי שתשאר אצלו אלא כדי שיהא לו מה לקחת ממנו, ובזה לכפר עליו "כפר נפש", "פדיון נפש", ומכיון שלא היה מה לקחת מאדם זה לכפר עליו, מלכתחלה נתן לו דבר זה על מנת שיוכל לקחתו ממנו, ולכפר עליו בזה. וראי שם שהסברנו זאת בארוכה.

ג. כיצד להתיחס לרווקות ממושכת בעין של אמונה

עד כה דברנו למצב "המסעות" שבמהלך מציאת הזוג גם כאשר לא מתעכב הזוג ומצד הגיל יתכן שזכית להנשא בגיל סביר רק דרך מסעות מפרכות. עתה נדבר בנושא הכאוב בצער כפול, מלבד מהלך המסעות והטלטולים למציאת הזוג, נוסף על כך שהוא לא מגיע, השנים עוברות, מתבגרים בגיל והישועה טרם באה, ונביא לכך כמה התבוננויות.

התבוננויות ראשונה - הבורא בוחר לאדם מצב שאין יותר טוב ממנו

ובכן מעקרי ויסודות האמונה בה' הוא לבטח בו, כלומר לסמוך עליו, ולהיות נכון ובטוח שהבורא עושה את מה שהכי טוב לאדם, ולכן כאשר רואה את שרוקויות מתמשכות, הרי ברור הדבר שקצת רצון ה', ובכן עליך להאמין שבמצב זה דוקא נעשה ונפעל הפעלה הכי טובה בשבילך.

הרי לכל אדם ישנו יעד ומטרה בעולם, כל אדם בא לעולם לתפקיד מסוים, ומובא בדברי האריז"ל שאף אדם לא יוכל למלא את תפקיד חברו, ואפלו הצדיק הגדול לא יוכל למלא את תפקידו של האיש הפשוט ביותר, ולכן אין להקיש ולהשוות: למה פלונית מצאה זוגה מהר...?! למה פלונית מצאה זוג הגון...?! שכן לכל אחת ואחת בעולם ישנו תפקיד מסוים, ובהתאם לתפקידו כך אפני מהלך חייו, ותקונו יהא בכך שיעמד באמונתו בה' במצבים ובתנאים שישוּבב לו ה' לחיות בהם את חיי היום יום שלו.

ברוקיות הממשכת באה את על יעודך ותפקידך בעולמך יותר מכל מצב אחר שהיית רוצה בו.

המשג השגור בפי בני אדם שרוקויות מתמשכות: פספסתי שנים בחיים... התבזבזתי משך כל אותם שנים... אלו משגים הסותרים את עקרי ויסודות האמונה שכן העכוב הוא בעצמו תקון שאין כמוהו. לך נדמה שאם היית נשואה,

עם ילדים, עם בעל אברך וכיוצא, הרי שבזה היית כבר מתקנת, משלמת, הן במוכן הגשמי והן במוכן הרוחני, אולם זה לא אמת כלל, האמונה מחיבת אותנו להאמין שאין מי שבוחר לאדם את הטוב ביותר עבורו יותר מהבורא, ואם בחר לך הבורא עתה צורת חיים שפזו - רוקות ממשכת, אין יותר טוב בשבילך עתה מאשר מצב זה, ואף שנגראה לך שמצד אחד היה בשבילך מצב של עליה רוחנית, חיבת את לדחות מחשבה זו, ולבטל רצונך לרצון ה', ובכך עליתך ברוחני תהא פי כמה וכמה, על אף המחודלים המכרחים הנוצרים בעקבות הרוקות הממשכת, כמו פעס, קנאה, נסיונות בצניעות וכיוצא.

התבוננות שניה - קלקלת ברוקות תתקני ברוקות

אולי התבוננות זו לא שיכת בכל הבנות, אולם שיכת היא לא למעט בנות, הן כאלה שהיו בעבר רחוקות או פשרניות ממצוות, פשרניות בצניעות, או אפלו כאלה שגדלו בבית חרדי ובמשך רוקותן היו קצת "שוכבות", ברי שתקונו צריך שיהיה באותו מצב שבו קלקלו, קלקלו ברוקותן עליהן לתקן ברוקותן דוקא, וכשיסימו, תבוא תשועתן.

וראי לך סיוע לדברינו מספור נפלא שארע עם הגה"צ רבי מיכל יהודה לפקוביץ' זצ"ל שהבאנו לעיל פרק א' אות כ'.

ד. עד כמה להשתדל בעניי שדוכין

הרבה שואלים האם יש לסמך על "בטחון" בעניי שדוכין כמו בכל צרכי האדם, או כיון שמדבר במצנה, עליו להשתדל בכל יכלתו כמו שמשתדל להשיג תפילין מהדרות או אתרוג נאה?

ובכו, הנה לך דעת תורה:

כתב רבנו הגר"א (אור יהל בבאור ההיכלות פרשת פקודי היכל ו') ואמר, שיש לבטח בזה על ה', כמו שהובא במועד קטן (יח ע"ב): מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים שמה' אשה לאיש. מן התורה - "מה' יצא הדבר". מן הנביאים - "ולא ידעו כי מה' הוא". מן הכתובים - "וימה' אשה משפלת", וכמו שכתוב: "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו", שהוא הזיוג שנקרא בגן בית, כידוע. ואמר אם ה' כו' - ששוא הוא עסק בני אדם בענין הזיוג, שהכל הוא מאת ה'. וזה שכתוב "אד' הבל בני אדם כזב בני איש, במאזנים לעלות המה מהבל יחד כו'".

ומרו הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל אמר בזה, דמה שכתב רבנו הגר"א שאין להשתדל בענין שדוכין, אין הכונה לא להשתדל כלל - רק ישתדל פחות

ממה שמתדל בשאר צרכיו. עד כאן. ונראה היום, שיש שדכנים ושדכניות לרב, מחיב הוא לפנות לכמה מהם, ומדי פעם להתקשר לזכרו ולהתענגו עבורו, ובדאי שזו השתדלות מחיבת ומספקת.

ה. כיצד להתפלל על שידוך?

מאחר וכאמור ענייני השדוך הוא בהשגחה, והנו "שמימי" יותר מכל פרט וכאמור שגם ההשתדלות בו צריך שתהא מועטת, לכן נבאר פה ראשית את חשיבות התפלה על הזוג, וכן את סגנון הבקשה היאך לסגנון את בקשת הזוג.

ו. כיצד יהיה נוסח התפלה למתפלל על זוגו

"על זאת ותפלל כל חסיד אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא נגיעו" (תהלים לב, ו) - ודרשו חז"ל: "לעת מצא" - זו אשה.

יש להרבות בתפלה לה' שימצא לו בת זוגו הראויה לו.

מספר על הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שהיה מקפיד מאד להשיא את בניו מקדם, והנה הגיע אחד מבניו לפרקו ונמנע הרב מלהזדרז להשיאו, וכששאלוהו, והלא מקפיד הוא להשיא מקדם, ענה: משום מה שכחתי להתפלל על זוג לבן זה בראש השנה שעבר, ולכן מפחד אני לגשת לשדוך לבני ללא שהקדמתי תפלה.

וכמו שמצינו באברהם אבינו, שעם כל חסידותו וקדשותו ומעשי צדקותו, לא סמך עליהם שיעמדו לו כדי למצא זוג ליצחק בנו, אלא בתפלה, כמבאר בפסוקים.

ובאיזה נסח ראוי שתהא התפלה למציאת הבת זוג?

אין להתפלל על בת זוג מסוימת ולבקש שזו פלונית תהא בת זוגתי, שמא מיעדת היא למישהו אחר, ואף על פי שיש בלח התפלה ובקשת הרחמים לקחת לעצמך את המיעדת לחברך, אבל אמרו בירושלמי (כתובות ב, א), שהעושה כן לא יתקיים הזוג הזה וכו', ראה שם בפרוש "פני משה".

ומספרת הגמרא (במועד קטן יח, ט), שרבה שמע לאותו אדם שבקש רחמים שתזדמן לו אשה פלונית. אמר לו: לא תבקש כך, שהרי אם ראויה היא לך - לא תלך ממך, ואם לא ראויה היא לך - תבוא לידי כפירה בה', שתראה שתפלתך לא נתקבלה.

ומעשה ה'יה בבחור אחד שבא להתברך מהרב הסטיפלר זיע"א, ובקש כן מהרב: מאחר ויש לו הצעה מסוימת, אזי אם זהו זיווגו - שיגמר בהצלחה. הרב זצ"ל מאד נהנה מנסח זה, והוסיף ואמר: כן צריכים לבקש, ולא פאותם שמבקשים על המצעת להם: פלוגית או פלוגית שיגמר אתה השדוד בהצלחה, כי מאין יודעים אם זהו לטובתם.

העולה, שאין להתפלל בנסח התפלה על הצעה מסוימת שתגמר לשלום, אלא לתפלל לה' ויאמר: אם זהו זיווגו מן השמים - שיגמר בהצלחה, ולא יהא שום מקטרגים ומפריעים להמשך הצלחת שדוד זה.

ז. כיצד להתפלל על זיווג ובאופן שלא להתאכזב מהעיכוב?

ישנם ב' אפשרויות להשיג ישועה, האחת להתפלל ולהתחנן על המבקש, ולענגנו, להפציר בתפלה לה' שימחר ויזרז את הזיווג המתאים, ואולם נסח תפלה שכזו באם הקדוש ברוך הוא רואה לנכון לעכב את השדוד מסבת טובתו של האדם וכמו שבארנו לעיל, עלול האדם לפל ברוחו ובאמונתו, שכן הנה התפלל ועוד התפלל ולא נענה.

ובכן ישנה דרך שנית להשיג ישועה, והיא שבה תאמר האשה:

רבנו של עולם, אכן מתפללת אני על זיווגי, אמנם מי כמוך היודע נסתרות, ומה באמת טוב לאדם, ולכן אם טוב בעיניך זרז לי הזיווג, וסלק כל המקטרגים והמשטינים המעכבים לי את ישועתי, ואולם אם רצונך לעכבו, תן בי כח להאמין בך כאשר תנהג עמי, ותן לי אמונה חזקה ושמחה באמונתי זו, שאקבל באמונה ובשמחה את הנהגתך, שכן מבטלת אני רצוני מפני רצונך, ומשליכה אני עצמי עליך בידעי שאין כמוך הבוחר לי את המצב הטוב ביותר עבורי.

בנסח כזה של תפלה הנך נכללת בדרגת "הבטחון", ואז יש סכוי גדול לישועה שתבוא לך מצד ההבטחה של: "הבוטח בה' חסד יסובבנו".

אלא שצריך שתהא הצהרתך בבטחונך בה' באמת, כלומר שבאמת מכל לבך ותסכימי לבטל רצונך מפני רצון ה', ועוד תבקשי מה' שיתן לך כח לבטל רצונך, ולהסכים באשר יסכים ה', וכשתסכימי על כך באמת, ותבקשי על כך כח מה', ישועתך קרובה מצד הבטחון שגדול הוא מהתפלה.

ומוכא ברמח"ל שבפסדן "עקבות משיחא" הרבה תפלות אמנם יתקבלו, ואולם גם הרבה לא יתקבלו, והדרך היחידה היא הדרך השנייה שהזכרנו להשתמש עם

הבטחון בה', ולהסכים באשר יספים ה', כך שגם אם לא תענה בקשתך שבר הבטחון בך.

ובך תרויחי רוח גדול, ראשית הנך מחזקת בעצמך את הבטחון בה', ושנית, גם אם יתעבב זוגך לא תתאכזבי, ולא תפלי ברוחך ובאמונתך, שכן חזקת בקרבך את הידיעה שהנך סומכת על ה', ומבטלת רצונך לרצונו, ומסכימה באשר יסכים.

ח. נוסח תפלה לשידוך מהשל"ה הקדוש

יהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי, שתמציא לי ברחמיך הרבים ובחסדיך הגדולים את זוגי הראוי לי בזמנו לכל צרכי ותקנותי, זוג הגון הראוי להוליד, מזרע תלמידי חכמים ומזרע צדיקים ואנשי אמת ויראי חטא, כמו שהמצאת זוג לאדם הראשון, לאברהם ויצחק ויעקב ומשה, כל אחד ואחד זוג בעתו ובזמנו.

ואתה אשה שתמציא לי לזוגי, תהא אשה טובה, אשה נאה במעשיה ונאה במראה, בעלת מעשים טובים, בעלת חן, אשה משפלת ויראת אלקים, רודפת צדק וגומלת חסד. לא יהא בה שום שמץ פסול, מום ופגם, ולא תהא פעסנית ורגזנית. רק תהא בעלת ענוה ונמיכות רוח, בריאה ובעלת כח, ואל יעבב אכזריות הבריות ושונאים ומחשבותיהם ותחבולותיהם ומועצותיהם לעבב את בת זוגי ההוגנת לי. ויקים בי מקרא שכתוב: "מצא אשה מצא טוב", וגם מקרא שכתוב: "לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים", ומקרא שכתוב: "אשתך כגפן פריה ברכתי ביה, בניה כשתלי זיתים סביב לשלחך". כי אתה הוא המושב יחידים ביה מוציא אסירים בכושרות. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, ה' צורי וגאלי.

עד

ט. עצות טובות למצא זיווג מתאים

כל ההצעות דלהלן, הנם לכל מיני ישועות הנצרכות, וכגון לבנים, לרפואה, לפרנסה, לכן אף שהסגנון בעצות להלן ביחס לשדוך יש להקיש את אותן עצות ליתר הישועות

אמר רבי שמעון בר יוחאי, אמרה שבת לכלם מצאת בן זוג, ולי לא מצאת... אמר לה הקדוש ברוך הוא ישראל יהיו בן זוגך.

פרוש, אמרה שבת, שמהותה מנוחת הנפש מכל הטראדות, תחושת רוחה, ללא דאגות כלל, וכאלו כל הטראדות הוסרו, וכאלו כל הבקשות נענו, זו מהות השבת לחוש שלא חסר כלום. ובכן אמרה שבת, מי יהא בן זוגי לחוש את תחושות אלו באמת ביום שבת, שזו מהותי?

אמר לה הקדוש ברוך הוא ישראל יהיו בני זוגך, רק עם ישראל מסגל לחוש ביום זה תחושה זו של רוחה, שלווה, רגע וכאלו אינו חסר כלום. שכן רק עם ישראל זהו עם של אמונה ובטחון, ורק המה מסגלים לחוש תחושת בטחון ביום שבת.

ובכן בת יקרה יודעים אנו שישנה להקדוש ברוך הוא הנהגה שנקראת מדה פגודה מדה

ולכן, אם תחושי ביום שבת שמחה, ותשתדלי ביום שבת להסיר עיניך ונגון, דאגה ומתח, ותשתדלי להיות בשבת בשמחה ככל האפשר, הרי שלקחת את השבת הפלילי לבן זוגך, ובשכר זה תזכי לבן זוגך הפרטי שלך...

ומובא בספר "מתוק מדבש" (אות 1): "באזנינו שמענו ובעינינו ראינו, אנשים שהיו בצרה פרטית, ובהגיע יום השבת הסיחו דעתם ממנה, וכאלו נפתרה צרתם, ושמו ורננו לה' ביום שבת, זכו בדרך נס שהושיעם ה' מצרתם".

אם כן הנה סגולה גדולה ונפלאה לישועה בכל התחומים באם האדם משתדל ביום שבת לשמח, להסיר עיניו ונגון ודאגה מצרתו, סגלתו היא שישוע בדרך נס. ואני הכותב יש באמתחתי כמה וכמה "ספורי מופת" מסגלה זו.

וביותר פידוע שהשבת "מקור הברכה" הצנור הראשי של הברכה תלוי בשבת, ולכן אם מלבד זאת שתשמרי את השבת כהלכתה, תהיי עוד שמחה בשבת, ותחושי רגיעה ושלווה, וכאלו והנך בבית אביך שבשמים, בבית מלכו של עולם, והנמצא בבית המלך חסר הוא משהו? ואם כך תהא תחושתך, סגולה גדולה היא לך למלוי משאלות לבך, וביותר לענן הזיוג, וכמו שבארנו הטעם.

2) פניעה וענוה

להתנהג במדת הענוה והפניעה, ולהסיר פעם וגאונה מכל וכל, שאין כמוהם לעצור שפע, ומאידך אין כמו הענוה והפניעה להביא ישועות וישפעות טובות, ולכן תקראי ספרים העוסקים במדות הללו.

ובכלל זה להתפייס עם כל אלו שיש להם "הקפדה" עמהם, ואין צריך לומר שאם את גרמת את ההקפדה בהנהגה שלא ראויה מצדך, שבודאי עליך מטל להתפייס, אלא גם אם ההקפדה מצד השני לא היה באשמתך, עם כל זה יש לה להכניע לפניך משורת הדין ולהסיר הקפדה מעליך, ולעשות מעשה הפופה את טבעך ולהתפייס עם הצד השני, שכן יתכן ואולי גם יש משהו כאן גם מצדך, ואיך שיהיה לא טוב באשר יש על האדם הקפדה, ולכן מן הראוי להסירה.

וחשוב להדגיש שאין להכניס ללחץ מענין זה של ההתפייסות, שכן אם בטלת שדוך מסבה שלא מצא חן בעיניך, זו בודאי זכותך, או מסבות צודקות אחרות, או מלחץ של ההורים שלא הסכימו וכיוצא, בודאי שאין לחוש לפגיעת הבחור באשר סימת אתו בכבוד ובדרך ארץ, ורק כתבנו שטוב וכדאי להתפייס במדה ויש חשש שהבחור נפגע מאד ויצא בצער מחמת צפיה שהיתה לו. וגם זה לא מן הדין רק מדת חסידות.

וראי עוד מה שכתבנו בזה בספרנו "אהליך יעקב"

ספנה לבחור לפגע במשדכתו או להפך. עון זה יכול להיות מחסום לישועה. בדינו הרבה ספורים אמתיים מבעלי המעשה, ונביא כמה מהם. בחור שעמד לגמר שדוך ורצה לעזב מסבות צדדיות, בא להתיעץ עם מרן ה"קהלות יעקב" זצ"ל. ענה לו בזה הלשון: כשעומדים לגמר שדוך ולבסוף מבטלים אותו, קרוב הדבר לשפיכות דמים, ועל כן, אם הדבר מוצא חן בעיניך, אלא שיש לה סבה בלתי מספקת לבטל השדוך, דע לה כי לא תרויח שום דבר, כי באשר גורמים צער ועגמת נפש לשני, סובלים צרות צוררות כל החיים, רחמנא לצלן, אלא אם כן שהשדוך לא מוצא חן בעיניך, שאז אתה לא חייב לגמר השדוך. ומעשה באברך שאשתו היתה מפלת בנים, ובא למרן ה"קהלות יעקב" להתיעץ אתו בעניני רפואה לאשתו, וענה לו מרן, שהבעיה אצלם היא לא מדרכי הרפואה, אלא משום שאשתו עזבה שדוך, ולכך לא זכתה עדין להפקד. ויעץ לו שיפייסו את החתן הראשון בממון הגון כדי שימחל במחילה גמורה, ואז יזכה להפקד בזרע. וכך היה, ששלחו מיד סכום הגון לפייסו, ומיד נפקדו בזרע קדש בשעה טובה ומצלחת.

3) תפלה

להתחזק בתפלה, ותפלה צריכה חיזוק, ואף שראית שלא נענית, אל תפסיקי מלהתפלל, שכן על פי רב כשמתנאשים מהתפלה זהו סימן שקרובה ישועת האדם לבוא והיצר מיאשו מלהתפלל.

והתפלה יכולה שתהא בלשונך ובשפתך השגורה בפיך, דברי עם ה' כבת עם אביה, ותוכלי לשלב את גסח בקשתך עם מזמורי תהלים מסוימים שיש בהם

דמיון לבקשתך, ותציעקי לה' בתחנה בנסח הפסוקים שבתהלים ותלבישי את מה שברצונך לבקש בנסח הפסוקים.

4) צדקה וחסד

גדל פחה של צדקה וחסד לבטל דינים וקטרוגים, ולכן כמה שתוכלי לתן צדקה, ולעסק בעסקי חסד שונים, יש בך הבטחה גדולה לישועה.

5) לשבר טבע מסים

עוד דרך לישועה שיש בה סכוי גדול לישועה הוא לשבר טבע מסים, ואבאר פונתי.

הנה האמהות הקדושות עקרות היו, ובאיזו עצה השתמשו כדי לזכות לבן? שרה אמנו הציעה לאברהם את שפחתה הגר ואמרה "אולי אבנה ממנה" רחל שהיתה עקרה הציעה את בלהה שפחתה לעקב, לאה כשעמדה מלדת הציעה את זלפה שפחתה, ונושעו ונפקדו.

ויבן יש להבין מה הסוד שבסגולה זו לתן הגבירה את שפחתה לבעלה?

התשובה, ידעו האמהות הסוד שקתבו הרמב"ן באגרתו:

"השפל עצמד וינשאך המקום"

אם עושים מעשה משפיל, זוכים ל"נשיאה" לכבוד ולישועה, ולכן חפצו האמהות לעשות פעלה המשפילה את תחושת "הגבירות", מעשה המביא לכניעה וענוה, הפך הטבעיות שבאדם וידעו שבכך זוכים לישועה. והארחנו בזה בספרנו "בנים דרך" לבאר שבדרך זו השתמש יעקב אבינו כדי להכניע את עשו אחיו, בכניעתו אליו בהשתחוותו לפניו שבע פעמים, וכן בדרך זו השתמשה אסתר המלכה כדי להכניע את המן בכך שהשפילה עצמה והכניעה טבעיה בהזמינה את המן והגדילתו עליה.

לכן חפשי בעצמך, עשי חשבון נפש עם עצמך, כמה יש לך לשבר טבע של איזו מדה רעה או תאנה רעה, ואפלו לזמן מסים, ואפלו מדי פעם, ובכך תזכי להנהגת ה' - מדה כנגד מדה - כשם ששברת את טבע שבך. כך ישבר ה' את מדת הדין, והרעיון הוא שכן בטבע גזר ה' שמדת הדין תתבע את שלה, כך שגם אם מצד

מדת הדין נמנע ממוֹד הישועה, אִזי כְּאִשֶׁר תִּשְׁבְּרִי טַבַּע מְסִים שְׁבָד, יִשְׁבֵר ה' הַנְּהַגַת הַדִּין מִמּוֹד.

וּכְבֹר הָיָה מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד מִתְלַמִּידי שְׁהִיָּה חֲשׂוֹד בְּנִים שְׁנִים רַבּוֹת, וְאִמְרַתִּי לוֹ, שְׁיִחַשֵׁב הוּא וְאִשְׁתּוֹ אִיזָה טַבַּע יֵשׁ לָהֶם שְׁקִשָּׁה לְשִׁבְרוֹ, וְכִשְׁיִשְׁבְּרוּהוּ יִתְכּוֹ וְיִוָּשְׁעוּ, זׁוּג זֶה אֲכֹן חֲזָרוּ בְּתִשׁוּבָה, וְקִיְמוּ כָּל הַמְצׁוֹת, רַק דְּבַר אֶחָד הָיָה קִשָּׁה לְאִשְׁתּוֹ מְאֹד וְהוּא "כְּסוּי רֵאשׁ", שְׁכֵן הִיָּתָה עוֹבְדַת שְׁנִים רַבּוֹת בְּמִקּוֹם עֲבוֹדָה שְׁבוּ "אֶקְדָּמִיּוֹת" אֵלֶגְנָטִיּוֹת עַל רָמָה, וְלָבוֹא פְּתֹאֹם לְמִקּוֹם עֲבוֹדָה זֶה עִם כְּסוּי רֵאשׁ הָיָה בְּשִׁבְלָה קִשָּׁה בְּיֹתֵר וְכַמְעַט לְאַחַר יֵאוּשׁ. כְּשִׁשְׁמַעוּ דְּבַרִּי, הִחְלִיטָה לְקַבֵּל עָלֶיהָ וַיְהִי מָה לְשִׁנוֹת טַבָּעָה, וְלִכְפּוֹת יִצְרָה בְּדְבַר קִשָּׁה זֶה, וְזָכַתָּה לְהַפְקֵד בְּבוֹ וּבְבַת.

וְעוֹד מַעֲשֵׂה הָיָה בְּאֶחָד שְׁפָגְעוּ בוֹ, וְאִף הוֹצִיאוּ עָלָיו "פְּשִׁקוּיִלִים", וּבִישְׁתּוֹ הִיָּתָה נוֹרָאָה, הַגִּיעַ לְהַגְאֹן הָרַב מְרַדְכִי אֵלֶיהוּ זְצ"ל, וְאָמַר לוֹ הָרַב תִּשְׁתַּק, וְאַל תִּשְׁיֵב לְמַחְרָפִיד דְּבַר, וּבְזָכוֹת שְׁתַּכְּפָה אֶת רַצוֹן הַנְּקָמָה שְׁבָד תִּזְכָּה לְבוֹ זָכָר, וְכִשְׁשִׁאֲלָהוּ זֶה מָה הַקִּשָּׁר בֵּין שְׁתִּיקוֹתוֹ לְבוֹ זָכָר. הַשִּׁיב לוֹ הָרַב: נִרְמַז זֶה בְּתַהֲלִים: "שְׁבִשְׁפִלְנוּ - זָכָר לְנוּ" (תַּהֲלִים קְלוּ, כָּג) - הַמְשַׁפִּיל עֲצָמוֹ - זִזְכָּה לְבוֹ זָכָר, וְכִדָּה הָנּוּחַ, וְנוֹלְדוֹ לוֹ לֹא בִּין אֶחָד אֲלֵא כְּמָה בְּנִים זֶה אַחַר זֶה.

וְעוֹד מַעֲשֵׂה שְׁסַפְרָה אוֹתוֹ בְּעַלְת הַמַּעֲשֵׂה עֲצָמָה, בּוֹגְרַת סְמִינָר, שְׁסִימָה לְמוֹדֶיהָ בְּהוֹרָאָה וְהִיָּתָה בְּמַצָּב לֹא לְמוֹדִים וְלֹא עֲבוֹדָה, וְכַמוֹכּוֹ שְׁחַכְתָּה לִישׁוּעָתָה בְּכִלְיוֹן עֵינַיִם, לְזוּיִג, לְעֲבוֹדָה וְהַפֵּל הַתַּעֲכָב.

יוֹם אֶחָד קָרְאוּ לָהּ לְרֵאיוֹן עֲבוֹדָה לְהוֹרָאָה בְּאֶחָד הַבְּתִי סֵפֶר, שְׁמַחָה מְאֹד, אוֹלָם נִזְכָּרָה שְׁיֵשׁ לָהּ חֲבֵרָה נְשׂוּאָה לְאַבְרָדָה הַחֲמִיָּה בְּדַחַק, וְחִשְׁבָה הֲלֹא עֲבוֹדָה זֶה נִצְרָכַת יוֹתֵר לְחֲבֵרַתִּי הַנְּשׂוּאָה מֵאִשֶׁר לִי וּמֵאִידָד הָיָה קִשָּׁה לָהּ לְוִתֵּר עַל מִקְצוֹעַ זֶה אַחַר שְׁהִנָּה לֹא עֲבוֹדָה זֶה זְמַן רַב.

הִחְלִיטָה יִלְדָד לְרֵאיוֹן, וְלְהַצִּיעַ לְמֵרֵאיוֹנָתָה גַּם אֶת חֲבֵרָתָהּ וּמָה שְׁיִרְצָה ה' כִּדָּה יְהִיָּה.

בְּתֵם הָרֵאיוֹן, שְׁעֵבַר בְּהַצְלָחָה, וְקַבְּלָה רִשָּׁם שְׁאֲכֹן יֵשׁ סְכוּי גְּדוֹל שְׁתַּתְּקַבֵּל לְעֲבוֹדָה, אִמְרָה לְמֵרֵאיוֹנָתָה, יֵשׁ לִי לְהַצִּיעַ לָדָה הַצָּעָה נוֹסֶפֶת אֶת חֲבֵרַתִּי שְׁהִיא כְּמוֹ כֹן מְכַשֶּׁרֶת וְרֵאיוֹנָה...

כְּמוֹכּוֹ שְׁהַדְּבַר נִשְׁמַע לְמֵרֵאיוֹנָתָה - מְנַהֵלַת בֵּית סֵפֶר - מוֹזֵר בְּיֹתֵר, שְׁכֵן הִיָּתְכּוֹ, בָּאָה מְבַקֶּשֶׁת רֵאיוֹן לְעֲבוֹדָה עֲבוֹר עֲצָמָה וּמַצִּיעָה אֶת חֲבֵרָתָהּ?!

אוֹלָם מִתְּנַקֵּף תְּפִקִידָה שֶׁל הַמְּנַהֵלַת לְבָדִק כְּמָה אִפְשָׁרִיּוֹת, אֲכֹן קָרְאָה גַּם לְחֲבֵרָתָהּ הַנְּשׂוּאָה, וּמִשׁוּם מָה הִחְלִיטָה לְקַבֵּל אֶת הַנְּשׂוּאָה לְעֲבוֹדָה.

באותו יום מקבלת הרוקה טלפון מחברתה הנשואה: מגיע לי מזל טוב... קבלו אותי להוראה בבית ספר פלוני... זו הרוקה באצילות נפשה לא אמרה לנשואה שזה "פרי בשולה" שהפנתה את המנהלת אליה, ואחלה לה מזל טוב מכל לבה...

לאחר תקופה הצע לרוקה זו הצעת שדוד מציינת, בחור יקר, שקדו, ירא שמים, בעל מדות טובות, השדוד התקדם והגיע ה"וורט".

בוורט קמה אם החתן ובקשה לדבר בפני המשפחה, וכה אמרה. בשדוד זה אני אם החתן הייתי "השדכנית"... ואם תשאלו היא מכירה אני את הפלה. ואז ספרה את התפעלותה ואצילות נפשה של הפלה שהציעה את חברתה להוראה בו בזמן שהיא זו שנצרכה לזה, ועל כן - סימה המנהלת - החלטתי שאין יותר טוב לבני היקר מפלה זו!...

ומה נהיה לבסוף? לאחר החתונה קבלה המנהלת את פלטה ומנתה אותה להיות "סגנית מנהלת"...

הנה הרויחה זו בשבור טבעה, גם זויג וגם עבודה!...

י. זכתה לבן עבור החלטה להתעכב

ספור אמתי שארע לעובדת משק בית (בביתו של הגאב"ד אשדוד רבי פנחס שרייבר זצ"ל) שהייתה חשוכת בנים כמה שנים, ובזמנו לא היה מצוי הטפול בנושא זה בהצלחה כמו היום, רופא אחד היה מפרסם בהצלחתו בנושא זה ולשים כך היה צריך להמתין אצלו בתור 3 חודשים. חשוכת בנים זו הזמינה תור ל - 3 חודשים, אצל אותו רופא. יום אחד קמה היא בבקר לעבודתה, מביטה בלוח השנה שלפניה, ומפתעת היא לראות שהנה היום... היום הגיע התור שלה אצל אותו רופא, המועד שכל כך צפתה לו להושע כבר מצרתה, בעוד כחצי שעה מגיע תורה להכניס לאותו רופא הידוע בהצלחתו. אולם לאחר התבוננות נוספת שקלה בדעתה שקול נוסף, איך אילך היום לרופא, הלא בעל הבית הנו אברך כולל (שכן הגאון רבי פנחס היה אז אברך כולל) ובעלת הבית הנה מורה בבית ספר, ובכך אם אודיע להם עתה בפתע שאעדר היום (אף שבשמחה ובלב שלם היו נותנים לה הרב והרבנית לילך לרופא באותו יום שכן חפצו הם מאד לראות בישועתה אלא שיהיה מצד עצמה עשתה חשבון זה) הרי הרבנית בודאי תלך לבית ספר ללמד לתלמידות שכן לא תספיק למצא ממלאת מקום, ואלו בעלה יצטרך להשאיר בבית לשמר על הילדים ועל ידי כך יתבטל מתורתו... ומאידך חשבה, היא אבטל התור היום, והלא בכך אתעכב עוד ג' חודשים לפחות עד התור הבא, וכך עלו בלבה מחשבות לכאן ולכאן, אולם תוך דקות ספורות של שקול הדעת החליטה, לא אבטל את הרב מתורה ומיד הודיעה על בטול התור והלכה לעבודתה - משק בית כרגיל.

ומה קרה מספור זה?

אותה עובדת יראת ה' זו זכתה ונפקדה באותו חדש... ללא שום טפולים כמובן, נולד לה בן, שהיום הנו תלמיד חכם חשוב בעיר בני ברק, ומלבד בן זה לא נולדו לה עוד ילדים, ואף שעשתה לאחר מכן כמה וכמה טפולים לא זכתה לעוד בן מלבד אותו בן שנולד ללא שום טפולים.

זהו שְׂכָר שֶׁל עֶכְבָּה עֵבוֹר ה' לְשֵׁם וְלִכְבוֹד הַתּוֹרָה.

יא. לאשה המחפשת את בן זוגה

לאשה המחפשת את בן זוגה, יש לה להקפיד שיהיה בעל עם מדות טובות, ולא די שתשמע שהנו עוסק בתורה ולמדן, כי אין זה אומר שמדותיו טובות.

וכך מספר הרב שולזינגר שליט"א (בספרו פניני רבינו ה"קהילות יעקב" חלק א עמוד יד), שפעם הלך אל רבנו זצ"ל ודבר עמו בלמוד. אחר כך אמר לו רבנו כממתיק סוד: הנה נכדה שלי הגיע לפרקה והנני מבקש שדוד בעבורה. הייתי שמח מאד לדבר עם מרן בנושא זה, ומיד שאלתי איזה מעלות צריך להיות לבחור המבקש?... והשיב רבנו: אינינו צריכים הרבה מעלות וענינים - רק שלשה דברים בלבד: התמדה, שכל הישר ומדות טובות. ושאלתי: אם מתמיד ושקדן גדול בתורה, הלא כבר ממילא יש לו מדות טובות...? והשיב רבנו זצ"ל: אסביר לכם מה זה מתמיד; הוא כבר יושב שש שנים בהתמדה רבה ליד "הסטנדר" והגמרא ולומד בשקידה, והנה, עם "הסטנדר" והגמרא יש לו שלום בית מפלג - הם לא דורשים ממנו כלום, עוד אף פעם לא קרה ש"הסטנדר" יבקש ממנו עזרה באיזה ענין. לא לשפוף את הזבל ולא לקנות במכלת ולא לגשת לסדר איזה ענינים. אף פעם לא קרה ש"הסטנדר" הראה לו פנים זועפות. אף פעם לא קרה של"הסטנדר" לא היה מצב רוח וצפה ממנו שידבר על לבו דברים טובים ונחומים ויעודד אותו במלי מתיקי ובסימי, ואף פעם לא קרה שהסטנדר חלה והיה צריך לטפל בו, והנה פתאום הוא צריך להתחיל לגור עם בן אדם שני - אשה, שכל הנ"ל יכול לקרות שם, ולזה מכרח שיהיה בעל מדות טובות, כי השקידה המפלקת לא הרגילה אותו לכל הנ"ל.

ושאלתי: ומה זה שהתורה מעדנת את הלומד?... והשיב רבנו: בודאי! יש כאלו שאלו לא למדו תורה היו, רחמנא לצלן, בגדר חיות טורפות, רוצחים, ועל ידי הלמוד בשקידה - פלט לו מפל זה, אבל עדן אינו מכרח שהוא בעל מדות טובות, אלא מי שעובד על זה בלמוד המוסר הרבה ובבדיקת מצבו הרוחני תמיד ובשבירת מדותיו ותאוותיו ורצונותיו, אז נהיה לבעל מדות... אשרי און שמעה כל זאת מפרש יוצא מפי רבנו זצ"ל בשפה ברורה ונעימה. עד כאן.

ואחרי ככלות הכל, אשה שהתפללה ובכתה רבות לזכות לבעל בן תורה ותלמיד חכם, ולא זכתה אלא לבעל ירא שמים קובע עתים לתורה - אל תצטער, ותדע

שְׁתַּפְּלוּתֶיהָ לֹא הִלְכוּ לְאֲבוּד, וְאִם לֹא נִתְקַיְמוּ הַתְּפִלוֹת בְּבִעָלָה - יִתְקַיְמוּ בְּבִנְיָהּ
שְׂיָהּיו תִּלְמִידֵי חֲכָמִים גְּדוֹלִים וְצַדִּיקִים.

יב. סיכום ועוד כמה פרטים למחפשים את זיווגם בקיצור נמרץ

על אף הַיִּנְעָלִים הַגְּדוֹלִי בְּנִסְיוֹן לְמִצָּא בְּזוּג מֵתָאִים וְהַהֲפָתְעוֹת הַמִּתְגַּלְלוֹת לְאַחַר
הַנְּשׂוּאִין, חוֹבָה לְקִרְאָתָהּ הַקְּמַת בַּיִת בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת כָּל מְאֻמָּץ כְּדֵי לְנָדָא
שְׁהַמְשִׁתְּדָכִים יִהְיוּ בְּעַלֵי מְרַב הַנְּתוּנִים הַתּוֹאֲמִים כְּכֹל הָאֶפְשָׁר, מִשׁוּם שֶׁגַּם
הַתְּאֻמָּה חִיצוֹנִית מִיְּנִימָלִית שֶׁל רְקַע דּוֹמָה עֲשׂוּיָה לַעֲזֹר לְאַחַר מִכּוֹן לְהַתְּנַבֵּר עַל
קְשָׁיִים גְּדוֹלִים וְאֲמַתִּיִּים. הַנְּחִיָּה זֹאת מוּבָאָת בְּדַבְּרֵי הַסְּפָרָנוּ (בראשית ב, כד) :

”...רְאוּי שֶׁשֶׁתִּדְּל הָאָדָם לְשֵׂא אִשָּׁה הוֹנְנָת לוֹ וְרְאוּיָהּ לְדָבֵק בּוֹ... כִּי לֹא יִהְיֶה
דְּבוּק אֲמַתִּי בְּבִלְתֵי דוֹמִים, אֲבָל יִהְיֶה בְּדוֹמִים לְבַד, כִּי אִזּוֹ יִכּוֹנֵנוּ לְדַעַת אַחַת...”.
חוֹבָה זֹאת לְמִדַּת בְּמִסְכַּת קְדוּשִׁין (מא, א) מְמַצָּת ”וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעְךָ כְּמוֹדִי”. עַל פִּי מִצְוָה
זֹאת מְצִינָת הַגְּמָרָא שֶׁיֵּשׁ לְבָדֵק אֶת בֶּן הַזּוּג עוֹד לְפָנֵי הַנְּשׂוּאִין, כְּדֵי שֶׁאַחֲרֵי כֵן לֹא
יִתְגַּלּוּ פְּגָמִים שֶׁיִּגְרְמוּ לְדַחֲיָה רְגִישִׁית וְלֹאֵי קִיּוּם מִצְוֹת ”וְאֶהְבֶּתָּ”.

לְפִיכָף יֵשׁ לְהַשְׁתַּדֵּל, שֶׁהַמְצָעִים לְשִׁדוּךְ יִשְׁתַּיְכוּ לְאוֹתָהּ עֲדָה, וְאִף לְאוֹתוֹ חוּג
וְקַהֲלָה. כְּמוֹ כֵן, שֶׁהַהוֹרִים שֶׁל שְׂנִיָּהֶם יִהְיוּ מְסַגְּלִים לְמִצָּא שְׂפָה מְשִׁתְּפָת, וְכֵן
שְׂבָנֵי הַזּוּג לְמִדּוֹ בְּמוֹסְדוֹת חֲנוּךְ הַמְּחַנְכִים לְדַעוֹת זְהוּת וְלְשִׂאִיפוֹת חַיִּים דּוֹמוֹת.
כְּמוֹ כֵן שְׂרַמַת הַשְּׂפָלְתָם אֵינָה שׁוֹנָה בְּאֶפְסוֹן קִיצוֹנִי. כָּל אֵלָה - כְּמוֹכֵן בְּנוֹסָף לְבָרוּר
מְדַקְדֵק עַל כָּל אֶחָד מֵהֶם עַל הַתְּנַהֲגוּתוֹ בֵּינֵנוּ לְבִין עֲצָמוֹ וּבֵינֵנוּ לְבִין חֲבֵרָיו :

A כִּיצַד הוּא מְגִיב בְּתִנְאֵי לַחַץ, הָאִם הוּא בְּעַל אִישִׁיּוֹת רְגוּעָה אוֹ מְתוּחָה?

A הָאִם הוּא בְּעַל רְגִישׁוֹת גְּבוּהָה לְהַתְּיַחֲסוּתָם שֶׁל הַסּוֹבְבִים אוֹתוֹ, אוֹ הָאִם הוּא
נִעְלָב מִכָּל דְּבַר פְּעוּט?

A הָאִם הוּא בְּעַל רְאִיָּה חַיּוּבִית לְנַעֲשֶׂה סְבִיבוֹ, אוֹ שֶׁהוּא רוֹאֶה רַק שְׁחוּרוֹת?

A הָאִם אֵין הֶבְדָּלִים מִשְׁמַעוֹתִיִּים בְּרַמַת הַפְּקוּחוֹת שֶׁלָּהֶם?

וּמוּבָא בְּסִפְר ”רַבּוֹת בְּנוֹת” :

A הַדְּבַר הַחֲשׂוּב בְּיִתְרָה הוּא - אִם לְמִשְׁדָּךְ יֵשׁ רַב אֲמַתִּי שֶׁמְכִיר אוֹתוֹ אִישִׁית.

A אִם יֵשׁ לוֹ מְסַנְגֶּרֶת מְסַדְרָת, יְשִׁיבָה אוֹ שְׁעוּרֵי עֶרֶב קְבוּעִים בְּנוֹסָף לְעַבּוּדָה בְּבִקְרָה,
כְּשֶׁאֵינֵנו לּוֹמֵד כָּל הַיּוֹם.

A אם המִשְׁדָּד מתפלל בצבור ומקפיד על שלש תפלות, שָׁזָה מְרָאָה על יראת שמים.

A אם הוא בעל מחלקת, צריך להתרחק ממנו כמו מאש.

A צריך לבדוק את ההשקפה שלו אם היא על פי התורה הקדושה ועל פי גדולי הדור.

A אם יש שפה משתפת ויש רצון להבנה, יש סכוי לשדוד מצלח.

A לשים דגש על מדותיו יותר ממראהו החיצוני.

A לשים לב אם הוא מקפיד לכבד את הוריו ואת בני משפחתו.

A שלא להפגש למטרת שדוכין ב"לובי" של בית מלון.

A להפגש רק בבית שיש שם אנשים.

A לא לדבר על העבר אם נהגו שלא פשוטה לפני שחזרו בתשובה.

A שלא לבוא עיפים או עצובים, כי הדבר מוריד מהחן של בני הזוג.

A שלא לבוא לשדוד מזנחים בלבוש ולא מסדורים.

A שלא להפגש יותר מדי, ובעקר לפני החתונה, שיצר הרע מרקד.

A שלא לדחות בפעם ראשונה את המִשְׁדָּד או המִשְׁדָּקת בגלל סבה חיצונית.

A שלא לספר על שדוכים קודמים ולא להשוות ביניהם. (רבות בנות)

יג. דעת תורה האם אפשר להקדים להשיא את הצעיר לפני אחיו המבוגר

מעשה שהיה באשה אחת שעכבה את בנה הקטן להשתדד לפני בנה הגדול, ונדע הדבר למרו "החזון איש", ושלח להודיע לאם שאין לעכב, ומתברר לשדוד את הקטן לפני הגדול. מרנא "החזון איש" שלח אגרת בענין (קובץ אגרות ח"א אגרת קס"ו) וזה לשונו: ...ותשובתה שאינה מסכמת לתן הצעיר לפני הבכור, ואולי יש להסביר לה שאין זה נכון. גם מרו ה"קהלות יעקב" זצ"ל אמר, שמה שכתוב בש"ד (יורה דעה סימן רמ"ד סק"ג) שאין להשיא אח קטן לפני הגדול אלא יקדימו את הגדול, הפונה - דחיוב הקדמה מטל על האב, אבל לא על האח הצעיר, דעליו אין כל אסור

וקפידה. אלא מתר לו להנשא קדם, אם אחיו הגדול אינו מצליח למצא שדוץ והצעיר מתבגר (ארחות רבינו ח"א עמוד רע"א).

ובשו"ת אגרות משה (ח"ב סימן א') נשאל באח צעיר שגדלמן לו שדוץ הגון, ואבי הכלה רוצה דוקא שישאנה תכף ולא ימתין עד שיגדלמן לאחיו שדוץ וישא תחלה, והוא משום שרוצה שישא קדם שימלאו לו עשרים שנה, והנה האח הגדול מצטער מזה, האם רשאי הצעיר לשא תחלה, ואם האב רשאי לעזור לצעיר כדרך האב לבנו. והשיב: דהנה פשוט, לעניות דעתי, שאף לכתחלה יכול אח צעיר לשא אשה, אף שאחיו הגדול לא נגדלמן לו עדן אשה לשאנה, כי הוא מחיב לשא אשה, ואיך שיד שאל יקים חיובו בשביל שאחיו הגדול לא מקים? ואף שמה שאינו מקים הוא מצד האנס שלא נגדלמן ההוגנת לו, מכל מקום לא שיד שכלו יתבטל גם הצעיר ממצותו איזה זמן בלתי ידוע. וכל שכן שהאשה שנגדלמן להצעיר אינו רוצה אבי האשה לחכות, משום שרוצה שהתנה תהיה קדם שמלאו לו עשרים שנה, ואם לא יתבטל הענגן משום שאינו רוצה בחתן שיהיה יותר מבן עשרים שנה, והוא שדוץ הגון, שודאי אין להפסיד ענגן חשוב בשביל זה.

יד. האם להימנע מלהנשא לבני נדה

מרו הגאון רבי אליעזר מנחם ש"ך זצוק"ל כותב, וזה לשונו: מה ששאל מפני החשש אולי הוא מבני נדה, לדעתי להעלות חששות בודאי לא צריכים, אם הבחור או המדברת עצמם הם טובים. ורק אם ידוע בברור - כל אחד יעשה לפי המצב. והינו, שאם הבחור הוא מצד גדול, זכות התורה יפעל שהכל יהיה טוב וגם צאצאיו יהיו טובים. עד כאן.

ויש להוסיף, שפיוס חוזים אנו במו עינינו בעלי ובעלות תשובה יראי שמים השומרים תורה ומצוות במסירות נפש, ומדקדקים בקלה כבתמורה, וזוכים לבנים ובנות כשרים וצדיקים, וכלל גדול - אין התורה עוברת בירשה, וגדול ממזר תלמיד חכם מכהן גדול עם הארץ.

טו. בדיקת שמות הזוג להתאמה

נצטוינו: "תמים תהיה אם ה' אלקיך" - הלך עמו בתמימות ואל תחקר אחר העתידות, ואז תהיה עמו לחלקו (רש"י).

לצערנו, היום צצו ופרחו הרבה "מגלי עתידות" למיניהם, ובכללם המחליטים על עצמם כי בקיאים הם בהתאמת שמות, ובכך פוסקים ודנים דיני קדושין וגרושין כגדולי הדינים היושבים על מדין.

ובכן, אין אתנו יודעים ומבינים בדברים כאלו כלל, ולא שמענו מאבותינו שהיו מזהים שדוכים לפי התאמת שמות, וכי זו דעת תורה! אין זה כי אם עוד דרך מדרך השטן להפריע ולקלקל את הדבר הקדוש ביותר - "נשואין", למנע זוגות מנשואין, להפריד זוגות ולהרבות מחלוקות בישראל. לכן כל ירא שמים מנע מאד מ"נביאים" אלו, וילך בתמימות עם ה' ויבדק בסימנים שנתנו לנו חז"ל, כגון: יבדק באחיה, יבדק ביראת שמים שלה ובמדותיה, כאליעזר עבד אברהם שבדק את רבקה במדת החסד שבה, ולא מצינו שבדקה בהתאמת שמות, ומה לנו לחדש דברים שהם לא לרוח התורה וסותרים הנה את יסודות התורה, ומי בקש מאתנו "תורה חדשה" כזו שפסולה כ"ברית החדשה"!!

וראה מעשה מזעזע - ובו דעת תורה בענין הזה - שספר הרב הלל שליט"א, ראש ישיבת "אהבת שלום".

חתן אחד קבע יום נשואיו עם בת גילו, והכל היה מוכן ליום שמחת כלולותם, אמנם נאמר לו על ידי אחד הקרובים, שעליו לבדק את שמותיהם "כנהוג", וברב תמימותו פנה מיד לאחד המקבלים בירושלים, אשר עמו "נהורא שריא" ובדיק בשמא. הלז בדק ומצא שאין התאמה, ו"פסק" על אתר לבטל השדוך, כי לא יעלה זיוגם יפה. החתן דגן, חשכו האורות בעדו, וכמעט יצא מדעתו על רע מזלו - שנהפך יום שמחת לבו ליום חרבן ביתו. ובא לפני ושאל בעצתי. השבתי לו מיד שאין מה לחוש, ותמים תהיה עם ה' אלקיך כתיב, אין לנו עסק בנסתרות ושומר פתאים ה', לכן שמר תם וראה ישר. אמנם - הוספתי ואמרתי - לפי נוקפי שתסמך עלי ועל דכותי, לכו תעלה אל המקום שמשם יוצאת הוראה לישראל כמהאורים ותמים בשעתו - אל הרב הגדול הסטייפלר זצ"ל, וכאשר יורוד מהמקום ההוא כן תעשה, אפלו אם אומר לך על ימין שהוא שמאל, וכן עשה. ונתלנה עמו תלמיד חכם אחד מידידי, ונכנסו אל הקדש פנימה, כשבידיהם דף אחד אשר עליו כתבו כל המעשה.

והנה, אף התחיל הגאון הנ"ל לקרא הכתב, ומיד התחיל שואג כארי מרב כעסו וצערו על עוונת האמת, והתבטא בלשונות קשים כלפי נותן העצה הנ"ל, באמרו: ומה רוצה - שלא תתתנו?! וכל שהמשיך לקרא, גבר כעסו ושאו, עד שנכנסו מבני ביתו החדרה פנימה, והוכיחו להשואלים על שהטריחוהו ובקשום לצאת החוצה.

הרב מבפנים המשיך לקרא הכתב - והם מבחוץ הקשיבו מבעד לחלון, עד שעבר קרוב לעשרים דקות ששים הכתב והתחיל להרגע. שוב נקראו השואלים פנימה, ופנה הרב הקדוש הסטייפלר זצ"ל אל החתן וברכו, והבטיחו שיצליח בזיוגו, והרגיע רוחו וסלק כל ספקותיו, באמרו שדברים אלו שטיות והבלים ולא מה' הוא זה להיות שואלים ודורשים, אלא הכל בהשגחת הבורא יתברך וממנו אשה לאיש, ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים ותמים תהיה עם ה' אלקיך. וידוע

לי, שְׁאֵכֶן זָכוּ הַיּוֹג הַנּוֹזֵר לְהַקִּים בַּיִת נְאֻמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה. עַד כָּאן הָיָה הַמַּעֲשֶׂה.

וְאַפְלוּ גּוֹרֵל הַגֵּר"א - הַמְקַבֵּל כְּאִמְתִּי - לְאַחַר שֶׁהַחֲלֹט הִשְׁדִּיף, עָנָה הַסֵּטֶם וְאָמַר: בְּאֵפוֹ שֶׁהַחֲלֹט לַעֲשׂוֹת הִשְׁדִּיף "אֵין הַגּוֹרֵל מְשִׁיב נְכוּחָה".

טז. הנהגת יום החפה

חָתָן בְּיוֹם חֲפָתוֹ מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו - כִּדְ קָבְעוּ חַז"ל, וּמִסְתַּמָּא, הֵינּוּ כְּשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל כָּל עֲבָרוֹ וּמְקַבֵּל בְּחֶרֶטָה גְּמוּרָה וּבִקְבָלָה עַל הַעֲתִיד שֶׁלֹּא לְשׁוּב לְכַסְלָה עוֹד, אֲזַי זָכָה בְּמַחִילַת כָּל עֲוֹנוֹתָיו.

אוּלַּם הַיָּצָר הִרְעֵ אֵינּוּ מוֹכֵן לְתַן צ'אָנֶס שֶׁכֶּזֶה לְחַתְּנִים הַמִּתְחַתְּנִים מִדֵּי יוֹם. וְכִי אַחֲרַי שֶׁהַצְּלִיחַ לְהַכְשִׁילָם בְּמִשְׁךָ כָּל יָמֵי בְּחַרוּתָם, יִתֵּן שִׁישׁוּבוֹ בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּיוֹם חֲפָתָם וְחַסְלָה! וְלָכֵן, לְדַאֲבֹנְנוּ, אוֹי לְעֵינַיִם שֶׁכֶּד רִזְאוֹת שְׁיֹם הַחֲפָה נִתֵּן כְּלוֹ לְרִשׁוֹת הַשָּׁטָן, וּבְיוֹם זֶה שְׁקוּעִים הַחֲתָן וְהַכֶּלֶה בְּשִׁטְיוֹת וְהַבְּלִים, תִּסְרוּקוֹת בְּמִשְׁךָ שְׁעוֹת עַל גְּבֵי שְׁעוֹת, תְּמוּנוֹת, טִיּוֹלִים בְּגִי הָעִיר, וּכְשֶׁכּוֹרִים וְלֹא מֵיֵן בְּאִים לְלִיל הַחֲפָה בְּשִׁכְחַת הַתְּכִלִּית וְרִאשִׁים בַּל עֵמֶם בְּכֹנֶנֶת שְׁבַע הַבְּרָכוֹת. וּבְמִקוֹם שִׁיתְּנוּ מִחֲשַׁבְתָּם וְכֹנֶנֶת תַּחַת הַחֲפָה לְכֹנֶנֶת הַבְּרָכוֹת, כָּל רִאשִׁים בְּתְמוּנוֹת וּבְמִשְׁפָּחָה הַסּוֹבְבָת, וְלֹא אַחֲרַי מִכּוֹן בְּקִלוֹת נִסְחָפִים לְשַׁחוּק וְקִלוֹת רֹאשׁ בְּמִשְׁךָ חֲפָתָם, וְעַבְרַי יוֹם הַחֲפָה לְלֹא תְשׁוּבָה וְלֹא חֶרֶטָה, וְהַחֲמִיצוּ בְּזֶה אֶת הַהִזְדַּמְנוֹת שֶׁל מַחִילַת עֲוֹנוֹת בְּיוֹם זֶה.

הֲרִי קֶצֶת נִרְאָה מָה הָיוּ עוֹשִׂים בְּדוֹרוֹת עֲבָרוֹ אֲמוֹתֵינוּ וְאַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים בְּיוֹם חֲפַת בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתָם. כִּדְ סִפְרוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ מִיָּמֵי קֶדֶם.

לִילָה קֶדֶם הַחֲפָה הָיוּ מְשַׁכְּמִים הוֹרֵי הַחֲתָן וְהַכֶּלֶה, וְכֵן הַחֲתָן וְהַכֶּלֶה עֲצָמָם, וּמִתְחַתְּנִים עַל נִפְשָׁם לְמַחִילַת עֲוֹנוֹתֵיהֶם, וּמִתְחַלִּים הַתְּעַנִּית מַעֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְהוֹרֵי הַחֲתָן וְהַכֶּלֶה כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם עוֹשִׂים מַצּוֹת לָרֵב, נוֹתְנִים הַרְבֵּה צְדָקָה, מִתְּפַלְּלִים וּבוֹכִים וְשׁוֹטְחִים בְּקִשְׁתָּם לְבוֹרֵא עוֹלָם בְּקִנְיָן שִׁישְׁלִים זֶה הַבְּנֵן לְטוֹבָה בְּבָנִים וּבְנֵי בָנִים עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבְמַצּוֹת, "מִטִּילִים" אֶצֶל גְּדוּלֵי הַדּוֹר לְהַתְּבַרֵךְ מִפִּיהֶם, וְהוֹלְכִים מֵרֵב לָרֵב וּמִצְדִּיק לְצְדִיק, וְעוֹשִׂים בְּיוֹם זֶה חֲשָׁבוֹן נִפְשׁ הָאֵם פָּגְעוּ בְּמִשְׁהוֹ, וּמִתְּפַיְסִים עִם כָּל מִי שִׁישׁ לָהֶם אִיזוֹשָׁהי מְרִיבָה, וְסוֹגְרִים כָּל הַחֲשָׁבוֹנוֹת שֶׁבִּין אָדָם לְחֶבְרוֹ, וּבְדַחֲלוֹ וּרְחִימוֹ מַגִּיעִים לְחֲפָה בְּדַמְעוֹת בְּעֵינֵיהֶם וּבְשִׁפְתֵיהֶם הַנְּעוֹת בְּתַפְלָה לְלֹא הֶרֶף, וְעוֹד וְעוֹד הַרְבֵּה דְבָרִים כִּיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ.

וְכִמָּה חֲכָמוֹ וְהַשְּׁכִילוֹ אֲבוֹתֵינוּ וְאַמּוֹתֵינוּ לְהַשְׁקִיעַ הַשְּׁקֵעָה מוֹעֲטָת שֶׁכּוֹז עַל מְנַת לְהַבְטִיחַ לְעֲצָמָם נַחַת לְדוֹרוֹת, לְעַמַּת הַטְּפָשִׁים שֶׁנִּטְפָּשׁוּ לְהַעֲבִיר יוֹם גּוֹרְלֵי זֶה

בשטיות ולהפסיד בשל כך הבטחת נחת לדורות, ועל כן הזהירונו חכמינו: הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה.

לכן ביום זה יעשו החתן והכלה והוריהם ככל האפשר ממה שהזכרנו למעלה, ובפרט יבקשו מחילה מכל מי שצריך לפיסו, ויזהרו להתבונן שמה לא הזמינו מי שעלול להפגע, ויתנצלו ויזמינוהו מיד.

ובליל החפה יראו החתן והכלה והוריהם להתיחס לכל משתתפי החתונה ולהתאמץ לתת יחס הוגן לכל מי ומי לפי כבודו ומעלתו, כדי שלא יפגעו בלילה זה במישוהו, חס וחלילה, וכספור שספרה הגמרא על בתו של רבי עקיבא שנגזר עליה למות ביום חפתה, ובגלל שנתנה את מנת מאכלה בלילה זה לעני נצלה ממנות. ובעזרת ה', אם יעשו ביום הזה רצון ה' כרצונו - יעשה ה' רצון אחרים כרצונם לחיות חיים מאשרים וטובים כל ימיהם.

יז. להקפיד על תשלום השדכן

מרו ה"חזון איש" זצ"ל אמר לגיסו ה"קהלות יעקב", שהיותר מצוי בעניני גזלה הוא בשדוכים. דהנה השדכן יש לו ממש דין פועל, שעושה פעולות נכבדות בשביל הצדדים ושליחיותו קא עביד, ומכנת רגליו מהקא להתם, וגם בזיונות סובל, ואחרי שנגמר הענין לטוב והצדדים מאד מרצים שזכו לשדוך - הנה לפתע נשכח אצל הצדדים כל הצער ועגמת הנפש שהיה להם עד שזכו לשדוך וכך מה שעשה והיטיב עבונם השדכן, ומה שמגיע לו - על פי דין תשלום כדון פועל וכמנהג המקום.

וכל מה שנותנים להשדכן, סבורים הם הצדדים שהוא יותר מהמגיע לו, וכאלו נוטל ממונם בחנם, וכאלו מתנה נותנים לו ועינם צרה בו, והשדכן העלוב מחזר על פתחם ותביעתו בפיו, ודומה בעיניהם פעני טרדן, ועושים עצמם פאינס מבינים בכלל מה הוא רוצה, ודוחים אותו בלך בלי שוב, והוא שב פעמים ושלש, ולפעמים מתעניף מלחזר אחריהם ומפסיק לתבעם, אבל בלבד אינו מוחל להם את המגיע לו על פי דין כמנהג המדינה בזה.

אמנם כל איש ישר הולך, מכלל דרכיו במשפט צדק, ומסלק בעין יפה ובסבר פנים יפות ובהכרת טובה מלאה את המגיע לשדכן בדרך של כבוד, ואשרי חלקו, ועליו אמר דוד המלך עליו השלום: "מי גיור באהלך מי ישכן בהר קדשך וגו'". עד כאן שמעתי מרבינו ה"קהלות יעקב" בתוספת נפך, בסיעתא דשמיא (כל זה נכתב

בטוב טעם ודעת על ידי הגרמ"מ שולוינגר שליט"א בספרו רבינו הקהילות יעקב חלק א' עמוד נ"ח).

והגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א כתב על הדברים הנ"ל (שם עמוד כט), וזה לשונו: בענין שדכנות, שמעתי בשם מרו ה"חזון איש" שאחד בא אליו כמה שנים אחרי

הַחֲתָנָה וְעֵדִין לֹא נוֹלַד לוֹ יָלֵד, וְשָׂאֵל לוֹ מֶרֶן אִם שְׁלֵם לְשִׁדְּכוֹ, וְהַשִּׁיב שֶׁהִיָּה נִרְאָה שְׁעַל פִּי דִין אֵין מְגִיעַ לוֹ. וְאָמַר לוֹ מֶרֶן: אֵף עַל פִּי כֵן לֵךְ לְשֵׁלֵם לוֹ. וְהִלֵּךְ וְשֵׁלֵם לוֹ, וְלִשְׁנֵה הַבָּאָה הוֹלִיד. עַד כָּאן.

זוּג חֲשׂוֹף בָּנִים בָּאוּ אֶל הַגָּאוֹן רַבִּי מִשֶּׁה פִּינִישְׁטִין וּבְקָשׁוֹ אֶת בְּרַכְתּוֹ שִׁזְכּוּ לְזַרַע בְּרַךְ ה'.

שְׁאֵלֵם רַבִּי מִשֶּׁה: הֲאִם נִתְתָּם מִתְּנָה לְשִׁדְּכוֹ שֶׁשִּׁדְּךָ לָכֵם אֶת הַשְּׂדוּךָ?

מִשֶּׁהִשִּׁיבוּ בְּלֹאוֹ, צָנִים רַבִּי מִשֶּׁה לָּתֵת מֵיָד לְשִׁדְּכוֹ אֶת שְׁכָרוֹ, כְּמוֹבֵא בְּהִלְכָה, וְלֹא לְמִנַּע מִמֶּנּוּ אֶת הַמְּגִיעַ. עָשׂוּ הֵם כְּפִקְדוֹתוֹ, וְכַעֲבַר שָׁנָה נוֹלַד לָהֶם בֵּן, וְאַחַר כֵּן נִתְבָּרְכוּ בְּיָלָדִים נוֹסָפִים.

יח. הנהגת ארוס עם ארוסתו ומשודך עם משודכתו

אֲסוּר שְׂחוֹק וְקִלּוֹת רֹאשׁ הֵנוּ גַם בֵּין אָרוּס לְאָרוּסָתוֹ, וּמִשִּׁדְּךָ לְמִשְׂדֻכְתּוֹ, אֲדַרְבָּה, הַסְּכָנָה גְדוֹלָה בְּמִצַּב כְּזֶה. לְפִי שְׂרוּאִים עֲצָמָם בֵּין כַּה קְרוּבִים לְהַנְשֵׂא זֶה לְזֶה, יְכוּל הַיָּצֵר לְפִתּוֹתָם לְהַקְלֵ רֹאשׁ. וּבְפֶרֶק זֶה נֶאֱרִיף בְּחֹמֶר הָאֲסוּר שֶׁל קְרֻבָּה יִתְרָה בֵּין מִשִּׁדְּךָ לְמִשְׂדֻכְתּוֹ. וְנִתְחִיל מִדְּבַרֵי הַסֵּפֶר "קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ":

מוֹבֵן הַדָּבָר שֶׁהִיא עֲבָרָה כְּפוּלָה וּמְכַפֶּלֶת לְמַקּוֹם, אִם הִחְתֵּן נוֹתֵן יָדוֹ מִמֶּשׁ לְהַפְלָה, חֵס וְשָׁלוֹם. וְכֹאשֶׁר שָׂאֵג עַל זֶה הַשְּׁל"ה הַקְּדוּשׁ בְּשַׁעַר הָאוֹתִיּוֹת (אוֹת ק' דף ק') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְהִזְהָרוּ בְּמֵאֵד שֶׁקֵּדָם הַחֲפָה לֹא יֵשֵׁב הִחְתֵּן אֶצֶל הַכֶּלֶה, וְלֹא זֹ שְׂמוֹשִׁיבִין הִחְתֵּן אֶצֶל הַכֶּלֶה, אֶלָּא מְחַבֵּק אוֹתָהּ - אוֹי לְעֵינַיִם שֶׁכָּף רוֹאוֹת, וְאוֹי לְאָזְנַיִם שֶׁכָּף שׁוֹמְעוֹת. וְתַמָּה אֲנִי עַל חֲכָמֵי הַדּוֹר שֶׁסּוֹבְלִים אֶת הָעוֹן הַגְּדוֹל הַזֶּה וּבְגֵדָם לְמַחוֹת וְאֵינָם מוֹחִים.

וְהִנֵּה אַחֲרָיו שָׂאֵג כְּאֵרֵי הָאֲר"י הַחִי, הוּא רַבְּנֵי הַגְּדוֹל ר' יְהוֹנָתָן בְּחַבּוּרוֹ הַגְּדוֹל כְּרַתִּי וּפְלִתִי (סי' קצ"ח ס"ק ו'), דְּאֶפְלוּ בְּנִגְיַעָה אֵיכָּא לָאוּ מִן הַתּוֹרָה וְחִיב מְלָקוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ם בְּמִנְיֵן הַמִּצְוֹת (מִצְוָה שְׁנִי'א) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וּמְכַל זֶה יֵצֵא לָנוּ עַל כָּל פְּנִיִם תּוֹכַחַת מְגֵלָה עַל הַמְּנַהֵג הָרַע וְאָמַר, אוֹי לָנוּ עַל שֶׁבְּרַנּוּ וְאוֹי לָנוּ כִּי חֲטָאנוּ, אֲשֶׁר יִחַבֵּק הִחְתֵּן לְהַפְלָה וְיִלֵּךְ אֶל הַנְּעִרָה וְהִיא לֹא טְהוֹרָה מִטְּמֵאָתָהּ, וְאָבִיָּה וְאִמָּה רוֹאִים וְשִׁמְחִים. אוֹי לָנוּ, שֶׁמְלַבֵּד הָאֲסוּר קָשׁוֹי לְדַעַת וְגֵרוֹי יֵצֵר הָרַע וְעוֹן קָרִי וְהוֹצֵאת זָרַע לְבִטְלָה, רְחֻמָּא לְצִלוֹ, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, אֵף כִּי הוּא אֲסוּר חֲמוּר שֶׁל תּוֹרָה, וְנִתֵּן לְהִיּוֹת בְּכֻלָּל יְהָרַג וְאֵל יַעֲבֵר, וּבְעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים חֲכָמֵי הַדּוֹר מְחַשִּׁים, וְזֶה אֲשֶׁר הוּא גוֹרֵם אֲרִיכַת הַגְּלוּת וְאֶבְדוֹן הוֹד וְשָׂרָאֵל. וְעֵינֵי עוֹלָלָה לְנַפְשֵׁי לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי רַבִּים חֲלָלִים הַפִּילָה עוֹן זֶה, וְעֲצוּמִים כָּל הַרוּגִיָּה, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, וְאוּלַי יִרְחַם ה' לְהַשִּׁיב לָנוּ רוּחַ חֲדָשׁ וְלֵב טְהוֹר, וְיִהְיֶה יְדִינוּ רְמוֹת לְמַחוֹת אֶבֶן הַטּוֹעִים הַזֶּה וּלְבַעַר עוֹן הַחֲמוּר הַזֶּה מִיִּשְׂרָאֵל. עַד כָּאן לְשׁוֹן הַפְּלִתִי.

בספר עבודת הקדש (סי' פ"ד) כתב, וזה לשונו: וקל וחומר לגע בהן ובלבושיהן ולשחוק עמהן, חס וחלילה, כי כל זה גורם לטמא את נפשו, וחבלים נפלו לו, חבלי עבותות, לירש גיהנם. ובשעת פטירתו, מלאכי חבלה יראוהו כל הצורות ההם ויצערוהו. עד כאן לשונו.

ושם (סי' פ"ה) כתב, וזה לשונו: וכל שכן שצריך להמנע מהן בנדתו, כי מה שסוברים ההמון כי אין אסור נדה אלא באשתו - שקר ענו, כי כל אשה נדה אסורה, ועובר על לאו "ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב". עד כאן לשונו.

ושם (בסי' פ"ז) מוסיף והולך בצעקה גדולה, וזה לשונו: וכמה צוחות צוחו קמאי ובתראי בספריהם על המנהג הרע הזה שנהגו קצת, שהמשיך סובר שעל ידי עשית שטר השדוכים התרה לו משדכתו בחבוק ידיים וכיוצא, רחמנא לצלן, ולא ידעו ולא יבינו, דאפלו אם קדשה קדושין גמורים וכתב לה ארוסין, הלא היא אסורה לו לנגע בה כנדה, דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה אפלו אם היא טהורה, וכל שכן אם היא נדה ממש דאורייתא, כל זמן שלא טבלה בנדאי שהיא אסורה, ויגרם קרן באוצר גיהנם וכיו'. עד כאן לשונו שם. וכן כתב הרב הגאון ר' שלמה גאנצפריד ז"ל בהקצור שלחן ערוך שלו (סי' קנב אות יג).

כתב בשו"ת שדי חמד (במערכת חתן וכלה אות יב) בשם הרמב"ם ז"ל: שכל מין קריבה בידו בנדה, אסור מהתורה, ולא דוקא חבוק ונשוק, אלא אפלו נגיעה בעלמא מידו לנדה אסורה. יד ליד לא ינקה רע מדינה של גיהנם, אף שאין מתכונן להנות. והאריך שם בחומר דאסור מגע בנדה, שהיא לכלי עלמא מהתורה, ותיקיעת פף אל פף, הן הן גופי עברה. עד כאן לשונו.

בספר חסידים כתב (סי' תתר"א) וזה לשונו: בענין חמרות אסור נגיעה ליד האשה שהיא אפלו ביד מעטף על ידי בגד, עין שם, וקל וחומר דאסור לנגע באשה בנדה ממש, חס וחלילה. ורבינו הש"ך בספרו פעל צדק (מצוה רז) כתב, וזה לשונו: ולא יקרב בשום צד קרוב ונגיעה, שנאמר: "ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב". עד כאן לשונו.

הגאון הצדיק הרב דב זפה שליט"א (מנהל רוחני בישיבת "כפר חסידים") הגה מעורר את החתנים שיש להם להזהר מלשחק עם משדכתו, ועליהם לדעת, שחל עליהם כל הדינים המבארים בשלחן ערוך סימן כ"א, שיש להתרחק מן הנשים מאד מאד, ואסור לקרץ בידיו או ברגליו ולרמוז בעיניו לאחת מהעריות, ואסור לשחק עמה ולהקל ראש כנגדה או להביט בזניה, ואפלו להריח בבשמים שעליה אסור. עד כאן לשונו. וכך היתר - להסתכל בה, הוא דוקא כמבאר שם בשלחן ערוך סעיף ג', וזה לשונו: מתר להסתכל בפנויה לבדקה אם היא יפה שישאנה, ולא עוד, אלא שראוי לעשות כן וכיו'. עד כאן לשונו. והוא דוקא קדם שגמר בידעתו לגמר השדוך, אבל אחר התנאים חל עליו כל הדינים שכתוב בשלחן ערוך, שצריך להתרחק מן הנשים, וכדלעיל. והגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א כתב בזה,

שְׁמֵכִינּוֹן שֶׁהוּא מְצִיאוֹת חֲדָשָׁה לָהֶם, יֵשׁ מְאֹד לְהִזְהֵר מִלְּהַכְפֵּשׁל בְּאִסּוּרִים, כְּגוֹן: אִסּוּר לְשַׁחֵק עִמָּהּ וּלְהַקְלֵהּ רֵאשׁ כְּנִגְדָּהּ, אִסּוּר לְהִתְבּוֹנֵן בְּזִפְיָהּ וּבִתְכַשִּׁיטָהּ, אִסּוּר לְהַרִיחַ בְּשָׂמִים שְׁעָלֶיהָ, אִסּוּר לְהִתְבּוֹנֵן בְּבִגְדֶיהָ, אִסּוּר לְשִׁמֵּעַ קוֹל שִׁירָה שְׁלָהּ וְגַם כִּשֶׁהוּא בְּטִיפ, וְאַף שִׁירָה בְּכָלִי אֵין לָהּ לְהַשְׁמִיעַ לוֹ, וְחִלְיָהּ מִלְּדַבֵּר עַל עֲנִינֵי צְנִיעוֹת וּקְבִיעוֹת הַחֲתָנָה. וְכַמְבֹאֵר כֹּל דְּבָר בְּמִקוֹמוֹ בְּשִׁלְחוֹן עֲרוּד וּבְפּוֹסְקִים.

וְעוֹד כְּתַב הַגָּאוֹן רַבֵּי מְרַדְכֵי גְרוֹס שְׁלִיט"א בְּעֲנִנּוֹ שֶׁלֹּא לְקַיֵּם הַהֲתַרְאוֹת עִם הַמְדַבְּרֵת בְּבִתֵּי מְלוֹן: בְּעֲנִנּוֹ אֲשֶׁר יֵשׁ נוֹהֲגִים לְקַיֵּם חֵלֶק מִפְּגִישׁוֹת הַפְּרוֹת שֶׁל הַמְצַעֵת לוֹ, לְהַחְלִיט אִם הִיא בֵּת זִוּגוֹ, בְּלוּבֵי שְׁבִבְתֵּי מְלוֹן, כְּכַר הָאֲרֻכְתֵּי בְּזָה שֶׁהוּא פְּרָצָה בְּחוֹמַת הַטְּהָרָה וְהַקְדָּשָׁה שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי תוֹרָה בְּיִשְׁבִּיבָה הַקְדוּשָׁה, כִּינּוֹן שְׁמִקוֹמוֹת הַלְלוֹ הֵם מְלֵאִים בְּשִׁקּוּצִים וְגִלּוּלִים שֶׁל פְּרִיצוֹת וְתַאֲוָה, וְאֵיךְ יֵאוֹת לָבוֹ תוֹרָה לִישֵׁב שָׁם? וְתַחַת אֲשֶׁר נִצְרָף סִיעֵתָא דְשִׁמְיָא לְהַחְלָטָה, אִם מֵה' יֵצֵא הַדְּבָר שֶׁהִיא הַמִּיַּעֲדֵת לוֹ, וּמִשׁוּעַ לֵיבֵד ה' לְקַיֵּם הַזְּוִיג (כַּמְבּוֹאֵר בַּמְד"ר וּיקרא פֶּרֶשֶׁה ח', וּמוֹיִק י"ח ע"ב ע"י"ש) - מְעַכֵּר מוֹחוֹ בְּרֵאיוֹת אִסּוּרוֹת, וְאֵין מְקוֹם לְסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא לְנוֹחַ בוֹ, וּמִדְחָה הַשְׂכִּינָה מִלְּקַיֵּם הַזְּוִיג. וְדַבְּרִים אֵלוֹ יִסוּדִם מֵאַרְצוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר כֵּן הוּא מְנַהֵגִם מֵאָז, וְהַדְרָדְרוֹת זֹל לְחַקוֹת מְדִינָה הַנִּי"ל בְּמִנְהַגֶּיהָ וְנִימוּסֶיהָ הַמָּה בְּעַכְרֵינוּ בְּהַרְבֵּה עֲנִינִים. עַד קָאן.

יט. לקצר ככל האפשר את הזמן בין הארוסין לחתונה

מוֹבָא בְּסִפְר "מְנוֹרַת הַמְּאוֹר": וְטוֹב לוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא יִשְׁהָה בֵּין אַרוּסִין לְחַפָּה, שֶׁלֹּא יָבוֹא בְּאִמְצַע לִידֵי הַרְהוּר, כְּדַגְרִסִּינּוֹ בְּפִסְיִקְתָּא (דְר"כ, מד): רַבֵּי חִיָּא בַר אֲבָא אָמַר: "תוֹחֵלֵת מִמְשַׁכָּה מִחֻלָּה לֵב" (מִשְׁלֵי יג, יב) - זֶה הַנוֹשֵׂא - הַמְּאָרֵס אִשָּׁה - וְנוֹטְלָה לְאַחַר זְמַן. "וְעַץ חַיִּים תַּאֲוָה בָּאָה" (שם) - זֶה הַמְּאָרֵס אִשָּׁה וְנוֹטְלָה מֵיָד. עַד קָאן.

הַעִיד הַגָּאוֹן רַבֵּי מִשֶׁה חֲבֵרוֹנֵי ז'ל, רֵאשׁ יִשְׁבִּיבַת חֲבֵרוֹן, כִּי עָבְרוּ תַּחַת יָדוֹ אֲלֵפֵי בְּחוּרִים, וְהַדְּבָר נִתְבָּרַר אֲצֵלוֹ, כִּי בְּחוּר שֶׁנִּכְשֵׁל בֵּין הָאֲרוּסִין לְחֲתָנָה בְּמַגַּע אוֹ בְּיַחֲד וְכְדוּמָה, אֵין הַשְּׁלוֹם שׁוֹרֵר בְּבֵיתוֹ [כְּמוֹבָן אִם לֹא שְׁיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה], וּפְעָמִים מַגִּיעִים לִידֵי גְרוּשִׁין, אוֹ שְׁחִייהֶם מְגִדְרִים חַיִּי "דִּיעֲבַד".

וְהַגָּאוֹן רַבֵּי מְרַדְכֵי גְרוֹס שְׁלִיט"א מְעוֹרֵר (בַּסְּפָרוֹ מִיְלֵי דְבֵי הִילּוּלָא פִּי"ה, ס"ח), שֶׁבְּזְמַן זֶה שְׁבִין הָאֲרוּסִין לְחֲתָנָה יֵשׁ לְהַרְבּוֹת בְּתַפְלָה וְעִבּוּדַת ה' וּלְהַתְחַזֵּק הַרְבֵּה בְּיִרְאַת שָׁמַיִם בֵּין הַחֲתוֹן וּבֵין הַכֻּלָּה, וְיֵשׁ בְּזְמַן שְׁפָזָה לְהַרְבּוֹת בְּזִכְיוֹת כְּדִי שְׁיִזְכּוּ לְהַקְמַת בְּנֵין עַדֵי עַד.

וּלְדַאֲבוּנֵנוּ, דְּיוֹקָא בְּזְמַן זֶה שְׁבִין הָאֲרוּסִין לְחֲתָנָה מְצֵא לוֹ הַיֵּצֵר לְרַקֵּד בֵּין בְּנֵי הַזְּוִיג, בְּאִמְרוֹ לָהֶם: יָמִים יָפִים וְרִגְשִׁים כְּאֵלֶּה לֹא יִמְצְאוּ עוֹד, וּבְכֵן תְּבִלּוּ בְּטִיּוּלִים וּשְׁחוֹק וְכְדוּמָה. אוֹי לְמִי שְׁיִשְׁמַע וְיִתְפַּתֵּחַ לוֹ לְחַלְלֵה, חִלְיָהּ, אֵת פְּגוּנַת ה' בְּצוּוֹי לְהַקִּים לוֹ בֵּית קְדוֹשׁ כְּבֵית הַמְּקַדָּשׁ. כֹּל תְּכַלִּית פְּגוּנַת הַנְּשׁוּאִין לְהַמְשִׁיךְ

את מלכותו יתברך בעולם, ולכן צריך דוקא הכנה דקדשה גדולה מאד, כי מבלי הכנה רצינית של קדשה ויראה, בקלות יפשונו זוג זה ונפרו ברית קדש, ומכינים לעצמם קטגורים גדולים שיקשו עליהם בהמשך חיייהם מאד.

כ. כמה פגישות יש להפגש עד ההחלטה

הגאון רבי אליעזר מנחם ש"ך זצוק"ל כותב במכתבו המתפרסם בקיץ מבקשי תורה (בעמוד ח'), וזה לשונו:

דעתי, שאין להפגש עם המדברת הרבה פעמים. שאם אחרי ארבע, או לכל היותר חמש פעמים, נראה שזה מתאים - יש להחליט, ואם לא נראה שמתאים - יש להחליט, אבל אסור להפגש יותר בלי שום תועלת.

ובמכתב נוסף (המתפרסם בקובץ מבקשי תורה), פונה מרן זצוק"ל בקריאה נרגשת לבני הישיבות וכותב: הנני פונה בזה בקריאה נרגשת, שהנני רואה חובה לעצמי להתריע על זה למען ה' ותורתו, ופונה אני בזה לכל בני הישיבות בכל מקום שהם על אשר ראיתי ושמעתי שפשה ענין הנהיג בפגישות בשדוכים. פמוכן בודאי מתר להפגש כמה פעמים עד שכל צד יכיר במדה מסוימת את המדות של הזולת וההשקפה על דרך החיים להמשיך בלמוד, וכבר כתבתי שגם בזה אין להפריז, אבל לעשות פגישות שעות על שעות, וללכת לטייל למקומות שאין מקום שם לכן תורה - חוץ ממה שאין בזה תועלת, זה אסור על פי הדין, ולא יכול לצאת הצלחה מפגישות כאלה. ודעו נא, אחים יקרים, כי הנהגה זו היא פסולה ואסורה, ויותר משלש או ארבע פגישות אין צריך, וגם הזמן של כל פגישה אין צריך להיות יותר משתיים עד שלש שעות.

וכל מי שיתנהג בדרך שכתבתי, יתברך משוכן במרומים בכל הטוב, ויזכה להקים בית של תורה ויראה ואשר.

ומובא בספר מבקשי תורה: כתב הרמ"א (סימן נ"ה ס"א) בשם הכלבו, דארוס עם ארוסתו אין להם לדור ביחד, וטעם הדבר שמה יקוצו זה בזה. [וזה לשון הכלבו (הלכות אישות סימן ה'): כתב המהר"ם מרוטנבורג: איש ואשה שנתארוסו יחד, אסור לדור בבית יחד (ואפלו עם עוד אנשים) פן יתניחו, וגם יש לחוש שמה יבואו לידי שגאה מחמת שרואים זה את זה תדיר]. ואפלו בשדוכין בלא ארוסין יש לחוש.

ויבאר בזה מרן המהרי"ל דיסקין זצ"ל (בספרו על התורה בראשית כ"ט, כ'): דהא דנעשים שונאים זה לזה משום דמפירים את החסרונות זה בזה, וכאשר יעיד החוש על זה.

מִרְוֹן הַחֲזוֹן אִישׁ זַצ"ל הִזָּה אוֹמֵר, שְׁחַתְּוּ וּכְלָהּ יִפְגְּשׁוּ בֵּין הַתְּנָאִים לְנִשְׂוֹאִין כְּדִי שְׂיִלְמְדוּ לְהַפִּיר זֶה אֶת זֶה וְלֹא יִהְיוּ בְּנִשְׂוֹאִיָּהֶם כְּזָרִים, וְכֵן כְּדִי לְיִשֵּׁב הַחֲלוּקֵי דַעוֹת, אִם יֵשׁ כְּפֹאֵלָה בֵּינֵיהֶם.

כִּדְ אָמַר בְּשֵׁמוֹ גַּם מִרְוֹן "הַקְּהֵלוֹת יַעֲקֹב" שֶׁהִרְבֵּה לֹא יִפְגְּשׁוּ, וְאָמַר שְׂמִסְפִּיק אַחַת לְחֻדָּשׁ, וְאֶפְשָׁר גַּם בְּפָחוֹת מִזֶּה (אֶרְחוֹת רַבֵּינוּ חֶלֶק א' עֲמוּד רַע"ד).

וְכֵן מוֹרָה מִרְוֹן הִגָּאוֹן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְנַחֵם ש"ך זצוק"ל בְּמִכְתָּבוֹ (מִבְּקֵשֵׁי תוֹרָה קוֹבֵץ כ"ג עֲמוּד ח') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: אַחֲרֵי הָאֲרוּסִין אֲסוּר לְהַפְגֵּשׁ הַרְבֵּה פְּעָמִים, וּבִפְרָט שְׂיִשׁ כַּמָּה פְּעָמִים שְׂפָא לִידֵי יְחוּד. אֶל הַבְּחוּרִים מִפֶּה אֲנִי אוֹמֵר לְהַפְגֵּשׁ פְּעַם בְּשִׁלְשָׁה שָׁבוּעוֹת, וְאֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר לְהַפְלָה שְׂזֶה מִפְּרִיעַ בְּלִמּוּד, וְאַחֲרֵי הָאֲרוּסִין יֵשׁ לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד מֵהַ שְׂאֶפְשָׁר, וְלִטְיוּלִים וְדַאי שְׂלֹא כְּדַאי, וְלִבְקָר אֶצֶל קְרוֹזְבִים עִם הַפְלָה גַּם לֹא לְהַרְבּוֹת. וְשְׂמַעְתִּי מִהֶרֶב רַפְּאֵל וּוְלָף שְׂלִיט"א, שְׂדַעַת מִרְוֹן כֵּן גַּם כְּשֶׁהִנְשׂוֹאִין סְמוּכִין לְזִמָּן הַתְּנָאִים.

וּמַעֲשֶׂה שֶׁהִיָּה בְּחַתְּוֹ שְׂסַפֵּר לְמִרְוֹן זצוק"ל, שֶׁהוֹרִי הַפְלָה גְּרִים בְּחִיפָה וְהִזְמִינוּ אוֹתוֹ בְּנִהוּג לְשִׁבְתָּ. מִרְוֹן הוֹרָה לוֹ שֶׁרַק בְּלִיל שְׁבַת יֵאָכֵל אֶצְלָם, וְלִמְחַרְתָּ שְׂלֹא יִלְךְ וְלֹא יִתְרָאֶה עִם הַפְלָה. וּמִרְוֹן הִגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף שְׂלוֹם אֱלִישֵׁיב זצוק"ל הִשִּׁיב לִי בְּזֶה, דְּבִזְמַנְנוּ יִשְׁנֵם הַנוֹהֲגִים לְהַרְבּוֹת בְּפִגְיִשׁוֹת בֵּין הַתְּנָאִים לְנִשְׂוֹאִין, אֲבָל אִין רַאוּי לְנִהוּג כֵּן, אֶלָּא לְמַעַט בְּפִגְיִשׁוֹת. עַד כָּאן.

כ.א. אִין לֹזֵל בְּשׁוֹם מִצוּה בְּשִׁבִיל הַשְּׂתַדְלוֹת לְשִׂאת אִשָּׁה

וְאֶקְדִּים אֶת כְּוִנְתִּי בְּמַעֲשֶׂה שְׂקָרָה אֲתִי. פְּעַם בְּאַחַת נְסִיעוֹתִי לְדַרְשׁוֹת, הִזָּה זֶה בְּנִתְנָה, נִגְשׁוּ אֵלַי שְׁנֵי בְּחוּרִים בְּגִיל ה' - 30, חוֹבְשֵׁי כְּפוֹת עַל רֹאשָׁם, וּשְׂאֵלְתֶם אֵלַי הִיתָה כִּד: אָנוּ חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה וּמִתְחַזְּקִים, וְכֵאֵן בְּאֲזוֹרְנוּ מִתְקַשִּׁים אָנוּ לְמִצָּא אֶת זְוִיגְנוּ. וּבְכוּ, הֵאֵם יֵשׁ לָנוּ הַתֵּר לְהוֹרִיד אֶת הַכֶּפֶה עַל מְנַת שְׂנוּכָל בְּנִקָּל לְמִצָּא אֶת זְוִיגְנוּ?

וְעִנִּיתִי לָהֶם כִּד: מֵאַמִּינִים אַתֶּם בְּה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּשַׁגִּיחַ עַל פֶּרֶט וּפְרָט מִבְּרוּאֵי עוֹלָמוֹ? וְעִנּוּ לִי: בְּוִדַאי!

וּבְכוּ, מֵאַחַר וְאַתֶּם מֵאַמִּינִים, הִרִי שֶׁהִנְכֶם בָּאִים בְּהַצָּעָה כְּזוֹ לְה' יִתְבָּרַךְ: רַבּוֹנוּ שְׂל עוֹלָם, רוֹאִים אָנוּ שֶׁהִנְךָ מִתְקַשֶּׁה לְמִצָּא עֲבוּרְנוּ אֶת בֵּת זְוִיגְנוּ, אִם כֵּן, יֵשׁ לָנוּ הַצָּעָה לְהַצִּיעַ לָךְ וְלְהַקָּל מַעֲלִיךָ אֶת אֲשֶׁר אַתָּה מִתְקַשֶּׁה בוֹ: נוֹרִיד אֶת הַכֶּפֶה מֵעַל רֹאשֵׁינוּ וּבְכִד נִקָּל עֲלֶיךָ אֶת מְלֵאכְתֶּךָ לְמִצָּא לָנוּ אֶת בֵּת זְוִיגְנוּ! הַתְּעַלָּה עַל הַדַּעַת הַצָּעָה שְׂכְּזוֹ?! הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֹּל יָכוֹל, אֶלָּא שְׂמַעְמִיד אֶת בְּנֵי הָאָדָם בְּמִבְחָנִים וּבְנִסְיוֹנוֹת לְרֹאוֹת עַד כַּמָּה אֲמוּנָתֶם כְּנֶה וְחִזְקָה בוֹ, וְלָכוּן מְנַסָּה אֶתְכֶם הָאֱלֹקִים

התשמרו מצוותיו אם לא, וחלילה לכם "לעזר לו" בכך שתפעלו בפעולות שהמה נגד רצונו.

ועוד זבין המתעבב מלמצא זויגו, שבכך שיקל במצוות, הרי בת זוגתו שתמצא לו תהיה בהתאם לרמתו, ואם אתה רואה לנכון דוקא בעת כזאת לרדת ברמה הרוחנית, הרי שטעית טעות חמורה, ומי יודע אם תוכל לתקן אותה אי פעם מכמה סבות: ראשית, אחר שהנך מוריד את רמתך הרוחנית, בת זוגתך תמצא לך בהתאם לרמתך הירודה, ומי מבטיח לך שכשתרצה לחזור לעצמך, וכך שפן לעלות יותר, תספיק הבה זוג לשנות את ארח החיים כפי שהפירה אותך בשעה שנשאתם? ועוד, על פי רב עלול אתה לרדת הרבה יותר ממה שהיית, אחר שבת זוגתך גלתה אותך כפשרן המתפטר למענה להקל מתורה ומצוות, אזי תנצל את חסר נציבותך להובילך בכל אשר תחפץ, בהיות הרשם שניצרת לעצמך רשם של חלש האפי הנפתו להטות את לבבו עבור כל לחץ, ולעולם לא תתנאש היא, לפחות לנסות לעמד על שלה, אחר ש"ההצלחה" כבר האירה לה פנים נגדך בעבר.

כב. כשהצעה נראית והורים מתנגדים

אין ספק שיש לכל בן ובת להועץ בחנות דעת של הוריהם בענין נשואיהם. הן מצד שמבגרים המה מהם ובעלי נסיון יחשבו, והן מצד הדרך ארץ - חובה על בני הזוג לשתפם ולכבדם בצעד גורלי זה בחייהם, ובנדאי שאין זו דרך ארץ לעשות את כל ההסדרים בהעלמת עין מההורים - ולבוא אליהם כשנצרכים הם לממונם ולעזרתם, הלא בכך הפגיעה בהם קשה.

אולם לגבי ההחלטה - יש לנהג כך:

אם זכית ומצאת אשה ההוגנת לך על פי התורה, ולאחר יעוץ עם רבותיך נוכחת כי זאת האשה שאתה תוכל להקים בית כשר ונאמן בישראל, ומצאה הנערה חן בעיניך, והוריה מתנגדים לה מסבה שאינה מצדקת לפי דעת תורה, כגון שטוענים שאינה מספיק יפה, אינה מספיק חכמה, אין לה מקצוע, וכדומה טעונים כאלה שאינם צריכים להפריע חיי נשואין כשרים, ובפרט שבעיניך נראה שהוגנת אשה זו לקחתה - מתר וגם מצוה עליך לסרב להם ולהסבירם בטוב טעם את סבת סרובך, ורשאי אתה לעמד על שלך לבדתי שמע בקולם.

ואם לסבת סרובם יש מקום להסתפק וחששם סביר, יש להתיעץ עם רב שמקבל על שני הצדדים שיקריע - וכפי שיפסק בן יעשו, ואזי השלום יבוא על מקומו, כהבטחת התורה: "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם".

ומעשה הנה בענין שכזה עם הרב "קהלות יעקב" בבחור שהציעו לפניו שדוד, ונפגשו שתי פעמים והוטב הדבר בעיניו, אלא שהוריו טענו כלפיו, שהיות שזה לו

השדודן הראשון, ואם כן, צעיר הוא ואינו מבין, ואם כן, כדאי שיפגש עם אחרות. ובא לפני מרן ה"קהלות יעקב", והשיב לו, שאם יש בלבן ספקות, הרי שבנדאי צריך לשמע הצעות אחרות, אבל אם בעינינו נראה הדבר וידחה זאת רק כדי לראות עוד הצעות, הריהו מסב בתנאים צער לזולתו, וכשגורמים צער, סובלים הרבה צרות בחיים (קונטרס "בית רבי" בספר "אשכבתיה דרבי").

והרבה מעשים כאלו ישנם מיום ליום, וראה ראינו אשר רבות מחשבות בלב איש ולבסוף עצת ה' היא תקום. לפעמים מוצפים בני הזוג בהתנגדות רבות מקרב בני משפחותיהם, ורבות מחשבות בלב אנשים רבים להפריד ולבטל את זממת הנשואין, אולם כיון שהולכים המה בעצת ה' - שואלים חכם ומתיעצים בדעת תורה, אזי מתקיים בהם "היא תקום". היא - עצת ה' - שהיא דעת תורה - קמה ומתגברת, ולבסוף מתקיים בהם "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו". השמחה מתפשטת בקרב כל בני המשפחה, וכלם מתרצים לבסוף לעצת ה' שנהיתה למציאות. ובתקופת בינים אפטר שישתלחו איומים: אם תתחתן אתה, אני לא אעזר בפרוטה! אם תשא אותה לאשה, אני יותר לא אבא שלך! לא אבוא לחתונה שלך! וכדומה, לכן יש לנהוג בתקופה זו בהרבה אפוק וסבלנות, ולהזהר שלא לפגוע בהורים, ושלא להכשיל בעון זלזול אב ואם, חס וחלילה, ולהאמין שבסוף הכל יסתדר, אחר שהולך הוא בעצת ה' - דעת תורה - אין לו מה לירא מהקפדתם ומאחוליהם המבעיתים, סוף סוף כל הקללות יהפכו לברכות, לשביעות רצונם המלא של קרובי המשפחה.

על הזוג לדעת: אין דבר קדוש יותר מאשר להנשא בקדשה, וכדוע, שלכל דבר שבקדשה ישנם מקטרגים, ופעמים כשרואה פח הרע שיכול מזווג שפנה לצאת קדוש ה', בית טהור, זרע קדוש - יותר מרבה את קטרוגיו עליהם, ומתבטא הדבר בלחצים והתנגדיות. אולם עליהם לדעת שכל זה מעשה שטן, ועליהם להיות יציבים בדעתם, והכל בנעם ובדרך ארץ, אולם לא להפנע, ולהיות צמודים לעצת רב ומורה דרך.

כג. עשה לך רב

יש לכל בחור שהגיע לפרקו להתיעץ עם רבו המכירו ויודע טבעיו וכשוריו להורות לו הדרך הנכונה עבורו, כיון שהעצות משתנות לפי אפיו וטבעו ומדותיו של כל בחור ובחור, ואין הצעה ועצה המתאימה לבחור זה מתאימה לאחר. הדברים אמורים הן לגבי גיל הנשואין - שישנם כאלה שיש להציע להם להנשא מיד, וישנם כאלה שיש להציע להם להמתין, והן לגבי על מה ועד כמה להקפיד בתאר ומדות הבת זוג, שאין הדברים שווים לכל אחד. לכן אין חכם, אלא המתיעץ עם רבו האהוב והאזהב, היודע נפש תלמידו ונחפץ בטובתו, ואין הקדוש ברוך הוא

מביא תקלה על ידי חכמי ישראל, והשומע לעצה - חכם, כי אחר הכל אין בידינו, רק לעשות השתדלות בנושא זה ותו לא.

זווגו של אדם קשה בקריעת ים סוף, ואפשר להסביר שהפגנה מבחינתנו, שהרי מבחינתו יתברך כל יכול הוא, אולם מבחינתנו קשה היא ההכרעה איזה זווג מתאים ואיזה לא. כמו להכריע ולפסק ים לשני חלקים ולסלל בו דרך ללכת בה - כן קשה להכריע ולפסק מהו הזיוג הנכון לשלמות האדם. וכמו שפרשו "מצא אשה מצא טוב" - פאשר מצא אשה כמצאה מן השמים, שלא בכחות עצמו, אלא בסיעתא דשמיא - אזי מצא טוב, אולם החושב "מוצא אני" - שהדבר תלוי בו, בכחותיו ובשכלו, אזי...

וכמו שפרש הגר"א על הפסוק "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו" - בית הוא הזיוג. ואמר "אם ה' לא יבנה בית" - שוא הוא עסק בני האדם בענין הזיוג, לפי שהכל מאתו יתברך. ומובא בספר "בנין עדי עד": אין לצעיר לסמוך על עצמו, כיון שהוא חסר נסיון, אלא יותר יש לסמוך על דעת ההורים. במקרים שאין השקפותיו זהות עם אלו של ההורים, כגון בנים מבתים חלוניים, עליו להתיעץ עם רבותיו או אברכים מנסים, מפני שרבים הם הדברים הנראים חשובים לצעיר, ובאמת אינם כה חשובים, או להפך. בעל הנסיון שופט בעיניו אחרות את החשוב והטפל, ויודע כיצד יש לבחון כל פרט.

יש לדעת, שידידי הצד השני נוטים מאוד להגזים בשבחם של מקורביהם, ומאידך, אם הנשא צעיר, יתכן והוא חותם את הדברים במד צדדיות - לחיוב או לשלילה - משום חסרון הבנתו, לגבי ההבטים השונים שבהם אפשר להעריך כל תכונה.

כד. אין לגשת לשתי הצעות לסרוגין

אין לגשת בשום אופן לשתי הצעות לסרוגין, שכן שדוה אינו ענין מסחרי, אלא ענין אישי, רגשי ופנימי. אמנם אם נקלעים למצב של אי יכולת החלטה, יש מקום במקרים מסוימים לקבל הפוגה ולנסות הצעה אחרת, אבל דבר זה ראוי שיעשה רק אחר התיעצות עם רבותיו או תלמיד חכם בעל נסיון.

כה. אין להפגש אלא לאחר ברורים

לא תכף פשמציעים לך הצעה תקבע פגישה, זאת מכמה סבות:

להתכוון לפגישה, אצל הרבה זה לוקח זמן. להתרחץ, להתלבש, לנסע למקום הפגישה, ובעקר להיות מטורד ומתויח מהתוצאות, ואולי בכלל כבר ממבט ראשון תשלל את המצעת לך, ונמצא כל תקנות היתה לריק. לכן, קודם כל לברר את אשר אפשר לברר, ורק אם לאחר הברורים, פחות או יותר, נראית לך ההצעה תואמת, לך לפגישה.

2. אל תרבה שיחה עם האשה.

יתכן וכבר מברורים ראשונים עוד קודם שתראנה, תוכח כי אינה תואמת לך הצעה זו, ואז תחשף מעצמך שיחה בטלה, כי אם לא כן, אלא ללא ברור תגש לפגישה ותוכח מיד שאינה תואמת לך, הרי לא נעים לחתך תכף, אלא מדברים זמן מה ביניהם, ודבורים אלו אינם אלא שיחה בטלה הגורמת עוון.

3. מלבדת.

יתכן ומאחר ולא ברר על אפיה של המצעת לך, על היראת שמים שלה ומדותיה, תקסם ממראה עיניך ותתפתה לקחתה בותור מלא על עקרונותיה, ונמצא נפלת למלכדת היצר, והתוצאות מי ישורם.

4. חשש פגיעה.

למה להגיע למצב שתצטרך לפגוע במצעת בזמן שיכלת לחסך זאת בברורים קודם הפגישה. הלא "פגיעה" היא דבר חמור היכול לעלב לך הרבה ישועות, ורבים הם הספורים ומפרסמים המה על "הפוגעים" שעצרו את הישועה לעצמם שנים רבות, ועד שלא פיסו פיוס מלא לנפגע, לא נושעו.

5. חלישות הדעת.

ויתכן שאתה תפגע ותשבר מכך שהמצעת תדחה אותך, ולמה לך להגיע למצב כזה שיתכן שהיה נמנע לו היית מברר ומבין מדעתך שהצעה שכזו לא תרצה בי ותדחה אותי. ואם כן, לחנם גרמת לעצמך עגמת נפש וצער. ועוד מכשולים רבים יכולים לצאת מפגישות קודם ברורים, ואין המקום לפרטם, ומובנים המה למבין.

דעת מרן ה"חפץ חיים" במקתב שפתב רבי אלחנן וסרמן (פורסם במבקשי תורה כרך ד' קובץ א' עמוד 80) את אשר שמע מפה קדוש בעל החפץ חיים זצ"ל, כי מנהג העולם בשדוכין להתראות בטורם כל הוא שלא פהגן, כי מהראוי לאחר את ההתראות

אחרי כל החקירות ודרישות משני הצדדים וכל פרטי הדיון ודברים שבין הצדדים, ואחר כך, כאשר השוו בכל הפרטים, אז יתראו, ולא קדם. עד כאן.

נו. ברנות מיותרת

ישנם הדוחים מזלם בידי, ומסבות שאין בהצדקם לדחות שדוץ פוסקים המה לעצמם לדחות את המצעים להם. והנסייון הוכיח, שהתמימים והישרים בלבותם זכו להקים מהר משפחות לתפארת, ואלו הבררנים - לא די שמה שבקשו לא עלתה בידם, אלא שקבלו הרבה פחות מאלו שלא ברו ברוכים מיתרים, וישנם כאלה שגם את זה לא קבלו, ונשארו עד גיל מבגר בידיים ריקות בבחינת "פלגא דגופא".

וכאן נביא מכתב חשוב מהסטיפלר זצוק"ל לראות עד כמה מסכן הדבר מאד לדחות מסבה שאינה מצדקת: ואף זו רעה חולה ראיתי, שיש כאלה, שברב גאונתם מאבדים בידיים את ה"בת פלוני" שלהם... דהנה הוא מדמה בעצמו שהוא משהו מיוחד במינו, וצריך הוא אחת כזו שכל המעלות יש בה, פקחות, עשירות, יפי, יחוס, וכיו' וכיו', וממילא, כל מי שהוא נפגש איתה - לא טובה עבורו, ששזו חסר הפקחות שהוא חושב עליה, וזו יותר מדי גבוהה, וזו יותר מדי נמוכה, וזו דוקא בינונית וזה לא טוב בשבילו, וכאן אין כסף וכאן אין יחוס, וכך הוא הולך ומבלה כמה שנים מהשנים היפות ביותר בחייו של אדם (20 ט 30) בחפוש אחר השדוץ "המתאים" המדמה לו בדמיונו, וכמוכן שיוצא מהלמוד על ידי זה, ועצביו נמרטים, והשנים מתקדמות, והוא כבר בן כ"ו כ"ז כ"ח, ועדין נתון בסחרחרת ובתסבכת הזו של חפוש אחר "שדוץ מיוחד" "המתאים לו", עד שלבסוף בדלית בררה כבר עושה איזה שדוץ שהוא, לא זה שחלם עליו, כי כזה לא מגיע לו בכלל, ויתכן שכזה גם אין בכלל בעולם, וגם לא ה"בת פלוני" שלו...

וכאן אמר לי הרב בהתרגשות של כאב לב אמתי: הנה באים אלי הרבה בחורים מבגרים, בגילים: 24, 25, 26, 27, 28 ומעלה, ודמעתם על לחים, איפה ה"בת פלוני" שלי?... ואני משיב להם: איתה כבר נפגשת איתה לפני כמה שנים, בתחלת הצעות השדוכים שלך, ולא רצית בה, היא לא מצאה חן בעיניך בגלל איזה תרוץ טפשי, והיא כבר מזמן התחתנה עם מישהו אחר...

והוסיף רבנו: וכל זה בא פשהולכים בעקמימות ובגבה לב. ואלו כנגד זה אשרי חלקם של התמימים והישרים בלבותם, אלו הבחורים היקרים שאינם מהלכים בגדולות ובנפלאות, והם צנועים וענוים, ואינם מדמיינים דמיונות שוא, לא על עצמם ולא על המיעדת להם, והולכים בתם ובישר, והם מאוד מרצים כשמציעים להם בת ישראל כשרה, בעלת מדות טובות, ואינם נותנים עיניהם לא בממון, ולא בפי מדמה, והם מחנכים על דברי הרמ"א באבן העזר, שמה שיתן

להם חותנתם יקחו בעין טובה ובעין יפה, ואז יצליחו. והם מרגישים בעצמם שמחה כששומעים שהצד השני חפץ בהם, ואז זה אשר בשבילם, וזוכים להתחתן בצעירותם, וחייהם טובים ומאשרים עם ה"בת פלוני" האמתית שלהם, כי לא התחכמו על ה"בת קול". ואפלו שהשדוד לא היה "מרעיש" - למי זה אכפת, הלא החיים שלהם מאשרים, וזו המליצת לו ארבעים יום קודם יצירת הנולד על פי בת קול משמים - היא לו לעזר אמתית לשקד בתורה בשלום, וזוכים לדור ישרים יברך ולכל טוב. אשרי חלקו של ההולך בישרות, והלא מקרא מלא דבר הכתוב: "היטיבה ה' לטובים ולישרים בלבבותם!"...

ופעמים רבות, כשהיו באים אליו בחורים מבגרים לבקש ברכה על שדוד, היה מרן גוער בהם שהם הפסידו בימים את זיוגם המיעד להם, ולפחות מכאן ואילך שלא יפסידו בימים את מה שעכשו מציעים להם.

וכה היו דבריו: בעקר מה שצריך לחפש בשדוד הוא - א. יראת שמים. ב. מדות טובות. ג. שיהא הולך על הדרך (מתאים). יתר הדברים שמחפשים הרי זה מעצת היצר, כי אי אפשר למצא את כל המעלות באדם אחד. ובהזדמנות אחרת אמר לבחור: כסף ויפי הרי זה דבר טוב, אבל כל זה רק באשר הולך, אבל באשר לא הולך, חגיגים לותר על כך, אבל מדות טובות אי אפשר לותר על זה בשום אופן, כי בלי מדות הרי זה גיהנם בבית חלילה, וחזר על כך כמה פעמים.

פעם בא אליו בחור בשאלה, מאחר ומציעים לו שני שדוכים, ובשדוד האחד יש חסרון זה - ובשדוד השני יש חסרון אחר, מה להעדיף? מרן ענה בחכמתו: שמע נא, בחור יקר! אי אפשר למצא שדוד עם כל המעלות, ותמיד יש איזה חסרון, ואם כן, מאי נפקא מינה אם תקבל מחסרון זה או תקבל מחסרון אחר. עד כאן.

ספר לי אחד האברכים, ירא שמים ונאמן, מהפוליל בו למדנו יחד, שבמשך תקופה מסוימת, לפני כעשרים שנה, היה משמש את הרב המקבל רבי יצחק בדורי זצוק"ל, ופעם אחת בקחתו אותו לבית הכנסת מוסיוף לתפלת שחרית עצרתם אמא מבגרת ובהתה בת השלושים, והאמא נפלה לרגלי הרב והחלה לבכת בקול גדול על בתה בת השלושים שעדין לא נשאה, ואותו אברך רצה להסיטה מן הדרך ולפנותה לרב לתפלת שחרית, והרב אמר לו: המתן. ונתעבב כך שתי דקות בערך, ולבסוף שאל את האמא, האם היתה לבתה הצעת בחור לפני כעשר שנים והבת דחתה הצעה זו ללא סבה, וענתה האם: אמנם כן. ענה לה הרב: אם כן, מה אני יכול לעזר לך?!

(חייבים להדגיש, פרק זה שכתבנו נכתב בכללות, אולם בוודאי שיש לדון בכל שידוך לגופו של ענין, שכן פעמים שהסיבה היא בנפשו או בנפשה של המשודד וכמובן שיש פעמים שישנה הצדקה בביטול, ורק שלא יהא מצב של סירוב מחמת קלות ראש, זלזול בגישה לשידוך, דחיה מסיבה שרירותית שלבו חפץ עדיין בחיי רווקות וכיוצא).

כז. לא לפרסם את מהלך הפגישות וההתקדמות עד לאחר התנאים

מובא בשם הרב שמחה כהן בספרו "הפגישת היהודי" על זיהרות מהחברים והקרובים:

הבן והבת שפגיהם לנשואין, חגיבים להזרה מלשפת חברים או קרובים שאין זקוקים לעצתם כדי להחליט בנושא. גם אם נראה להם שהם 'בשלים' להחלטה חיובית ו'לגמר' את השדוד, לא כדאי להודיע זאת לאחרים לפני שהדבר הספם גם על ידי הוריהם. זיהרות זו תחסד אי נעימות העלולה לצמח אם ההורים משגי הצדדים לא ישתוו ביניהם על רקע כלכלי או אחר. כמו כן יש להמנע מלספר לחברים ואף לא לקרובי משפחה על ההצעה המצעת, ולבטח לא על קיום הפגישות, גם אם התהליך מצוי על סף סכום חיובי. הפרסום עשוי ליצר לחץ חברתי. הכל ממתנינים לסיומה הטוב של השמועה הנפוצה. לחץ זה יגרם, שגם אם יש לנפגש מחשבות על הפסקת הקשר, הוא עלול להחליט בחיוב בעקבות הצפייה והבשורה שחבריו ממתנינים להן.

כח. להתתין בסבלנות להחלטת הצד השני

פעמים שנפגשים, ואין תשובה חיובית תכף לאחר פגישה ראשונה, ויתכן מחמת גאונה או מחמת סתם פזיזות אומר הצד הראשון: אם אין הצד השני נותן תשובה תכף - אני לא רוצה ולא מעניין. זה לא נכון. יתכן והוא מהסס וחושב, ולכן המתן, ואין להפגע אם הצד השני עונה: אמןם אני מהסס, אולם בכל זאת מסכים לעוד פגישה. זה דרך העולם - שאנשים מתלבטים ולבסוף מחליטים.

ועל כך ישנו מכתב נפלא מהסטימפולר: מזה שהצד השני לא עונה אחר הפגישות הראשונות, אין עדן ראיה שאינו רוצה. רק אחר הפגישה הרביעית, אז ראיה מהשתיקה שלא רוצים. כי בפגישות הראשונות לפעמים לא מוצא חן בעיני המדברת דברים חיצוניים, ולכן היא מהססת, אמןם אחר כך היא מתפפחת ומתעצת, ומשיבה בחיוב כעבר זמן.

פרק ג' - התמודדות בזוגיות ובשלו

בית - לאשה

א. אסור להתחרט ולחוש אשמה באכזבת הזיווג

נשים יקרות.

אמר לכן משפט אחד המובא בספר "חובת הלבבות" סוף שער הבטחון, אם תפנימו משפט זה, תשננו אותו, תשתדלו לחיות על פיו, תראו חיים חדשים, טובים ומתקנים.

וקד כותב רבנו בחיי בספרו חובת הלבבות:

אמר הבוטח: "מעולם לא הסכמתי על דבר וחפצתי בזולתו".

ונבאר משפט זה.

יסוד מצות הבטחון בה' בנוי על האמונה שהקדוש ברוך הוא מסדר לאדם את עניניו, פרנסתו של אדם קצובה, זיוגו גזור וכל אשר לאדם משגח בהשגחה פרטית, ולכן בעניני החמר וכמו במה יעסק האדם, כמה ירוים, אימתי ירוים, איזה בית יקנה, איזה רהיט יקנה, איזו מכונית יקנה, ועד הלבוש של האדם איזה בגד או מנעל יקנה, הכל בהשגחה פרטית, והכל נגזר והכרז מראש כמבאר בגמרא (סוטה ב' ע"א): בית פלוני לפלוני... שדה פלונית לפלוני... אשה פלונית לפלוני... ועל אחת כמה וכמה זיוגו של האדם, שבוודאי אין כאן מגע "הטבע" כלל, כל ענין זה הוא שמימי "נטו", אין בו תערובת שכל וגבורה. מה' אשה לאיש וכמו שכתבנו לעיל בנושא "השדוכין".

ולכן בכל הקשור לעניני החמר על האדם לעסק בהם רק לשם השתדלות, כי כך רצון ה' שיוריד שפעו בדרך טבע, אולם עלינו להאמין שאין דינו בתוצאות החמר שניגעו אלינו, אלא הכל בהשגחה פרטית, ולכן כמה שהאדם יותר בעל בטחון בה', כך מטל עליו לעסק פחות בהשתדלות, הדבר תלוי במדת בטחונו של האדם המתבטאת ברגיעתו ושלותו, ואם רגוע ושליו הוא בעסק מועט - ימעט בהשתדלות.

אולם בענייני רוחניות כמו תורה, יראת שמים, תקון המדות ושבידת התאוות, אכן גם בהם התוצאות וההצלחות בידי ה', אולם באלו נצטוינו להשתדל בכל פחנו, ולא לחשד בהשתדלות ולבטח בה', אלא שמלבד שנבטח בה' שיעזרנו, עלינו לעסק בהם בכל פחנו, ואדרבא זה התנאי כדי שנוזכה לסיעתא דשמיא ולהצלחה ברוחניות, באם נתאמץ בכל פחנו בעבודת ה'.

ומעתה נבוא לבאור דברי הבוטח המובא בספר חובת הלבבות:

בענייני החמר, שפאמור הכל תלוי בבוא, ואין יד הטבע וההשתדלות פועלים מאומה, מעולם לא הספמתי על דבר, מעולם לא החלטתי על דבר, וכמו לשאת אשה פלוגית, לקנות בית פלוגי, מכונית פלוגית - וחספתי בזולתו, ולאחר מכן התחרטתי מפעלתי וחספתי במשהו אחר, כי הבנתי שמאחר ועשיתי מעשה, זהו רצון ה', ואין מה להתחרט.

כמה חיים טובים יחיה אדם זה החי בלי חרטות, בלי תחושת אכזבות, בלי האשמות לא את עצמו ולא את אחרים, בינדעו: עשיתי מה שעשיתי, זהו, זה רצון ה', אין לחפץ בזולת זה בשום אופן!

רב ככל דכאונם של בני אדם, עצבנותם, עצבונם, הוא מפני שמאכזבים המה מהחיים, או מפני שמהלך החיים לא הולך כרצונם וכשאפכתם, או מפני שאוכלים את בשרם ונוהמים מחרטה על טעיות שעשו כביכול. למה לא חשבתי מספיק... למה לא בררתי מספיק... קניתי מכונית, אחר כך ראיתי שיש מכונית יותר זולה... פחות צריכה בדלק... קניתי בית, למה הזדרזתי, הנה בית אחר יותר זול, ובו יותר אור ואויר... ועד כדי כך שחרטתם גם בדבר השמימי ביותר, והוא נשאתי אשה, או נשאתי לבעל, התאכזבתי... חבל... למה מהרתי... חבל שלא בררתי משהו אחר... חבל שלא עמדתי על הסגנון שרציתי... הנה חברי, חברתי המתינו, ברו, והרויחו...

מחשבות שפאלו מלבד שהנם הורסות לאדם את היפי שבחיים, את ההנאה מהחיים, עוד האסון בהם שהמה כפירה גמורה בהנהגת ה', או שאם מאמין הוא האדם בהשגחה, אלא שבכל זאת חפץ בזולת מעשהו, הרי שהוא מורד בה', שכן אינו חפץ להכניס לרצון ה', וחפץ ברצונו שלו.

ולעניינינו, אשה יקרה.

התחנת עם בעלך, זהו בעלך שנקבע לך מן השמים, שלמותך, טובתך, ועודך האמתי, זה אתו, עם בעלך זה דוקא, ועלך לעמד בפני כל הקשאים שבמהלך נשואיכם, להתמודד אתם, מכיון שאינם אלא אתגרים נפלאים להביאך למעלות האמונה והבטחון בה'.

ב. שתי שאלות ושתי תשובות לאשה המאוכזבת מזיווגה

ואם תשאלי אותי ב' שאלות חזקות, ואלו הן :

האחת, הלא יש משג בתורה של "גרושיו", ואימתי אם לא במקרה הזה שלי עם בעל כזה...

והשנית, מי אמר שבעל זה הוא זווגי, אולי אינו זווגי, ורק נגזר עלי להתחתן עמו לזמן מה, לסבל ולהתגרש עד שאמצא את זווגי המתאים...

ובכן אענה על ב' שאלות הללו

אכן, יש מצות "גרושיו" בתורה, אולם אימתי, זהו לאחר שנסיית את כל האפשרויות לשלום, השתדלת לכבש פעסד, גאותד, למען השלום, התאמצת במדת היתור בכל כחך, תרמת והקרבת את צרכיך למען השלום, הסתפקת במועט למען השלום, התאמצת בכל כחך באמונה ובטחון בה', מצית את האתגרים של הנסיונות שעמדו בפניך והשתדלת לנצל אותם לתפלה, לכניעה, לאמונה ובטחון בה', ואחרי הכל רואה את שכבר אין בכחך שאת סבל הבעל הזה, בעל זה במעשיו והנהגתו מוציא אותך משלונתך, מאמונתך, משבש לך את תפקוד החיים הנורמלי, אזי לאחר כל אלה לכי התיעצי עם רב מבקק, ולאחר הספמתו עשי מעשה... אולם אם לא עשית את שלך, להתאמץ בכל כחך למען השלום, אם זה פגישות עם יועץ נשואין מבקק, ירא שמים, אם זה השתדלות בכל כחך למען השלום כאמור בותור, בכניעה, בציות להוראות משפניי שלום היועצים על פי דעת תורה, היאך תהיי שלמה עם עצמך בפרוק הבית?!

הלא הפסדת בזה בית, חנוך ילדים הנהרס בעקבות גרושיו, וביותר הפסדת בזה את שלמותך ויעודך, שכן מצב זה תכן והיה אתגר נפלא עבורך לבוא לשלמות אצל ה', ועתה הפסדת את יעודך ושלמותך.

שכן עליך לדעת אשה יקרה, פרט חשוב למאד מאד, הרבה פעמים כאשר האדם עושה את הצעדים הנכונים על פי התורה למען השלום בותור בכניעה בתפלה ובאמונה, לבסוף נאמר בו (משלי טו, ז) "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו", ודרשו חז"ל גם אויביו אלו אנשי ביתו, שנאמר (מיכה ז, ו) : "'אויבי איש אנשי ביתו".

כלומר תכן לו היית עושה כל המטל עליך הנה נהפך הכל לטובה, ובעלך היה נכנע ומשלים אתך, ובפזיזותך ופחזותך נפלת לצעד שלילי, מפסיד ומצער.

ולגבי השאלה השנית ששאלת מי אמר שזה זווגי בכלל, לפי הנראה אין זה זווגי, אפרד ואחפש את זווגי המתאים.

זו שטות נוראָה, שְׁכַן וְכִי יֵשׁ נְבִיא שְׁאֵמַר לָךְ אִם זֶהוּ זְוִיגָךְ אוֹ שְׂלֵא. מִי הַתִּיר לָךְ לְפָסֵק לְעֲצָמָךְ אִם זֶהוּ זְוִיגָךְ אוֹ לֹא.

הֲלֹא יִתְכַן בְּהַחְלִט שְׂזָהוּ זְוִיגָךְ, וְנִגְזַר עָלֶיךָ לְהִתְמוּדָד עִמּוֹ, לְתַקֵּן מִדּוֹתֶיךָ עִמּוֹ, לְהִיּוֹת הוּא הָאֲתָגֵר שְׁלָךְ לְהִיּוֹת מְשַׁלֶּמֶת דְּרָכּוֹ, וּבְאִיזָה דְרָךְ? הַתְּשׁוּבָה, מִכַּח הַכְּנִיעָה וְהָאֲמוּנָה וְהַתְּפִלָּה שְׁמִצְרִיךְ הוּא אוֹתָךְ לְהִתְחַזֵּק בָּהֶם מִסַּבַּת הַתְּנַהֲגוּתוֹ הַנְּלוּזָה וְהַקְּלוּקָלָת, בְּזָה תְּגִיעֵי לְשִׁלְמוֹת - דְּרָכּוֹ שֶׁל בְּעַל זֶה דְּוָקָא.

וְכִי יֵשׁ לָנוּ סִימָנִים מִבְּהַקִּים הַפְּתוּבִים בְּאִיזָה מְקוֹם לְדַעַת אִם זֶהוּ הַזְּוִיג אוֹ לֹא.

הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת עַל רַבִּי חִנָּא שֶׁהִיָּתָה לוֹ אִשָּׁה קְשָׁה, הָעוֹשֶׂה תְּמִיד הַפֶּךְ רְצוֹנוֹ, הַכִּי בְּשִׁבִיל כֶּף הַחֲלִיט שְׂאִין זֶה זְוִיגוֹ?! לֹא, אֶלָּא מִצָּא בָּהּ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְקִיָּמָה אֶצְלוֹ, וְכִמוֹ שְׁאֵמַר: "דִּינּוּ שְׁמִצְלִילוֹת אוֹתָנוּ מִן הַחֲטָא, וּמְגַדְּלוֹת בְּגִינּוּ לְתוֹרָה".

לְכֹן אִשְׁתִּי יִשְׂרָאֵל הִיקָרָה, הַזְּהָרִי מִן הַגְּרוּשִׁין, שְׁרַבּוֹת רְעוֹת הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגְּרוּשִׁין, וְעָשִׂי צְעֵדֶיךָ בְּמַתִּינּוּת, וּבִיעוּץ, וְאַז תִּלְכִי לְבִטָּח בְּדְרָכֶךָ.

שְׁכַן כְּאִשֶׁר תִּשְׁמְרֵי צְעֵדֶיךָ לְעִשׂוֹתָם עַל פִּי יְעוּץ עִם יוֹעֵץ מְבַהֵק יִרְאֵ שְׂמִים, וְלֹאֲחֵר מִכֵּן עִם שְׂאֵלֶת רַב, אֲזִי גַם אִם הַפְּתָרוֹן יִהְיֶה "גְּרוּשִׁין" יִהְיֶה מְצַפּוֹנֵךְ נְקִי, וְלֹא תַחֲזִי בִ"רְגִשֵׁי חֲרָטָה" כֹּל יְמֶיךָ, שְׂמָא לֹא עֲשִׂיתִי טוֹב... שְׂמָא פְּשַׁעְתִּי וּפְגַעְתִּי בְּבַעֲלִי וּבִילְדֵי... וְכִיּוֹצָא.

לְסַכּוּם, לְפָרֵק בֵּית זֶהוּ אָסוֹן וְסַכְנָה, פְּגִיעָה בְּאִישׁ, פְּגִיעָה בְּאִשָּׁה, פְּגִיעָה קְשָׁה וּמְשַׁקֵּעַ קְשָׁה בְּיַלְדִים, בְּחַנוּכָם, בְּשִׂדּוּכֵיהֶם וּלְמִשְׁךָ כֹּל חֵייהֶם וְכֶאֱמוֹר, אֶלָּא אִם כֵּן הַמְצָב הַקָּיָם הוּא גְרוּעַ יוֹתֵר וְכִמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ לְעִיל.

לְסַכּוּם:

לֹא לְהִיּוֹת פְּזִיזִים, וְלֹא לְעִשׂוֹת צַעַד מְבִלִי גִ' פְּרָטִים אֵלּוּ:

א. לְעִשׂוֹת כְּכֹל הָאֲפִשֶׁר בְּכֹל הַכַּח לְמַעַן הַשְּׁלוֹם בְּוַתּוֹר, בְּכְנִיעָה, בְּתַפְּלָה וּבְאֲמוּנָה.

ב. יְעוּץ עִם יוֹעֵץ מְקַצְוֵי מְבַהֵק יִרְאֵ שְׂמִים.

ג. דַּעַת תּוֹרָה שֶׁל תִּלְמִיד חָכָם מְבַהֵק.

וְאִם בְּשִׁלֵּשׁ אֵלֶּה יִצָּאת, וְיִדַּעְתָּ כִּי יִשְׁרִים צְעֵדֶיךָ, וּמֵהִי הִיָּתָה זֹאת.

ג. אִשָּׁה שׁוֹפֵל בַּחֲלָקָה בְּעַל הַלְקוּי בַּמְדוּתוֹ, פּוֹגַע, קַמְצָן וְעוֹד

בת ישראל, נסיונות האמונה קשים המה למאד, נסיונות האמונה המה תכלית האדם, טעות לחשב שתכלית האדם הוא להתחתן, להביא ילדים לעולם. ולא, אלו המה המצוות, אולם תכלית המצוות המה כדי שנגמין באלקינו כמבאר ברמב"ן (סוף פרשת "בא") (ובפרט לאשה שאין מצוה של "פריה ורבייה").

העקר הוא לעמד בנסיונות האמונה, ולכן יתכן ויזמן ה' לאשה איש קשה ורע לנסותה באמונה ולהביאה על שלמותה.

ולכן אשה יקרה, אם נפל בחלקה איש שפנה, התאמצי בכל כחך לראות בו את התלבשות רצון ה'.

זכרי טוב מלים אלו שכתבתי, התנהגות רעה, משפילה של הבעל זהו התלבשות רצון ה', כלומר:

כאשר בעלך פוגע בך, משפיל, מבזה, זכרי, זה לא הוא, ה' אמר לו לקלל ולבזות, רצון ה' התלבש בו לבזותני, שכן כד נגזר עלי, וה' מלביש את רצונו להענישני באיש זה ודרך יוצא לפעל משפטי עם ה'.

אין זה בנקל לרכש אמונה זו, עליך להקדים ולהתכונן לצבר הרבה פחות של אמונה בתוכך שיהיו מוכנים להשתמש בהם בשעת נסיון, שכן בלא הכנה למלוי מצברים באמונה לא יתכן שתשלפי את נשק האמונה בדיוק ברגע הנסיון.

ולכן עליך להקדים ולקרא ספרי אמונה למיניהם, להקדים תפלה בכל יום לה' שיתן בך כח לזכר אותו - את ה' - בשעת נסיון, ולהיות חזקה שבאותו רגע של נסיון שייבדך בעלך, יקלל, יכעס וכיוצא, מיד יהיה בכתך להתבטל לה' ולזכר שבפעם זה רצון ה' שהתלבש בבעלי זה, לפי שמגיע לי עתה אלו הבזיונות וההשפלות, ולכן ה' הלביש צערי ודיני בבעלי זה עתה.

זהו גורלי ומזלי מאת ה', שכן גם הגורל והמזל הנם בהשגחת ה', הוא הקובע מזל וגורל, ובכן כד קבע לי ה' שאחיה לפחות לזמן מה - עד אימתי שירצה ה', כלומר, עד אימתי שירצה ה' מצב אחר - או שישתנה הבעל, או שאפרד ממנו, בינתיים תחליטי: אינני עושה שום צעד, הולכת אני בתפלה, בעצת חכם, ומה' אקוה שייכונן דרכי ולא אבוש ולא אכשל לעולם ועד, ולה' תחנתי: "ותקנני בעצה טובה מלפניך". וזו צריך שתהא תפלתך לה' תמיד, שלא תעשי צעד לא נכון, אלא רק את אשר ירצה ה', ובדרך זו של תפלה ובטחון, תצליחי.

[ד. נסח תפלה לאשה שנפל בחלקה בעל לקוי במדותיו](#)

הבטחון בה' צריך שיהא עד כמה שאפשר בשלמות, כלומר שתשליכי את ההנהגה ביד ה', וכה תאמרי לבוראך:

רבוננו של עולם, באמת איני רוצה משהו אחר ממה שתרכה אתה, אם רצונך שאמשיך את חיי עם בעל זה, תן לי כח לבטל רצוני לרצונך, תן לי אמונה, תן לי סבלנות וארך רוח להמשיך עמו, תן לי שמחת חיים וספוק מהפרטים הרבים האחרים שהענקת לי, "אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך - שזו אמונתך - אל תקח ממני" ואם רצונך שאפרד ממנו, הצלח דרכי לבלי שאצטרך לבוא למריבות, להקפדות, לכעסים, לבזיונות, אלא בדרך יפה, שקטה וסלחנית.

ותהא תפלתך זו מכל הלב, שבאמת תסכימי רק לאשר יסכים ה', ותחליטי בלבך: אין לי אלא רצון ה'! איני רוצה אלא באשר ירצה ה'! ואז יורך ה' את הדרך הנכונה ללכת בה, לפגש יועץ מבהק ורב מבהק שיורה לך את הדרך האמתית.

ה. אין תכלית ומטרה יותר מזו לקבל את בעלך כמות שהוא מתוך אמונה

ודעי, שאיך שלא יהיו התוצאות לבסוף - לפחות בינתיים, כשהנך הולכת בדרך אמונה שקזו, להאמין שאין כאן בעל שמקלל, אין כאן בעל שמבזה משפיל, אלא רק רצון ה', ורצונו הוא שמתלבש בבעלי, ותצדיקי דין שמים עליו, ותלכי בכניעה, בתפלה ובבטחון. אין לך לשער איזו נחת רוח את עושה לה' בכך, כי זו תכלית האדם והבריאה לעמד בנסיונות האמונה.

ודעי שבכך את מרויחה, נתקנת, משתלמת יותר מאלו היה לך את הבעל הכי טוב בעולם, שכן - לפחות בינתיים - מאחר ובחר לך הבורא בעל כזה, אין יותר טוב לך ממנו לתועלתך ולתכליתך, ולכן השתדלי לשמח עצמך בפרקי אמונה ובטחון בה', התפללי אליו, הפנעי אליו, ובכך לפחות תחושי הקלה נפלאה במצבך, ואפשר גם תחושי שמחה גדולה בכך שאת עם ה' גם במצבי קשי, ותחושתיך תהא תחושת התרוממות הנפש בהראותך לבוראך שהנה, הנך נאמנת, ומקבלת את דינו באהבה.

ו. סגלת "אין עוד מלבדו" עם בעל מאכזב

ועוד מרויחה את בזה, שנדבקת את בסגלה של "אין עוד מלבדו", שכן באמונה זו שאת מתחזקת, שהנהגת בעלך זו היא התלבשות רצון ה', שברב רחמי חפץ

הוא בתקוניך ובשלמותך בדרך זו דוקא, הרי שאף מבטלת את כל הכחות הטבעיים ומתקשרת רק בכח העליון של הבורא, וזו היא בעצם האמונה ב"אין עוד מלבדו" ומה היא סגלת "אין עוד מלבדו"? אומר לנו הגר"ח מוולוז'ין בספרו "נפש החיים" שבזכות זה יבטל ה' את כל הכחות שבעולם מלשלב בך, והוא מדה כנגד מדה כשם שאף מבטלת את כל הכחות שבעולם, בעלך, בזיונותך, קללותך, ומיחסת הכל לבורא עולם, כן יעשה ה' שיבטל את כל הכחות מלשלב בך.

ז. גלוי האריז"ל במעלת המבוזה והנעלב

ובנוסף לך זוכה את בינתים בתקון הגדול ביותר מכל תקוני העוונות הנקרא "בזיונות", שכן כן כותב תלמיד האריז"ל הקדוש רבי אברהם הלוי בספרו "קול בוכים", שכן אמר לו האריז"ל הקדוש, דע לך שישנם הרבה תקוני עוונות, צומות, סגופים, בכיות וכיוצא, אולם דע שהתקון הגדול ביותר מכל התקונים הוא שהאדם שומע בזיונו ושותק, אין תקון גדול מזה, ובתקון זה, יכול האדם לאכל, לשותת, לישן ועוונותיו מתכפרים...!

ומקורו מהגמרא: כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, כל המוחל על כבודו, ושותק, ולא מגיב באותה מדה שמדדו לו, כמו כן הקדוש ברוך הוא מעביר לו על כל פשעיו, ואין זה בגדר "ותור" חלילה, שכן אסור לנו לומר שהקדוש ברוך הוא "מותר" אולם זוכה זה בדין ולא מצד ותור שימחלו לו כל עוונותיו, שכן יש להקדוש ברוך הוא הנהגה הנקראת 55 "מדה כנגד מדה" שמזכה בדין את האדם, כשם שהוא כן נוהג מגיע לו בדין שכן ינהגו עמו במחילה סליחה.

ח. עוד עצה לאשה שנפלה בבעל הלקוי במדותיו

חז"ל ספרו לנו על רבי חזא שהיה לו אשה רעה, מה עשה כדי לחוש טוב בקרבנה, מצא בה נקדות טובות: דינו שמצילות אותנו מן החטא, ומגדלות בנינו לתלמוד תורה.

עם עצה זו יכולה להשתמש כמו כן אשה שנפל בחלקה בעל הלקוי במדותיו הרעות, למצא בו נקדות טובות, למצא במצב הזה שאף נשואה לו נקדות טובות ביחס למצב של פרוד וגרושין.

וטוב לקחת נִיר וְעֵט, וְלַרְשָׁם מַעֲלָה אַחַר מַעֲלָה בַּבַּעַל עֲצָמוּ, וְכֵן בַּמָּצָב הַעֲכָשׁוּי לְעִמַּת מָצָב אַחַר, וּמִדֵּי פַעַם לְהִצִּיץ בְּכַתֵּב זֶה וּלְהַעֲמִיק בְּזִכּוֹת, לְדוֹן לְכַף זְכוֹת עַל הַחוּבָה, וְאֵת הַזְּכִיּוֹת וְהַמַּעֲלוֹת יֵשׁ לְרֵאוֹת בְּזִכּוֹכִית מְגֻדֶּלֶת, וְאֵת הַחוּבוֹת לְהַשְׁתַּדֵּל לְדוֹנָם לְכַף זְכוֹת וְלְרֵאוֹתָם בְּזִכּוֹכִית מְקַטְנָת, וּבְנֻדָּאֵי תַּשְׁתַּנָּה הַחֲשִׁיבָה וְהַחֲסִתְּפוֹלוֹת בְּעֵצָה זֹאת.

כִּמָּה יְדִיעָה זֹאת נִצְרָכָת לְאִם בְּיִשְׂרָאֵל, לְהִיוֹת לְמוֹנֵדָה וּרְגִילָה לְהַסְתַּכֵּל תַּמִּיד רַק עַל הַנִּקְדוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁבַּבַּעֲלָה וּלְדַיָּהּ, שֶׁכֵּן טוֹרַחַת הִיא אוֹתָהּ הָאִם כָּל יוֹם מְשַׁרְתֶּת הִיא אֵת בְּנֵי בֵיתָהּ בְּמַגֵּן גָּדוֹל שֶׁל שְׂרוּת, אָבוֹי אִם תַּחוּשׁ תַּחוּשָׁה: לְמָה אֲנִי טוֹרַחַת הֲלֹא בְּעֵלֵי כְּזָה וְכְזָה... בְּנֵי כְּאֵלוֹ וְכְאֵלוֹ... בְּשִׁבִיל כְּאֵלָה אֲנִי טוֹרַחַת...! הֲלֹא תַתְּנֶאֱשׁ מִמְּלֹאכֶתָהּ הַמְּפָרָכָת עֲבוּרָם. הַכֵּחַ לְהַמְשִׁיךְ בְּמִלְאכֶתָהּ בְּחֶשֶׁק וּבְשִׂמְחָה.

ט. את היהלום המבקש שמסביבו אבנים וסלעים...

עוֹד דְּבַרֵּנוּ בְּזֶה לְאִשָּׁה שֶׁנִּפְּל בְּחֻלְקָה בַּעַל הַלְקוּי בְּמַדּוֹת רַעוֹת, דְּעֵי לָךְ, שְׁתִּתְּכֹן וְיַעֲשֶׂה ה' לְאֶדָם מָצָב שְׁיֵהָא נָתוּן בְּתוֹךְ סְבִיבָה קָשָׁה, מְשַׁחֶתֶת בְּמַדּוֹת רַעוֹת, בְּתַאוּוֹת רַעוֹת, בְּכַעַס, בְּחֻלִי גּוֹפְנֵי אוֹ נַפְשִׁי, כִּי הַמְּטָרָה שֶׁל הַבוֹרָא הוּא הַיְהִלּוּם "הַחוּשֵׁב", "הַמְּאֲמִין", "הַמְּשִׁכִּיל" שֶׁנָּתוּן בְּתוֹךְ מָצָב זֶה הַמְּשִׁכִּיל לְהַתְּבוֹנֵן מָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה מִמֶּנּוּ.

וְלָכֵן כְּאִשֶּׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חִפֵּץ בְּאִשָּׁה מְשַׁכֶּלֶת, בְּעַבּוּדַת אֲמוּנָתָהּ, בְּתַמִּימוּתָהּ בּוֹ, בְּבִטְחוּנָהּ בּוֹ, בְּתַפְלֵתָהּ אֵלָיו, בְּצַנִּיעוּתָהּ, בְּנִשְׁרוּתָהּ, יְשִׁימָה הַיְהִלְקִים בְּסְבִיבָה הַמְּפָרִיעָה לָהּ, בְּסְבִיבָה הַמְּצַרִּיקָה אוֹתָהּ לְהַתְּמוּדָד וּלְהַאֲבֵק עַל קְדוּשָׁתָהּ וְאֲמוּנָתָהּ, שֶׁכֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא "מְחַפֵּשׁ" אוֹתָהּ, "מְבַקֵּשׁ" אוֹתָהּ, הִיא "הַיְהִלּוּם", הִיא "הַשּׁוֹשְׁנָה" שֶׁבֵּין הַקּוֹצִים. וְהַאֲבָנִים הַקּוֹצִים וְהַסְּלָעִים שֶׁסְבִיבָה, אֵינָם אֵלָּא "אֶתְגֵּר" עֲבוּרָה לְהַגִּיעַ לְשִׁלְמוּתָהּ.

וְלָכֵן דְּעֵי לָךְ בַּת יִשְׂרָאֵל הַיְקָרָה, כְּשֶׁאֵת בְּמָצָב שְׁחוּבָרִים עֲלֶיךָ לְקַטְטָה, לְבַזְיוֹן, לְנִסְיוֹנוֹת, בְּעֲלֶיךָ וּבְנֵי בֵיתְךָ, וְרוֹצֵה אֵת שְׁהַנֵּם חֲסָרֵי מוֹסֵר וְדָרֶךְ אֶרֶץ, דְּעֵי שְׁאֵת "הַמְּבַקֵּשׁ", אֵת הַתְּכָלִית שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבֵית הַזֶּה, אוֹתְךָ מְבַקֵּשׁ ה' לְהִיוֹת לוֹ לְבַת מְשֻׁלְמַת, וְלָכֵן סוּבֵב עֲלֶיךָ אֵת כָּל אֵלוֹ, כְּדֵי שֶׁדָּרְכָם תַּגִּיעֵי לְיַעוּדְךָ.

לָכֵן קַחֵי זֹאת בְּסִבְלָנוֹת, בְּאֲמוּנָה, וּבְתַפְלָה, וְיוֹם יוֹם קְרֵאֵי סְפָרֵי אֲמוּנָה וּבִטְחוֹן לְמִינֵיהֶם, יוֹם יוֹם עֲמִדֵי בְּתַפְלָה לְפָנֵי ה' בְּתַהֲלִים, וְכֵן בְּדַבּוּר הַרְגִיל אֶעֱלֶיךָ וּבְשִׁפְתֶיךָ הַרְגִילָה שׁוֹחֲחֵי עִם ה', וְשִׁפְכֵי לְפָנָיו לְבָד, שֶׁיִּשְׁכַּח שְׁלוֹם בְּאֵהָלְךָ, וּלְפָחוֹת שְׁתֵּן לָךְ כַּח שֶׁל אֲמוּנָה וְשִׂמְחָה לְעֵבֵר אֵת הַגְּלִים הַעוֹבְרִים עֲלֶיךָ לְשִׁלוֹם.

ומעשה ה'ה באשה מקבוץ בצפון הארץ שהתקשרה אלי וספרה לי שהחליטה לשמר שבת, וכך שומרת היא כבר תקופה שבת בקבוץ, ושם חברו עליה בעלה, ילדיה, נכדיה (היא בת 65) בבזיונות ובאיומים שיסלקוה מן הקבוץ, והיא בשלה להמשיך בעקשנות לשמר שבת, והפלא הוא שבעלה פעם אמר לה: מה את שמה בפניך בשבת, שכן הפנים שלך בשבת נראות אחרת מימות החל... מסירות נפשה על השבת נתנה אותותיה על פניה בשבת ואור השבת נסוד עליה.

י. האשה לא נועדה להחזיר את בעלה בתשובה

מיסודות בגן הבית בסוסו וקיומו, הוא "לא יכנס אחד מבני הזוג בתחום של משנהו", ולמשל, אשה שבעלה נארך לחזוק ביראת שמים, בתפלה, בשמירת הלשון והעינים, בשעורי תורה וכיוצא, על האשה לדעת שאין זה מתפקידה לתקנו.

ואם תתעקש לתקנו ולהשיבו בתשובה במחדליו, שתדע שהיא רק תהרס יותר. בעל שונא שאשתו תשמש לו כ"רבנית", לבעל קשה מאד לחוש את עליונותה המשפלת והרוחנית של אשתו עליו, בעל אוהב לחוש עליון יותר, וכך הטביע הקדוש ברוד הוא בתכונות זוג וכנאמר (בראשית ג, טו): ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך!"

כשהאשה מעירה לבעלה הופכת היא את טבע התכונות שבינה לבין בעלה, ויוצרת מצב של ממשלה בו, בו בזמן שהתורה קבעה: "והוא ימשל בך". אשה החפצה להוכיח את בעלה צריך שתעשה זאת על ידי רבו של בעלה או ידידו הטוב שהוא נרא שמים, ותעביר להם מסר על ירידתו של בעלה ותבקש שיחזקוהו, או שתעשה זאת היא בחכמה, בענוה, בעתות רצון, ולא מתוך ממשלה ופקדה, אלא מתוך תחנה ובקשה, שתתחנן לו ותבקש ממנו בעתות רצון שביניהם שיתמיד בשעורי תורה, בתפלה בצבור ובזמנה. ובכך תצליח הרבה יותר מאשר כאשר תתקפהו או אפלו תעיר לו כהערה ותוכחה שאז ירגיז אותו הדבר ביותר ועלול הוא מתסכולו להתעקש לעשות להפך.

וכאמור אם עשית כל ההשתדלות ולא הועיל, קבלי באמונה שזהו גורלך מן השמים, עם בעל שכזה חפץ ה' שתתמודדי, תתאמצי, תתמידי בתפלה ובבטחון בה'.

ובפרט אם הוא בעל טוב, הנותן לבית את הצריך, לא קמצן, לא רגזן במיחד, ורק יש בו רוחניות צוננת, אל לך לחוש לקלוקול אצל הילדים שילמדו ממנו, שכן עדין תפקידך נשאר בגדר "תורת אמה", ולכן אף אם אין להם "שמע בני מוסר אביך", עשי את את תפקידך ב"תורת אמה", ואת תהיי זו שתשרישי בהם יראת שמים, ולפעמים אדרבא, מהשילילי לומדים את החיובי, בכך שיראו את אביהם ירוד

בִּירְאֵת שְׁמַיִם וְגִבְיָנוּ שְׁזָה שְׁלִילִי, וְאֵין לְלַמֵּד מִזֶּה, יִשְׁפִּילוּ מֵהוּ הַחַיּוּבֵי וְהַטּוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ וְזֹאת כְּשִׁירָאוּ וְיִשְׁמְעוּ אֶת מוֹסְרֵיךָ הַנְּעִימִים, וְאֶת שְׂבַח הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה. וְעוֹד רְאֵי מֵה שְׁכַתְּבֵנוּ בְּזֶה לְהִלְךְן אוֹת יב.

וְאֶפְלוּ אִם נָפַל בְּגוֹרְלֶךָ בְּעַל הַצּוֹפֶה בְּמִקּוֹמוֹת הָאֲסוּרִים כְּאִינְטֶרְנֵט, אִיפּוֹן וְכִיּוֹצֵא, אִם עוֹשֶׂה הוּא זֹאת בְּצַנְעָה, וְנִזְהָר לְבַלְתִּי שִׁתֵּף אֶת יְלָדָיו בְּשַׁחֲתוֹת זו, שְׂכֵן מוֹדַע הוּא לְקַלְקוֹל וְהָאֲסוּן שֶׁבְדָּבָר, וְרַק בְּעֲצָמוֹ אֵין בּוֹ כַּח לַעֲצֹר אֶת יָצְרוֹ, דְּעֵי שְׁזָהוּ גוֹרְלֶךָ.

אֵין סִפֵּק שֶׁבְּמִצַּב זֶה הֵנָּה חֲשָׂה מִשְׁפָּלָת, בְּזוּיָהּ, שְׂכֵן בְּעֵלְךָ זֶה "בוֹגֵד" כְּבָר בְּעֲצָם הַסְּתַכְּלוֹתוֹ בְּשִׁדּוֹת אַחֲרוֹת, דְּעֵי כִי אֵלוֹ הֵמָּה יִסּוּרֶךָ וְתִקּוּנֶךָ, קִבְּלֵי זֹאת בְּאֵהְבָה, וּבְאֵמוּנָה, תִּתְחַזְּקֵי בַתְּפִלָּה וּבִטְחוֹן בַּה', שְׁיִתֵּן לְךָ כַּח לְסַבֵּל עֲלֵבוֹנֶךָ, וְכֵן הַתְּחַנְּנֵי לְה' שְׁיִחַזְּקֵיךָ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה.

יא. האשה נועדה לעזר ולא לתוכחה

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֵין בְּיַמֵּינוּ מִי שִׁיּוֹדַע לְהוֹכִיחַ. כְּבָר בְּזַמְנֵנוּ הַתְּאֵלוֹן רַבִּי עֲקִיבָא עַל חֶסֶר אֲמִנוֹת הַתּוֹכְחָה, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה הַיּוֹם, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה תּוֹכַחַת אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ.

אִשָּׁה צְרִיכָה לְדַעַת: בְּעַל לֹא אוֹהֵב תּוֹכְחוֹת מֵאִשְׁתּוֹ. הַרְּבֵה סְבוֹת לְךָ, וּנְצִיג אַחַת מֵהוּ.

אָדָם אוֹהֵב לְשִׁמֵּעַ תּוֹכְחָה מִנְּאִיָּה דוֹרֵשׁ וְנִאָּה מְקִיָּם. וּבְכֵן, לֹא שֶׁהָאִשָּׁה אֵינָה נֹאָה מְקִיָּמָה, אֶלֶּא שְׁלֵרֵב, סוּגֵי תּוֹכְחוֹת הָאִשָּׁה אֶת בְּעֵלָהּ הֵם בְּדַבְּרִים שֶׁלֹּא שִׁיָּךְ שִׁתְּקַזְּמִים, כְּגוֹן לְהַרְיִצוֹ לְשַׁעוֹר תּוֹרָה, תְּפִלָּה בְּצַבוּר, נְתִיבַת צְדָקָה, הַשְּׁכַמַּת הַבְּקָר, שְׁמִירַת הַעֵינַיִם וְכַדוּמָה. דְּרִישׁוֹת אֵלוֹ מְקוֹמֹמוֹת אֶת הַבַּעַל, בְּאֶמְרוֹ: זֹאת הָאִשָּׁה יוֹדַעַת לְדַרֵּשׁ וְלִתְקוֹף בְּדַבְּרִים שֶׁאֵין לָהּ נִסְיוֹן בָּהֶם כָּלֵל, וְאֵינָה יוֹדַעַת כָּלֵל אֶת קִשְׁי הַנִּסְיוֹן שֶׁבְּקִיּוּם הַדַּבְּרִים לְמַעֲשֶׂה. וְאֵיךְ יִסַּבֵּל אוֹתוֹ בְּעַל לְשִׁמֵּעַ דְּבַרֵי תּוֹכְחָה עַל דְּבַרֵי שֶׁאֵין אִשְׁתּוֹ שִׁיָּכַת בָּהֶם, בּוֹ בְּזַמֵּן שֶׁבְּדַבְּרִים שֶׁהִיא כֵּן שִׁיָּכַת בָּהֶם אֵינָה מִשְׁלֵמָת בְּעֲצָמָה. אֵין סִפֵּק שֶׁדָּבָר זֶה מֵאֵד מְקוֹמִים וּמִמְרִיד לְשִׁמֵּעַ דְּבַרֵי תּוֹכְחָה, וּבִפְרָט שֶׁנֶּאֱמָרִים בְּלִשׁוֹן תְּקִיפָה וְנִדְּנִיקִית מִצַּד אֶחָד שֶׁאֵינּוּ מִבֵּין כָּלֵל אֶת טְרַדוֹתָיו וְקִשְׁיָיו שֶׁל הַצַּד הַשֵּׁנִי.

וּבְכֵן, מֵה הַעֲצָה כְּשֶׁאִשָּׁה רוֹצָה שֶׁבַעֲלָהּ יִתְקַדֵּם בְּרוּחַנִיּוֹת אוֹ בְּכָל דְּבַר אַחֵר? לְהַתְּנַהֵג בְּאִפּוּק רַב וּלְטַפְּטוֹף בְּנֵעַם וּבַעֲדִינּוֹת, וְגַם זֶה בְּשַׁעוֹת רְצוֹן, כְּשֶׁהַבַּעַל רְגוּעַ וּבְמִצַּב רֵיחַ טוֹב, וְלֹא בְּשַׁעַת קַלְקָלְתּוֹ, וּבְמִצַּב שְׁכִיזָה תַּבְּיַע אֶת מֵרַת רוּחָהּ בְּלִשׁוֹן רַכָּה וּבְתַחֲנוּגִים. וְאִם תִּרְאֶה שֶׁכָּל דְּבַרֵיָּה לֹלֵא הוֹעִיל וּמִצַּב בְּעֵלָהּ חֲמוּר וּמְסַכָּן וְעוֹלֵל לְהַדְרִיד, יְכוּלָה הִיא לְהַתְּקַשֵּׁר לְרַבּוֹ שֶׁל בְּעֵלָהּ, אוֹ לְחַבֵּר טוֹב וּיְרֵא שְׁמַיִם

שֵׁשׁ לְבַעֲלָהּ בְּאוֹתוֹ אֲזוּר מְגוּרֶיהָ, וְלִהְסָבִיר לוֹ אֶת מִצַּב בְּעָלָהּ, וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שְׂיֻעִיל בְּטוּבוֹ לְחַזֵּק אֶת הַבַּעַל, וּבִאֲפֹן כְּזֶה תִּקְיָים מִצּוֹת תּוֹכְחָה לְבַעֲלָהּ.

יב. אין לאשה להתערב באופני עבודת ה' של בעלה

ספור נפלא ראיתי בספר "נחלת צבי" המלא מסר בהנהגת אשה ביחס לעבודת ה' של בעלה. אברך צעיר לימים בא להגאון הצדיק ר' משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ בירושלים, שמתמן הנשואין ביתו הופך להיות כמדוברת אש, וזאת מכיון שבלילה לומד משנה ברורה, ואשתו באה בטענה שלא לזה צפתה ממנו, אלא שילמד בעיון. האברך טען בפני ר' משה אהרן, מכיון שכל היום הוא לומד בעיון, הרי בלילה רוצה לברר ולדעת הלכה, והאשה בשלה - לא לזה נתכונתי, עד שפמעט והבית חרב בגין זה. רבי משה אהרן חשב לתמו, שבשיחה אחת עם האשה פתח הבעיה, ופנה לביתה והסביר לה מעלת למוד ההלכה - אף היא בשלה: "רבי, לא לזה התכונתי!" ר' משה אהרן נדהם מדבריה, ולא מצא דרך איך להשפין שלום בית.

לאחר זמן קצר פגש ר' משה אהרן את מרן הרב שך זצוק"ל וספר לו על הבעיה. אמר לו הרב שך: תשלח אותה אלי, ואם תוכל - תבואו גם אתם. מיד חזר ובא לביתה ואמר לה שהרב שך קורא לה. נבהלה האשה, וסכמו ביניהם לבוא לבית הרב שך זצוק"ל. כשהגיע רבי משה אהרן עם האשה לבית הרב שך, היה הבית מלא אנשים. רבי משה אהרן מסר למשמש בקדש שהוא הגיע על פי בקשת מרן זצוק"ל. מיד נכנס המשמש להרב שך, וצוה הרב שך שמייד יכניסו אותם.

כשישבו לפני מרן זצוק"ל, צוה למשמשו להכניס עוגה מהמטבח, וצוה על האשה לאכלה. האשה הרגישה שנחנקת בעצמה באכילה, וכשגמרה את פרוסת העוגה, צוה הרב שך למשמשו בקדש להביא פרוסת עוגה נוספת מסוג אחר, ואמר לה לאכל גם מעוגה זו. הדבר היה פלא - מה רוצה הרב מהעוגה. כאשר סימה אכילת פרוסה זו, שאלה הרב שך זצוק"ל מה ההבדל בין עוגה זו לעוגה זו. האשה לא הבינה השאלה...

אמר לה הרב: "בתורת אשה, מה נראה לך, איזה חמרים הכניסו בעוגה זו ואיזה בעוגה זו?" האשה הרגישה שנפתח הקבר תחתיה, ואמרה: "חושבני שבוז יש יותר קקאו ובוז יש יותר ספר..." עודדה הרב שך: "טוב, טוב... מה עוד יש שנויים?" וכך שאל אותה שאלות שונות ומשנות אודות העוגה. לאחר שענתה לו על השאלות, סים: "אני רוצה שאת מבינה היטב באפיה. חזרי לביתך, וכך ראשך תכניסי באפיה ובשול. יותר אין לך מה לדבר אודות למוד בעלך." פניה של האשה חפו, אף הרגישה פתאום שהאמת עם מרן זצוק"ל, ומאז נהפכו חיייהם לשלמים.

יג. מה יש להשיב לאשה "התוקפת" את בעלה בטענה שהוא ישפיע על ילדיה לרעה בהתנהגותו הצוננת ביראת שמים

דעי לך אם יקרה החרדה לרוחניות הבית ובפרט לרוחניות ילדיך - משאת נפשך.

בואי וראי בחוש היום שהצלחת הילדים לא תלויה רק בחנוך ההורים, אנו היום בקללה הנוראה שנבאו לנו אותה חכמינו בסוף מסכת סוטה שבעקבות משיחא בן יקום באביו בת באמה, חצפא יסגי פלה בחמותה ועוד.

רואים אנו בחוש קללה זו בבתים הטובים ביותר, בבתים שהשקיעו בחנוך טוב, בתלמוד - תורה הטוב ביותר, במלמדים הטובים ביותר וכיוצא.

ולעמיתם להפך, יתכן פאלה שלא השקיעו כל כך, והתרשלו בחנוך, וילדיהם זצאו מצלחים חושקי תורה, שקדנים, יראי שמים ובעלי מדות טובות.

לכו שמעי והקשיבי לסוד הגדול שאגלה לך עתה.

הקדוש ברוך הוא רוצה "לב נשבר", לב שבוטח בו, את במצבך זה שבעלך לא משתף פעלה, לא מתפלל, לא לומד, לא הולך לשעורי תורה, לא לומד עם הילדים, ואפלו בשבת לא משרה אורה ורחינת כראוי בשבת, מדבר שטיות ודברי חלין וכיוצא.

במצבך זה עיניך תלויות בה' שניצליח את ילדיך. דעי לך שסכוייך להצלחת ילדיך גדול יותר מבית שהחנוך בו הוא מצלח וסומכים המה על "השקעתם", המה שסומכים על השקעתם ובטוחים שניצליחו מתוך השתדלותם ומתוך התנאים הטבעיים שבהם גדלים ילדיהם, המה מסכנים בהצלחתם הרבה יותר ממה. את הרבה יותר בטוחה מהם, אולם בתנאי זה שתאמרי להקדוש ברוך הוא כך.

רבוננו של עולם: גלוי וידוע לפניך מצב חנוך ילדי, בעלי לא משתף פעלה בחנוכם, אני משתדלת לקחת עלי ככל האפשר את חנוכם בתוספת כל על הבית המטל עלי, אנא, רבוננו של עולם, תהא אתה השתף שמשתף עמי פעלה במקום בעלי בחנוך ילדי, אני מקבלת עלי לא לריב אתו, לא לעשות מחלוקת, ולמען השלום אני מקבלת עלי לבטל רצוני לרצונך, ויהי רצון שבזכות זה תכניס בלב בני אהבת תורה ויראת שמים ומדות טובות.

והאמיני אם יקרה שבכך גדול סכויך להצלחת בניך יותר מכל, שכן הכנסת את הקדוש ברוך הוא לשתף בחנוך בניך, היש שתף יותר טוב ממנו!?

וְכַף תַּמְשִׁיכִי, בַּתְּפִלָּה, וּבְלֵב נִשְׁבֵּר וּבְהִתְמַדָּה לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן לְה' עַל יְלִדְיָךְ, וְתֵרְאִי מֵהֶם נַחַת בְּעֵזֶר ה'. שְׂכֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מַצְלִיחַ אֶת אֱלוֹ הַבְּטוּחִים בְּכַחַם, בְּהִשְׁקָעְתָם וּבְמִרְצָם, אֲלֵא אֶת אֵלֶּה שֶׁבּוֹטְחִים בּוֹ בְּלֵב שָׁלֵם וּבְלֵב נִשְׁבֵּר.

הָעֶרְהָ חֲשׂוּבָה, לֵב נִשְׁבֵּר זֶה לֹא עֲצָבוֹת חֲלִילָה, וְהֵיכָן יִדַע הָאָדָם אִם מַצְבוֹ "לֵב נִשְׁבֵּר" שֶׁהוּא חַיּוּבִי, אוֹ "עֲצָבוֹת" שֶׁהִיא שְׁלִילִית?

הַתְּשׁוּבָה:

זֶה שֶׁמַּצְבוֹ "לֵב נִשְׁבֵּר", אַחוּז הוּא בְּתַקְוָה טוֹבָה, בְּטַחוּנוֹ בְּה' חֲזָק, יֵשׁ לוֹ לֵב לְתַפְלָה וְלִשְׁפִיכַת שִׁיחַ, לְאַחַר תְּפִלָּתוֹ וְשִׁפְיַת לֵבוֹ לְה' חֵשׁ הוּא כְּאֵלוֹ אֲבוֹ נְגוּלָה מֵעַל לֵבוֹ, וְחֵשׁ תַּחוּשַׁת שְׂמָחָה וְרוּחָה בְּבִטְחוּנוֹ שֶׁה' שָׁמַע תְּפִלָּתוֹ. זֶה שֶׁמַּצְבוֹ "עֲצָבוֹת", נְטוּל הוּא מִכָּל תַּקְוָה, תְּפִלָּתוֹ לֹא יוֹצֵאת מִלְּבוֹ וּמִפִּי אֵינוֹ מְסַגֵּל לְשִׁפְךָ לֵבוֹ לְה', אִין לוֹ תַּחוּשַׁת רוּחָה וְשְׂמָחָה, וְתַמִּיד אַפּוּף הוּא תוֹךְ דְּאֲגוּתוֹ וּמִתְחַיּוֹ.

וְלָכֵן הֵי בְּמַצָּב שֶׁל לֵב נִשְׁבֵּר, וְזֹאת תִּשְׁיִי בְּבִטְחוֹן בְּה' וּבַתְּפִלָּה שֶׁהִזְכַּרְתִּי, תִּתְמִידִי לְקַרְאָהּ, וּבְכַף תַּחוּשֵׁי שֶׁה' אֲתָךְ וְאֶתָּה עִם ה'.

יד. לאשה חשדנית ו"קנאית"

פְּעָמִים רַבּוֹת טוֹעֵנוֹת נָשִׁים: בְּעֵלֵי אֵינוֹ שׁוֹמֵר אֶת עֵינָיו. לְאִשָּׁה יֵשׁ קִנְיָה עַל בְּעֻלָּהּ, וּמִלְּבִישָׁה זֹאת בְּדָרְךְ "צְדָקוֹת" - שְׂרוּצָה הִיא שֶׁבְּעֻלָּה יִתְקַדֵּשׁ וְיִתְעַלֶּה. וּבְכוֹ, עֲלִיָּהּ לְדַעַת: בְּהִרְבֵּה בָּתִּים נְהַרְס שְׁלוֹם בֵּיתָם מִסַּבַּת הָעֲרוּת אֱלוֹ שֶׁל נְשׂוֹתֵיהֶם ה"צְדָקָנוֹת".

קִדְּם כָּל תִּשְׁאֵל אִשָּׁה שֶׁכּוֹז אֶת עֲצָמָהּ, מֵאִין בְּאַמְת נּוֹבַע מְקוֹר רְצוּנָה שֶׁבְּעֻלָּה לֹא יִסְתַּכֵּל אֲלֵא בְּמָה שֶׁשִּׁיךְ לוֹ וְלֹא יִתֵּן עֵינָיו בְּמָה שֶׁאֵינוֹ שָׁלוֹ. מִסַּתְמָא נּוֹבַע הַדְּבָר מְרָצוֹן טְבָעִי שֶׁיֵּשׁ לְכָל אִשָּׁה לְקַבֵּל אֶת מְלֵא תִשׁוּמַת לֵב בְּעֻלָּה, וְאִין בְּרְצוּנָה שֶׁתִּשׁוּמַת לֵבוֹ תִּתְחַלֵּק גַּם לְאַחֲרִים.

וְעַבְדָּה הִיא, פְּעָמִים רַבּוֹת מְצִינוֹ שֶׁאִשָּׁה צָרָה עֵינָה כְּשֶׁבְּעֻלָּה מְשׁוֹחַח עִם אַחֲיוֹתָיו אוֹ גִּיסוֹתָיו, וְאַפְלוֹ עִם חֲבֵרָיו וְרֵעֵיו, וּמִקְדִּישׁ לָהֶם אֲהֶבָה וְתִשׁוּמַת לֵב. גַּם אִז אִין הָאִשָּׁה מִסְכָּמַת לְהַשְׁלִים עִם מַעֲשָׂיו, לְפִי שֶׁנִּדְמָה לָהּ שֶׁגּוֹזְלִים הֵם אֶת חֲלָקָהּ מִתִּשׁוּמַת לֵבוֹ שֶׁל בְּעֻלָּה מְמַנָּה.

וּבְכוֹ, אִם אֲכֹן רוּצָה אִשָּׁה זֹו לְהַטוֹת תִּשׁוּמַת לֵב בְּעֻלָּה יוֹתֵר אֵלֶיהָ וּלְמַעַט אֶת תִּשׁוּמַת לֵבוֹ מֵאַחֲרִים, עֲלִיָּהּ לְנַהֵג בְּדַרְכִּים שִׁיּוּבִילוֹ לְכַף, וְלֹא לַעֲשׂוֹת אֶת הַלְּהַפֵּךְ.

וכמו שהסברנו לעיל, שעל האשה להתנפות בפני בעלה בלפי חיצוני וביפי הנהגותיה ומדותיה, ובזה תשפח את לבו לתת לה את מלא תשומת לבו, וזה יעזר הרבה יותר ממה שתנהג בשיטה אלימה של צעקות ומריבות, כי לא תמיד הבעל מבין לרוחה של אשתו כשמעירה לו על שמירת עיניו או על רבוי שיחתו עם נשים שזה נובע מרצונה לקבל את תשומת לבו, אלא חושב הוא שזו אינה אלא חשדנות שטותית בקרבה או סתם צדקות טפשית הבוערת בה, ואינו רואה בכך שזה בעצם רק התבטאות חיצונית לרצונה הפנימי לחיות באהבה מלאה עם בעלה, וממילא משיגה היא בכך מטרה הפוכה - שבעלה יקוץ בה יותר וישנא את התנהגותה, ומעט מעט תתרוקן תשומת הלב ואת מקומה למלא מה שהיא הפך רצונה.

טו. חכמות נשים בנתה ביתה ואיוולת בידיה תהרסנו (משלי יד, א)

עליך בת ישראל לדעת, גם כאשר יש לך מה להעיר לבעלך על הנהגתו חסרת דרך ארץ בפרגון ובאהבה כלפיך, על אדישותו ואנוכיותו, אם רואה את שבעלך זה קשה לקבל אפלו מאחרים, ועל אחת כמה וכמה ממך, אינו חפץ בהערותיך, בתוכחותיך, דעי שבתוכחותיך אותו תמאסי בעיניו, וכמה שתחשבי להשיג את האהבה והכבוד שאלו הם ב' הפרטים שהאשה נצרכת להם ביותר מבעלה, לא רק שלא תשיגי אותם אלא תשיגי את הלהפך השנאה והבזיון.

שכן אמר דוד המלך עליו השלום: חן וכבוד יתן ה', חן הינו אהבה וכבוד, אלו הם מתנת ה', ורק מעשיך יקרבוך להביאם עליך. אולם בלתי, ובמריבה תשיגי את הלהפך.

עליך לכבדו כאשר הוא, לפרגן לו, למצא בו את הנקודות הטובות ולשבחן בהם, ובכך ישנם הרבה יותר סכויים שתשיגי את מטרתך אהבה וכבוד ממנו כלפיך. וכן יראת ה', שעורי תורה כלפי ה'. וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות אישות פרק טו הלכה ב:

וכן צווי חכמים על האשה שתהא מכבדת את בעלה ביותר מדאי, ויהיה לו עליה מורא, ותעשה כל מעשיה על פיו, ויהיה בעיניה כמו שר או מלך, מהלכת בתאות לבו, ומרחקת כל מה שישנא, וזהו דרך בנות ישראל הקדושים הטוהורים בזווגן, ובדרךים אלו יהיה ישובן נאה ומשבח.

טז. סכנה לשלוח בעל לכולל או לעבודה מתוך מריבה

ודעי לך בת ישראל פרט חשוב ונחוץ.

לשלח בעל ברגזה ומריבה לעבודה או לכולל זהו חרפן הבית, כאשר בעל יוצא לעבודתו או לכולל במצב שאשתו נהגה בו בזלזול, ויוצא הוא פגוע או כועס, מיד יחוש רפיון ביצריו, ויפרק יצריו בראיות אסורות, ואף עלול הוא לילך ולהביט בכלים הנוראים המשחיתים כל נפש טהורה, במצב כזה קים חשש סביר שהבעל יאבד כל כח ורצון להתחזק, שכן עובר הוא רק "בקורות", אין פרגונים, אין התחסות לנקדות הטובות שבו, וההתחסות רק על הלקויים והגרעונות, היא יאה לבעל זה כח וחשק להתרום, לעלות ולהתקן. הלא גרד מטה מטה, יאבד את בטחונו העצמי, את כבודו, את חדות חיו, וינקט באמצעים השליליים כדי להשיג מעט רוח חיים.

לאשה נדמה שעושה היא מצנה, מתקנת את בעלה, ובעצם עושה את הלהפך, על אשה זו נופלת האחריות של נפילת וקריסת בעלה, והוא מה שביא לחרפן ביתה, לעמת זאת, בעל שיוצא מהבית שמח וטוב לב, נפרד מאשתו המאירה פנים, מפרגנת, שבהנהגותיה מעלה אצלו חן וכבוד, זהו כשהולך לעבודתו או לישיבה, יחוש שאשתו עמו בכל מקום, חנה וכבודה יסיר ממנו כל מחשבה אסורה. בין כשהיא עמו ובין כשאינה עמו, "יש לו פת בסלו" בכל מקום אשר יפנה.

ותתבונן האשה הלא מתפקדה להיות לבעל לחומה, לשמחה, לתורה, לברכה, וכמו שבארנו זאת לעיל באריכות, ועליה לחוש אחריות, שכן אם חז"ל יחסו לה את המעלות הללו שלהן יזכה בעלה בזכותה, עליה לראות שבאמת יזכה להן בזכותה, ולא יפסידם.

בעל שיוצא מהבית תוך כדי מריבה, או שבמשך שהותו בבית האוירה היא אוירה של מריבה ובקרת ושיהיה אף בדברים הרוחניים כאמור, היכן הארבעה דברים: השמחה, התורה, הברכה והחומה המטלים עליו לספק אותם לבעלה הלא הוא יקבל את הלהפך מהם, את העצב, הטרדה, ההפסד, וההפקרות, ולכן היצר נותן כל כחו להפר את השלום בית ובא הוא בכל מיני חכמות, סברות של צדקות והעקר לעשות מריבות ומחלוקות, שכן יודע שכאשר יופר שלום הבית בנקל יחטיא את הבעל או את האשה, ובאשר יפתה אותם יפגעו לו אחר שמבצרים נהרס, ומעתה נתונים המה לשליטתו.

וכמו כן מצב זה סכנה הוא לאשה עצמה, כאשר תחוש שביתה נהפך לבית של מרידות, עלולה להשבר היא בזמן מסים, ותמאס בחיי הזוגיות שלה במצב שכזה, ועלולה היא לפל נפילות קלות בשל כל, שכן תקוץ ותבוז לבעלה מצדקותיה, ובמילא בעלה ישיב לה בהתאם הדרך האהבה והכבוד, וכשתראה עצמה במצב זה שביתה חרב עליה, תחפש את שמחתה חנה וכבודה בדרךים שונות, וספנתה נראה למאד, שכן האשה נוחה להתפתות יותר מהבעל וכמו שאמר חז"ל.

יז. האבסורד!!!

התחתנת אתי - זהו! אני לא מרשה שתסתכל על נשים אחרות, זוהי בגידה! אני אתלבש איך שאני רוצה! אני אדבר איך שאני רוצה! אני אתנהג איך שאני רוצה! ועם כל זה אתה חייב לכבד ולהוקיר את אשתך!

עד כאן שמענו את זעקת האשה הזועקת מתוך מועקת לבה על בעלה הבוגד ולא נאמן בהפירו הספמי ברית לאשת נעוריו.

הגמרא בתענית מספרת על הצדיק "אבא חלקיה" שהיו לו נהגים נפלאים בחסידות ובישירות, ומשום כך תפלתו היתה מתקבלת. פעם ארעה עצירת גשמים ובאו חכמים לבקש ממנו שיבקש רחמים מלפני ה' להוריד גשם. הלך אבא חלקיה להתפלל - ולא נענה. כיון שראתה אשתו שתפלת בעלה לא נענתה, אזרה כח גם היא להתפלל, והתפללה ברחוק מקום ממנו. כשהתפללה היא, נזדקף ונראה ענן קל עולה מצד אשתו, ממנו החלו להתפזר עננים וירדו גשמי ברכה. החלו אנשים מרננים מה כחה של אשתו יותר ממנו.

ועל כך משיבים, מה היתה צדקותה של אשה זו - שכשהיה בעלה שוב מעבודתו מדי ערב, היתה יוצאת לקראתו לבושה שנים ותכשיטים יקרים ומיפה עצמה לפניו כדי להצילו שלא יתן את עיניו באשה אחרת, ולכן בצדקות זו זכתה שבענתה תפלתה קדם לבעלה.

אם אכן קוראת הגמרא צדקות לאשה שבביתה ובפני בעלה מתקשטת במכלול התכשיטים שיש לה בכונה טהורה להציל את בעלה מחמדת נשים זרות, הרי שרשעות תחשב לאשה העושה להפך - שבביתה לובשת חלוקים משפשפים וישנים, ושערה מפזר ומלער, ומטפחת ראשה שמוטה לה על חצי ראשה, ופניה מעוותים וזועפים, והרצינות והעייפות נפרים בכל תנועה שבה, וקולה מתהלך בבית כעורב וכזאב בצעקות ובגסות, ובצורה כזו מקבלת היא את בעלה בבואו מן הרחוב השטוף זמה, הפרוץ בלבושי חציפות ופריצות, ודרישתה בתקף: שים עיניך רק לדיוקני! שים אזנך רק למוצא דברי! תן חשקך רק בי! שים לבך רק ל"זמירותי".

הלא נתבונן, אם ראתה לנכון אשת אבא חלקיה לעשות מעשיה הנבונים ברחוב של "זמן התלמוד", שהיה רחוב פשוט וטהור נקי מפל זמה, הצניעות והטהר היו בכל פנה, ועם כל זה ראתה חובה לנהג כמנהגה כדי להציל את בעלה מן החטא, ועל כך משבחת אותה הגמרא ומצינת אותה לצדקת מפלאה שבזכות זה בכחה להוריד גשם לכלל ישראל יותר מבעלה, על אחת כמה וכמה אשה שהיום תנהג בצורה שכזו תהא בכך חסידה וצדקת בכך שמצלת היא את בעלה מחטאים חמורים ושכיחים רגע רגע.

הכיצד יוכל בעל לשאת הנהגה שפזז ולרכש אמון באשתו אשר רק בצאתה לרחוב לובשת היא את מיטב מלבושיה היפהפיים ותכשיטיה היקרים, וגם אם אין פונתה לרעה - אלא סתם פדי להראות "נורמלית" ברחוב, עם כל זה יראה בה אגואסטייות נוראה, אוהבת היא רק את עצמה, ממני דורשת את מלא האהבה והשימת לב, ואלו מצדה אין שום הקרבה לכך.

ואין מה לומר כשרואה הבעל את הנהגת אשתו זו עם פונה לא טהורה, שרצונה להתנפות ולשאת חן בעיני זרים החשובים לה מבעלה, אזי רואה הוא בה כבוגדת, וכמה לעזות פנים תחשב כאשר תדרש מבעלה את המוסריות והצדקות בשמירת העינים והמחשבה בו בזמן שהיא טומנת לו מוקשים בדרך.

יח. כדאי לתרום רבות למען שלום הבית לשם דוגמה אישית

גדולי הממחים בחנוך, כלם פה אחד עונים ואומרים שאין חנוך בחנוך דגמה אישית של ההורים הנוהגים בשורה באצילות הנפש. הילד - על אף גילו הרך - נחון הוא בעיני פקיחא להתחקות על דרכיהם של הוריו. ילד הרואה שכל שיחם ושיגם של הוריו בעיני יראת שמים, תורה, חסד, ענוה, ותור, דבור בלשון רכה, הארת פנים זה לזה - אין חנוך בעולם שיזרים לנפש הילד נהגים אלו כמו "דגמא חיה" זו, שרואה הוא כמו עיניו את הוריו, שאתם הוא מתגורר כל שעות היום והלילה. שום חנוך בעולם לא ישוה לחנוך שפזה, והוריו מצליחים בחנוך הטוב ביותר בלי עמל ובלי טרח, בדגמה אישית בלבד, כך שרק מסבה זו כדאי וכדאי להתמודד עם הבעיות הקטנות של שלום הבית ולחסך את הבעיות הגדולות של חנוך ילדים.

ומספר, שכשהשתחרר אחד היהודים המפרסמים מן הפלא הרוסי, בו סבל יסורים אימים, שאלוהו כל העתונאים: איך החזקת מעמד במצבים שגדולים וטובים ממך לא החזיקו בו אפלו זמן קצר?

התשובה שהיתה בפיו מלמדת אותנו לקח עצום. וכך אמר: "החזיק היחיד שהעניק לי את האפשרות להתגבר על כל המכשולים הנה, שמעולם לא ראיתי את הורי כועסים האחד על השני. כל ימיהם התניחו זה לזו בנחת ומתוך קרבת הדעת, וכל אחד סיע לזולתו בכל מה שאפשר, וכך התגברו הם עצמם על כל נסיונות החיים בהצלחה..."

ואפשר ללמד מכאן עד כמה משפיעה התנהגות ההורים על ילדיהם, עד שגם בן גזה, שישב שנים רבות בפלא, יכול היה לשאב עדוד וחזוק פה מפלאים בגלל שלא ראה את הוריו צועקים אחד על השני, לא ראם סותרים זה את זה בדבריהם, ובכך קבל חסון נפשי.

י.ט. אין זו "חסידות" אלא "חסרות" [לשון השלה"ק]

אין לתאר עד כמה נלחם היצר להרס את שלום הבית, וזאת בידעו כי איש ואשה שזכו שכנה ביניהם, ואת זאת אינו יכול לסבל, כי מעדיף הוא לשכן ביניהם, ולכן בכל כחו מנסה לסלק את השכנה מביניהם ולקבש את מקומה.

ויצר הרע אינו בוחל גם מלבוא בדרך חסידות יתירה, דהינו, להחשיק את האשה באמירת תהלים במשך כמה משעות היום, להאריך בתפלה, לצאת מהבית למעשה חסד, ובכך הבית מזנח ללא ארוחות מסדרות, ללא נקיון וכביסה, הילדים מזנחים ללא טפול מסור וחם, והאמא ששה ושמה על רבוי מצוותיה ומעשיה הטובים. הבעל חוזר מעבודתו עדי ערב ורואה את הבלגן שבבית, ואש המחלקת מחלה לבער בבית "קדוש" זה, המלא במצוות ומעשים טובים.

ובכן, כמה לא השכילה אשה שכזו במעשיה, בחשבה שאת המצוות אפשר למצא רק מחוץ לבית, ואינה מבינה, שכל תנועה ותנועה בנקיון הבית, בסדור הבית, בכביסה, בבשול, בחנוך וטפול מסור לילדים אין ערוך למצוה זו.

שהרי במניעת המחלקת ורבוי השלום תשרה את השכנה בבית ותזכה לבנים תלמידי חכמים, ומה ישנה ליותר מזה? ולכן אין זו חסידות אלא חסרות.

ומספר על הרב רבי ישעיה משקט, רבה של פראג, שהיתה לו אשה רעה שמררה לו את החיים, ובנוסף לכך היתה "צדקת" להפליא. והיה רבי ישעיה אומר, שזוהי פגנת חז"ל שאמרו בגמרא (יבמות ט) על הפסוק: "אעשה לו עזר כנגדו", ואמר רבי אליעזר: זכה - עוזרתו, לא זכה - כנגדו. והינו, אם זכה הבעל ומצא אשה טובה - נעשית עזר לבעל. הוא יושב ולומד - והיא מגישה לו כוס תה, קפה, וכיוצא. הוא מתפלל - והיא מכינה לו ארוחה. אולם אם אינו זוכה - תהיה כנגדו, מתנגדת ומתחרה עמו. הוא מתפלל בפנה אחת - והיא בשנייה, הוא לומד תהלים - והיא מעמדות, הוא לומד גמרא - והיא בספר "מנורת המאור". סיים רבי ישעיה ואמר: רע ורע לבעל אם אשתו מרשעת, אבל שבעתים רע ורע לו כשהיא "מרשעת אדוקה".

ושוב ראיתי להגאון רבי דוד אבודרקה ז"ל שכתב בדיני סדר תפלות של חול (נדף ט), וזה לשונו: והטעם שנפטר הנשים ממצוות עשה שהזמן גרמא, לפי שהאשה משעבדת לבעלה לעשות צרכיו, ואם היתה מחיבת במצוות עשה שהזמן גרמא, אפשר שבשעת עשיית המצוה יצוה אותה הבעל לעשות מצותו, ותניח מצות הבורא - אוי לה מיוצרה! לפיכך פטרה הבורא ממצוותיו, כדי להיות לה שלום עם בעלה, עין שם.

כ. התורה - יסוד ה"שלוש בית"

כל אחד - לפי גילו ומעמדו - משתעשע ביקור לו. הילד הקטן - בצעצועיו, הנער - באופניו ובמשחקי הבגרות שלו, הבוגר - בכספו ובחסכונוותיו, העשיר - בניהלומיו ובפניני חן אשר לו, המלך - באמפרית מדיניותו, צבאו, פחו.

גם הקדוש ברוך הוא ישתבח שמו יש לו שעשועים משלו, ולכאורה, היתכן?! מה כבר יכול לשעשע את הקדוש ברוך הוא? כסף וזהב?! עולם ומלאו הלא כאן וכאפס נחשבו לו.

מכרזת התורה ואומרת: "ואהיה שעשועים יום יום" (משלי ח, ט).

מעידה התורה על עצמה: אני - ורק אני - הייתי שעשועיו של בורא כל העולמים. בי היה משתעשע, בי היה מתענג.

מי יפאר ויעריך ערך התורה?! אולם בעדותה זו על עצמה נתבונן מה יקר ערכה אחר שהמלך שהכל שלו ראה בה כבעלת הערך הגדול ביותר.

"ה' עז לעמו יתן ה' בברך את עמו בשלום", ואין עז אלא תורה שנתנה לישראל, ועל זה בברך את עמו בשלום.

הכיצד השלום שורר בתוך ביתו של האדם באמצעות התורה?

לדאבוננו, חיים אנו ברחוב פרוץ, מלא בזהמה של טמאה. האויר מרעל מפצוץ פצצות העריות והכפירה, אין פסע ללא פשע.

ובכן, בעל הבית הולך לעבודתו להנות מיגיע כפיו ולפרנס את בני משפחתו. אכן, פונתו טובה ומעשיו טובים ורצויים אולם, בעל פרחו שלא בטובתו נפגש עם מפרי ברית, עם נשים חצופות וחשופות ללא בשת פנים, עם אנשים מרחקים מתורה ומצוות המשמיעים לרצונם או לאנסם דברי כפירה ואפיקורסות, השמצות על התורה וחכמיה.

עמם הוא עובד, עמם הוא מדבר, ועמם מבלה את רב יומו.

ובכן, כמה מן הזהמה נדבקת בנשמתו, כמה יכול הוא לשקע בתוך עצמו ולהתעלם מהסובב? הלא העין רואה והלב חומד, ומסבבים המה אותנו ככסלא לאיגיא.

נמשיך בקורות אותו בעל הבית בשל מצבו המתמיד יום יום, ובהקדים המובא בספרים הקדושים, אשר כל אשה המתהלכת בלבוש חשוף ברחובה של עיר מסבבים אותה אלפים של מזיקים ומקטרגים הנבראים מחציפותה, שהרי נאמר באבות: עשה מצנה אחת - קנה לו סגור אחד, עשה עברה אחת - קנה לו קטגור אחד. הרי שאשה זו נעשית בית חרשת ליצור מלאכי חבלה, שהרי בכל פסיעה ופסיעה ובכל רגע ורגע מיצרת היא מלאכי קטרוג ומסבבים המה אותה מכל כוון ועבר, ובעצם, המה המזיקים המתעופפים בעולם להעניש בני אדם, שהרי יצר הרע - הוא מלאך המות הנברא מחטא - הוא המזיק בעצמו.

ומובא עוד בספרים הקדושים, שאין רשות לשום מזיק הנברא מפלוני הבוראו, להזיק לאחר שאינו שיד לו. אולם כאשר אדם עובר ונהנה במראית העין באותה אשה ומטמא עצמו בטמאת עריות ועובר על לאו "ולא תתורו אחרי עיניכם", הרי שתכף משתיד הוא לאותה "מיצרת מזיקים" וחלקו עם חלקה. היא בתורת "מחטיאה" והוא בתורת "חוטא". ובזה עשו עסקה "העוקד והנעקד" להשתתף בבעלות על אותם המזיקים - מלאכי חבלה - הסובבים את אותה חוטאת, שפאמור, אין להם רשות לפגוע רק למי שנכשל במראית אותה אשה שאז משתף הוא את עצמו בפשעה, ואז אותם מזיקים מקבלים רשות להצמיד עם אותו חוטא שנהנה במראית העין מאותה מחטיאת הרבים.

עובר אדם יום שלם בפגמי עינים, בהרהור הלב, בשמיעת שירי עגבים, בשמיעת דברי מינות וליצנות שהרי אלו מעשיהם של פורקי על בכל אתר ואתר, ובכך מתלונים סביבו ומקיפים אותו בלוי צמוד בכל מקום הלוכו כל אותם מזיקים עד בואו לביתו. ובהכנסו לביתו ואתו כל "קבדת הפמליה", מתחילים המה בעבודתם: מחלקות, חללים, קשוי פרנסה, צער גדול בנים, מארה והפסד בכל עניי הבית.

ואיד לא -

אחר שתחת קורת גג אחת עם בני הזוג ובני הבית מאכלסים כל מני מרעין בישין המשבשים את החיים!?

ובכו, מה הפתרון?

לא לעבד - זה הרי אי אפשר. צריכים לעבד, להתפרנס ולחיות. אמנם צריך להשמר עד כמה שאפשר מאותם פורקי על שאנו בסביבתם כל היום, אבל הרי לגמרי אי אפשר להבדל מהם, שהרי עסקינו עמיהם, ובהכרח נדבק בנו מזהמתם.

מה שצריך הוא פשוט להתרחץ, ובאותו יום וזקא, כשהלכלוך עדין טרי ולא נסרף ונסבף בנפש עמק. והכיצד אפשר לרחץ את כל הזהמה הנדבקת בנו? - במימי התורה.

באותו יום לך לשעור תורה, שב מול החכם או מול החברותא לבלע את מימי התורה, להפגס בתוכה ולטבל בה, ובזה הפתרון היחיד לחזר נקי הביתה, לבוא לבית נקי מכל זיהמה ובהתפרדות מחלטת מכל אותה "כבדה" שנתליות אליך.

ולא די בזה! הבט וראה לאיזה השג מהפכני הגעת! מכל מלה של תורה נברא סגור אחד, סגור משעשועיו של הקדוש ברוך הוא. שהרי זה סגור ששקול ככל הסגורים הנבראים מכל מצוות התורה, וכמובא בירושלמי על הפסוק "יקרה היא מפנינים וכל חפציה לא ישוו בה", שכל מצוות התורה אינם משיגים במשקלם דבור אחד של תורה. אם כן, בכל מלת תורה בורא אתה סגור עצום ונשגב השקול בכף מאזנים ככל הסגורים שיכולים להתהוות מיתר מצוות התורה. ואם כן, תחת אשר היית מלנה ב"כבדה" של מלאכי חבלה ומקטרגים, מלנה הנך בכבודה של תורה ובכבדה של פמלית אלפים ורבבות מלאכי השרת עצומים ואדירים ובראשם נכנס אתה לתוך ביתך. ובכאן טמון סוד אשרך - לא רק בעולם הבא, אלא גם בעולם הזה, הכולל רפואה וחיים, פרנסה וברכה, שלום אמת, פנים צדיקים וחסידים.

לסכום :

רבות ומגוננות המה הסבות הגורמות להעדר שלום בית, ומעל השטח נראה שסבה זו גרמה או סבה אחרת גרמה, והאמת שהגורם הגדול הוא פנימי ויסודי, נעלם מתחת פני כל אותם סבות חיצוניות הנראות לעין, הלא הוא בטול תורה.

כא. עזר כנגדו

ועתה נפנה דברינו לעקרת הבית ונשתתף בחלק לא מבטל בנושא זה של קביעות עתים לתורה, שאמנם לא נצטוה עליו.

על האשה לדעת! בנדה לטל חלק ולהיות לעזר, ועזר זה שתהא לנגדו חזר להיות כנגדה - היא שתהנה מעזר זה.

בעל חוזר הביתה מהעבודה, טועם משהו, נח מעט ורוצה ללכת לשעור תורה. כשהאשה משפלת, עליה לעודדו ולשבחו, ולומר לו: בעלי היקר, דע שהתכשיט היקר ביותר שהנך יכול לקנות לי הוא בזה שתלך לשעור תורה, אין בשבילי תכשיט יותר יקר מזה. וכשחוזר מהשעור מוצא את אשתו - אשת חיל - ממתינה לו ומצפה לבואו ובשמחה מכינה לו את ארוחתו, וכלה מלאה שמחה ושביעות רצון מכך שבעלה הלך לשעור תורה.

ולעמיתה - אשה שלא השפילה להבין ערך למוד תורה, פאשר בעלה שב מעבודתו ולאחר מנוחה מועטת רוצה הוא לילך לשעור תורה, תכף תזעק במר נפשה: פל

היום לא ראיתיך... אין לי שום עזרה ממך... שב ונשוחח קצת... תעזר קצת...
תעבד קצת... ואין ספק ששעה זו תהא מועדת לפרענות, לפי שכלל גדול בדינו -
"על חשבון שעור תורה שום פעלה לא תצלח". כן הם דברי קדשו של מרן ה"חפץ
חיים" זיע"א, ובהחלט יתכן שאותה שעה תהא שעה של מחלקת ומריבות, כינון
ששעה זו הנה של בטלה על חשבון שעור תורה.

או שתבוא אשה זו בתואנה: היום אינך הולך לשעור תורה! ישנה שמחה
משפחתית של גיסה זו, או קרובה זו, או רחוקה זו. ולפעמים תשתמש במקרק
לשון לפתותו שיבטל משעור תורה, ולפעמים בשוט לשונה תגזר אמר, ויקום
לילך אחריה לכל מקום אשר תחפץ, ועליו נאמר בגמרא: כל ההולך אחר עצת
אשתו - נופל בגיהנם. וכנאמר למעלה, אשה שכזו הורסת לעצמה את שלום
ביתה. הבית ריק מתורה, ריק מיראת שמים, הבעל - את כל זממת הרחוב
שבקרבו מריק ושופך לתוך ביתו - והתוצאות המה מריבות, קנאה ותחרות, חנוף
הרסני לבנים ובנות.

ופעמים יתכן והתגברה האשה להשפיל בדעתה שחשוב שעור תורה, ואכן הלך
בעלה לשעור תורה, אולם, כשחוזר הוא משעור תורה, מוצא הוא את אשתו
ענפה, שמוטה, בקשי מחיכת, בקשי שואלת בשלומו, הלכה כבר למטה לישון,
וצריך הוא לתפקד ולשרת את עצמו; להוציא את האכל מהמקרר, לחמם לעצמו
את מאכלו ולאכלו לבדו, ואחר כך לישן בלי החלפת מלים עם אשתו. גם אשה
שכזו סופה להרחיק את בעלה משעורי תורה, שהרי אדם שכזה יקוץ בצורת
חיים שכזו, ויאמר למה אלך לי אל בית ה', ובשביל כך אחיה פאיש בודד שאינו
חש בענג בני משפחתו.

על כן, אם ברצון אשה משקלת שימשיך בעלה ויתמיד בשעורי תורה, עליה
לעשות שהתורה תתחבב על בעלה, וכמאמר הגמרא, שזכותו של נשים צדקניות
שמנודות שנה מעיניהן וממתינות לבעליהן עד שבאים מבית המדרש. ובכן, אשה
שממתינה לבעלה, ואפלו שעפעפיה דורשות תנומה, וכשמגיע בעלה מבית
המדרש - על אף עיפותה ולאותה מעמס עבודות היום - מקבלת היא אותו במאור
פנים פאלו ועתה אמצע היום, ומחממת לו את מאכלו ויושבת לצדו עד שיגמר
לאכל, שירגיש חמימות וענג ממשפחתו, וכמו כן שואלת אותו מה חדש הרב
היום, היש איזו הלכה למעשה שלא ידענוה וכדומה, ושחים גם בדברי תורה -
איזו קדשה והארה נשפכת ונשפעת על אותו זוג ועל כל בני המשפחה כלה, הלא
אור התורה מופץ בכל הבית. כמה שלום, שפע וברכה קבלו בני אותו הזוג
ממקור הברכה בזכות התורה, כמה עדוד וקבל הבעל לילך מחר שוב לשעור
תורה ובשוב הדעת ובשמחה יבלע כל מלה ומלה מפי החכם, בהיותו יודע איזה
אשת חיל מחכה בשמחה לבואו, ולא פחות שמחה היא בכל רגע ורגע שיושב הוא
ושומע דברי תורה.

ואשרי האשה שזכתה להיות בצער פאָשר בטל בעלה יום אחד משעור תורה, שהרי ישנו נשים שאמנם שמחות שבעליהן הולכין לשעור תורה, אמנם לא פחות שמחות פאָשר יום אחד ותו הבעל על שעור תורה, ושמחות בכך ששנזדמן שהבעל קצת בבית. אשה משפלת תכף צריכה לשדר לבעלה את צערה ועצבונה ביום שפזה, ולא להראות לו שיום שמחה הוא בשבילה, להפך - יום הפסד, יום שלא עבר בהצלחה הוא בשבילה, יום שעמלה וגייעה היה לריק ולבהלה, עמלה וגייעה אותו יום - ועבר היום ללא תורה! אוי, איזה הפסד! וכשתעביר מסר זה לבעלה ברמז או בפרוש, הכל לפי הענין, והעקר בנעם ולא במריבות ובתוכחות עוקצניות, אזי תצליח שמקרה לא טהור אשר פזה לא יחזר על עצמו כל כך מהר, בראות הבעל שביום שאינו הולך לשעור תורה ובא לביתו בכיכול לעזר לאשתו, אינו עוזר לה פזה, להפך - מצערה וגורם לה בכך עגמת נפש, ועל כן יעדיף את קבלת פניו במאור פנים ובשמחה, וזאת הלא חלקו רק פאָשר הולך לשעור תורה. זו האשה היודעת לכלכל ביתה במשפט האמת ונחלתה לעולם ועד להציל את עצמה ואת בעלה מגיהנם המיעד למבטלי תורה.

כב. יועץ משפחתי - צמוד!

כשנזכר ופוח בין הזוג ואינם מסתדרים, הולכים הם ליועצי משפחה למיניהם. הבה ונראה, שבעצם, בית המתנהל בארח חיים הגיון, הרי שבגדס להשיג יועץ משפחתי - מטיל שלום - ללא תשלום וללא תור.

הכיצד?

הגמרא במסכת נדה אומרת: "שלשה שתפים ביצירת האדם - אביו ואמו והקדוש ברוך הוא. אביו נותן את חלקו בהזרעת חלק הלבן שבבן - עצמות, גידים, צפרניים, מח שבראש ולבן שבעין. אמו נותנת את חלקה בבנה בחלק האדם - עור ובשר, דם ושערות, ושחור שבעין, והקדוש ברוך הוא נותן חלקו בנולד - ריח ונשמה, קלסתר פנים, ראית העין, שמיעת האזן, דבור הפה, הלוח הרגלים ובינה והשכל.

הרי שבעסקה זו של יצירת הולד משתתפים שלשה שתפים: אב, אם והקדוש ברוך הוא. ובכן, זוג יקר הבאים להמשיך את קיום העולם בבנים ובנות שיבואו לעולם, צריכים לזכר, שפשם שביאתם הם עצמם לעולם נעשיתה משלשה שתפין, כך ביאת בניהם לעולם תעשה משלשה שתפין. ולכן עליהם לא לשכח את השתף השלישי, שהוא הקדוש ברוך הוא, שיחד אתו יבנו את ביתם.

ובכן, אם ישתפו את השתף השלישי לא רק בשתפנות חלקית, אלא בשתפנות מלאה - ירויחו רוח גדול.

אומרים חז"ל, איש ואשה שזכו - שכנה שרוינה ביניהם. דהינו, אינם שנים החיים תחת קורת גג אחת, אלא שלשה. השכנה מצטרפת לדור ביניהם.

ובזה נסביר מדוע שתף שלישי זה, שהוא השכנה הקדושה בכבודה ובעצמה השוררת בתוך בית שזכו, תהא מעתה גם היועץ המשפחתי להטיל שלום בין בני הזוג.

כשמחליטים בני הזוג לקבל על עצמם דעה שלישית שהיא תכריע בין כל נושא ונושא שידונו ביניהם, הרי שמתקיים בהם: "...וכן שני כתובים המכחישים זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם".

כשישנה דעה שלישית מכרעת, מה מקום יש לזכות בין שני הצדדים הראשונים? כשמסכימים בני הזוג להתבטל ולהשמע לדעה השלישית השתפה בבניית ביתם, שהוא הקדוש ברוך הוא שנתן את הדרך בתורה הקדושה, וכדעה אחת מסכימים לצית להכרעת דעתו מתוך נאמנות שמטילים המה על דעתו שאכן היא הצודקת והבריאה ביותר, הרי שהשלום ישרר בתוך ביתם תמיד.

ונתבונן, שבעצם אי אפשר שום פרט בחיי היהודי שהתורה לא קובעת את דעתה בזה, ורגיל אני להביא דגמה חיה לפרט אישי ביותר בחיי הזוג הכיצד התורה יכולה גם בזה לקבע ולמנע וכוונת.

זוג חדש נכנסים לדירה חדשה ששים ושמחים, מזמינים רהוט יפה לתוך ביתם ומסדרים כל דבר על מקומו. נכנסים הם עם המטות שרכשו לחדר שנה ומתעורר וכוונת: האשה רוצה שהמטות יהיו מכוונן זה - והבעל רוצה מכוונן זה. זה אומר בכה וזאת אומרת בכה. ובכן, בשביל דבר כזה ילכו ליועץ משפחה שידון בריבם? ובכן, ביועץ המשפחה, שהיא התורה של הקדוש ברוך הוא, יש פתרון גם לזה. פותח צד אחד למשנהו שלחן ערוך סימן ג' סעיף ו', ושם נאמר: המטות יהיו בין צפון לדרום, ראש המטה לצפון - ומרגלותיה לדרום. והנה נפתרה הבעיה - שניהם מתבטלים ושמחים לקיים את דבר יועץ הפלא - "שלחן ערוך"!

וכן בכל פרט ופרט בחייהם - אם אכן שתפו את השתף השלישי שיכריע ביניהם ובמסכמות מלאה משגי הצדדים לצית אליו, הרי שהוכוחים והמריבות מהם והלאה.

בהקשר לזה נספר ספור מדהים!

הגאון הגדול רבי שלמה זלמן אוזרבך נפטר לו אשתו. בשעת פטירתה אמר: בנהג שבועולם, שהקובר את מתו מבקש ממנו מחילה על אשר פגע בו או נהג בו שלא כשורה. במקרה שלי איני צריך לבקש ממנה מחילה, כיון שהנהגנו את עצמנו על פי השלחן ערוך ולא זזנו ממנו בכל ארח חיינו!

אגב! בנושא הנאמר למעלה - וכוח שמתעורר לסדור חפצי הבית, בדרך כלל יש לתת הנהגה ביד האשה, הנחונה יותר ברגש לעמת הפעל שנחון יותר בשכל, אלא שהבאנו זאת רק לדגמה הכיצד התורה מאלפת עצה עד הפרטים הזעירים ביותר.

כג. לא אני נצחתי ולא את נצחתי - הוא נצח!

כשמתעורר וכוח בין הזוג, פעמים רבות יתכן ומודע צד אחד לטעותו, אלא שיצור גאות הנצוח אינו מאפשר לו בשום אופן להכנע, ואכן הולכים לבורר שיטיל שלום ביניהם.

לא תמיד סוד ההצלחה של אותו בורר הודות לפקחותו ולהמצאתו איזושהי אמצאה חדשה לתועלת השלום, אלא יתכן ודבריו פשוטים המה וידעו בני הזוג את רעיונותיו, ועם כל זה מצליח הוא להטיל שלום ביניהם ללא שום אמצאה חדשה.

והסבה לכך -

אחד הצדדים הזה מודע לטעותו, אלא שיצור הנצוח מנע ממנו להודות, ועתה, כשהסכימו ללכת לצד שלישי שהוא קבע ויכריע, קל יותר לצד המתעקש להסכים להכרעתו, כיון שבזה לא נזקק להיות נכנע ומנצח לצד שכנגדו, וכאומר הוא לאשתי: אני לא נכנע למה שאת אמרת, אלא אם כך אומר הבורר ויועץ המשפחה, אזי אני מוכן להכנע ולהסכים לו ולא לך. וכשמרפה ממנו יצר הגאונה, קל לו יותר להשלים עם הצד שכנגד.

לענייננו, כמה קל לבני הזוג כשמשתפים המה את הוראת ופסיקת התורה במהלך החיים, הרי יצר ותאות הנצוח מהם והלאה, אין צורך להכנע אחד לשני ולהתמודד עם מלחמת יצרים קשה זו. נכנעים ומתבטלים לתורה, ואין דבר קל יותר מזה כשהמסכמות על כך מסכמות על ידי שניהם.

לסכום - עצה נפלאה לכל וכוח שמתעורר בין בני הזוג, שיאמרו אחד לשני: בוא! אני לא אכנע לך - ואת לא תכנעי לי. שנינו נכנע לתורה. ואם כך, הבה ונתבונן מה דעת תורה במקרה זה ומה רצון ה' שנעשה עתה והבה ונכנע שנינו אליו בלבד.

כד. הוא שהרס לנו את שלום הבית!

שְׁמַעְתִּי פַעַם סְפוּר מִפִּי שֶׁל הָרַב הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבֵּי שְׁלוֹם שְׁבַדְרוֹן זצ"ל דִּלְהַלֵּן:
פַּעַם בָּאוּ אֵלַי זוּג מְסֻרְתִּים, וְיוֹתֵר נוֹטִים לְדַתִּים, בְּנֵי חַמְשִׁים בְּעֶרְךָ, וּבְרִצּוֹתֶם
לְהַתְגַּרֵּשׁ. הַתְּפִלָּאִתִּי מְאֹד: זוּג דַּתִּים שֶׁכָּבֵר חַיִּים עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה וְיוֹתֵר עִם
מִשְׁפָּחָה, מֵה לָּהֶם וּלְהַתְגַּרֵּשׁ זֶה עֲתָה?

אוֹתָהּ תִּקְוֶה הַחֲלָה לְהַכְנִס הַטְּלוּיָזָה בְּזָרֵם גְּדוֹל לְתוֹךְ בֵּיתָהּ שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם.
וּבְכוֹן, מִיַּד הָעֲלִיתִי בְּדַעְתִּי שֶׁזֶהוּ הַגּוֹרֵם, וּשְׂאֵלֹתַי: הֲאִם הַשְׁתַּנָּה מִשְׁהוּ בְּאַרְח
חַיִּיכֶם בְּזַמַּן הָאֲחֵרוֹן בְּאִיזָה דָּבָר שֶׁלֹּא הָיִיתֶם רְגִילִים בּוֹ עַד הַיּוֹם? וְאִכּוֹן הָאִשָּׁה
אָמְרָה: כּוֹן, לְאַחֲרוֹנָה הַכְּנָסְנוּ טְלוּיָזָה לְתוֹךְ הַבַּיִת.

עֲנִיתִי לָהֶם: אִכּוֹן נוֹדַע הַדָּבָר!

קִרְאתִי לְאִשָּׁה הַצַּדָּה וְאָמַרְתִּי לָהּ: יֵשׁ לִי מֵה לּוֹמֵר לָךְ. עַד עַכְשָׁו תִּמּוֹנֵת פְּרָצוּפֶךָ
הִיְתָה חֲקוּקָה בְּעֵינַי בְּעֶלְךָ וְכָל מַחְשְׁבוֹתַי הָיוּ בָּךְ. בְּבִקְרָה הוֹלֵךְ לְעִבּוּדָה - נִפְרָד
מִמֶּךָ, בְּעָרֵב שׁוֹב נִפְגַּשׁ אִתְּךָ. אוֹלָם דְּעִי לָךְ, מִשְׁנִכְנֵס מְכַשִּׁיר זֶה לְתוֹךְ בֵּיתְךָ, וְשֵׁם
צוֹפָה וְרוֹאָה בְּכָל מִיַּנִּי דְּמִיּוֹת נָשִׁים צְעִירוֹת וְיָפוֹת, הֲרֵי שְׂאֵת פְּקוּף בְּפָנֵי אָדָם
בְּעֵינָיו, וּמְדוּעַ שִׁיתִּיחַס אֲלֵיךְ כְּמִקְדָּם, אַחֵר שֶׁמַּעֲתָה נַחֲשֶׁבֶת אֶת כַּחֲסֻרַת עֶרְךָ
אֲצִלוֹ לְעַמֶּת דְּמִיּוֹת שֶׁהוּא צוֹפָה בָּהֶם וּמְבַלָּה שְׁעוֹת עַל שְׁעוֹת בְּהַתְּבוֹנְנוֹת עַל נָשִׁים
יָפוֹת וְנִאוֹת מִמֶּךָ?!

וּבְכוֹן, אִשָּׁה הַרוֹצָה שְׁלוֹם בֵּית אִמְתִּי, תִּשְׁכַּח, שֶׁהַבַּעַל, הַתֵּר אַחֵר לְבָבוֹ וְאַחֵר עֵינָיו,
עוֹשֶׂה "הַשְׂאוֹת" בֵּין מֵה שֵׁיֵשׁ בַּחוּץ לְבֵין מֵה שֵׁיֵשׁ לוֹ בְּפָנִים, וּכְשֶׁרוֹאָה שֶׁהַפֶּעַר
"דִּי גְדוֹל", לֹא יוֹכֵל לְהַמְשִׁיךְ לְהַתִּיחַס בְּכָבוֹד וּבִיקָר הָרְאוּי אֲפִלוֹ לֹא לְאִשָּׁת
נְעוּרָיו. וּפְשׁוּט הוּא, הֲרֵי צָרִיךְ לְהִיּוֹת מְלֵאךְ כְּדִי לְהַתְגַּבֵּר וּלְכַבֵּשׁ אֶת מְדוּתָיו לְתַת
אֶת הָעֶרְךָ לְאִשְׁתּוֹ בְּאִשְׁרֵי הַיָּמִים מֵאֲשֶׁר לְדַמִּיּוֹת מְרֵהִיבוֹת עֵין וּמְנַצְנָצוֹת
הַשׁוֹבוֹת אֶת לְבוֹ לְבָגַד בְּאִשָּׁת נְעוּרָיו.

וּלְפַעְמִים חוֹשֵׁב אֲנִי וּמַתְפַּלָּא מְאֹד, הַכִּיצַד זוּג חֲלוּנֵי שֵׁיֵשׁ בְּתוֹךְ בֵּיתֶם טְלוּיָזָה,
וּיְדִיאֹ, תִּמּוֹנוֹת תּוֹעֵבָה וְכִדּוּמָה יְכוֹלִים לְחִיּוֹת תַּחַת קוֹרֵת גַּג אַחַת, אִיזָה סְפוּק
יֵשׁ לְאַחַד מֵהַשְּׂנֵי, וְהֵלֵא כָּל חַיִּי מִשְׁפָּחָתֶם רַק כְּהַצָּגָה בְּלִבָּד. לֹא יִתְכּוֹן שֵׁיֵשׁ בֵּינֵיהֶם
קֶשֶׁר פְּנִימִי נֶאֱמָן וְאִמְתִּי, שֶׁהֲרֵי טִבַּע הָאָדָם תִּמְיֵד לְרִצּוֹת חֲדָשׁ, טִבַּע הָאָדָם
לְרִצּוֹת אֶת הַגְּנוּב וְאֶת הָאָסוּר, וְלֹא אֶת הַמֶּתֵר. מֵהַמֶּתֵר לְעוֹלָם לֹא תִשָּׁבַע נִפְשׁוֹ.
וְאִם כּוֹן, הַעֲצָה הַיְחִידָה הִיא אֲךָ וְרַק לְהַמְנִיעַ בּוֹא בְּמַגֵּעַ, בְּרִאִיָּה וּבְעֶסֶק עִם כָּל
הַגּוֹרֵם לְעוֹרֵר אֶת הַחֶשֶׁק לְרִצּוֹת, וְהַכִּיצַד יִתְכּוֹן לְחִיּוֹת בְּהַפְקָרוֹת וּמַתִּירָנוֹת
וְחַפְשִׁיּוֹת וְעִם כָּל זֶה לְהַשְׁאֵר זוּג נֶאֱמָן וְאוֹהֵב, וּלְהַתְּעַלֵּם מֵהַחוּץ וּלְיִקָּר רַק מֵה
שֵׁיֵשׁ בְּפָנִים. אִכּוֹן זֹו פְּלִיאָה מִפְּנֵי, נִשְׁגָּבָה עַד מְאֹד!

(ובימינו הלא יש את הגרוע מכל, אייפון, אינטרנט, שאין כמותם לחבל ולהרוס את שלום הבית).

כה. ודבק באשתו - גם על חשבון עזיבת אביו ואמו

נאמר בפסוק: "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו". ויש להבין, בשביל שמתחתן איש עם אשה צריך לעזב את אביו ואמו? והלא כמה ישנם שחיים בשלום ובאהבה עם נשותיהם מבלי לעזב ולנטש את אביהם ואמם.

אלא, כאן בא הפסוק לומר לנו כולל גדול המצוי מאד להפריד ולסכסך בין בני הזוג.

פעמים רבות הבעל רב עם אשתו, או להפך, לצרף אביו ואמו. כגון שאשתו לא מסתדרת עם חמותה, והבעל, כיון שאוהב את אמו, אינו יודע איך לנהג, והרי הוא בין הפטיש לסדן - בין אמו לאשתו. וכאן פוסקת לנו התורה, שבמקרה שכזה יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. גם איש המצוה על כבוד אביו ואמו גם לאחר נשואיו, במקרה שיצטרף לוותר על חיי השלום עם אשתו - עליו לעזב את אביו ואמו כדי להמשיך ארח חיים כשר והגון עם אשתו.

וכמוכן, יש להשתדל בכל עז שיהיה שלום בין הכלה לחמותה וחתן לחמיו, אולם דברינו כאשר הדבר בלתי אפשרי בשום אופן, והבררה - או אביו ואמו או אשתו, הרי שלאשתו חייב לתת עדיפות ראשונה, ולהסביר להוריו בצורה יפה ונעימה את מעשהו לבלתי יפגעו ממנו, וישתדל בכל כחו להמעיט את המריבה, ומתן אפלו לשנות מהאמת ואף לשקר בשביל השלום.

כיוצא בזה, פעמים רבות נגרמות מריבות מסבות משפחתיות, וזאת משום שאין נוהגים בסדר העדיפויות הנכון. כשמבינים שהתורה קבעה סדר עדיפות לחיי הזוג בשלום ובשלום על פני השלום עם בני המשפחה, כולל הורים, הרי שאז לא יהרסו חיי הזוג, ובסופו של דבר יסתדרו גם ענייני המשפחות. שהרי בן ובת עם הוריהם יסתדרו אי פעם, והרבה יש לחשש בפרוד חיי הזוג מאשר להסתכן בפרוד בן מהוריו, שסכנה זו כמעט ולא מצויה כמו שמצויה סכנת פרוד בין הזוג. ולכן, לחשש של פרוד חיי הזוג יש לתת את משנה הזהירות מבלי להתחשב בשום חשבון משפחתי אחר.

כו. לא לערב משפחה

כלל גדול אמרו בנושא "שלום הבית", והוא - לא לערב בני משפחה. וגם כלל זה אפשר להעמיס על אזהרת הפסוק "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו" - מלערבם בוכיחי אשתו, "ודבק באשתו" - לסדר את ענייני מריבותיהם ביניהם דוקא, וזר לא יקרב אליהם. והסבה לכך פשוטה, כשבן מתעצב עם אביו ואמו על מעלליה של אשתו, הרי נוגעים המה בדבר, ואם כן, דינם כדיון המשחד, והדעתם

דעת אמת! משפטם משפט אמת!! הלא רק יחרסו לו את השלום, בכך שיצדיקו את בנם, בין עם הצדק אתו בין עם לאו. וכן בת המשיחה את ריבה לאמה ולאביה, לאחיה ולאחיותיה, וכי יעלה על הדעת שיירשעו אותה! הלא מאהבתם ורחמנותם יכריזו מלחמה על הצד השני הגם שהצדק עמו, ושני בני אותם משפחות ינהגו כ"שבטים" המצויים אצל הערבים הנלחמים למען כבוד המשפחה אלו עם אלו.

ולדאבוננו אין מספר לזיגות שהתגרשו רק מסבת התערבות בני המשפחה. ובשם גדול אחד, כי למעלה משמונים אחוז מהגרושים נגרמים מהתערבות המשפחות. וברור, שאלו היו ההורים נבונים ומתעקשים למנע מלהתערב, ובתקף היו דורשים מהזוג להסתדר בעצמם והיו פובשים רחמנותם בשעת פעסם, מספר לא מבטל של גרושים הנה נפחת ממה שהנו היום. וכך שמענו שהיו נוהגים בדורות קודמים, שהיו חכמים יותר, שכאשר היתה מריבה בין בני זוג, לא היו מקבלים אותם לביתם ומחזקים את המחלוקת, אלא שולחים אותם לביתם לעוד נסיון ועוד נסיון, עד שברב המקרים היו מסתדרים לבד והשלום היה שב לביתם.

לכן, כמה ישפילו בני הזוג אם יקבלו על עצמם במסכמות מפרשת ובהבנה מלאה שבשום אופן לא יערבו אף אחד מבני משפחתם בשום נושא מריבותיהם, ויקחו את המשפט לידיהם, או בשעת הצורך - לצד שלישי שאין לו שום נגיעה בדבר, והכל בסודיות ובנאמנות אחד לשני.

ובזה בנקל תשוב האהבה והאמון ההדדי בין בני הזוג, בכך שרואה כל צד כמה יקר ונעלה הוא בעיני בן זוגו, עד שאפלו בשעת פעס ומריבה מתאפק הוא מלשווח את צערו לקרוביו ולבני משפחתו, בהיותו נוהג את העדיפות לחיי הזוגיות, ובקווי וצפיה להסדר שלום ממתין הוא בסבלנות ועוצר עצמו מלשתף את קרוביו ובני משפחתו - עם כל אהבתו אליהם, כי רואה חשיבות בכן זוגו ובערך השלום אתו הרבה יותר מאשר להשתתף ולפרק את סבלו בקרב משפחתו מחשש שיהרס השלום על ידם. אם כן, הרי שחשוב לו השלום עם בן זוגו יותר מאשר לפרק סבל שיעלה לו במחיר הפסד השלום.

ומספר הרב זילברשטיין שליט"א (טובד יבעו), שפעם נדמן לו לראות ולשמע מקרה שאמא הסיתה את בתה נגד בעלה. נגש הרב לבת ואמר לה: "אם את רוצה לקיים מצוות עשה מהתורה, אזי, כשאמך תבוא אליך להסיתך נגד בעלך, סגרי לה את הדלת בפניה. אמך דומה במעשיה לקרח ועדתו".

[כז. לאשה שנפל בגורלה בעל קמצן](#)

אשה שנפל בגורלה בעל קמצן, עליה לקרא את הפרק הזה ולא את הפרק הקודם. את הפרק הקודם יעדנו לבעל הנגוע במדה זו.

ובכו, אשה המשפלת, יכולה להוציא את בעלה ממדה רעה זו, אלא שצריכה בסבלנות רבה, מעט מעט, לגרש רעה חולה זו ממנו.

עצה מפלאה מובאת בספרים הקדושים לעקר מדת הקמצנות - להתרגל לתת בתחלה ואפלו מעט. לכן בנעם ובסבלנות תמעט בדרישותיה, ותצטמצם לבקש ממנו אך ורק דברים שאין בהם כל כך כדי לעורר את מדת קמצנותו, ובלשון רכה תרפד את קשיות אמוץ לבבו, ולשון רכה תשבר גרם, ובתחלה יהא לו אמנם מאד קשה להוציא, אבל לשון רכה הרי יכולה לעשות הכל, ובעל פרוח יוציא כל פעם מעט, ובדרך זו תעקר ממנו מדה זו.

והוא בדוק ומנסה שמדה זו נתן לעקרה, וכאשר מתחילים בפתיחת ד - אזי מתקדמים וממשיכים לפתח ד, ומצוה גוררת מצוה. כי כל עקר הקשי במדה זו הוא ההתחלה, וכששוארים את ההתחלה, אזי מאליו האדם נגמל מנגע זה, ולכן כל עקר העבודה בזה הוא ההתחלה. והרבה נשים, מחסר סבלנות וממצוקת הבית, מגד מתחילות בבקשות גדולות, במריבות ומחלוקות - דבר הממריד יותר ומחזק את אמוץ הלב וקפוץ הידים, בחשבון שלא נתן לעקר מדה זו אלא בגד קשה ובזרוע נטויה. אולם רק בסבלנות ובלשון רכה נתן להתחיל לעקר מדה זו, ודי בשביר טבע רע זה בתחלתו, וכשתחלתו של טבע זה ישתנה, מאליו ימשד האדם להוציא ולפגור.

כת. לאדם שנפלה בחלקו אשה רעה או להפך

אשה שנפל בגורלה איש רע, עליה גם נאמר שלא תראה פני גיהנם, וצריכה היא להשתדל בסבלנות מרבה לסבלו ולכבדו, ויזכו למה שנאמר: "ברצות ה' דרכי - איש גם - אויביו ישלם אתו". ומי הם אויביו? "איבי איש אנשי ביתו".

וידעו שהכל מעוונותיהם, וזהו תקונם בהשגחה פרטית, וברצות ה' מעשיהם על ידי תשובה ומעשים טובים, יתהפכו הלבבות לאהבה ולשלוש.

וגם אם תחשב: לו היה לי איש טוב, הייתי צדקת יותר וכיוצא - גם זו מחשבת טעות, כי מי אמר לך שהקדוש - ברוך - הוא רוצה את עבודתך הנראית לך? אולי, וכך מסתמא, חפץ הוא יותר בעבודתך זו, ודוקא כך, בתקוף נסיונותך.

ודומה לדברינו ראיתי בספר "טובדך וביעו" (הקטע מנוסח לגבר אולם יש לאשה לקחת את אותו מסר): לפעמים מזוג הקדוש ברוך הוא לאדם אשה רעה כדי להביאו למצוי עצמי מלא, ויתרה מכך - גם אם באמת רוצה האדם שפון השמים זוגו לו אשה רעה כפשוטו, יש לו להתבונן ולדעת שהדבר נעשה לטובתו. הרב ציטט את דברי הגאון בעל ה"זית רענן" המסביר בדרך משלו את לשון הפסוק "עזר כנגדו", וממנה יוצא הסבר מפלא מדוע מביא הקדוש - ברוך - הוא על האדם אשה רעה.

יש אנשים, אומר ה"זית רענן", שהקדוש - ברוך - הוא, הצופה הגדול, יודע שההתפתחות שלהם תהיה רק באמצעות אשה רעה, שאינה עושה רצון בעלה. דהינו, שאם יהיה לו טוב בחיים והכל ילך למישרון ומאומה לא יטריד את דעתו, לא נגיעו כשרונותיו לידי מצוי מלא. דוקא האשה הלא טובה, ה"כנגדו", היא - ורק היא - מביאה לו "עזר" בחיים.

לכן, ממשיך ה"זית רענן" ואומר, זו הסבה שראינו הרבה אנשים גדולים שהיתה להם אשה רעה, וזה מפני שהקדוש - ברוך - הוא צפה למרחוק וראה שהגדלות שלהם תגיע לידי מצוי רק בצורה זו. יוצא אפוא, שאם רואה האדם באשתו דברים שאינם מוצאים חן בעיניו, ואף גרוע מזה - אל ימהר להחליט שהיא אינה מתאימה לו, כי אולי מאת ה' היתה זאת כדי להכשירו לגדלות. עד כאן.

כט. אל יהיו גירושין קלים בעיניך

חושבים הרבה, שהפתרון הטוב ביותר למחלקת ולסדור השלום - "גירושין", ובעיני ההמון ועמי הארץ הדבר נראה קל. הדמיון עובד: אקח אשה אחרת, נאה, מנמסת, עשירה, ואחיה מעתה חיים מאשרים.

הגמרא אומרת (גיטין צ' ע"ב, סנהדרין כב ע"א): אמר רבי אליעזר, כל המגרש אשתו ראשונה, אפלו מזבח מוריד עליו דמעות, שנאמר: "וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' ככי ואנקה מאין [עוד] פנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם. ואמרתם על מה? על כי ה' העיד בינך ובין אשת נעורידך אשר אתה בגדתה בה והיא חבדתך ואשת בריתך" (מלאכי ב'. יג - יד).

ובספר "נשמת חיים" מביא בשם רבו רבי שאול נחמניאס ז"ל פרוש נפלא:

ולכאורה אינו מובן מה הקשר שהמזבח מוריד דמעות על אשתו ראשונה? אלא שהמזבח, בראותו אדם מגרש אשתו ראשונה על שהקדיחה תבשילו או מצא אחרת נאה הימנה, מתעורר לבכות על דבר זה שלא היה צריך להביא אותה לידי גירושין, שהרי המזבח מקריבים עליו קרבן. ופעמים שאדם מביא לקרבן שה דל ורזה, בשעה שיש בעדרו זכר מבחר וטוב הראוי יותר, ובכל זאת מתעלים מזה המזבח וסובל זה, ואיך האדם לא יסבל מאשתו אם הקדיחה תבשילו, או מצא אחרת נאה הימנה לגרשה!! לכן הוא בוכה עליו, על הטעות שלו, וגם על עצמו - איך מעליבים אותו ולא יכול להתנגד. עד כאן.

ולצערנו, הרבה זוגות תמימים הולכים לכל מיני אנשי דלא מעלי חסרי אחריות, חומדי בצע, המרשים לעצמם לפסק לאוגות להתגרש או לא, או קדם שנשא, אומרים להם שאינם מתאימים ועליהם להפרד. אוי להם ואוי לנפשם! לעולם

לא יכפר להם עון שפָּזָה להפריד בין איש לאשתו! עון זה השנוי והמקצין ביותר את מדת הדין על עושה עול זה.

ובפרט שראינו הרבה זוגות שרבו מריבות ומחלוקות גדולות ולבסוף התישרו כל הדברים במשך הזמן, כי לפעמים לוקח זמן עד שההבנה וההשתוות בין בני הזוג והשלום והשלוש ביניהם, ורואים לבסוף נחת מכל בניהם ובנותיהם, על אף שהימים הראשונים לא היו כל כך טובים.

וכמספר על הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל (ראש ישיבת "פורת יוסף"), שהיה תמיד מרבה להשפין שלום בית בין איש לאשתו. פעם אחת באו אליו בני זוג שהיה ביניהם מריבה, וכל אחד מהם טען במשך שעות ארוכות שהשני אינו מבין, אינו מעריך, אינו קשוב... וכיוצא. שאל אותם הרב: "כמה שנים אתם נשואים?" נקבו במספר השנים. אמר להם הרב: "לאחר ארבעים שנות נשואין תבינו זה את זה טוב יותר." והם הלכו לביתם... ("המורה" עמוד רעז, הובא בספר "אבותינו ספרו לנו" (הגדה) עמוד 171).

לכן, פשיש וכוונת בין הזוג ואינם מסתדרים בעצמם, יש ללכת רק לתלמיד חכם ירא שמים בתכלית, שיש אהבת ישראל גדולה בקרבם ועושה כל מעשיו לשם שמים, שבודאי נשמר הוא מהשמים שלא תבוא תקלה על ידו.

וראה בגמרא מעשה דבבא בן בוטא כמה מחל על כבודו והסכים לבזות עצמו על מנת למנוע סכסוך בין איש לאשתו, וכן רבי מאיר בעל הנס שהסכים לאשה שתירק בעינו שבע פעמים למען השלום.

ועוד מעשה נורא ראיתי בספר "שלום אהלך" שארע במרוקו עד כמה יש להרב המשפין שלום למסר נפשו למען שלום הזוג לבל יפרדו:

שני סוחרים יהודים בעיר סוניה שבמרוקו היו ידידים, וכן היו גם ידידי הפאשה. לעשיר אחד בשם חיים בן בכאף הייתה בת יפה מאד, וכשראה הסוחר ידיד אביה אותה, חשקה נפשו בה ויבקש את אביה לתתה לו לאשה. חיים בן בכאף הסכים, הכין כל מה שנחוצ לבתו ולחתנתה, ויסדרו את החפה ברב עם ובשמחה גדולה. הבת עברה לגור בבית בעלה העשיר, והוא אהב אותה מאד מאד. כעבר תקופה קצרה היו וכוהים ביניהם והסוחר רב עם אשתו הצעירה. האשה נעלבה מאד, ותלך לבית אביה. הסוחר העשיר, בעלה, בקש את ידידו לשלח חזרה את בתו אליו, אך חיים בן בכאף סרב לשלח מביתו את בתו. ויאמר: לא חתנתני את בתי בכדי שתחיה חיי מריבות. בעלה יכול לתת לה גט, ואם אינו רוצה - היא תשאיר בביתי כל ימי חייה. הבעל שלח שליחים ובקש להחזיר את אשתו, אך אביה חיים סרב להחזיר את בתו לבעלה. הבעל פנה לפאשה שיתערב גם הוא בדבר. הפאשה שלח מכתב לחיים בן בכאף ויבקשהו להחזיר את בתו לבעלה, אך כתב תשובה מנומסת לפאשה, ויאמר לו: הפעם לא אוכל למלא בקשתך. מוטב תזריד ראשי מעלי מאשר להחזיר את בתי לאיש שמענה אותה.

הבעל, שאהב את אשתו, לא יכל להשלים עם העבדה שאשתו אינה חוזרת אליו, פנה לרבי מאיר בן עטאר ויתחנן לפניו להשפיע על חיים בן בכאץ לשלח את בתו מביתו. אמר רבי מאיר לבעל: בשביל שלום בית אני מוכן לעזר. באחד הערבים הלך הרב לביתו של חיים בן בכאץ, ובחדר האורחים ישבו סוחרים ואורחים רבים. [רגילים במרוקו, שכל הנכנס לחדר האורחים, חולץ נעליו ליד הפתח ונכנס לחדר האורחים.] רבי מאיר בן עטאר ראה כל זוגות הנעלים לפני הפתח, ויכיר את נעלי בעל הבית חיים בן בכאץ. מייד התכופף, ויחזיק בנעל של חיים בן בכאץ וינשק אותה. חיים בן בכאץ ראה את הרב מאיר בן עטאר מנשק נעלו, מייד צעק לקראתו ויאמר לו: רבי! מה אתה עושה? מדוע אתה מעליבני? אני מוכן לכל בקשותיך, רק אל תעשה את המעשה הזה לנשק נעלי. ויאמר לו רבי מאיר: אם בן, שלח מייד את בתך לבית בעלה, ואז אפסיק. האב הכרח למלא בקשת הרב. חיים בן בכאץ אמר לבתו: הערב את חוזרת לבית בעלך. הרב אמר: אני אוליד אותה לבית בעלה. וישלימו איש עם רעהו. רבי מאיר שמח ויודה לה' על אשר השיב שלום בית והחזיר אשה לבית בעלה, ומאז קבל עליו הבעל לחיות בשלום ושלחה עם אשתו. חיי הזוג היו מצלחים, ויבנו בית נאמן, ויולידו בנים ויחיו חיי נחת ועשר. נחמך. עד כאן.

ל. אירוח זוגות - חרבן הבית

על כל זוג לדעת, בניתם בית, אהבה ואחווה ביניכם, דעו שישנו אויב גדול המסכן להחריב אף בית יציב וחזק, והוא ארוח זוגות, להזמין זוג נוסף הביתה, בדרך כלל הדבר מסכן, הנסיון של שמירת העינים קשה מאד במצב כזה שכל השבת הנכם בין זוג נוסף. הסתפוח הדבור והקלות ראש מצוינה מאד, שכן יש כאן רצף זמן שהזוגות יחד, וביותר שהאכל והסעודה גורמים לקרור דעת מאד, פרגוניים על האכל, על הארוח, חיוכים, צחוק, הומור, וממהומור לבדיחות, ומבדיחות לליצנות ואין אני רוצה להאריך עוד.

וביותר פאשר מדבר בגיסים וגיסות, כאן נוצרת תחושה של "הצדקה" בארוח זוגות, שכן זה משפחה... צריך "גבוש"... צריכים להיות פתוחים... וכאן האסון הוא פי כמה, וכי יש היתר לשבת גיסים וגיסות יחד, ואפלו חתן עם חמותו, כלה עם חמיה אסור חמור לשבת יחדו בשיחה, בהסתכלות, ועל אחת כמה וכמה בשחוק וקלות ראש המרגילים לערוה.

ולפחות גם אם לא יגיעו לפרטים שהזכרתי, קים אסון נורא, והוא אסון "ההשנאות".

פאשר זוג מתארח אצל זוג, באפן טבעי עושה כל אחד מבני הזוג השנאה בין הבן זוג שממולו לבן הזוג השני לו, וכידוע המשל: הדשא של השני תמיד נראה יותר

טוב, ואז יוצאים מארוח זה בחמוץ פנים, בתחושת אכזבה, וחבל על הבית הנחמד והיציב שהיה קיים עד עתה, ומעתה ערבה לה כל שמחה. שכן יצר "ההשואה" הוא קשה, יסודו מהמדות הרעות המטבעות באדם הקנאה התאנה והכבוד, מהם נובע יצר "ההשואה". הדברה העשירית שבעשרת הדברות היא "לא תחמד אשת רעה בית רעה... ומובא במדרש שזו הדברה החמורה שבכלם, וממנה יכול האדם להפשיל בכל עשרת הדברות.

ולכן מי גבר להיות בטוח בעצמו להיות "טוב עין" ולא לקנאת כלל ואם חזק אתה לעצמך, מי ערב לחזיק זה לבן זוגך, שמא הוא יפשיל ולכן הטוב להמנע אם לא במקרים חריגים, וכמו פאשר שני הזוגות יראי שמים, שומרים עיניהם למאד, מקפידים שאשה תדבר עם אשה בלבד, ואיש עם איש בלבד, והכל לשם שמים, שיחס ושיגם בעניני תורה ויראת שמים, במקרים האלו אפשרי, וגם לא באפן תכוף אלא לעתים רחוקות.

וזו גם אחת הסבות שיש להמנע מלהתארח ב"בתי מלון" שכן הישיבה שם משפחות מול משפחות בחדר אכל, נסיון הקדשה, ותופעת "ההשואות" מצויה שם למאד - סבה להרס וחרבן הבית, ואף אם תמצאי שם "מנוחת הגוף" אמנם כנגדה תצאי משם עם טרדת הנפש!...

ה' ישמרנו   מכל   מכשול   ומכל   בושה   אמן.

לא. התמודדות לאשה עם בעל בשעת גרושין או כשהתמוטט בפרנסתו ובבריאותו

נשים יקרות, זו לא חכמה ולא גבורה להיות אשה טובה, רחמנית, מסורה, נאמנה, אתראית, רגועה ומאירת פנים, עם הרבה "הפרת הטוב" פאשר הבעל הוא במיטבו, בלחו, בגבורתו, בבריאותו, מפרנס בהרחבה, וכמו כן רגוע מפרגן, מעודד ומאיר פנים, עולמנו הוא עולם של נסיונות ושל התמודדיות, המצריף גבורה, מסירות, יראת שמים, רחמנות הפרת הטוב גם פאשר אותו הבעל נפל, התמוטט בבריאותו, בפרנסתו, וממילא לקה בחסר סבלנות, בשעמום, במגבלות המצריכה סעוד ועידוד, אכן הנסיון הוא קשה, אולם לכך נוצרנו.

על האשה לזכר את הימים הטובים בהם היה הבעל מעניק, שם נפשו בכפו להעמיד את הבית, טרח יום ולילה לקיום הבית, על האשה לזכר לבעלה את הימים שהיה לה בטחון ומשען בבעלה, וכל בקשותיה היתה שוטחת לפניו והוא היה ממלאם, ועושה אשר ביכלתו לשמחה ולספק לה את רצונה.

לזכר את השמחות שהיו במשפחה כמה תרם באונו ובממונו לאותן שמחות שבהן שמחת את וכל בני ביתך. את השבתות והימים הטובים שהתענגת את וכל בני ביתך, ועוד ועוד, לא חסר דברים לזכר לו את הטוב שעשה למענך ולמען הילדים.

האשה מטבעה לזכר לבעלה פרטים קשים שנעשו לה ממנו - גם לאחר שנים רבות, היו אצלי זוג שהאשה הייתה פעוּסָה על בעלה בגלל טעויות שעשה בשנה הראשונה, וכבר עברו מאז 30 שנה... וזוכרת היא לו את עוֹנוֹ כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לָהּ זאת היום. חניבים לעקר מדה רעה זו, ולהפסיק "לאָסֵף" עוונות של הַבֵּן זוג, וכמו שאנו מבקשים מהבורא: "אל תזכר לנו עוונות ראשונים".

כמה מסכנה אותה אשה הנוטשת את בעלה במצבים של התדרדרות בריאותית או כלכלית, כמה משחיתה אותה אשה את נפשה על "כפיות הטובה" שבה כאשר במצבי הירידה של בעלה, נהפכת היא לאכזרית, לבוגדת בטובתו, אשה שכזו הורסת את הבנין הרוחני שלה, ובשעת "אמת" נכשלת היא במבחן חיייה להחשב כאשה לא חושבת, לא חכמה, אנוכית וחסרת מוסר. לאן תשא זו את חרפתה לנצח בהוכיחה את עצמה לקויה במדות שנצטינו בהן עם ישראל - ביִשְׁנֵים רחמנים גומלי חסדים, ואם לא עושה זאת עם בעל נעוריה, עם מי כן עושה זאת!?

לעמיתה, כמה אצילות נפש מגלה אשה כאשר בעלה נפל והתמוטט בבריאותו, בכחו וגבורתו, בפרנסתו, וביותר אם נפל למשכב וצריך לסעדו ולתמכו, וזו באצילות נפשה מוסרת נפשה לסעדו ולתמכו, לעודדו, לרחם עליו, ובודאי שלא להשליכו כאיש זר שלא הכירנו מעולם.

נשים יקרות, הדבר השנאוי ביותר על הקדוש ברוך הוא הוא ההתנכרות וההתכחשות לטובתו של הזילת ולנהג בו בכפיות טובה, על כך הקדוש ברוך הוא מעניש למאד.

ואמרו חז"ל: כל הכופר בטובתו של חברו סופו כופר בטובתו של הקדוש ברוך הוא, שכן המדות שבאדם לא נתנות לפצול, ואם כלפי בעלך כך את נוהגת בנדאי תנהגי כך גם כלפי ה', לבעט בו כאשר יצר לך, ולא לזכר לו טובותיו וחסדיו שהתחסד עמך כל ימך. נשים יקרות, נזכר, העולם הוא "גלגל", מה שאדם עושה זה חוזר אליו חזרה. וכבר היו מעשיות לא מעטות שנשים נטשו בעליהן כאשר בעליהן התמוטטו בבריאותן, ולבסוף התהפך הגלגל, והבעל הבריאה והאשה חלתה, או שהאשה חלתה ובניה נטשו אותה והשליכוה כאשה זרה, וכאשר עשתה לבעלה כך עשו לה בניה.

וכמו כן דברינו אמורים לאשה בתקופת מהלך הגרושיו, לצערנו רואים אנו שבמצב זה צד אחד מתאכזר על משנהו באפן אכזרי ללא רחמנות כלל, וחושבים, זהו, התרה הרצועה, נפרדים, יש "למצץ ולסחט" את השני כמה שיותר, להכפיש

ולבזות, והפל עם הרבה "התרים". וישנן נשים שהולכות ל"בית משפט" והוא אסור מחלט והרמת יד בתורת משה רבנו, אם לא שישנו התר מיחד מרב מסמך - או שמעלילות עלילות על הבעל שלא היו ולא נבראו באכזריות נוראה.

רבנו של עולם, היאך שוכחים את הזמים היפים והטובים, את החסד והטוב שהיה בימים הטובים, היאך מתהפכים לרעים ולאכזרים, היסלח על כך ה'...!! בודאי לא! נשים יקרות, העולם הזה חולף והולך, חבל לעבר אותו בכשלוך, חבל שלאחר שתגיעי ליומך האחרון לא תוכלי לשחק חבל שביום זה יתברר לך שנכשלת במהלך חייך בתפקידיך. יצאת ככשלוך, יצאת מנצחת, כשתראי אז את האמת, תפירי שהלכת ב"התרים" של שקר, "התרים" שנבעו מאכזריות, מאנוכיות, ממדות רעות ומשחתות.

הפסדת מלהוכיח את אצילותך, את אמונתך ובטחונך בה', הייתה לך הזדמנות להוכיח לבוּרא את גבורתך ועז ריחך להוכיח לו כמה נאמנה את לגזרותיו, כמה מתבטלת את לרצונו, זכלת לצאת מנצחת, מאיךה, לזכות לקבלת פנים של האמהות הקדושות שהיו מתגאים ומתפארים בך, זכלת להיות במחצת "רחל אמנו" המצטיינת במדת "הותרנות" ולישב עמה במחצתה במקום לשבת עם קרח ועדתו - כפויי טובה ובעלי מחלקת, וכן עם יתר הנשים שנהגו כמותך ולא עמדו בשעת מבחן.

כמוכן שכל דברינו שאמרנו לכוון האשה, אמורים המה גם לכוון האיש שפמו כן לא ינטש את אשתו בשעת חלשתה, התמוטטותה, חליה, וירחם עליה לסעדה, לעודדה ויזכיר לה הטוב שעשתה עמו, כן בשעת גרושין כאמור, לא יחא אכזר, מעליב ומכפיש. רק הארכנו בזה לכוון האשה כיון שספרנו זה מיעד להן.

וכמו כן הרבה פרקים מספרנו זה שיש לאיש כמו לאשה ואולי אף ביקר שאת בפרטים מסוימים, ואם ירצה ה' ויתן חיים וכח חכמה ובינה נערך - בלי נדר - ספר המיעד לגברים לחזקם לעודדם היאך ינהגו בדרך האמונה את תפקידם בחיים, ולהגיע ליעודם ולתכליתם, ולשפן אור לנצח במחצת צדיקים וחסידים.

פרק ד' - התמודדות הפרנסה - לאשה

א. הדואג לפרנסתו דומה לדואג היאך יעביר את כספו מכיס ימני לכיס שמאלי

אָפּתח נושא זֶה בּמאַמֶר פֿסיכולוגי שְאומֶר אוֹתוּ הרה"צ הרב דְסָלֶר זצ"ל בְּסִפְרוֹ "מִכְתָּב מֵאֵלֶיהוּ".

וּמִתְחִלָּה נִבְאָר "דֶּרֶךְ הָאֱמוּנָה" בְּפִרְנֶסָה בְּאִפְסוֹ כְּלָלִי, וְאַחַר כֵּן אֶת הַשִּׁיף לְאִשָּׁה בְּמִיחָד.

הַפֿסיכולוגים אומרים שְהאַדָם דואג מדבר שְבִדְעָתוֹ שֶהוא יְכוּל לְטַפֵּל בוּ, וְלָכוֹן חֵשׁ אַחֲרֵיּוֹת עַל עֲצָמוֹ לְדָאָג לְסִדֵּר אֶת הָעֲנָן שֶהוא דואג עָלָיו, אוֹלָם בְּדִבְרֵי שְהאַדָם יודע שְבִין כֹּה אֵין בִּיכְלָתוֹ לְטַפֵּל בְּנוֹשָׂא, סָרָה דְאָגָה וְאַחֲרֵיּוֹת מִלְבוֹ.

וּלְדַגְמָא, מְבִיא הַרְבֵּי דְסָלֶר זצ"ל.

אֵין מִדֶּרֶךְ הָאָדָם לְדָאָג שְמָא עֵתָה תִצָּא נְשִמְתּוֹ... שְמָא יָמוֹת הָרַגְע... שְמָא יִקְבֵּל הַתְקֵף לֵב עֵתָה... וְכִיּוֹצָא, וְהַסְבָּה כִּיּוֹן שְבִין כֹּה אֵי אָפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת נֶגֶד זֶה כְּלוּם, וְכִי אִם יַחֲוֵשׁ הָאָדָם שְנִשְׁמָתוֹ עוֹמְדָת לְצֵאת, יְכוּל הוּא לַעֲצָרָה בְּיָדָיו אוּ בְּאִמְצָעֵי אַחַר כֵּן שֶׁלֹּא תִצָּא...?! וְכִי אִם חֵשׁ הוּא שְעוֹמֵד לְקַבֵּל הַתְקֵף לֵב עֵתָה, יֵשׁ בְּכחוֹ לַעֲצֹר אֶת זֶה...? לָכוֹ אָדָם לֹא דואג, מִיֵּאֵשׁ מְלֶהִיּוֹת אַחֲרָאֵי עַל אַרוּעִים שְפִאָלָה אַחַר שְבִין כֹּה אֵין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת מְאוּמָה בְּאִם יֶאָרְעוּ, מִסִּיר דְאָגָה מִתַּח מְלְבוֹ, וּמְשִׁאִיר אֶת הַמְצָב שְיִהְיֶה כְּפִי שְיִהְיֶה.

על מה כֹּן בֶּן אָדָם דואג?

עַל דְּבָרִים שְבִדְעָתוֹ וּבְשִׁכְלוֹ מִבִּין וּמְשִׁכְנֵע שְבִיָּדוֹ לְהַצְלִיחַ בָּהֶם, וְשְׂאִם יִשְׁתַּדֵּל, יִתְאַמֵּץ וְצָלִיחַ לְסִדֵּרָם בְּמוֹ יָדָיו וּבְשִׁכְלוֹ, אֲזִי נִכְנָס הוּא לְמִתַּח, לְדְאָגָה, וְאִף לַעֲצָבֻנוֹת וְכַעַס, כִּיּוֹן שְבִדְעָתוֹ רַק הוּא יְכוּל לַפְעֵל, וּבְאִם יִחְדֵּל - יִפְסִיד, לָכוֹ עוֹשֶׂה הוּא אֶת כָּל הַמְאַמְצִים בְּכַחַת, בְּדְאָגָה וּבְתַחוּשַׁת אַחֲרֵיּוֹת מְלָאָה.

נְשִׁים יְקוֹרוֹת! עֲלִיכֶן לְדַעַת, לְדָאָג לְפִרְנֶסָה, כְּמוֹהוּ - כְּמוֹ לְדָאָג שְׁלֹא תִאָּרַע מִיָּתָה פְתַאוּמִית, אוּ שְבִיָּב לֵב פְתַאוּמִי...

כְּמוֹ שְׂאִין מְקוּם לְדָאָג מִמִּיָּתָה פְתַאוּמִית אַחַר שְׂאִין הַדְּבָר בְּיָדֵינוּ, וְהַנּוֹרְמָלִי הוּא שְבִיָּנִי אָדָם לֹא דואגים מִמְצָבִים שְפִאָלוֹ כִּיּוֹן שְמִיאֲשִׁים הֵמָּה מְלַפְעֵל בָּהֶם מְאוּמָה, כֹּן אֵין לְדָאָג לְפִרְנֶסָה, מַה יִּהְיֶה... אֵיךְ יִהְיֶה... כְּמָה יִהְיֶה... אֵיךְ יִסְפִּיק לִי סְכוּם כְּזֶה מְעַבֹּדָה אַחַת... וְכִיּוֹצָא, כִּיּוֹן שְבִין כֹּה אֵין הַפִּרְנֶסָה בְּיָד הָאָדָם.

זֶהוּ יִסוּד הַתּוֹרָה כְּלָתָהּ, בְּטַחוֹן בְּה', לְהֵאֱמִין שְפִרְנֶסָתוֹ שֶׁל אָדָם קְצוּבָה לוֹ מֵאֵת ה', וְהָאָדָם רַק מְסִתּוּבָב, אֲף וְרַץ סְבִיב הַגְזָרָה שְכָפֶר נִגְזְרָה, וְכָל רִיצָתוֹ, דְאָגָתוֹ, מִתְחִיו וְעֲצָבִיו לֹא יוֹעִילוּ לוֹ מְאוּמָה, כִּיּוֹן שְפִרְנֶסָתוֹ כְּפֶר נִגְזְרָה עָלָיו.

ודומה הוא לאדם שמעוֹתיו כָּבֵר בְּכִיסוֹ הַיְמָנִי וְדוֹאֵג הוּא הַיָּאֵד יַעֲבִירם לְכִיסוֹ הַשְּׂמָאלִי... שֶׁכֵּן מְזוֹנֹתָיו שֶׁל הָאָדָם קְצוּבִין לוֹ, וְכִבֵּר הֵם בְּכִיסוֹ, וּמָה לוֹ לְדַאֵג הַיָּאֵד יִשְׁיֵגם, הַמְטִיל עָלָיו זֶה רַק לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדַרְךְ טְבִיעִי כְּדִי לְקַבֵּלם בְּדַרְךְ טְבִיעִי.

אָכֵן, מְצוּיִים אָנוּ לְהִשְׁתַּדֵּל, אוֹלָם רַק בְּיַדֵּנוּ וּבְרַגְלֵינוּ, וְלֹא בְמִתְחִינּוּ, בַּעֲצָבֵינוּ וּבְדַאֲגוֹתֵינוּ, שֶׁכֵּן אֵלּוּ לֹא יוֹעִילוּ לָנוּ מְאוּמָה.

וּמַעֲשֵׂה מוֹבָא בְּמִדְרָשׁ תַּחֲלַת פְּרֻשֵׁת "מִצְרַע", בְּכַהֵן אֶחָד שֶׁלֹּא הִיָּתָה פְּרֻשָׁתוֹ מְצוּיָה וְחָשַׁב לְנִסְעַ לְמִרְחָקִים לְהִבְיֵא פְּרֻשָׁתוֹ, וְכִינּוּ שֶׁהִיָּה כַּהֵן, מִתְפַּקִּידוֹ הִיָּה לְבָדֵק נִגְעֵי צְרַעַת שֶׁפָּרְחוּ בָּאָדָם לְטִמְאָם אוֹ לְטְהָרָם, וְלָכֵן לָמַד לְאִשְׁתּוֹ דִּינֵי צְרַעַת קִדָּם יְצִיאָתוֹ, וְאָמַר לָהּ, דְּעִי, לְכָל שְׁעָרָה וְשְׁעָרָה בְּגוּף הָאָדָם, יִשְׁנֶה נְקֻבּוּבִית בְּעוֹר שְׂמֹמְנָה הִיא שׁוֹאֶבֶת חַיּוּתָהּ וְנִזְוָנָה מִמֶּנָּה, וְכִשְׁבָּא אָדָם שֶׁלְקָה שְׁעָרוֹ וְהִפִּיד לְצַבַּע אַחֵר פְּרוּשׁוֹ שֶׁלְקָה עוֹרוֹ שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ שְׁעָרוֹתָיו, וּמִצְרַע הוּא.

אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ, בְּעָלִי, שְׂמַעְתָּ מָה אָמַרְתָּ...?! לְכָל שְׁעָרָה בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נְקֻבּוּבִית בְּעוֹר שֶׁתְּהֵא נִזְוָנָה מִמֶּנָּה, וּבְכֵן אָמַר לִי כַּמָּה שְׁעָרוֹת יֵשׁ לָךְ בְּרֵאשֶׁתְּךָ?! הַאֲפֹשֶׁר לְמִנּוֹתָם, וְלְכָל שְׁעָרָה שֶׁבְּרֵאשֶׁתְּךָ דָּאֵג הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיְהִיָּה לָהּ מִהִיָּכֵן לְהִתְקַיֵּם, וְלָךְ אֵתָהּ בַּעֲצָמָךְ לֹא יְדָאֵג הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִהִיָּכֵן לְהִתְקַיֵּם...?! וּבְכֵן אֵינִי מְרֻשָּׁה לָךְ לְנִסְעַ לְמִרְחָקִים, שֶׁכֵּן הַבּוֹרָא יְדָאֵג לָנוּ לְפְרֻשָׁתֵנוּ גַם בְּמִקּוּם הַזֶּה, שְׂמַע לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא נִסְעַ, וְהִסְתַּדְּרָה לוֹ פְּרֻשָׁתוֹ בְּעִירוֹ.

ב. התמודדות נכונה לאשה בענייני פרנסה

ידוע הוא שעקר נסיון ומבחן האמונה והבטחון בה' הוא בענייני פשרות הממון והפרנסה, וכמבאר במסלת ישירים: "רבים יתחסדו בענפים רבים בענפי החסידות, ואל שנאת בצע הממון לא הגיעו".

האדם בהול על פרנסתו וממונו, חושב שבגדו הדבר להביא פרנסתו לעצמו ולבני ביתו, ולכן אף ורץ, דואג, עצבני, מורה התרים לעצמו בספקות פשרות הממון, מביטל הרבה מצוות תפלות מתחישת אחריותו להשיג ממון. ואם המדבר בנשים אזי האסון הוא בכפלים, מלבד האמור לעיל ששיך גם בגברים, עוד יותר הוא בנשים, כשאין חזקות מספיק, מתפשרות במקומות עבודה גם כשאין שם צניעות, גם כאשר במקום עבודה נכשלות ומכשילות, בבגדים מפשירים, בצחוק וקלות ראש, אסור "יחוד", רבוי שיחה וכיוצא, והכל נהיה מתר לצרף פרנסה.

על הנשים לדעת, ענין הפרנסה לא מטל עליהם כלל, ובפרט נשים נשואות, ענין הפרנסה מטל על הבעל, הוא זה שהתחייב בכתבה לזון ולפרנס את בני ביתו, האשה יכולה רק להתנדב לעזור ולסייע לבעלה, ולכן אסור לה לצאת לעבד, אם

לא כְּאִשֶּׁר זֶה מְרֻצֶנָה הַמְּלֵא, וְעוֹד רַק כְּאִשֶּׁר מְקוֹם הָעֲבוּדָה הוּא צְנוּעַ וְאֵין שׁוֹם מְכֻשׁוֹל לְעֲצָמָה וּמְכֻשְׁלָה לְאַחֲרִים.

אִם אִשָּׁה נְשׂוּאָה מְכָרִיחָה עֲצָמָה לְצִאת לְעֶבֶד מִכַּח דְּחִק הַפְּרָנְסָה, זֶה קְטָנוּת אֲמוּנָה שְׂאִין כְּמוֹהָ, שֶׁכֵּן לֹא מִטַּל עָלֶיהָ כָּלֵל עֲנִין הַפְּרָנְסָה, הָאִשָּׁה אֵינָה אֶלָּא כְּאַחַד הַיְלָדִים הַקְּטָנִים שֶׁבְּבֵית שְׂאִין מִטַּל עָלֵיהֶם הָאַחֲרִיּוֹת בַּפְּרָנְסָה, אֶלָּא מֵה שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ בַּפְּרָנְסָה יְבוֹא לָהּ דֶּרֶךְ בַּעֲלָהּ, וּבַעֲלָהּ הוּא זֶה שֶׁצָּרִיךְ שְׂיַעֲסֵק בָּזֶה וְלֹא הִיא. וְאִם בְּרֻצֶנָה לְעֶבֶד, צָרִיךְ שְׂיֵהָא זֶה רַק מְרֻצֶנָה הַמְּלֵא, וּבְגִדָר הַתְּנַדְּבוֹת שֶׁמִּתְנַדְּבוֹת הִיא לְעֹזֵר לְבַעֲלָהּ.

מִכְלָלִי הָאֲמוּנָה, הַבַּעַל לֹא יָכוֹל לְהַכְרִיחַ אֶת אִשְׁתּוֹ לְעֶבֶד לְהִבְיֵא פְּרָנְסָה, הַפְּרָנְסָה מִטְּלַת עַל הַבַּעַל, הַבַּעַל יָכוֹל רַק לְבַקֵּשׁ מֵאִשְׁתּוֹ שֶׁתֵּעָזֵר לוֹ, וְלָכֵן רַק אִם בְּרֻצֶנָה הַמְּלֵא תִּסְכָּח לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּמִצְוָה עִמוֹ, יָכוֹלָה לְעֶבֶד, וְלָכֵן חָיֵב שְׂיֵהָא זֶה בְּתַנְאֵי שְׁמִקוֹם הָעֲבוּדָה יֵהָא גְדוּר בְּגִדְרֵי הַצְּנִיעוּת הַמְּלֵאִים, כִּי אִם לֹא, הָרִי שֶׁהִיא עוֹשֶׂה "מִצְוָה הַבְּאָה בַּעֲבָרָה", בְּאָה הִיא לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, לְסַיֵּעַ לְבַעֲלָהּ בְּמָה שֶׁהוּא מְחַיֵּב וְלֹא הִיא, וְעוֹשֶׂה זֹאת בְּדֶרֶךְ אִסוּר, אֵיזָה מִצְוָה יֵשׁ כָּאן?!

וְגַם כְּאִשֶּׁר הַבַּעַל "אֲבָרָךְ" וְתוֹרָתוֹ אֲמִנּוּתוֹ, הַתּוֹרָה לֹא הִשְׁתַּנְּתָה, הַבַּעַל חָיֵב לְזוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא הָאִשָּׁה אֶת בַּעֲלָהּ. בַּעַל חָיֵב בְּמִזְוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאֵין הַדְּבָר תְּלוּי בְּאִם הָאִשָּׁה עוֹבְדָת אוֹ לֹא עוֹבְדָת - הָאִישׁ חָיֵב בְּמִזְוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאִם הָאִישׁ חָיֵב עָלָיו לְדַאֵג לְפְרָנְסָתּוֹ, וְאִם בְּרֻצֶנָה לְלַמַּד תּוֹרָה, אֲשֶׁרִיו וְאֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ, יִלְמַד תּוֹרָה וְיִבְטַח בְּה' בְּכָל כַּחוֹ שֶׁיִּזְמִין לוֹ פְּרָנְסָתּוֹ, וְלֹא יִמְצָא פְּתוּרָה לְתוֹרָתוֹ בְּכָד שֶׁיִּכְרִיחַ אֶת אִשְׁתּוֹ לְעֶבֶד, וּבִפְרָט בְּמִקוֹמוֹת לֹא כְּשֶׁרִים כִּי בָּזֶה יְבִיא עָלָיו קִלְלָה בְּמִקוֹם בְּרָכָה.

הַרְמַב"ם בְּסוֹף הַלְכוֹת שְׁמִטָּה וְיוֹבֵל, כּוֹתֵב שֶׁכָּל אָדָם רִשְׁאֵי לְלַמַּד תּוֹרָה כְּשֶׁבֵּט לוֹ, וְלַעֲסֹק בָּהּ יוֹם וְלַיְלָה, וְהִיאִךְ יִתְפָּרְנֵס? מִשִּׁיב הַרְמַב"ם: מִבְּטָח הוּא שֶׁה' יִזְמִין לוֹ כָּל צְרָכָיו לְהִיוֹתוֹ עֹבֵד ה' שֶׁפָּרַק כָּל הַמַּחְשְׁבוֹת וְהַחֲשָׁבוֹנוֹת! שְׁמַעְתָּן! הַרְמַב"ם לֹא כָּתֵב שְׁמִי שֶׁנִּפְשׁוֹ חֲשָׁקָה בְּתוֹרָה יִשְׁלַח אֶת אִשְׁתּוֹ לְעֶבֶד בְּמִקוֹמוֹ, פְּרָנְסָתּוֹ תְּבוֹא לוֹ מִמְּסִירוֹת נַפְשׁוֹ לְתוֹרָה, וּמִבְּטָחוֹנוֹ בְּה', וְלֹא מִכָּד שֶׁיִּשְׁלַח אֶת אִשְׁתּוֹ וְיִכְרִיחֶנָּה לְעֶבֶד.

וְאִם הוֹלְכֵת הָאִשָּׁה לְעֶבֶד שֶׁלֹּא מְרֻצֶנָה, וּבִפְרָט אִם הוֹלְכֵת לְעֶבֶד בְּמִקוֹמוֹת שְׂאִין שֶׁם צְנִיעוּת, בַּעֲלָהּ וְהִיא יִשְׂאוּ עוֹנֵם, וּבְנֹדָאֵי שֶׁלֹּא יֵרָאוּ בְּרָכָה בְּכֶסֶף זֶה, הַבַּעַל שֶׁמְכָרִיחַ אֶת אִשְׁתּוֹ לְעֶבֶד הוּא חוֹטֵא שֶׁכֵּן זֶה תִּפְקִידוֹ וְלֹא תִּפְקִידָהּ, וְהָאִשָּׁה שֶׁהוֹלְכֵת לְמִקוֹמוֹת לֹא צְנוּעִים חוֹטֵאת בְּנַפְשָׁה לְפָרֵץ גְּדָרֵי הַצְּנִיעוּת.

וְרַק אִם הָאִשָּׁה מְרֻצֶנָה וּמְטוֹב לָבָה חֲשָׂה רְצוֹן לְחֶסֶד, לְעֹזֵר לְבַעֲלָהּ, וְכֵן חֲפָצָה הִיא שְׂיֵהֶיָה לָהּ חֶלֶק בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל בַּעֲלָהּ, וּבִשְׂמִיחָה וּבְטוֹב לֵב הוֹלְכֵת לְעֶבֶד, וּכְמוֹ כֵּן מִקְפִּידָה שֶׁעֲבוּדָתָה תֵּהָא בְּמִקוֹם שֶׁהַצְּנִיעוּת שֶׁם כְּרָאוּי, בְּנֹדָאֵי יֵהָא בְּרָכָה

באשה כזו, ובכסף שתרויח זהה שפע טובה וברכה כמו באשר הגיע כסף זה מהבעל עצמו.

ואם דברינו אמורים בכל עת וזמן, על אחת כמה וכמה בימינו, שמקומות עבודה בדרך כלל פרוצים, חסרי צניעות בלבוש ובהנהגה, מסתובבות להן נשים בין גברים ליצנים וקלי דעת, וכן בין נשים קלות דעת, ליצניות בעלות דעות והשקפות זרות מה שיש להשפיע ולקלקל מאד, ואשה פשרה וצנועה הבאה למקום שפנה מכניסה עצמה לסכנה רוחנית נוראה, ולא רק את עצמה, עבודה לאשה במקומות כאלו זהו הרס וחרבן כל ביתה.

בודדים המה המקומות שאפשר לאשה חרדית, פשרה, צנועה, יראת ה', השומרת על לשונה ואמונתה להיות עובדת שם, ומה שזה לה כל הון שבעולם אם הורסת במקום עבודה זה את רוחניותה, הלא בכך יחרס שלום ביתה, חנוף ולדיה, ריח עושים תכנס בה בהשקפות זרות, רחוביות, ועדים אנו לכך ממעשים שבכל יום.

ג. סיכום התנאים הנצרכים לאפשר לאשה לצאת לעבוד

לסכום!

אין טעם, תועלת, ברכה לאשה לצאת לעבוד רק בשלשה תנאים.

תנאי א' שיוצאת לעבודה מרצונה וחספזה ללא כפייה והכרח.

תנאי ב' שאין יציאתה לעבודה על חשבון נזק בתורה של בעלה או על חשבון נזק של חנוף ולדיה.

תנאי ג' שמקום עבודתה זהה פשר בכללי הצניעות כראוי. בלהגה, ובהשקפה.

תנאי ד' - השיך לכל אדם באשר הוא - למצא עבודה קלה, המתאימה לכשוריה ולאפיה, ולא להכריח עצמו לעבודה מפרכת הפך אפיה וכשוריה, שכן זה הפך מכללי הבטחון בה' שבגדו להזמין לאדם פרנסה מכל עבודה שהיא פחות או יותר מכניסה.

ואם חסרה אחת מכל אלו התנאים, אשה זו עובדת לחנם, טרחתה לא תוסיף לפרנסת הבית כלל וכלל, ובמקרים מסוימים כמו חסר צניעות וכיוצא אף תזיק לפרנסת הבית

ד. דרך אמונה לפרנסה לבנות רווקות

ואף הבנות הרוקות, בזמן שסמוכות הן על שלחן אביהן, בודאי גזרת פרנסתן מטלת על אביהן, ודיןן כמו הנשואות שאין מטל עליהן לפרנס עצמן כלל, ולכן אין להן לעבד אלא בתנאים שהזכרנו, ולגביהן התנאים לעבד המה אלו:

התנאי הא', שהולכות לעבודה מרצונן, או בעל כרחן מסבה כדי שלא יפגעו מפגע הבטלה והשעמום שתוצאותיו עוון וקלקול.

ועוד יש להם לשמר את התנאים הג' והד' שהזכרנו אצל הנשואות לעיל ששיכות גם לרוקות.

וגם אם זו בת רוקה שצריכה לפרנס את עצמה, שכן אין לה אפשרות להתפרנס מהוריה, שצריכה היא להשתדל לפרנסתה בהחלט קימים אצלה התנאים הג' והד' שהזכרנו אצל הנשואות, שמקום עבודתה? היא במקום פשר העונה על כללי הצניעות, ועוד אין לה לפרד עצמה בלמודים שאינם תואמים את אפיה ותכונותיה, אלא לבחר עבודה התואמת לכשוריה ולכחותיה שכן הבטחון בה' כד מחיב, אחר שהפרנסה בין כה מאת ה' הגוזר קצבת פרנסה לאדם, ואין מטל על האדם אלא ההשתדלות.

כללי הבטחון בה' השיכים לפרנסה

בן עזאי אומר (יומא לח) בשמך יקראיך, במקומך יושביך, משלך יתנו לך, אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלא נימה.

עלינו לזכר נשים יקרות, הברכה אצל האיש היהודי אינה תלויה בפמות, אלא באיכות, יש מרויח מעט ומתברך אצלו אותו המועט, ויש מרויח הרבה, ואין לו ברכה כלל באותה פמות.

הבטחון בה' הוא שמביא ברכה, הצניעות והקדשה המה שמביאים ברכה, השלום בית, הוא שמביא ברכה, התפלה והתחנה לה' המה שמועילים יותר מכל.

הקדוש ברוך הוא גוזר לאדם את פשוטיו, אפיו, כחו, אפן עבודתו, מקום עבודתו, ולא יוכל להרע לו או להיטיב לו שום גורם וסבה בעולם, אלא הכל תלוי במעשיו הטובים, בתפלותיו, בבטחוננו בה' ובקדשותו - להיטיב לו ולהוסיף לו או להרע ולהרע לו.

כל זיוף בכללי הצניעות והאמונה לא יועילו רק יזיקו, כל חנפה, חיוף, רבוי שיחה עם גברים התאפרות, התקשטות, חסר צניעות, כל סטייה מהלכות צניעות וקדשה, רק תזיק ותהרס.

אכן הנסיונות הם לא קלים ובפרט בימינו, ישנם פתויים רבים למקומות עבודה לא פשרים, הפתוי גדול, הנסיון גדול, אולם ככל שהנסיון גדול כך גדולה האשה העומדת בו להתברך היא ובעלה, ולראות את ילדיה זרע קדש ברוך ה'.

אשה זקוקה לחן ולכבוד בעיני בני ביתה - בעלה וילדיה, וכמו שנאמר (משלי לא, כח): "קמו בניה ויאשריה בעלה ויהללה". אשה השומרת על חנה בעיני ה' למצא חן בעיני בוראה ולא נותנת את חנה, כבוד לה לזרים, לקלי דעת לליצנים ולפורקי על, בוטחת בה' ושומרת על קלי הקדשה והצניעות, זו שתמצא את חנה וכבוד אצל בעלה וילדיה ואצל כל אלו שהחן והכבוד שלה כלפיהם נחוץ ומועיל.

זו אשה המגנה על כל בני ביתה, זו האשה שמשרה את שמירת השכינה על כל בני ביתה, שכן השראת השכינה תלויה בקדשה ובצניעות, ובמקום שהשכינה שורה שם שורה הברכה. אשה העומדת בנסיון הצניעות וביותר כשהוא מצטרף לנסיון הפרנסה, שאז עומדת בבי' נסיונות קשים נסיון הצניעות ונסיון הממון שהמה הנסיונות הקשים בימינו ביותר. זו שיכולה להקרא "אשת חיל" חזקה, מקדשת שם שמים, עליה נאמר (משלי לא, כט) "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה". זו היא שתזכה להנאמר (שם שם, כח) "עז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון" לישב במחצת האמהות והצדקניות שבגן עדן לגנח.

ה. אשה החפצה שבעלה יביא פרנסה ברוח - מה תעשה?

1. כבוד הבעל

אמרו חז"ל: "אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו" - תרגום, כבדו נשותיכם כדי שתתעשרו, חז"ל נתנו סגולה ועצה לאיש, אם ברצונך להיות עשיר כבד את אשתך ותתעשר.

ובכן אשה החפצה שבעלה יתעשר ולפחות שתהא פרנסתו ברוח, שתגרום לכך שבעלה יכבד אותה. תתרחק מכל השנאוי עליו, לא תהא רגזנית, ולא עקשנית, תשתדל להיות תמיד מאירת פנים, וגם פאשר בעלה כושל בכחו, בתקמתו, ביכלתו, בפרנסתו, תעודדו ותדבר דברי נחומים על לבו, וגם כשתראה שהיא בלחץ, עצבני, פוגע ומעליב, תדונו לכף זכות, תמחל על כבודו, תשמע בזיונה ותשתק, ותכבדהו בכל מצב, הרי שכמו כן הוא יכבדה ויעריכה למאד, ותחרט על התנהגותו, וישתדל תמיד לפיסה ולכבדה כראוי לותרנית כמותה ואז הספוי שבעלה יתעשר ויפרנסה בכבוד, כהבטחת חז"ל שהמכבד לאשתו מתעשר.

אולם אם במצב זה תכעס, תזלזל, תתעצב ותדאג, וכך שכן אם תעשה במצב זה מחלוקות ומריבות, הייתכן שבעלה יכבדה, הלא בדרך כלל ישיב גם הוא מלחמה,

יזלזל בה, יפגע בה וישפילה, ואז אין סכוי לעשר ולפרנסה טובה, שכן גרמה היא לכך שבעלה לא יכבדה ובכך תרחיק את הפרנסה והברכה יותר ויותר.

2. צניעות

נאמר בתורה (שמות כ, כא) :

”בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך”.

כל מקום קדוש הראוי להזכיר בו שם ה', ראוי הוא לברכה, ולכן מאחר והצניעות היא התנאי להשראת שכינה, וכמו שנאמר (דברים כג, טו) ”ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך”. כלומר שחסר צניעות המה המסלקים את השראת השכינה, את האפשרות להזכיר שם ה', שכן אי אפשר להזכיר שם ה' במקום פרוץ חסר צניעות. וממילא כיון שמסתלקת השכינה מסתלקת הברכה המתנגית בהשראת השכינה ובכך אשה החפצה שבעלה ישפע בשפע פרנסה והצלחה, תתחזק בצניעות הלבוש, בצניעות ההנהגה ואז ברפת הבית מבטחת.

3. ברפת המזון ויתר הברכות

אשה מחיבת בברפת המזון וביתר ברכות הנהניו, והמברך מתברך. ולכן זו עצה נוספת לאשה החפצה שבעלה יתברך בפרנסתו שתקפיד בברכותיה, וכמו כן תשגיח על בניה ובנותיה שיברכו על אכילתם תחלה וסוף, ובכך שתמלא את ביתה בברכות לה, יתברך ביתה.

ובפרט ברפת המזון שסגלתה גדולה למאד לפרנסה, וכמבאר בספר ”החנוף” ששמע מרבותיו (הרמב"ן), שהזהיר בברפת המזון לאמרה בכונה, מבטח לו שלא יחסרו מזונותיו כל ימיו בכבוד.

4. שלום

מובא בספר השל"ה הקדוש (דף רמב) : מחלקת אחת דוחה מאה פרנסות...! כמה שוגות וטועות נשים שרבות עם בעליהן על פרנסה, הלא המריבה והמחלקת מרחיקות את הפרנסה, דוחות אותה גם אם ראויה היא שתגיע, גם אם מצד המזל מגיע לאותו זוג פרנסה בשפע, מחמת המחלקת נדחה אותו שפע ולא מגיע אליהם. וקל וחומר כשאין ראוי השפע שיגיע ונצרך לכך תפלה, שבנדאי במחלקתו ומריבתו מנעו את השפע מלהגיע אליהם.

נָשִׁים יְקָרוֹת! בְּמָקוֹם לְבַזְבֹּז אֶת כְּחֹן בְּמַחְלֶקֶת וּמְרִיבָה הַשְּׂקִיעוֹ כְּחֹן זֶה בְּתַפְלָה וּתְחִנָּה לֹא שֵׁימְשִׁיךְ לָךְ פְּרִנְסָה בְּשֹׁפֵעַ, וְהִרְבּוּ שְׁלוֹם אֲהָבָה וְאַחֲנָה שְׂאִין כְּמוֹתֶם לְהִיּוֹת כְּלִי לְבָרָכָה, וּכְמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רַז"ל:

"לֹא מָצָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּלִי הַמְּחַזֵּיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא "הַשְּׁלוֹם", שְׂנֵאָמַר: "ה' יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם" אִם חִפְצוֹת אֲתָן בְּבָרָכָה, הַכְּלִי הַגְּדוֹל וְהַמְּקַבֵּל בְּיוֹתֵר אֶת הַשֹּׁפֵעַ הוּא "הַשְּׁלוֹם", שֶׁכֵּן דָּרְשׁוּ מֵהַפְּסוּק, אִימְתִי יְבָרֶךְ ה' אֶת עַמּוֹ? - פֶּאֶשֶׁר יִשְׁנֵנו "שְׁלוֹם". הַשְּׂקִיעוֹ בְּשְׁלוֹם בְּאַהֲבָה, בְּכַבּוּד, וּבְבִטְחוֹן בְּה', וְאִז הַסְּפוּי בְּטוֹחַ לְפְרִנְסָה. תְּדוּנֵנו אֶת בְּעֲלִיכֶן לְכַף זְכוּת, לֹא לְהַאֲשִׁימוֹ, חֲזָקוֹ בְּאֲמוּנָה וּבִטְחוֹן בְּה' לְהַאֲמִין וְלִבְטַח בּוֹ, וְסִלְקוּ מַחְלוּקוֹת וּמְרִיבוֹת, וּבְזֶה הַסְּפוּי הַיְחִיד שֶׁתִּזְכּוּ לְשֹׁפֵעַ רוּחְנִי וְגִשְׁמִי לְעַמַּת "אַפֶּס סְבוּי" לְהַשִּׁיג מִשְׁהוֹ מְמַרְיבוֹת וּמַחְלוּקוֹת שֶׁתּוֹצְאוֹתֶיהֶן הַפְּסֵד עֲנִי וּמְרִירוֹת.

5. תַּפְלָה

קְרוֹב ה' לְכָל קָרְאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֶמֶת (תְּהִיִּלִּים קמ"ח, יח). תַּפְלָה מֵהֵלֵב בְּאֶמֶת נִשְׁמַעַת וּמִתְקַבֵּלֶת. הָאִשָּׁה תִּפְקִידָה לְנַצֵּל אֶת כְּחָהּ בְּתַפְלָה לֹא עַל בְּעֲלָהּ וְעַל בְּנֵי בֵּיתָהּ, וְאִם תִּשְׁמַר עַל הַשְּׁלוֹם שֶׁהַזְּכָרֵנוּ קִדְּם, יִהְיֶה לָבָה פְּתוּחַ לְהִתְפַּלֵּל עַל בְּעֲלָהּ, וְאִלּוּ יִהְיֶה לָבָה זֹעֵם וְכוֹעֵס עַל בְּעֲלָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו מִכָּל לָבָה, אַחֵר שֶׁמִּלְאָה עָלָיו בְּהַאֲשָׁמוֹת בְּכַעַס וּמְרִירוֹת.

וּבְכֹן מִה יוֹתֵר חָשׁוּב לְאִשָּׁה מֵאֲשֶׁר שְׁלוֹם בֵּיתָהּ שֶׁהִרְבָּה תְּלוּי הוּא בְּפְרִנְסָה, שֶׁכֵּן אָמְרוּ חַז"ל: אִין מְרִיבָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם אֲלֵא מַחְסֵר "קַמְח", דְּהִינּוּ פְּרִנְסָה, לָכֵן, הַתְּפִלָּה לֹא עַל בְּעֲלִיךְ מַעֲמֶק לְבָד, שֶׁיִּצְלִיחַהוּ וְיַרְוִיחַהוּ ה' בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הַתְּפִלָּה לֹא שֶׁיִּשְׁפִּיעַ מַחְסָדוֹ פְּרִנְסָה לְבֵיתְכֶם בְּרוּחַ גְּדוֹל, וּתַפְלָה מֵהֵלֵב מִתְקַבֵּלֶת, וְחָשׁוּב שֶׁתִּהְיֶה תַּפְלָה זוֹ בְּקַבִּיעוֹת יוֹם יוֹם בְּשִׁפְתֶיךָ וּבְלִשׁוֹנְךָ.

6. שְׂמִירַת הַלְּשׁוֹן

נָשִׁים יְקָרוֹת, כָּל הַטּוֹב וְהַשֹּׁפֵעַ הֵן הַרוּחְנִי וְהֵן הַגִּשְׁמִי תְּלוּי בְּפִיו שֶׁל הָאָדָם, וּכְמוֹ שְׂנֵאָמַר (מִשְׁלֵי יח, כא): "מִוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן", וְעוֹד נֵאָמַר (תְּהִלִּים לד, יג - יד): "מִי הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים אֲהֵב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב - נִצַּר לְשׁוֹנְךָ מִרַע וּשְׂפָתֶיךָ מִדְּבַר מְרָמָה".

בְּפֶה שֶׁל הָאָדָם תְּלוּי כָּל הַטּוֹב אוֹ כָּל הַרָע, הַחַיִּים אוֹ הַמְּוֹת. לָכֵן עֲצֵה גְדוֹלָה וְנִפְלְאוֹה לְהִבְיֵא בְּרָכָה אֶל בֵּיתְךָ, לְלַמֵּד הַלְּכוֹת וּמוֹסְרֵי לְשׁוֹן הַרָע מִהַחֹפֵץ חַיִּים וּמֵעוֹד סִפְרִים, רַבּוֹ הַסְּפוּרִים וְהַעֲבָדוֹת מְנַשִּׁים שֶׁהֵיוּ זְכוּקוֹת לִישׁוּעָה, וּבְקַבֵּלָהּ זוֹ שֶׁקַּבְּלוּ עַל עֲצָמָן לְשׁוֹן שֶׁעָה אוֹ שֶׁעָתִים בְּיוֹם - רְאוּ יְשׁוּעוֹת.

7. אהבת ישראל

עצה נוספת גדולה ונפלאה לפרנסה טובה להכליל בכללות עם ישראל, ולא לפרש מהצבור ולהחשב בנחיד, כי היחיד לא מבטח, ואילו כלל ישראל מבטח לטובה ולברכה ולשפע. ולכן פאָשר מסלק האדם שנאה והקפדה מלבו על שום בר ישראל, ויכול זה שיעיד עליו הבורא שאין לו שום קפיצה ושנאה על שום אחד מישראל ואפלו מאלו שהרעו לו, פגעו בו - מבטח הוא לשפע, שכן נכלל זה בכלל ישראל ודינו "בכלל" ולא "בפרט", כי החבור הוא רק פאָשר ישנה אהבה, השנאה יוצרת פריד, לכן האוהב נחשב כמחבר והשונא נחשב לנפרד.

והעלה הבורא בדעתי עצה נפלאה למצב המצוי מאד, שגם פאָשר האדם נוהג בותור ובאפיק כשפוגעים בו, ובשעת מעשה אכן שותק ונעלב ולא עולב, אולם לאחר מכן עולה בלבו מחשבות "חרטה", למה לא השבתי לו לזה שהעליב... הרי יכלתי לתת לו כרשעתו... יכלתי לבישו במלים פאָלו או פאָלו... איך שתקתי לו, איך הייתי כזה עלוב וטפש... וכך מתמקמק האדם מחרטתו על שתיקתו.

ובכן העצה לזה, שיתבונן האדם, הרי בשתיקתי זו נהגתי כמשה רבנו עם קרח דתו ואבירם, נהגתי כמו גאוני וגדולי ישראל, כמו רבי ישראל מסלנט גאון המוסר, ובכן פדאי לי להתחרט למה לא נהגתי כקרח דתו ואבירם... אחרי שזפני ה' ושתקתי הלא בכך השתיינתי לצדיקי עולם אלו שיזעו לשתק. היאך אתחרט על כך ואחפץ להשתיד לבעלי המחלקת שנוזרו לדראון עולם...?! ובמחשבה זו תצליח לסלק את החרטה הטפשית מהשתיקה והעלבון שנגעלבת ולא העלבת.

פרק ה' - שבת - חלקה המיוחד של

האשה בשבת

נשים יקרות, שבת מקור הברכה, המפתח המרכזי להשפעה תלוי בשבת, ויש לנשים חלק נכבד בשמירת ובכבוד השבת יותר מהזכרים, וכמו שאבאר להלן.

כִּשְׁהֵיוּ בָּאִים לְהִתְבָּרֵךְ אֶצֶל הַחֲפָץ חַיִּים" זְצוּק"ל, רֵאשִׁית הָיָה שׁוֹאֵל הַחֲפָץ
חַיִּים" אֶת הַבָּא לְהִתְבָּרֵךְ:

מה מצבך בשמירת שבת קדש?

וְכִשְׁהָיָה זֶה לֹא שׁוֹמֵר שֶׁבֶת, אוֹ לֹא שׁוֹמֵר שֶׁבֶת כְּרֵאוֹי, הָיָה הַחֲפָץ חַיִּים" אוֹמֵר
לוֹ: מִבְּלֵי שֶׁבֶת אֵינִי יָכוֹל לְבָרְכֶךָ... שֶׁכֵּן הַשֶּׁבֶת הִיא "מְקוֹר הַבְּרָכָה", כִּדְ קִבְע
הַבּוֹרָא שְׁמַהשֶּׁבֶת מִתְבָּרְכִים כָּל הַשְּׁשָׁה יָמִים בְּפִרְנָסָה, בְּרֵיאוֹת, בְּזוּוּג וּבְכָל
הָעֲנִינִים. וְאִם אֵינְךָ שׁוֹמֵר שֶׁבֶת כְּרֵאוֹי, הָרִי שְׁאַנִּי בָּא לְעִקּוֹף אֶת הַשֶּׁבֶת וּלְבָרֶךְ גַּם
כְּאֲשֶׁר הַמְקוֹר שֶׁקִּבְע הַבּוֹרָא לְבָרְכָה וְשִׁפַּע הֵנוּ סָגוּר וְחַתוּם, הַאִיךְ אֶעֱשֶׂה כְּזֹאת?
לְבָרֶךְ אוֹתְךָ בְּדָרְךָ עֲקִיפֵת הַמְקוֹר שֶׁהוּא הַשֶּׁבֶת? זֶהוּ הָרִי רַמְאוֹת...!

לְכוּ קִדְּם שְׁמֵר שֶׁבֶת, וְאַזּוּ בְּדָרְךָ "חֲקִית" - חֹק הַתּוֹרָה - הַמְקוֹר פְּתוּחַ לְפָנֶיךָ.
וְכִשְׁהִנְדָּה מִרְשָׁה "חֲקִית" לְהִתְבָּרֵךְ, יָכוֹל אֵנִי לְהוֹסִיף בְּרִכְתִּי גַם כֵּן וּלְבָרְכֶךָ...! וְכִמוֹ
כֵּן כְּאֲשֶׁר הַמִּתְבָּרֵךְ הָיָה אוֹמֵר שֶׁהֵנוּ שׁוֹמֵר שֶׁבֶת, הָיָה הַחֲפָץ חַיִּים מְצִיעַ: שְׁיִקְדִים
אֶת כְּנִיסַת הַשֶּׁבֶת וְיִזְהַר יוֹתֵר בְּקִדְשַׁת הַשֶּׁבֶת שֶׁכֵּן הַכֹּל תְּלוּי בַשֶּׁבֶת.

וּבְכֵן נָשִׁים יְקָרוֹת, יֵשׁ לָנוּ כָּאֵן מְסָר גְּדוֹל עֲבוּרָךְן כְּדֵי לְזַכּוֹת לְבִרְכַת הַשֶּׁבֶת
בְּבִתֵּיכֵן. מְצוֹת הַשֶּׁבֶת זֶה הַמְצָנָה מִהַתּוֹרָה שְׂאִישׁ וְאִשָּׁה שְׂוִים בָּהּ לֹלֵא שְׁנוּי, כָּל
אִסוּרֵי שֶׁבֶת מִהַמְלָאכוֹת הָאִסוּרוֹת אִסוּרִים לְאִישׁ וְלְאִשָּׁה בְשָׂוָה. וְכֵן מְצוֹת קְדוּשׁ
וְסִעֲדוֹת - הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה חַיְבִים בָּהֶם.

הַחֲלֵק הַנִּכְבָּד שְׁמֻצוּי יוֹתֵר אֶצֶל הַנָּשִׁים בְּמְצוֹת הַשֶּׁבֶת הוּא לְהַכִּין אֶת הַבֵּית
לְשֶׁבֶת, נְקִיוֹן וְצַחְצוּחַ הַבֵּית, כְּבוֹס הַבְּגָדִים, הַמְצָעִים, הַמְפּוֹת לְכָבוֹד שֶׁבֶת,
הַבְּשׂוּלִים הַמְכַבְּדִים שְׁמִפְאָרִים אֶת הַשֵּׁלַחַן שֶׁבֶת וּמְשָׁרִים אֶת כְּבוֹד וְעִנְגַּת הַשֶּׁבֶת,
כָּל אֵלּוּ הֵם בְּדָרְךָ כָּלֵל חֵלֶק הָאִשָּׁה בַּבֵּית יֵתֵר עַל חֵלְקוֹ שֶׁל הָאִישׁ.

וְכִמוֹ כֵּן בְּפִתִּיחַת הַשֶּׁבֶת הָאִשָּׁה מְדַלִּיקָה נְרוֹת שֶׁבֶת, וּמוֹבָא בְּזוּה"ק שְׁבָזָה
מִסְלֶקֶת רֵיחוֹת רְעוֹת וּמְזִיקִין מִבֵּיתָהּ וּמִטְהַרְתּוֹ לְשָׁלוֹם וְלִקְדוּשָׁה.

נָשִׁים יְקָרוֹת! דִּיעָה חֲשׂוּבָה וּנְחוּצָה אוֹדִיעְכֶם עֵתָהּ וּבָהּ תְּלוּי כָּל בְּרִכַת הַשֶּׁבֶת,
בָּהּ תְּלוּיָהּ הַצְּלַחַת סְגֻלַת הַשֶּׁבֶת לְתַת מְעַצְמָתָהּ מִכְּחָה מִבְּרִכַתָּהּ לַבֵּית לְכָל
הַתְּחוּמִים הַנִּצְרָכִים, וְהוּא הַשָּׁלוֹם בַשֶּׁבֶת!

בַשֶּׁבֶת אוֹמְרִים אָנוּ אִישׁ לְחֻבְרוֹ וְאִשָּׁה לְרַעוּתָהּ שֶׁבֶת שָׁלוֹם. עִקַר הַכְּבוֹד הַיְפִי
וְהַפְּאָר שֶׁל מַלְכַת הַשֶּׁבֶת הַמִּתְאַרְחַת בְּבֵיתָנוּ - וְכְאֶמְרָנוּ: בּוֹאֵי כְּלָה בּוֹאֵי כְּלָה בּוֹאֵי
כְּלָה שֶׁבֶת מַלְכַתָּא - הוּא בְּכָךְ שֶׁנִּקְבְּלָה בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת, בְּבֵית שֶׁל שָׁלוֹם אֶהְבָּה
אֲחֻהּ וְרַעוּתָהּ.

נתאר לעצמנו מזמינים אורח חשוב לביתנו, מכינים עבורו שלחן מפאָר המלא בכל טוב, בית מצחצח, פלים נאים, אולם בשהותו של האורח הנכבד בביתנו רואה מריבות ומחלוקות למול עיניו...! היאך ירגיש אורח זה בביתנו?!

היש פגיעה וזלזול בכבוד האורח יותר ממצב שכזה שבני הבית כועסים, עצבנים, רבים או שפניהם מדאגים, עצובים מתוחים מול עיני האורח, הלא יחשב אורח זה שמא בגללי נעשה המתח הזה, כנראה שאינני רצוי, יקח רגליו ויצא החוצה...

אם רצוננו לכבד את השבת כראוי, ולהשפיע משפעה, מזיוה, מסגלטה, מפחה של השבת, זהו רק אם נכבדה כראוי, ועקר הכבוד הוא כאשר ננהג בשבת בנעם, בשמחה, בשלוח, ללא דאגה ללא עצב ללא כעס ועצבנות.

ואדרבא, גם אורח שזכנס לבית שהארוח הוא דל, אין אכל די הצורך. אין כבוד חיצוני כראוי, אולם יש מאור פנים, שמחה, שירה וזמרה, יחוש אורח זה רצוי ואהוב, שכן עקר כבוד האורח זה לא החיצוניות אלא הפנימיות, שמהלב מקבלים אותו באהבה וחבה.

כל החיצוניות שעושים אנו לכבוד שבת, אכל, נקיון מלבוישי שבת - זהו בשביל לעורר את הנקדה הפנימית שבנו לכבד את השבת בכבוד אמתי פנימי.

ולמה הדבר דומה? חתנה, אדם בא לחתנה, מה עקר פונת האדם בבואו לחתנה? להנות מהאכל, מהמנות, מהשלחנות המפארות מהאולם המפאָר, מהתזמרת המהנה! בודאי לא, העקר בחתנה זה לשמח את החתן ואת הכלה, נתאר לעצמנו שנגרד אולם ללא אכל, ללא שלחנות מפאָרים ללא אולם יפה, ללא תזמרת, בודאי שיתהא זהו חתנה עלובה, ואף שאין התכלית בחתנה האכל והתזמרת, אולם המה חיצוניות המעוררים את הפנימיות להתלהב בשמחה, לשיר ולרקד במקרץ ובהתלהבות, החיצוניות מעוררת את הפנימיות.

כן הוא בשבת, עקר השבת הוא הפנימיות לשמח בשבת, לכבד את השבת בשירה וזמרה, בדברי תורה, כסופים ועריגה לה, וכך הכבוד החיצוני של מטעמים בשר ודגים זהו חיצוניות שנועדה לעורר את הפנימיות.

אם כן כמה החטאת המטרה ישנה כאשר משקיעים בחיצוניות השבת ולא בפנימיות השבת.

לכן נשים יקרות, שלא תהא יגיעתכן לריק ולבהלה, משקיעות אתן בחיצוניות שבת, בנקיון, בכביסה, ובבשולי מטעמים, ראו שעקר השקעתכן תהא בפנימיות לשמר על כבוד השבת ברגע, בשלוח, זהירות ממריבות, ומופוחים.

וגם אם אתן רואות שהשבת לא הולכת כרצונכן, מצד הבעל אינו משתף פעולה בשירה, בדברי תורה אינו מרומם את השבת בצד הרוחני שלה, אינו מפעיל את

הבנים והבנות לשירת השבת לשמחה רוחנית בשבת, עם כל זה שתקו, הבליוגו, ותחישו בוישה מהאורחת הגדולה - השבת מלריב בפניה, ומלעורר זעם וכעס בפניה.

נהגו בחכמה להביא לשבת כבוד רוחני, בחכמה ולא במריבה, אם הצלחתן מה טוב, ואם לאו, מכאן ועד לריב ולהתקוטט הרי שישנו פער עצום, שכן גם אם השבת לא עברה ברמה רוחנית כראוי, עדין כבוד השבת נשמר כראוי, אולם אם תגיעו למריבות וקטטות הרי שפצה רמסתן את כבוד השבת.

בשתיקתן ובאפוקן ביום השבת ישנה מסירות נפש מצדכן, שכן פעמים שתחישו מפסדות, טרחתן לשבת בטרם גדול עד שהבית נראה מוכן לשבת, צמדתן על רגליכן שעות על שעות לכבוד שבת, ולבסוף נתקלות אתן בחסר הערכה, פרגון, חסר רוחניות, השבת נגמרת באכילה, שתיה, שנה מרבה ותו לא, אכן אכזבה גדולה. אולם כפי צערכן ואכזבתכן כן שכרכן, באם גם במצב שכזה תתאפקנה מלריב ולעורר מחלוקות ותעבירו את השבת לפחות בשלום, בשלום, ברגע, ללא מריבות וקטטות, ללא פעס, עצב ודאגה, זוהי גבורה גדולה, שבח ותפארת לכן.

ודעו לכן, שבזכות זה לא תצאנה מקפחות, השבת בראותה את אפוקן לכבודיה, תרעוף עליכן מברכותיה, מסגלותיה ומשפעה הגדול והמברך, לא פחות מאלו הנה הבית רועש וגועש משירה וזמרה ומדברי תורה. שכן בראות השבת את אפוקן וכבישת צערכן וכעסכן לכבודיה, יגדל ערככן בעיניה להשפיע עליכן ועל בעליכן משפע ברכותיה.

האמונה מחיבת אותנו לידע, שהנהגת חיי האדם הן בגשמיות והן ברוחניות היא בידי ה', אלא שבגשמיות צריך האדם להתחזק במדת הבטחון ולהתאמץ במדה זו עד שימעט בהשתדלותו יותר ויותר, ואלו ברוחניות על האדם להשתדל תמיד בכל כחו, אולם התוצאות גם ברוחניות הן בידי ה'.

ולכן יש לנו להאמין ולידע, יש סבה להקדוש ברוך הוא מדוע ישנם בתים שהשבת אצלם "הפוכה", הילדים לא שקטים, הילדים סוערים וגועשים, לא ממשמעים. מקלקלים את אורת השבת, או שמצד הבעל אין "שתוף פעלה" לכבד את השבת כראוי.

ואיך אמר לי פעם בעל בית אחד: האמן לי, השבת אצלי... נורא... ממתין אני לשגרה של ימות החול... על האשה לדעת, זה בהשגחה, עדין לא מגיע לבית זה את התוצאה של מתנת השבת שהוא הרגע והשלום, עדין חפץ ה' בהתמודדות למען השבת בבית זה! זהו עדין המהלך הנצרך בבית זה שיתמודדו בו באפוק ובכבישת פעס ודאגה למען השבת, וכמו כל דבר שבקדשה שלא משיגים אותו בנקל רק לאחר מסירות נפש. וכשיגמר מהלך זה הנצרך עדין בבית זה - "סוף

הַכְּבוֹד לְבוֹא" - יְבוֹאוּ שְׁפָתוֹת רְגוּעוֹת שְׁמֵחוֹת, וְהוּא בְּדוּק וּמְצוּי.

ימלא פי תהלתך...

סיוס ספר זה "חיה באמונה" נסתיים בעצומו של מבצע "צוק איתן" בחדש תמוז תשע"ד.

גלגולו של מבצע זה החל חדש קדם כאשר נחטפו שלשה מבחורי ישיבה ונהרגו בידי רוצחים אכזרים השם ינקם דמם.

שמונה עשר יום משנחטפו ונרצחו ועד שנתגלתה גופתם שלא העלתה רימה, באותם ימים נערכו בעם ישראל תפלות וזעקות לה', רק בכתל המערבי התאספו כחמשים אלף מישראל בבכיות וזעקות לה' על אותם חטופים.

אמונתנו חזקה שאין תפלה הולכת לאבוד, והנה נתגלגל מפד המלחמה הקשה עם ה"חמאס" בעזה, אלפי טילים ופצצות זרקו מעל שמי ארצנו הקדושה. וכמנין הטילים כן מנין הנסים שנעשו לנו, בכל טיל - נס...! נחשפו מנהרות מלאות פצצות, נחשפו תכניות זדון של אותם רוצחים וסכלו טרם יצאו לפעל. ובעינינו ראינו את הנאמר (תהילים קכד): "לולי ה' שהיה לנו... אזי חיים בלעונו, בחרות אפם בנו... אזי המים שטפוננו..."

ולכן נסים ספרנו זה בהודאה לה' על נסיו ועל נפלאותיו שבכל יום עמנו, על חסדו הגדול עמנו שמהפך מדת הדין למדת הרחמים, ולפעמים בשביל יחיד ומובא בגמרא (יומא לט): "יחיד שעשה תשובה מוחליו לו ולכל העולם כלו".

יתכן ששם איזו אשה קבלה עליה צניעות... שם איזו אשה קבלה עליה לשותק ולהעלב לכבוד ה' מתוך אמונה והתבטלות לה'... שם איזו אשה מסרה נפש לעזב מקום עבודה שיש בו קלות ראש, לשון הרע וכיוצא, ובזכות זה הקדוש ברוך הוא מוחל לכל ישראל - לפחות לענין זה להאריך אתם אפו ולבטל מעליהם גזרה נוראה שנגזרה עליהם.

ואסים בספור שספרו הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל ספור מאלף היאך בותר ש' אשה שותרה לבעלה נצלו ממות צבור שלם.

מספר כצאת השמש בגבורתו:

הנה רבי חיים שמואלביץ ראש ישיבת מיר מספר בשיחותיו.

במלחמת ששת הימים איר תשכ"ז בשבתו במקלט הישיבה עת האימה מרחפת בחלל, רעם הפגזים מחריש את האזנים כלם מצטנפים בתוך עצמם, פרקי

תהלים ממלאים את האויר. לפתע קלטו אֶזְנוֹ שִׁיחַ נְכָאִים שֶׁל אִשָּׁה עֲלוּבָה שֶׁבַעֲלָה זָנַח אוֹתָהּ זֶה כְּעֶשֶׂר שָׁנִים, וְהִיא נוֹתְרָה עֲגוּנָה שְׁבוּרַת לֵב. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קוֹרְאֵת אוֹתָהּ עֲלוּבָה בְּמַר לְבָה:

רבונו של עולם! אֲנִי סוֹלַחַת וּמוֹתְרַת לְבַעֲלִי עַל כָּל הַצָּעֵר, הַבְּזִיווֹת וְהַכָּאֵב שֶׁהִסֵּב לִי בְּמִשְׁךָ כָּל הַשָּׁנִים שֶׁהִשְׁאִיר אוֹתִי לְאַנְחוֹת. אֲנִי סֹלַח נָא אֶף אֶתָּה רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם לְכָל הַיּוֹשְׁבִים כָּאֵן בְּמִקְלָט עַל כָּל חֲטָאֵיהֶם, כִּשְׁם שֶׁאַנִּי מוֹחֶלֶת בְּלֵב שָׁלֵם לְבַעֲלִי! סִיִּים רַבִּי חַיִּים: אִם נוֹתְרָנוּ אָנוּ יוֹשְׁבֵי אוֹתוֹ מְקַלְטֵי בְּחַיִּים, וְזָכִינוּ לְהַנְצִיל מִפְּגַזֵי הָאוֹיֵב, הֲרִי זֶה בְּעֶקֶר בְּזוֹכוֹתָהּ שֶׁל אוֹתָהּ עֲגוּנָה אֲמִלְלָה, שֶׁהֶעֱבִירָה עַל מִדּוֹתֶיהָ וּנְתָרָה וּמְחֶלֶת לְפִשְׁעֵי בְּעֶלְהָ, הִיא שְׁעֵמֶדָה לָנוּ בְּשָׁעוֹת צָרָה וְהִיא שֶׁהֶכְרִיעָה אֶת הַכֶּף לְחַיִּים! (רח"ש פרוש).

פרק ו' - הנהגות למניעת קירוב דעת וידידות

נסיונות האמונה לאשה מתעצמות בעיקר במקומות עבודה, להיות גם שם נאמנה לה, לא להתפשר בכל הקשור לישרות ולצניעות באומץ ובגבורה.

להלן כמה ידיעות נחוצות לאשה במקום עבודה

א. עובדים ועובדות לא ישוחחו יחד על נושאים שאינם נוגעים ישירות לתפקידם (בענייני חדשות, פוליטיקה וכדומה, ואפילו לא לנסות להחזיר אהד מהעובדים בתשובה). הדבר אסור גם בשיחה שמשתתפים בה כמה עובדים, וקל וחומר בשיחה ביחידות בין עובד לעובדת.

יש להזהר מלשוחח שיחות שאינם מענייני העבודה גם בפגישה אקראית ברחוב או בטלפון. ואפילו בעצות בדברים הנצרכים יש להמנע כל שאינם קשורים באופן ישיר לענייני העבודה.

ב. כל דבור הנצרך לעבודה, צריך להתבצע בצורה מאפקת, ללא כל סממן של קרוב הדעת ויחס אישי.

אין לשלב בשיחה בדיחות, דברי ליצנות או קלות דעת.

ג. מחוץ לשעות העבודה, יש להמנע מלנהל שיחות טלפון בין עובד לעובדת אפלו בענייני העבודה. ובמקום הכרח, ראוי שהעובד ימסור את ההודעה לעובדת על ידי בעלה או אביה.

ד. לא יפנו אחד לשני בשמות פרטיים או בכינויים, אלא רק בשם המשפחה, ורצוי בתוספת 'הרב' 'מר', 'הרבנית' או 'גברת'.

ה. ככלל: יש תמיד להקפיד שיהיה השיחה ביניהם בסגנון רשמי ולא ידידותי ואישי, משום שהתנחסות אישית מביאה לקרוב הדעת ביניהם ועלולה להביא למכשולות חמורים.

ו. אסור לאיש לשאל לאשה בדברים הנוגעים לחייה הפרטיים חוץ מהעבודה, וכן אסורה אשה שתשאל בן מהאיש, כגון:

היכן היית בשבת שעברה? האם נסעתם לחפש לאיזה מקום. איך חלף החופש?

האם אתם אוכלים מאכל זה? או הכשר זה וכדו', איפה בעלך לומד וכדו'.

ואין צריך לומר שיש להמנע מכל התענינות על שלום בית ויחסי משפחה וכדומה.

- וכן כל פיוצא בזה, היות והתענינות שכזו מרבה חבה ורעות.

והוא הדין שאסור לאיש לשאל גם מאיש אחר עליה על דברים כאלו, שמא האחר יגיד לאשה שפלוני שאל עליה וזה יביא להתקרבות בינה לבין זה ששאל עליה. ודי למבין

ז. אסור לאיש לפרס בשלום אשה אפלו על ידי בעלה, ואין שום נפקא מינה באיזה לשון הוא מדבר, כגון: "שלום לרעיתך", "דרישת שלום לאשתך".

ח. ואין צריך לומר שהאשה אסורה לדבר אל האיש באופן השתעשעות שמקרבת בזה את דעתו ושימת לבו עליה - הגם שלפעמים יש בזה צרך לעבודתה, כגון שהיא עומדת בחנות [בתור מוכרת, זבנית], ואפשר לה להמשיך לב הקונים ע"י שמדברת בלשון רכה ובלשון הנפה וכדומה, ובאופן זה גורמת שהקונה תפתח לקנות כיון שיש לו הנאה מאין דבורה אליו - והרי זה מאביזריהו דגלוי עריות שיהרג ואל יעבר. (ובשו"ת אגרות משה אה"ע ח"ד סימן ס' מובא: דאם מדבר האיש עם האשה לשם הנאה אז הרי זה נכלל בהלאו של לא תקרבו לגלות ערוה, דהוא ביהרג ואל יעבור, וכל מה שאסור לאיש אסור לאשה ג"כ).

ט. באָשר מנהל או מעביד רוצה לשבח עובדת על מסירותה וכדומה, יכול הוא לשבח את העבודה שנעשתה כראוי, אבל אסור לו לשבח את העובדת בתארים אישיים, וכן מנהלת או מעבידה בהתייחסותה לפועל.

י. מאד צריכין להזהר בשעה שמדברים איש ואשה [כמוכן באפן המתר כפי הנ"ל], שלא יכללו בדבורם הוא והיא ביחד, כגון לומר "אנחנו" צריכים לדבר עם פלוני, או ש"אנחנו" צריכים לקנות חפץ פלוני, רק יאמרו בלשון סתמי: "צריכים" לדבר, או "צריכים לקנות", ולהשמיט הבטוי "אנחנו", והחוש מעיד שעל ידי שכוללים בדבור את עצמם ביחד גורם הדבר להתקרבות יתרה וידידות המביא להתגרות היצר הרע.

יא. שמירת המרחק בין עובדים לעובדות מחייבת שלא ליצר קשר בין משפחות העובדים והעובדות כגון: בקורים משפחתיים ביניהם, טיולים מארגנים משתפים, נפש משתף מבתי מלון וכדומה.

חובת השמירה על מרחק בעת העבודה

א. במדת האפשר ראוי להמנע מהושטת דברים מגד ליד, אלא יש להניחם על השלחן וכדומה.

ב. אין לעשות אחד לשני שרות כל שהוא כגון: לקנות עבורו מאכל מהמכלת או לכבדו ממאכל שהביאה מהבית וכדומה, מלבד באשר יש תורנות מיחדת לקנות עבור כל העובדים, ואין בדבר יחס אישי.

ג. לכתחלה צריך להקצות חדרים נפרדים לעובדים ולעובדות.

אם אין הדבר מתאפשר, צריכים הם לכל הפחות לשבת בשני שלחנות נפרדים כשביניהם מרחק נכר, ובשום אפן אסור לשניהם לשבת ליד שלחן אחד, וקל וחמר שלא ישבו זה מול זה בין בשעות העבודה ובין שלא בשעות העבודה. ואפלו אם עסוקים בדברים שונים כל אחד בעבודתו שלו.

ד. לא יאכלו העובדים והעובדות במערב (חדר אחד בלא מחיצות), אלא יאכלו בהפרדה, או בזמנים שונים.

וכן לא תגיש עובדת אוכל לעובדים, או להפך, ובנדאי שאסור למזכירה להגיש קפה או תה וכדומה למנהל, אלא אם כן היא ממנה מטעם המפעל להגיש לכל העובדים בשוה, וגם אז תקפיד לא להגיש לפניהם ממש, אלא במרחק מה.

ה. בחֶדֶר ה"תה" וכדומה לא ישתו או ישוהו יחד באותו זמן, וכן יש ליחד מקום נפרד לגברים ולנשים לתלית מעילים ותיקים.

ו. בכל מצב בעבודה או קשצריכים לדבר ביניהם, יש לשמור על מרחק ביניהם, שלא לעבד או לעמד קרוב מדי זה לזה.

אסיפות בעניני העבודה

א. באספות עובדים או בכל התכנסות אחרת, על גברים ונשים לשבת בנפרד.

ב. אין לערוך לעובדים מסבות, ארועים וטיולים, ואין להשתתף בהם, אלא אם כן נערכים לאנשים לחוד ולנשים לחוד - בזמנים שונים או במקומות שונים.

הדרך לעבודה וממנה

א. אין למנהל או לאחד העובדים להסיע במכוניתו עובדת או כמה עובדות (וכן להפך), לא בשכר וקל וחומר שלא בחנם - לעבודה, לבית ולכל מקום שהוא.

ב. קשיש הסעה מארגנת לעובדים, רצוי לכתחלה שתהיה הסעה נפרדת לגברים ולנשים, ועל הנשים להקפיד למעט בדבור עם הנהג.

ג. כאשר אין אפשרות להסעה נפרדת, יש להקפיד שלא ישבו אנשים ונשים בספסל אחד, ופשוט שלכתחלה ישבו האנשים מלפנים והנשים מאחור, ולא שוחחו ביניהם בזמן הנסיעה.

ד. יש להקפיד שאשה לא תשב במושב הקדמי בסמוך לנהג, אלא מאחור.

ה. במקום שחוזרים מהעבודה בשעה מאחרת בלילה, יש למנות אדם מיחד (מרדי) נוסף, שישב ליד הנהג (שגם הוא מרדי), וישאר אתו עד רדת כל הנשים - כדי למנע אסור יחוד. ויקפידו שלא שוחחו עם הנשים כלל

ולנוהגים (כהרמב"ם והשו"ע) שלהנצל מיחודי דרוש שיהיו שלש נשים ושלש גברים, חובה עליהם לסדר שיסעו אתם זוג נשוי.

הלבוש בעבודה

א. אסור לנשים להגיע לעבודה בבגדים מהדרים, אלא בבגדים רגילים, צנועים ופשוטים, העונים על כל דרישות ההלכה. כמו כן עליהן למעט בתכשיטים ובשם (שלא יהיה מרגש), ומכל דבר המושך תשומת לב.

ב. מפעם לפעם על האשה לבדק אם חל שנוי בהתנהגותה ובלבושה.

”כי כך דרכו של היצר, היום אומר לו כך ומחר אומר לו כך, עד שאומר לו...”

אם האוירה במקום גורמת לה להחליף את הבגדים, לבגדים מהדרים יותר או צנועים פחות, אות הוא כי מקום עבודה זה פסול, ויש לעזבו.